ANNEM ÖLDÜ MÜ

Vigdis Hjorth

Çeviren: Dilek Başak

SİREN

Vigdis Hjorth

1959 yılında Oslo'da doğdu. Felsefe, edebiyat ve siyaset bilimi öğrenimi gördü. 1983'te kaleme aldığı ilk çocuk romanıyla Norveç Kültür Bakanlığı İlk Roman Ödülü'nü aldı. Ahlaki meselelere gençlerin perspektifinden bakabilen çocuk ve gençlik kitaplarıyla övgü topladı, romanları sinemaya uyarlandı. 1986'da genç bir kadının cinselliğini keşfedişini konu alan *Gjennom skogen* romanıyla yetişkin edebiyatına adım attı. İnsan olmaya dair varoluşsal sorunları, toplumsal adaletsizlikleri, cinsiyet rollerini, sınıf farkını ve bireysel mücadeleleri psikolojik ve felsefi bir derinlikle ele aldığı, toplumsal tabuları cesaretle sorguladığı otuzu aşkın romanıyla Cappelen, Aschehoug, Dobloug ve Gyldendal Edebiyat Ödülü gibi pek çok prestijli ödüle layık görüldü. Eserleri otuzu aşkın dilde okunan ve Dag Solstad, Thomas Bernhard, Tove Ditlevsen gibi yazarlardan ilhamla yazdığını belirten Vigdis Hjorth, bugün çağdaş Norveç edebiyatının en özgün ve en önemli isimlerinden biridir.

Türkçedeki ilk romanı *Miras* (Siren, 2021) hem Norveç'te hem de uluslararası edebiyat dünyasında büyük yankı uyandırmıştır. Amerikan Ulusal Kitap Ödülü ve İskandinav Kurulu Edebiyat Ödülü'ne aday gösterilen bu roman, Norveç Edebiyat Eleştirmenleri Ödülü, Norveç Kitabevleri Ödülü gibi pek çok ödüle değer bulunmuş, *New Yorker*'ın Yılın Kitapları (2020) seçkisinde yer almıştır. Norveç Edebiyat Eleştirmenleri Ödülü'ne layık görülen *Postane Günlükleri* (Siren, 2023) romanı, neoliberal dünyada varlık kaygısının, çalışma yaşamının ve anlam arayışının insan ruhunda açtığı yaraları ele alır.

Annem Öldü mü, Hjorth'un aile içi fay hatlarını irdelediği ve anne-kız ilişkisinin derinlerine eğildiği ses getirmiş bir romandır. Yıllar sonra doğup büyüdüğü şehre geri dönen bir sanatçıyı ve onun anne açmazını bireysel ve içsel bir sorgulama perspektifi dahilinde ele alan bu roman, giderek yükselen gerilimi ve ustaca örülmüş anlatısıyla büyüme travmalarının yetişkinliğe aktarımına odaklanır. Toplumun en küçük birimi olan ailenin büyük çıkmazlarını ve kutsal addedilen karanlıklarını sarsıcı bir biçimde konu eden Hjorth, bu romanın İngilizce edisyonuyla Uluslararası Booker Ödülü adayları arasında da yer almış ve tüm dünyada beğeni toplamıştır.

Dilek Başak

1962 yılında İstanbul'da doğdu. Darüşşafaka Lisesi, Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı ve Oslo Üniversitesi Tiyatro Bilimi Bölümü'nden mezundur. Mimar Sinan Üniversitesi Tiyatro Ana Sanat Dalı'nda öğretim görevlisi olarak; AFA Yayınları, Yapı Kredi Yayınları ve Tavanarası Yayıncılık'ta editör ve telif hakları sorumlusu olarak çalışmıştır. Başak, Norveççe ve İngilizceden çeviriler yapmakta, Oslo'da öğretmenlik görevine devam etmektedir.

Er mor død

© Cappelen Damm AS, Oslo 2020

Bu kitabın Türkçe yayın hakları Kalem Ajans aracılığıyla Siren Yayınları'na aittir. Yayıncının izni olmaksızın hiçbir kısmı, hiçbir surette ve hiçbir ortamda paylaşılamaz.

© Siren Yayınları, 2025

Siren Yayınları - Roman
Sertifika No: 52392
ISBN: 978-625-95785-1-4

Birinci Baskı: Nisan 2025

Yayın Yönetmeni: Sanem Sirer
Yayın Koordinatörü: Erol Aydın
Şef Editör: Yankı Enki
Redaksiyon: Merve Diler
Çeviren: Dilek Başak
Kapak Resmi: Paul Liivak
Kapak Tasarım: Nazlım Dumlu
İç Tasarım: adensenel.com

Baskı: Mega Basım Yay. San. ve Tic. Aş.
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3
A Blok Kat: 3 Avcılar-İstanbul
Sertifika No: 44452

Bu metin, NORLA'nın çevirmen destek fonlarından yararlanılarak yayımlanmıştır.

Siren Yayıncılık Müşavirlik
Mümessillik İç ve Dış Tic. Ltd. Şti.
Asmalı Mescit Mah. Ensiz Sokak No. 9/312
Beyoğlu-İstanbul
t *(212) 243 45 65* **f** *(212) 251 05 32*
www.sirenyayinlari.com
info@sirenyayinlari.com

Vigdis Hjorth

ANNEM ÖLDÜ MÜ

Çeviren: Dilek Başak

SİREN
YAYINLARI

Annem ölseydi kız kardeşim beni arardı. Araması gerekirdi, değil mi?

Bir gece annemi aradım. Bahardı, öyle olmalı çünkü ertesi gün Fred'le Borøya'da gezmeye çıktım ve hava sandviçlerimizi Osesund'da bir bankta oturup yiyebileceğimiz kadar sıcaktı. Onu aradığım için neredeyse bütün gece uyumamıştım, sabah birileriyle görüşeceğim için, o kişi de Fred olduğu için memnundum, ama titremem hâlâ geçmemişti. Annemi aradığım için utanıyordum. İzin yoktu, yine de yapmıştım. Kendime yasakladığım, bana yasaklanmış bir şeydi bu. Zaten telefonu açmamıştı. Çalar çalmaz meşgul sesi geldi, reddet tuşuna basmıştı. Tekrar aradım. Neden? Bilmiyorum. Elime ne geçecekti? Bilmiyorum. Beni felç eden bu utanç da neyin nesiydi peki?

Neyse ki ertesi gün Fred'le Borøya'da gezmeye çıkacaktım, bunu iple çekiyordum, içimin titremesi Fred'le konuştuğumda dinecekti ancak. Onu istasyondan aldım, arabaya biner binmez de yaptığımı, annemi aradığımı anlattım ve park yerine gidene kadar, Borøya yolu boyunca Fred'e içimi döktüm, ama o annemi aramamda bir tuhaflık olmadığını düşündü. *Annenle konuşmak istemende bir tuhaflık yok.* Hâlâ utanç duyuyordum, ama titremem geçmiş gibiydi. Ona söyleyecek hiçbir şeyim yok, dedim. Telefonu açsaydı ne derdim bilmiyorum, dedim. Belki de telefonu açıp da alo dediğini duyduğumda aklıma ona söyleyecek bir şeylerin geleceğini ummuştum.

Bu durumun sorumlusu bendim. Neredeyse otuz yıl önce, her ne kadar bana öyle gelmemiş olsa da evliliğimi, ailemi, ülkemi terk etmeyi ben seçmiştim. Evliliğimi ve ailemi onların tekin

bulmadıkları bir adam ve aşağılayıcı buldukları bir meslek yüzünden terk etmiş, onlara göre yüz kızartıcı resimler yapıp sergilemiş, babamın hastalığında eve dönmemiş, babam öldüğünde eve dönmemiş, babamın cenazesine katılmak için eve dönmemiştim - ya ne yapacaklardı? Bunu feci, beni feci buluyorlardı, gidişim feci bir olaydı, küçük düşürmüştüm onları, babamın cenazesine gitmemiştim, ama bunlardan çok daha önceydi bana yapılan yanlışlar. Onlar anlamamış ya da anlamak istememişlerdi, birbirimizi anlamamıştık, ama ben yine de aramıştım annemi. Annemi sanki bu çok sıradan bir şeymiş gibi aramıştım. Tabii ki cevap vermedi. Ne sanmıştım? Ne ummuştum? Gayet sakin bir tavırla telefona cevap vereceğini mi? Kim olduğumu sanıyordum, bir şekilde bir değerim olduğunu mu düşünüyordum, annem aradığıma sevinecek miydi yani? Gerçek hayat *İncil*'deki gibi değildi, kaybolan çocuk* eve döndüğünde şenlik falan yapılmıyordu. Sözümden döndüğüm ve annemle Ruth'a kendimi açık ettiğim için ve onlar, annemle kız kardeşim sözlerinden dönmeyip beni aramamışken ben sözümde durmayı beceremediğim için utanıyordum, annem mutlaka anlatmıştı Ruth'a aradığımı. Norveç'te olduğumu da duymuş olmalıydılar. Beni düzenli olarak *google*'lıyorlardı mutlaka, benim için retrospektif bir sergi planlandığını ve artık bir Norveç hattım olduğunu öğrenmişlerdi, yoksa annem telefonu açardı. Onlar güçlüydü, direniyorlardı, oysa ben bir çocuk kadar güçsüzdüm, çocukça davranıyordum. Ayrıca benimle konuşmak *istemiyorlardı*. Peki ben annemle konuşmak *istiyor* muydum? Hayır! Ama aramıştım! İçimde bir şeylerin onunla konuşmak *istemesinden utanıyordum*, onu arayarak içimde bir şeyin bunu istediğini, bir şeylere ihtiyacım olduğunu ona gösterdiğim için utanıyordum. İhtiyaç duyduğum ne olabilirdi? Bağışlanma mı? Belki de öyle sanmıştır. Ama seçme

* Yazar *İncil*'deki "Kaybolan Oğul" (Luka 15: 11-32) hikâyesine gönderme yapıyor. (ç. n.)

şansım yoktu ki! O zaman neden aramıştım, ne istiyordum? Bilmiyorum! Annemle Ruth pişman olduğum için aradığımı, acı çektiğimi, onları özlediğimi, arayı düzeltmek istediğimi sanmış, öyle ummuşlardı ama annem telefona cevap vermemişti çünkü bu iş bu kadar kolay olamazdı, yurda döner dönmez onlarla iletişime geçmek isteyeceğim ve onlar da kollarını açmış beni bekliyor olacaklar, öyle mi? Yok, hayır. Şimdi kendi seçimimin sonuçları kafama dank edecekti ve pişman olabilecektim. Ama pişman değildim! Seçme şansım olduğunu sanmaları beni rahatsız ediyordu ama bunu taşımak kolay yine de, rahatsızlık utancın yanında önemsiz kalır - bu felç eden utanç da nereden çıkmıştı ki? Fred'le konuşmak iyi geldi. Yüzen ördekler ve kuğularla dolu denizin kıyısındaki kil taşlarının üzerinde yürüdük, Osesund dönemecinde öksürükotu bulduk - kendime bunun şans getireceğini söyledim. Eve geldiğimde bir yumurtalığa su doldurup çiçeği içine koydum, ama hemen soldu. Şimdi sonbahar, 1 Eylül. Otuz yılın ardından Norveç'te ilk sonbaharım.

Telefon ettiğimde içkiliydim, çok değil, birkaç kadeh şarap sadece, yine de içmeseydim aramazdım. Numarayı rehberde buldum, titreyen parmaklarımla tuşlara bastım. Mantıklı düşünüyor olsaydım aramazdım. En başta kendimi net düşünmeye zorlasaydım, annem cevap verirse gelişebilecek senaryoları hayal edebilseydim aramaz, bunun ikimizi de sıkıntıya sokmaktan başka işe yaramayacağını anlardım. Gerçekçi olmayan, mantıksız bir arama. Üstüne üstlük cevap veren de olmamıştı. Annemle kız kardeşim mantıklı, ben mantıksızdım - bu yüzden mi utanıyordum acaba? Mantıklı düşünüyor olsaydım annemin telefonu açmasının görüşme diye nitelendirilebilecek bir şeye varmayacağını anlayacaktım. Annemle sohbet etmem mümkün değildi. Ama bu mantıksız dürtüyü zaptedemedim, net düşünmek istemedim, ani ve beni bile şaşırtacak kadar güçlü bir güdünün peşinden gidiverdim - hangi derinlikten, nerelerden geliyordu acaba? Bulmaya çalıştığım şey tam da bu aslında.

Annemle aramda otuz yıldır sohbet diye adlandırılabilecek bir şey olmamıştı, aslında belki de hiç olmamıştı. Mark'la tanıştım ve onun Utah'ta ders verdiği enstitüye gizlice başvurup kabul edildim, onunla okyanus ötesine gittim, evliliğimden, ailemden kaçtım ve bunların hepsi sıcak bir yaz mevsiminde oldu. Dedikleri gibi bir bakış yetiyor gerçekten de, tek bir bakış yetti, onun için yanıp tutuştum ve bu yaptığım ihanet, rezalet olarak görüldü. O zaman uzun bir mektup yazdım, bunun benim için neden gerekli olduğunu açıkladım, yüreğimdekileri döktüm, ancak verilen kısa cevapta sanki onlara hiç yazmamışım gibi davrandılar. Aramızdaki ilişkiyi kesip atma tehditleriyle dolu kısa ve net bir cevap aldım, aklımı başıma toplayıp hemen eve dönersem bir ihtimal affedeceklerdi beni. Sanki ben çocukmuşum, onlar da vasilerimmiş gibi. Beni yetiştirmenin onlara maddi manevi ne çok şeye mâl olduğunu sıralamışlardı. Ciddi ciddi, bunu çok net anlıyordum, onlara borçlu olduğumu kastediyorlardı. Gençken aldığım tenis derslerinin parasını ödedikleri için sevdiğim adamdan ve yaptığım işten vazgeçmem gerektiğine inanıyorlardı. Beni ciddiye almadılar, bana iyi niyetle yaklaşmadılar, aksine tehditler savurdular. Belki eskiden kendi ebeveynlerinin onların üzerinde böyle büyük bir gücü vardı, onların lafları, yazdıkları karşısında tir tir titremiş, bu yüzden kendi sözcüklerinin de benim üzerimde aynı etkiyi yaratacağına inanmışlardı. Tekrar uzun bir mektup yazdım, sanat eğitiminin benim için ne anlama geldiğini, Mark'ın kim olduğunu anlattım, yine sanki bir

şey yazmamışım, mektubumu okumamış gibi cevap verdiler, eğitimim sırasında üniversiteye yakın oturabileyim diye aldıkları daire ve çocukça davranışlarım yüzünden beni alay konusu yapan düğünle ilgili masrafları sıraladılar. Çiçeği burnunda damadı yarı yolda bırakmış, ailesini rezil rüsva etmiştim. Bu M'nin *aklıma soktuğu* fikirlerden kurtulmalıydım. Sanatıyla geçinmeyi başaran bir avuç insan vardı ve imalarına bakılırsa benim onlardan biri olma şansım yoktu. Bu canımı acıtmıştı, bu gibi lafların yeni yaşamımı geride bırakmamı, onlara borçlu olduğum için eve dönmemi sağlayacağına ve kendimi mahvetmek anlamına bile gelse beni istedikleri şekle sokacağına gerçekten inanıyor gibilerdi. Bu mektuba cevap vermedim, Noel yaklaştığında bir Noel kartı yazdım, yaşadığımız küçük kasaba, ev, domates ektiğimiz minnacık bahçe, Utah'taki mevsimlerin değişimi hakkında dostça ancak mesafeli bir kart, sanki önceki mektuplar hiç yazılmamış gibi, onların bana yaptığını ben de onlara yaptım: İyi Noeller! Yanıt benzer bir kartla geldi, kısa, mesafeli: Yeni yılın kutlu olsun! Arada sırada bir sergi programını ya da gezilerden kartlar yolladım, John'u dünyaya getirdiğimi haber verdim, onun fotoğrafını yolladım. John'a bir mektup geldi: Sevgili John, iyi ki doğdun, anneannenden, dedenden, teyzen Ruth'tan sevgiler. John bir yaşına bastığında postayla gümüş bir kâse geldi: Sevgiler, anneannen. John iki yaşına bastığında gümüş bir kaşık, dört yaşına bastığında da bir çatal. İlk yıllarda kız kardeşim annemle babamın sağlığı hakkında kısa notlar yollardı, eğer böbrek taşı ameliyatı, buzda kayıp düşme gibi özel bir durum varsa annemle babamın sağlık durumu hakkında birkaç cümle, ne selam sabah ne de bir soru, imza: Ruth. Sağlıkları biraz daha iyiyken nadiren yazıyordu. Onlarla tek başına başa çıkmak zorunda kalan Ruth'a çok yazık olduğu, çekip gittiğim için bencilin teki olduğum ve belli ki onları umursamadığım ima ediliyordu. Bunları bana vicdan azabı çektirmek için yazdığını sanıyordum ama belki de içimde bir yerlerde zaten vicdan azabı

çektiğim için böyle hissediyordum. Geçmiş olsun diye cevap veriyordum. Üç parçalı resimlerim *Çocuk ve Anne 1*, *Çocuk ve Anne 2* onların yaşadığı, benim de bir zamanlar yaşadığım şehirdeki en prestijli galerilerden birinde büyük bir ziyaretçi akınına uğrayıp medyada geniş bir yer bulduktan sonra Ruth'un ara sıra yolladığı mesajlar da annemin önemli günlerde yolladığı selamlar gibi kesiliverdi. Dolaylı yollardan, annesi hâlâ onlarla aynı mahallede yaşayan Mina'dan duyduğum kadarıyla resimleri rahatsız edici bulmuşlar, ailemi, özellikle de annemi utandırmışım. John doğum günü kartları almaya devam etti, ama sözcükler daha mesafeli olmaya başladı, bunun dışında sessizlik hâkimdi. Annemle babamın günlük hayatı hakkında bir şey bilmiyordum. Her şeyin aynı olduğunu varsayıyordum, hâli vakti yerinde olan diğer yaşlılar gibi hâlâ aynı yerde, benim ergenliğimde taşındıkları evde, çocukluğumun geçtiği semte kıyasla daha düzgün olan o diğer muhitte yaşıyorlardı herhalde, aksine dair bir şey duymamıştım. Ev satılmış olsaydı bilirdim, iş paraya gelince dürüst insanlardı onlar. Onları bir zamanlar benim de yaşadığım o evin odalarında gözümün önüne getirmek kolaydı ama yapamadım. On dört yıl önce, New York Soho'da geçici bir stüdyoda çalışıyordum, Mark Presbiteryen Hastanesi'nde yatıyordu, o sırada Ruth babamın felç geçirdiğini ve hastaneye yatırıldığını söyleyen bir mesaj yolladı, başka bir şey yazmıyordu, benden eve gelmemi istememişti. Sonraki üç hafta boyunca babamın durumu hakkında kısa mesajlar attı, bazı anlaşılmaz tıbbi terimler kullanıyordu, sözcüklerinde beni oraya çağıran bir şey yoktu, ne bir selam sabah ne de adım, yollamak zorunda hissettiği kısa bültenlerdi bunlar yalnızca, gelmemi gerçekten istediğini sanmıyorum. Benim varlığım rahatsızlık verecekti. Orada oynayacak bir rolüm yoktu, sadece huzursuzluk kaynağı olacaktım, düşüncesi bile bunu hissetmeme yetti ve babama geçmiş olsun, dedim. Ruth, 20 Kasım'da babamın öldüğünü yazdı, benim için beklenmedik bir şeydi, yine Soho'daki atölyedeydim, Mark

hâlâ hastanede yatıyordu, gitmedim, ne gitmeyi ne de cenaze törenine katılmayı düşündüm. Onlar da benden bunu istemedi zaten, Ruth babamın hangi tarihte, nereye gömüleceğini bildirdi, o kadar. Cenaze töreninin ertesi günü onun numarasından bir mesaj geldi ama bu defa mesaj ikisindendi, *biz* yazıyordu, *annen ve Ruth* diye imzalanmıştı, bir veda mektubu. Babam hasta yatağındayken eve dönmemem, cenaze törenine katılmamam annemin çok ağrına gitmişti, neredeyse yüreğine inecekti, diyordu, bir anlamda annemi sembolik olarak öldürmüştüm, bu şekilde dile getirmişti hatırladığım kadarıyla, mesajı saklamadım, hemen sildim. Pişmanım çünkü mesajın duygusunu yeniden yaşamak, yani bugün, şimdi, bu eylül ayında okumak ilginç olabilirdi. Bunu nihayet beni uzaklaştırmak ve bu sonun suçunu da benim üzerime atmak için bir mazeret olarak kullandıklarını düşündüm. John'a gelen doğum günü tebrikleri de böylece son buldu.

Artık "konuşmama durumunda" değil, resmen düşmandık anladığım kadarıyla, bu beni etkilemedi, çalıştım, Mark'a, John'a baktım. Ev satıldı, annem bir daire satın aldı, bana hesaplar, bir miktar para ve bir avukattan resmi bir mektup geldi, annemin yeni adresi belirtilmemişti - e n'apalım? Kısa Norveç ziyaretimizde onlara haber vermedim, Mark öldüğünde onlara haber vermedim, onunla asla tanışmamışlardı ve tanışmak istediklerini asla belirtmemişlerdi. John dört yıl önce Kopenhag'a taşındığında da onlara haber vermedim, neden verecektim ki? Onunla hiç tanışmamışlardı. Mina'yla konuştum, Fred'le konuştum. Ancak Skogum Sanat Müzesi iki yıl sonrası için resimlerimle büyük bir retrospektif sergi hazırlamaya karar verince doğup büyüdüğüm şehir rüyalarıma girmeye başladı. Hangi eserleri sergileyeceğimize dair küratörle yapılan toplantılar sıklaştıkça şehir gündüzleri de peşimi bırakmaz oldu. Sergiye en

azından bir yeni resimle katkıda bulunacağıma söz vermiştim ama ortaya bir şey çıkaramadım, günlerimi farklı tuvallerin önünde geçiriyordum, ama içimden hiçbir şey gelmiyordu. Biraz daha düşününce, Mark'ın ölümünden sonra girdiğim o çılgın esrime hâlinden, atölyede durup onun kaybının üzüntüsünü işlediğim yıllardan beri doğru dürüst bir şeyler üretemediğimi fark ettim. Bu duygu şimdi biraz yumuşamıştı, acaba hem bu yüzden hem de bir zamanlar bizim olan her şeyde şimdi tek başıma yaşadığım için miydi? Eve geri dönmeye karar verdim, oraya hâlâ evim diyorum. En başta yalnızca bir süre içindi, sergi açılışına kadar. Onlara haber vermedim - neden haber vereyim ki? Utah'taki evi kiraya verdim, fiyordun kıyısındaki yeni semtte terası olan bir daire kiraladım, terası atölyem olarak da kullanabilirdim, Mark'tan kalan dul maaşı ekonomik olarak bunu mümkün kılıyordu. Şimdi annemle aynı şehirde yaşıyorum, ondan dört buçuk kilometre ötede, rehberden adresini kontrol ettim, Arne Bruns Caddesi, No: 22, merkeze benim büyüdüğüm evlerden daha yakın. Ayrıca rehberde telefon numarasını da buldum.

İlk aylarda çoğunlukla evdeydim, şehri artık tanımadığımdan kendimi yabancı gibi hissediyordum, zaten kış sonlarıydı. Buzlanmış fiyordu gri bir sis kaplamıştı, ufuktaki tepeler uyuyan Dalmaçyalılara benziyordu, kaldırımlar buz tutmuştu. Nadiren dışarı çıktığım anlarda da annemin dört buçuk kilometre ötedeki varlığının bilincindeydim. Son otuz yılın aksine onunla karşılaşma şansım yüksekti şimdi. Ancak bu soğukta, kaldırımlar buz tutmuşken kalça kemiğini kırmamak için muhtemelen fazla dışarı çıkmıyordu. Yaşlı kadınlar kalçalarını kırmaktan korkarlar. Şimdi seksenlerinde olmalı. Şubat ayında bir öğlen vakti bilet otomatının yanında dururken yaşlı bir kadın bilet almasına yardım edip edemeyeceğimi sordu. Bunları kullanmayı ben de yeni öğrenmiştim, yardım ettim. Çantası açık, cüzdanı ortada, öyle güvenle dibimde durması içime dokundu. Bileti aldığında merdivenleri çıkmasına yardım edip edemeyeceğimi sordu, hayır diyemedim. Bir eliyle kolumu sıkı sıkı tuttu, diğeriyle de trabzanı. Boynuna asılı bez çantası attığı her adımda sallandı, o kadar yavaş yürüyordu ki tramvayı kaçırmaktan korktum, ama onu bırakamıyordum. Kendimi sakinleştirmek için merdivendeki tüm basamakları saydım, yirmi iki tane. Peronda beni teşekkürlere boğdu, çok rica ederim, dedim, kızını ziyaret edeceğini söyledi, utandım.

Annemi onu yeniden tanımak için mi aramıştım? Şimdi nasıl biri olduğunu görmek için? Onunla sanki annem değil de sıradan bir kişi, tren istasyonundaki rasgele bir kadınmış gibi konuşmak için? Mümkün değil. Bütün kusurlarıyla sıradan bir insan olamayacağından değil de, bir annenin kendi çocukları için asla sıradan biri olamaması yüzünden - sonuçta ben de onun çocuklarından biriyim. Ne gibi yeni ilgi alanları olursa olsun, ne gibi yeni yetenekler keşfederse keşfetsin, kişiliği nasıl değişirse değişsin o benim için hep eski annem olacak. Bunun böyle olmasından belki de nefret ediyordur, anne olmak zor iş. Annem anne olmaktan, benim annem olmaktan bıkmış, gerçi bir anlamda annem de değil artık, ama kızı hayatta oldukça güvende sayılmaz. Belki de annem, annem olmasının kendi olmakla uyuşmadığını hissetmişti hep. Belki de annem doğduğum andan beri annem olmayı istememişti. Ama ne kadar çok çabalasa da kaçamadı. Ya da belki başarmıştır, belki uzun yokluğumda annem olduğunu unutmuştur, ama ben tutup arıyorum ve ona bunu hatırlatıyorum. Onun için beklenmedik bir şey olmalı.

Eskisinden farklı olduğunu söyleyeceğine eminim. Anne babaların, olgunlaşıp akıllanan çocuklarının onları yeni bir gözle görmelerini istemeleri anlaşılır bir şey. Ancak hiç kimse, çocuğundan, çocukluğunda oluşturduğu anne imajını bir kenara bırakmasını isteyemez ya da talep edemez, hiç kimse, yetmiş ya da seksen yaşındaki annesini objektif biçimde görmesi için çocuktan yaşamının otuz yılında yarattığı anne imgesini silip atmasını bekleyemez.

Ebeveynlerini belli aralıklarla görenlerin işi daha kolay. Anne babalarıyla düzenli görüşen çoğu arkadaşım onlara, sivriliklerinin yaşamın çalkantılarında törpülendiği düşüncesiyle eskiden olduğundan daha yumuşak bakıyor çünkü yaşları ilerledikçe daha hoşgörülü ve uyumlu davranıyor anne babalar, hatalarının gerisinde yatanları açıkladıkları, hatta özür diledikleri dahi oluyor. Belki Ruth annemin daha cana yakın ve daha sağduyulu olduğuna şahit olmuştur, bu hem Ruth'a hem de anneme iyi gelmiş olabilir. Yeni imaj yavaş yavaş eskisinin yerini almış ya da genç imajla yaşlı imaj birbirine karışmıştır, bu bileşimden ortaya çıkan şeyin kabulü daha kolaydır. Annesiyle düzenli iletişimi olan ve onunla geçmişi konuşan kişi, geçmişin yeniden yaratılmasına yardımcı olur ve ortaklaşa bir tarih oluşturulur. Öyledir sanıyorum. Ruth muhtemelen geçmişi annemin istediği gibi hatırlıyordur şimdi.

Ancak annenin çocuklukta deneyimlenen en kötü özelliklerinin zaman içinde belirleyici ölçüde güçlendiğine dair hikâyeler de duydum. Mina'nın annesi yıllar boyunca gece gündüz demeden ona sataşıp eleştiriyordu, bunu hâlâ yapıyor, ama şimdi çok daha sert ve çok daha acımasız bir şekilde yapıyor. Mina annesini her gün bakımevinde ziyaret edip ona köfte ve çorba götürüyor, orada sivri bir dil ve suçlamalarla karşılanıyor - Mina'nın derdi ne? Bu saçmalıklar karşısında sesini yükseltecek olsa annesinin hayat ve Mina'yla ilgili görüşleri onaylanmış olacak, öyle diyor Mina, o da ona bu zevki tattırmayacak. Annesinin lafları onu etkilemiyormuş gibi davranmak Mina'nın annesini cezalandırma biçimi aslında. Çocuk ve anne.

Eve dönmeye karar verince çalışmalarım daha iyi oldu, gelecek vadeden bir resme başladım, bu resim benimle okyanusu aştı, ancak taşınmanın getirdiği tüm pratik işler bitip de yeniden başladığımda pek iyi gitmedi. Başka bir resme başladım, o da yürümedi. Başka bir tanesine başladım, baharı andıran bir çalışma, sonra annemi aradım, sonra o çalışma da durdu. İlerleyemediğimde hep yaptığım gibi müze ve galeri gezmeye niyetlendim, ama kamuya açık alanlarda kaygıya kapılıyordum, önceden tanıdık olmadığım bir duyguydu bu. Mark öldükten sonra o kadar yalnız kalmıştım ki çekingen biri olup çıkmıştım - şehri artık tanımadığımdan ve annem bu şehirde yaşadığı için ona rastlamaktan korktuğumdan mı böyle hissediyordum yoksa? Dışarı çıkar çıkmaz tüm yaşlı kadınları fark ediyordum. Trenlere iki büklüm, yavaş yavaş biniyorlardı. Kapı kollarını tutuyor, duvarlara ve kapılara yaslanıyor, tren yaklaştığında yerlerinden dikkatlice kalkıyor, eski moda çantalarının içini -cüzdan, gözlük, anahtarlar- her şey yerinde mi diye kontrol ediyorlardı, bunu ben de yapmaya başlamıştım: Gözlüğüm nerede? Eczanelerde içe dönük bir ifadeyle az sayıdaki koltuktan birine oturuyor, gazete okumuyor, telefona bakmıyor, dünyaya sırtlarını dönüyorlardı ya da tam tersi, en yakınlarındaki dünyaya yüzlerini çeviriyorlardı, hafifçe titreyen parmaklarla tuttukları sıra numarası, kırmızı numaraların sürekli yanıp söndüğü ekran, her şey çok hızlı oluyor, yerlerinden kalkıp gerekli ilacı almak için bankoya yetişemeden numaranın değişeceğinden endişe ediyorlardı.

Yaşlı bedenler sallanır. Annemin bedeni de sallanıyor mu? Bunu neden bilmek istiyorum? Annemin işitme cihazı var mı? Bunu neden bilmek istiyorum? Meraktan. İnsan, erişmesi engellenen bilgiyle özellikle ilgilidir. Bilgi yoksunluğundan onu kafamda uyduruyorum. Bilmek istediğim ne? Nasıl olduğunu merak ediyorum. Önemsediğimden değil, o şekilde değil, ama şöyle: Tüm bunları nasıl deneyimledin? Senin için nasıldı? Şimdiki durumu nasıl görüyorsun, paylaştığımız varoluşsal durumu, durumumuz hakkında ne düşünüyorsun? Bunu asla bilemeyecek miyim? Durumun geçmişte benim için nasıl olduğunu, şimdi nasıl olduğunu asla bilmeyecek mi? O da merak ediyor olmalı. Ne kadar kızgın, ne kadar incinmiş olsa da ne düşündüğümü, nasıl olduğumu merak ediyor olmalı, çünkü ben neredeyse altmış yaşındaki çocuğuyum onun.

Annem kaç yaşında? Yıllar önce Ruth'tan şöyle bir mesaj aldım: Annem bugün yetmiş yaşına bastı. Selamlarımı ve tebriklerimi ilettim. Babam ölmeden önceydi herhalde, o zaman şimdi seksen beşinde ya da daha yaşlı olmalı. Doğduğu yılı hatırlamıyorum, doğum tarihini de, böyle bir şeyi bulmak sanıldığı kadar kolay değil. Aileden birini arayıp sorabilirdim, Ruth'u ya da annemin ağabeyini, rehberde numarası var, ama telefon edip annemin doğum gününü soramam ki, olmaz. Sonbahardaydı. Kırk beşinci doğum gününü hatırlıyorum, çünkü Thorleif da gelmişti, meyve ağaçlarının altında bahçede dikiliyorduk. Belki bunu da uyduruyorumdur. Gelgelelim ailenin böyle göz önünde olduğu durumlarda nefes almakta hep zorluk çektiğimi, karnımdaki kasılmayı, elime sanki bir metin tutuşturulmuş gibi hissettiğimi hatırlıyorum. Rolümü oynamam konusundaki beklentilerden -bir avukatın sadık kızı, bir avukatla evli genç hukuk öğrencisi rolünü oynamam gerekiyordu- rahatsızdım ve diğerlerinin, yani Thorleif, Ruth ve geri kalan misafirlerin annemle babamın, özellikle de babamın yazdığı metne sadık kalmasından da rahatsızdım, özgür olamama, kendim olamama hissini hatırlıyorum, ayrıca henüz kim olduğumu bilmiyordum, bunu da bulunduğum yerde, yani annemle babamın bahçesinde, annemle babamın partisinde keşfedemezdim, çok net hatırlıyorum, hapsolma hissini ve bir an gelip bastıramayacağımdan korktuğum, için için yanan hayal kırıklığını - o zaman ne olacaktı? Babama derin bir saygı besleyen, babamın ağzının içine düşen Thorleif,

babam benim "sanatçılık sevdamla" dalga geçtiğinde Thorleif'ın kahkahası, Güzel Sanatlar Akademisi'ne başvurmak istediğim için göz devirmeleri, babamın oraya Pabucumun Güzel Sanatlar Akademisi deyişi, Thorleif'ın gülmesi. Babamın gerçek babam olmadığını küçük yaşlarda düşünmeye başlamıştım. *Yaban Ördeği*'ndeki* Hedvig'in Hjalmar Ekdal'ın biyolojik kızı olmadığını duyduğumda şöyle düşünmüştüm: İşte bu! Tabii böyle olsaydı ben kendimi vurmazdım, aksine rahatlar, özgür hissederdim sanırım. Annem başka biriyle birlikte olmuştu, belki de sadece bir geceliğine ve bana hamile kalmıştı, babam da başka biri olduğundan şüpheleniyordu, çünkü ona benzemiyordum, annem bana her baktığında ihaneti aklına geliyor, utanıyordu, bunun keşfedileceğinden korkuyordu, böyle olmalıydı, bu her şeyi açıklıyordu. Beklenmedik bir anda odaya girdiğimde annemin neden yerinden zıpladığını: *Korkutma beni!* Babam bir sanat müzesini soymaya kalkan hırsızlar fıkrasını yüzüncü kez anlattı, hırsızlardan biri diğerine hangi resimlerin daha değerli olduğunu nereden bileceklerini sorar, arkadaşı da, en çirkinleri, diye cevap verir, ha ha. Sırf kimse bir şey anlamıyor diye o şey sanat değildir, ha ha. Bir yetişkin olarak muhafazakâr değilsen beyinsizsindir. Beyinsiz olan bendim. Bu görüşe karşı çıkma girişimlerim aşağılayıcı tebessümlerle karşılanıyordu, bir protesto kırıntısı bile, sırf karşı çıkmak olsun diye karşı çıkıldığına dair, dikkat çekmek için, gülünsün diye çocukça bir istek olarak görülüyordu. Thorleif güldü, benim boğazım düğümlendi, ama içimdeki öfke küllendi artık. Konuşma yapmayacağımı anladığında annemin gönderdiği alev alev bakış, babamın buz mavisi bakışı, bunlar artık huzursuz etmiyor beni. Hepsi yandı kül oldu içimde.

* Henrik İbsen'ın tiyatro eseri. (ç.n.)

Şehirde olduğumu biliyorlar. Mina aradı, Langvann'da Ruth'la karşılaşmış, ona bir süre için buraya döndüğümü söylediğinde o zaten biliyormuş.

Benimle temas kurmuyorlar. Prensiplerine sıkı sıkıya bağlı ve mağrurlar, babamın cenazesine gelmediğimde bir karar aldılar, konu kapandı.

Annemi aradım. Akşam vaktiydi, saat belki on suları, yalnız olduğunu düşünmüştüm. Televizyon seyrettiğini hayal ettim. Hayır, bunları sonradan hayal ediyorum, o zaman böyle somut bir şey hayal etmemiş, birdenbire aramıştım, aklıma geldi ve üzerinde düşünmeden telefon ettim. Birkaç kadeh şarap içmiştim. Annem telefonu açmadı. Arama reddedildi. Belki de Ruth annemin telefonunda numaramı engellemiştir. Ruth muhtemelen benimle konuşmanın anneme iyi gelmeyeceğini düşünüyor, bu muhtemelen doğru da bir bakıma. Ruth burada olduğumu biliyor, annemi arayabileceğimden korkuyor. Her türlü iletişimi önlemek istiyor. Kız kardeşim, numaramı engelleyerek hem kendini hem de annemi koruyor. Annemin bunu kendi başına yapacağını sanmıyorum. Teknolojiyle arası iyi değil, öyle hatırlıyorum. Tabii bir sürü şey olmuş olabilir, özellikle babamın ölümünden sonra. Belki annem böyle pratik konularda daha becerikli hâle gelmiştir ama yine de bu işlerin çoğunu, özellikle de telefon söz konusuysa Ruth'un yaptığını düşünüyorum. Ama belki de numaramı engelleyenin Ruth olduğunu düşünmem, annemin içinde onu aramamı *isteyen* bir şeylerin olmasını umduğumdandır. Annem kayıtsız değil. Her ne kadar beni hayatından çıkarmayı başarmış olsa da benim olası ilgisizliğime aynı derecede ilgisiz kalmayı beceremezmişti. Annemi arayarak ona bir tür anlam atfetmiştim. Onun da bunu istediğini sanıyorum. Onu bir şeylerle suçlayacağıma inanıyor olsa dahi, bunca yıl sonra buna hâlâ inanıyor olamaz gerçi, otuz yıl geçti.

Büyüdüğüm evin yanında Bayan Benzen adında yaşlı bir dul yaşardı. Bütün çocuklar ondan korkardı, oyun oynarken bize, şşşt, der, parmaklıklarına yaslandığımızda bizi azarlar, yazın kaldırıma sarkan dallardaki kirazları koparırsak polis çağırmakla tehdit ederdi. O zamanlar genç olan annemin de ondan korktuğuna şahit olmuştum. Bu benim ilk hatıralarımdan biri, düşünmek hâlâ canımı yakıyor. Yedi yaşında falandım, garajın kapısına kendi başıma top atıp tutuyordum, topu biraz yükseğe atınca Bayan Benzen'in bahçesine düştü, ben de pencerelerde kimseyi görmediğimden bahçeye girip verandanın altındaki çiçek tarhından topu aldım, tekrar dışarı koştum ve topla oynamaya devam ettim, tam o sırada Bayan Benzen kapıdan çıkıp bahçe kapısına yürüdü, orayı da geçip üstüme doğru geldi, kolumdan tutup beni bahçemize sürükledi, kapımızı çaldı, annem kapıyı açtı. Bayan Benzen'i görünce bir adım geri çekildi, beti benzi attı. Bayan Benzen, bahçesine izinsizce girip çiçeklerine basan çocuğuna terbiye vermediği için onu azarladı, annem adeta dilini yutmuştu. Beni savunmasını beklemiyordum ya da beni azarlamasını, ama neler olup bittiğini ilkin bana sormasını umuyordum, o bunların hiçbirini yapmadı, annem dilini yutmuş, korkmuş, Bayan Benzen'in karşısında çocuk gibi olmuştu, kadın gittiğinde bir sandalyeye çöktü, bacakları titriyordu. Annemin çenesi kapanmıştı - ben neye şahit olmuştum böyle? Annem bana amansız görünse de güçlü değilmiş, öyle mi?

Bir noktada kaygılı ve suskun olmayı bırakıp sohbet seven, lafazan bir insana dönüşmüş olmalıydı - bu ne zamandı?

Ama belki kaygısı ve suskunluğu babam öldüğünde geri gelmişti, aradığımda neden cevap vermediğini açıklar bu, benden korkuyor. Telefon çalıyor ve arayanın ben olabileceğim düşüncesiyle göğsü sıkışıyor. Annem geçmiş hayatına dönüp bakıyor, yaşlı insanların öyle yaptığı söylenir ya, eski bir anı gözünde canlanıyor ve kalbi korkudan küt küt atıyor. Retrospektif sergimle ilgili bir gazete haberi görüyor ve damarlarından kanı çekiliyor. Korku insanın bir şeyler uydurmasına yol açar, annem yokluğumda benim hakkımda birtakım şeyler uyduruyor ve beni olduğumdan daha kötü biri gibi hayal ediyor. Ama büyük ihtimalle korkudan çok öfke duyuyor. Onun için taşıdığım anlamı abartıyorum muhtemelen. Annemin aradığımda telefona cevap vermemesi bana karşı hissettiği herhangi bir duyguyla alakalı değil. Annem benimle uğraşmak istemiyor sadece. Benimle ilgili hatıralarından kaçınmak için kendine yöntemler bulmuş olmalı. Bu durumda bu yaptığı anlaşılır, yine de böyle düşünmesi tuhaf. İşte hayatlarımızın geldiği hâl.

4 Eylül, saat iki. Atölyemden gökyüzünü seyrediyorum, şu anda masmavi, yüksek. Fiyorda da bakıyorum, eylül denizi çelik grisiyle çelik mavisi arasında gidip geliyor, büyük gemiler petrol kokuyor. Terastan aşağıya baktığımda caddenin iki yanında dizili görkemli akçaağaçları görüyorum, yeni yeni sararmaya başlamışlar. Dört buçuk kilometre ötede annem oturuyor ve nefes alıyor. Pek çok yaşlının yaptığı gibi hava soğuduğunda kalkıp sıcak yerlere gitmediyse tabii. Ama soğuklar daha başlamadı, terasın güneşe bakan kapısı açık, annemin de bir terası varsa, ki mutlaka vardır, belki o da benim gibi teras kapısını açık bırakmış, benimle aynı güneşe bakıyordur, güneş herkes için sarı ve sıcak. Mevsimin sonbahar olduğunu hatırlatan o hafif ve keskin hava yüzüme taptaze vuruyor, sonbahar güzel mevsim, okullar açılıyor, yepyeni bir sayfa, falan. Annem muhtemelen kasımdan önce gitmez bir yere. Seyahatini bu günlerde planlıyordur, gözümde canlandırmakta zorlandığım Arne Bruns Caddesi, No: 22'de, mutfak masasında arkadaşı Rigmor'la oturmuş, seyahat şirketlerinin parlak broşürlerini inceleyip *hayaller* kuruyordur. Annem kızının kaybını çoktan kabullenmiştir. Yaşlılık günlerinin tadını çıkaracaktır. Peki ben neden anne kaybını kabullenemiyorum? Anne kaybını kabulleniyorum da annemin kız çocuğu kaybını kabullenmesini mi kabullenemiyorum acaba? Bu otuz yıldır aklıma bile gelmemişti. Eve döndüğüm için mi durum böyle tuhaf geliyor? Kutuları açmak, evi dayayıp döşemek, küratörle sık sık yapılan planlama toplantıları gibi dünya kadar

pratik işle uğraştığım ilk başlarda, ilk aylarda böyle değildi, doğduğum şehri ufak ufak yeniden keşfediyordum, burası çok değişmiş, büyümüştü, hoşuma gitmişti, ama bütün bunlar bittiğinde ve çalışmaya başlamam gerektiğinde, kış geçtiğinde, terasta oturup sabah erkenden limana giren gemileri seyretmeye ve işte o zaman bunları düşünmeye başladım. Ben de artık bir şeylerle hesaplaşma yaşına girmek üzere olduğum, artık sadece önüme değil, geriye de baktığım için miydi acaba? Torun sahibi oldum diye mi bir tür duygusallık yaşıyordum, şu *bir daha asla* olayı mıydı kabullenmeyi zor bulduğum şey?

Annemi aradım, telefonu açmadı.

Ruth benimle konuşmanın anneme iyi gelmeyeceğini düşünüyor. Annem artık katlanamıyor. Annem olanlara zaten katlanamamıştı, benim ani gidişim, onu rezil eden işim, zor zamanlarda babamın cenazesine gelmemem. Annem nihayet beni unuttu ve benimle ilişki kurması eski yaraları deşebilir. Bunu anlıyorum.

Peki ailenin kara koyunu olarak damgalanıp dışlanmamla ilgili duyduğum öfke benim içimde küllendiyse annemin bana dair hayal kırıklığı da küllenmiş olabilir mi? Ruth işi şansa bırakmıyor. Annemin benimle konuştuktan sonra fenalaşması, huzursuzlanması gibi bir tehlike mevcut ve Ruth bunu bertaraf etmek istiyor. Bunu anlıyorum, keyfi kaçtığında annemle uğraşması gereken o, annemin canının çoğu zaman sıkkın olduğunu hayal ediyorum, belki de ben öyle olmasını istiyorum, dolayısıyla bu isteğimi ona yansıtıyorum. Muhtemelen öyle, çünkü annemin rahatsızlık veren şeyleri üzerinden atabilme yeteneği her zaman müthişti, hatta bu onun için temel bir öğeydi, hâlâ da öyle, bundan eminim çünkü onunla otuz yıldır görüşmüyor olsam da ondan önce yirmiden fazla yıl boyunca belirleyici bir ilişkimiz oldu ve bu yıllar hafızaya kazındılar, çekilip çıkartılamaz, yok sayılamazlar, o zamanlar, özellikle ilk başlarda deneyimlediğim, annemin en içsel kişiliğiydi, sonra kendini saklamayı daha iyi becerdi. Her ikisi de birbirimizden uzakta geçen sonraki otuz yıl boyunca değişmiş olsa da, bunun sonucunda çocuğun çocukluktaki anne deneyiminin değişmesi beklenemez.

Sadece düzenli görüşülen bir annenin çocukluktaki imajı değişebilir. Kız kardeşimin annemle düzenli geçirdiği vakit sonucu annemin ondaki çocukluk imajı muhtemelen değişmiştir. Düzenli görüşmenin iyi yanı bu, acı veren şey yavaş yavaş nötr bir hâl alır. Fakat bunun da bir bedeli olabilir. Nedir o bedel?

Arabayla Arne Bruns Caddesi, No: 22'ye gidebilir, yaşadığı yeri görebilirim.

Bunu aklımdan bile geçirmeyeceğim.

Atölyede zümrüt yeşili boya tüpünü sıktığım sırada aklıma okul yolu geldi, okula annemle birlikte gittiğim zaman. Güneşli bir nisan günüydü, hava açıktı, kocaman huş ağaçlarının filizleri serin havada soluk yeşil renkte parlıyordu, yeni örülmüş bir kazak giyiyordum, o da yeşildi. Annemin korkusu olmasa mutlu olabilirdim. Veli toplantısına gidiyorduk, annem otoriter Bayan Bye'den Bayan Benzen'den korktuğu kadar korkardı, Bayan Bye'nin, Bayan Benzen gibi benden, dolayısıyla da ebeveyn olarak ondan yaka silkmiş olmasından korkuyordu, Bayan Bye'nin, annemin en önemli görevi olan annelik görevini ihmal ettiğini düşünmesinden korkuyordu. Babamın avukat olmasının da bir faydası yoktu, babam fiziksel olarak ortalıkta olmadığında annem savunmasızdı. Bunu hissediyor, hem annem hem de kendim için titriyordum, binaya yaklaştıkça annemin adımları yavaşladı, ama geç kalmak da iyi olmazdı. Okulun kapısında durdu ve bana dönüp sordu: Yanlış bir şey yapmadın, değil mi? Sanmıyordum, ama pek emin de değildim. Bayan Bye hakkında aklımdan kötü düşünceler geçmişti, ama bunu kimse bilemezdi herhalde, değil mi? Temkinli bir biçimde başımı salladım, yola devam ettik, doğru kapıyı bulduk ve annem hırkasının içine sakladığı eliyle kapıyı çaldı. Bayan Bye, girin, dedi, annem kapıyı açtı, Bayan Bye masasında oturuyordu, biz masanın önündeki iki sandalyeye oturduk, annem sandalyeye çöküverdi. Bayan Bye kâğıtlarına baktı, annem onun ellerine baktı, Bayan Bye, *Bayan Hauk,* dedi, annem nemli gözlerle başını kaldırdı, o zamanlar

otuzlarının başlarında olmalıydı. Bayan Bye matematiğimin daha iyi olabileceğini söyledi, annem başını sallayıp boynunu büktü. Ama okuma ve heceleme konusunda iyi olduğumu, özellikle güzel yazı dersinde iyi olduğumu söyledi, annem hâlâ önüne bakıyordu. Bayan Bye yazı defterimi bulup çıkardı, defteri karıştırdı, æ harfini bulup havaya kaldırdı, annem yukarı baktı. Şuna bakın, dedi Bayan Bye, kenar süsü yaptığım sayfayı açtı, annem deftere baktı, sonra bana kısa bir bakış fırlattı. Johanna'nın resim yeteneği var, dedi Bayan Bye, müdür onun okulun Anayasa Günü davetiyesini çizmesini istiyor - sen de ister misin? Bayan Bye samimi bir gururla bana bakıyordu. Ciddiyetle başımı salladım. Müdür buna sevinecek, dedi Bayan Bye ve ayağa kalkıp elini uzattı, annem onun elini sıktı, eğildi, iş bitmiş, tehlike geçmişti. Koridora çıktığımızda annem derin bir nefes aldı, eğilip beni kucakladı ve kulağıma şöyle fısıldadı: Ben demiştim.

Ne demişti, kime demişti? Bana ne güzel yazı ne kenar süsü ne de Anayasa Bayramı hakkında bir şey demişti ama bunun önemi yoktu, eve dönüş keyifli geçti. Dahls Plass'taki pastaneye gidip Napolyon pastası yedik, annem tam iki defa bu yetenek ve Anayasa Bayramı davetiyesi meselesini tekrarladı. Çok mutluydum! *Ben demiştim.* Annemin bunu babama anlatmasını sabırsızlıkla bekliyordum ama babam o gün eve gelmedi, Londra'daydı. Gece tam yatacağım vakit ne olduğunu anladım. Annem babama çizim yeteneğim olduğunu söylemişti, ama babam aynı fikirde değildi. Annemin babama benim hakkında iyi bir şeyler söylediği düşüncesiyle göğsüm kabarmıştı, gerçi babam inanmamıştı, ama bunlar doğruydu.

Peki annem ne zaman vazgeçmiş, ne zaman tamamen babamın olmuştu?

Annem hâlâ neşeli bir insan mı bilmiyorum ama öyle olduğundan şüpheleniyorum, neşeli tabiatı onun en temel özelliklerinden diye düşünüyorum. Üzüntülerini, kayıplarını bir kenara itmekte başarılı olduğunu sanıyorum, onu tanıdığımda son derece ustalaştığı bir sanattı bu, tabii ona dair hatırladıklarım şimdi sadece geçmişte kalmış bir rüya değilse. Neşeli tabiatını korumuştur umarım. Annem ürkek, çocuksu, ne yapacağı belli olmayan ve bu nedenle de ürkütücü biriydi, ama ağırlıktan yoksundu. O, dünyada temel bir hafiflikle var oluyordu. Annemi sevmenin kolay olduğuna inanıyorum, tabii kızı değilseniz, muhtemelen benim dışımdaki insanlar için annemle birlikte olmak da kolaydı, ama o başkalarıyla fazla görüşmezdi, ben çocukken annelerin dış dünyaları çok büyük değildi, ev, bahçe, yakın çevre, dükkânlar ama annem bir dükkânda olan bir şeyi de eğlenceli bir biçimde anlatabilirdi. Annemin rahatlığına hem hayrandım hem de sinir oluyordum, rahatsız edici ne varsa üzerinden atabilme yeteneğine, durumu irdelemek yerine daima başka şeylere odaklanmasına, yeni bir elbise, carpe diem falan filan, tabii o bu şekilde ifade etmezdi. Bu yetenek onun için bir lütuf olmalı, babam için de, kimbilir belki benim için bile. Annem rahatsız edici ve zor durumlara kendini tüm enerjisiyle kaptırıverseydi ne olurdu acaba? Bana başka bir çocukluk sunardı, muhtemelen daha zor bir çocukluk. Hayır, annemin rahatlığını küçümsemiyorum, onu ciddiye alıyorum, annemin hâlâ rahat ve güçlü olduğundan başka bir şeye inanamam. Ama Ruth annemin ne kadar

güçlü olduğunu anlamıyor ya da anlamak istemiyor, çünkü annem güçlüyse eğer bu Ruth'un gücünü daha önemsiz kılıyor. Ya da annem gücünü Ruth'a göstermiyor, çünkü annem onun gösterdiği özenle besleniyor ve ikisi de birbirini annemin benimle ilişki kurmayı kaldıramayacağına ikna ediyor.

Ruth'un annemin kapısını çaldığını hayal ediyorum, annem kapıyı açıyor, Rigmor hakkında iğneleyici ama eğlenceli bir şeyler söylüyor, bu da Ruth'u güldürüyor. Belki annemi ziyaret etmek eğlencelidir. Ancak annemi ziyaret etmenin yorucu olduğunu da görmek zor değil, çünkü annem hafif biri olsa da çoğunlukla felaket bir biçimde kendine acırdı ve muhtemelen bunu hâlâ yapıyordur. Annem nadiren de olsa tam kendine acırken kendi zavallı tavrına gülmeye başlardı, annemin kendisiyle alay ettiği bu anlar özgürleştiriciydi. Bunu düşününce içim ısınıyor. Ama şimdilerde annemin nadiren kendiyle alay ettiğini düşünüyorum. Acaba bu durum, yaşlı ve yardıma muhtaç olması, kendiyle alay edecek hâlde olmaması, benim onu güçten düşürmem, rezil etmem yüzünden mi? Belki de tam tersidir, belki annem benimle uğraşmaktan kurtulduğu için eskisinden daha neşeli biri olup çıkmıştır. Buna inanmıyorum. Ruth'un yapmak zorunda kaldığı gibi annemi sık sık ziyaret etmenin yorucu olduğunu düşünüyorum, Ruth'un vakti ve gönlü olmamasına rağmen annem muhtemelen daha fazla kalmasını istiyordur, Ruth gitmek zorunda kaldığında da bozulduğunu belli ediyordur. Annemin temel özelliği olan hafifliğine rağmen ya da bunun, yani hafifliğin koşulu kendiliğindenlik yüzünden, benim o zamanlar tanıdığım annem hayal kırıklığını fazlasıyla dile getirirdi. Başkaları, annemi çoğunlukla hayal kırıklığına uğratırdı, özellikle de ben. Annem çoğu zaman daha az evvel birlikte olduğu insanlara bozulurdu, Rigmor ya da bir başkasıyla buluşmasından eve döner, onların

söyledikleri bir şey yüzünden saydırmaya başlardı ama bunu neşeli ve eğlendirici bir şekilde yapardı - insanlar ne kadar da sersemdi böyle. Annem Ruth'u kaldığı öğrenci yurdunda ziyaret ettikten sonra eve dönmüş, birlikte yaşadığı tipler ve Ruth'un çok bilmiş sevgilisinin sürekli gösteriş yapması hakkındaki hayal kırıklıklarını dile getirmişti. Annemin hüsranı bulaşıcı, ilgi çekiciydi. Belki de annemin Rigmor ya da büyük kızıyla ilgili hayal kırıklığı yaşadığını duymak keyifli olduğundan Ruth annemi ziyaret edeceği için seviniyordur, tabii konu bana geliyorsa, ama muhtemelen gelmiyordur. Belki de, dönmesi gerektiğinde, bir ara dönmek zorundaydı tabii, annemin bozulduğunu bildiğinden Ruth onu ziyaret etmeye çekiniyordur. Annem içinden Ruth'un daha sonra kocası olmuş, rehbere göre hâlâ da kocası olan şu çok bilmişle birlikteliğinden vazgeçip onunla yaşamasını istiyordur, ancak Ruth bunu nė yapabilir ne de yapmak ister. Her şeye rağmen. Belki Ruth anneme karşı karışık duygular besliyordur, öyle olsa şaşırmazdım, ama şimdi sadece annemle ikisi kaldığından böyle hissetmiyor olabilir. Belki Ruth annemi çoğunlukla görev bilinciyle ziyaret ediyordur, belki, bu fikri de gözden geçirmeliyim, Ruth annemi ziyaret bile etmiyordur. Belki Ruth benim zamanında yaptığım gibi ondan kurtulmuştur. Hayır, bu mümkün değil. Ruth benim anneme karşı hissettiğim bu güçlü ve çelişik duyguları asla hissetmedi, Ruth annemle babamın onun için istediklerini istiyordu, en azından öyle görünüyordu, Ruth inatlaşmadı, çekip gitmedi, babam hastayken yanındaydı, babamın cenazesindeydi, yas tutarken anneme destek oldu. Ama bunlar Ruth'un da aralarına mesafe koymak için nedenleri olamayacağı anlamına gelmiyor - babam öldükten sonra ya da öncesinde aralarında neler olduğunu nereden bilebilirim ki? Ancak kız kardeşim annemden kurtulmak istemiş olsa da, benim aileyi terk ettiğim gerçeği işleri onun için zorlaştırmış olabilir. O durumda annem tamamen yalnız kalırdı. Bu yüzden Ruth bunun yerine, bilinçli ya da bilinçsiz, beni ve kurtuluşumu yargılamayı, benim

bir hain olduğum konusunda annemle hemfikir olmayı, annemin tarafını tutmayı, annemle ittifak yapmayı seçmiştir, başka şansı yoktu.

Ruth'un annemle ilişkisini kesmediği sonucuna vardım, annemle Ruth birbirlerinin hayatındalar ve yakınlar sonucuna vardım, Ruth annemden kopsaydı ben aradığımda annem telefona cevap verirdi.

Annemin gündelik yaşamı hakkında bir şey bilmiyorum. Adresini biliyorum, ama onu şimdi yaşadığı odalarda gözümde canlandıramıyorum. Babam ölmeden önce annemle babamı yaşadıkları odalarda hayal edebiliyordum, çünkü ben de o evde yaşamıştım, babamın benim için üniversiteye yakın bir yerde aldığı daireye taşındığımda da öğrencilerin yaptığı gibi annemle babamı düzenli ziyaret ediyordum. O evde düzenli olarak pazar yemekleri yedim, Noel'i kutladım - başka nerede kutlayacaktım ki? Thorleif ile birlikte olmaya başladıktan sonra da sık sık o evdeydim, çünkü Thorleif babamla iyi anlaşır, hukuki konularda babama akıl danışırdı. Annemle babamı orada hayal etmek kolaydı, ama bunu yapmadım, onların televizyon odasında televizyonun karşısındaki ya da terasta, hamaktaki görüntülerini bilerek çağırmadım. Ama annemle babam aklıma geldiğinde, odalar da bağlam olarak onları takip ederdi. Şimdi annemi gözümde canlandırmak daha zor ve bu sıralar sık sık deniyorum. Çocukluğumun geçtiği şehirde yaşadığım için olmalı. Rehberde adresini aradığımda geçen yüzyılın başlarından kalma kırmızı tuğlalı bir binanın resmi çıkıyor. Daha fazlasını bilmiyorum. Annemin pencerelerinden görünen manzara. Annem şimdi yalnız yaşıyor. Sanırım. Bilemiyorum. Annem yeni bir sevgili bulmuş olabilir, yaşlıların bunu yaptığı olur, ama yeni bir sevgilisi olduğunu sanmıyorum. Neden olmasın? O tür biri değil o. Ne tür biri? Ama özellikle şu yüzden: Annemin sevgilisi olsaydı, benimle ilgili ilkelerine sıkı sıkıya bağlı olmasını ve telefona cevap

vermemesini gerektirecek kadar anlam taşımayacaktım onun için. Annemin ve Ruth'un ilkelerine bağlılıkları, benimle ilgili *haşinlikleri* bana *göstermek* istedikleri bir şey, bu yüzden benim ne düşündüğüm ve hissettiğim onlar için bir anlam taşıyor olmalı. Ama belki de taşıdığım önemi abartıyorumdur, ben aradığımda -şu sıralar birkaç kez aradım- cevap vermemesinin sebebi ilgisizliktir belki de. İlgisiz olsaydı telefonu açardı, hiçbir şeyden olmasa meraktan açardı. Annemin ilkelerine katı bir şekilde bağlılığı dikkafalılığıyla el ele gidiyor olmalı, belki de sadece zihni şu ya da bu şekilde meşgul eden önemli bir kişiye duyulan düpedüz nefret yüzündendir. Annemin bir sevgilisi olduğunu sanmıyorum, Ruth ve Ruth'un ailesi annem için şimdi en önemli şey. Ruth'un dört çocuğu var, Mina söyledi. Ruth bana çocukları hakkında hiçbir zaman tek bir sözcük bile yazmadı, yazdığı ufak tefek şeylerin hepsi annemle babam hakkındaydı ve muhtemelen onların teşvikiyle yazılmışlardı. Zamanla Ruth ve Ruth'un ailesi annemin hayatında giderek daha fazla yer kapladı, benim eksikliğim de giderek daha az yer tuttu, bu herkes için iyi. Dünya genel olarak annemi pek ilgilendirmiyor kanımca. Onu tanıdığım sıralar öyleydi en azından ama o zamandan bu zamana bir sürü şey olmuş olabilir, gerçi hayır, annem kendi küçük dünyasına ait - hepimiz öyle değil miyiz?

Annem nasıl görünüyor? Son gördüğüm hâlinden otuz yıl daha yaşlı, tam ne zamandı? 1990 baharı, Rondane'de geçirdiğimiz Paskalya mı? Muhtemelen, ama gözümün önüne herhangi bir görüntü gelmiyor, belki de zihinsel olarak çoktan vedalaşmışımdır. Ruth ve Reidar bir yıl önce evlenmişlerdi, düğünde ne giydiğimi, kiliseyi, yemeğin nerede verildiğini hatırlıyorum ancak ne annemin ne de babamın görüntüsünü anımsayabiliyorum. Annemin parfümü aklımda, yıllar boyunca hep aynıydı, bir dükkâna girip bu parfümü koklamayı aklımdan geçirdim, ama ne adını ne de şişeyi hatırlıyorum. Annemin hafif telaşlı yürüyüşünü, vücut yapısını ve yüzüklerle dolu ellerini hatırlayabiliyorum, onu tanıdığım yıllar boyunca hep aynıydı. Ruth her istediğinde annemi şimdiki görüntüsüyle gözünde canlandırabilir, Ruth annemin sağ eline hâlâ o kırmızı taşlı sarı altın büyük yüzüğü takıp takmadığını bilir, fakat annem benim için kayıp artık, yabancı bir ülke, gizemli bir zamana ait, Ruth'un aksine ben annemi kocamış bir bedenle gözümde canlandıramıyorum.

Annemin öldüğünü ya da ölüm döşeğinde olduğunu öğrenecek olsam nasıl bir tepki verirdim? Kız kardeşim beni arayıp şöyle dese: Annem öldü. Ya da: Annem ölmek üzere. Ama aramayacaktır, benimle konuşabileceği bir sesi yok. Benimle asla konuşmamaya karar vermiş ve o, aldığı kararlara sonuna kadar sadık kalan bir tiptir. Bana iletilmesi *gereken* bir bilgi varsa bir başkasına arattıracaktır, avukat ya da ailenin *sözcüsü* gibi birine. Her zaman dış dünyayla ilgili olan annem bunu nasıl karşılayacak? Hangi resimler, hangi hatıralar peşini bırakmayacak? Ölmek üzere olduğu, kısa süre sonra her yerin kararacağı bilgisiyle yorganın altında yatan annem, *rage, rage against the dying of the light,** onun öfkeli, itiraz eden, hayata kesinlikle doyamamış hâlini gözümde canlandırabiliyorum, *do not go gentle into that good night,*** tam böylesi bir anda annemin esas yaşam gücünün ortaya çıkacağını, bunun tam da yok olacağı anda güçleneceğini hayal ediyorum. Annemden önce davranabilmek için onun ölümünü hayal ediyorum çünkü beni orada istemeyeceğinden bunun bir parçası olamayacağım. Ben çağrılmayacağım, birileri beni çağırmayı önerseydi bile reddederdi, *rage, rage against*, onun için ben geçmişe aitim, tatsız bir şekilde geride bırakılmış bir şeyim. Benimle ilgili bir anı peşini bırakmasa ve beni görmeyi istese bile Ruth'un hatırı için bunu söylemezdi.

* Dylan Thomas'ın "Do not go gentle into that good night" şiirinden. Öfkelen, öfkelen, öfkelen ışığın ölümü karşısında. (ç.n.)

Aynı şiirden bir alıntı: Gitme o güzel geceye usulca. (ç.n.)

Annem beni yanıltıp Ruth'a rağmen böyle bir isteği dile getirecek kadar güçlü olsaydı bile, Ruth bunun geçekleşmemesi için elinden geleni ardına koymazdı çünkü Ruth bana güvenmezdi. Zaten hassas olan durum iyice kestirilemez olacağından bir felakete dönüşebilirdi. Benim mevcudiyetim annemi sarsabilirdi ve Ruth annesini ölüme sarsılmış yollayamazdı, ölmekte olan biri için kimse böyle bir şey istemez.

İkisi de o kadar uzakta ki onları görmem mümkün değil, onun yerine bulunduklarını düşündüğüm yerlere iki hayalet yerleştiriyorum, bu çok ürkütücü.

Arne Bruns Caddesi, No: 22'ye gidip kapıyı çalsam ne olur?

Düşüncesi bile beni korkutuyor.

Biz birbirimizin Bayan Benzen'i olmuşuz.

Bir gün saçımı kestiriyordum, yanımda da kuaför saçlarını sararken onunla yüksek sesle konuşan yaşlı bir kadın oturuyordu. Annemin Trasoppveien'deki kuaföründen eve uzun kızıl saçları toplanmış hâlde gelişini hatırladım, cumartesiydi, bir davet veriyorlardı, babamın işten tanıdığı adamlar eşleriyle gelecekti, annem olağanüstü güzeldi, ulaşılamaz ve solgun görünüyordu, burnunun üzerinde cappucino'nun üstündeki tarçın taneleri gibi duran çiller. Yanımdaki yaşlı kadın da bir zamanlar solgundu belki, ama şimdi derisi kalınlaşmış, karaciğer lekeleriyle kaplanmıştı, saçları incelmiş, neredeyse sarılamayacak hâldeydi, annemin teninin ve saçlarının onunki gibi olmamasını diledim. Ağaçlardan dökülen ve kaldırımları kayganlaştıran yapraklardan şikâyet etti, kayıp da kalçasını kırmaktan korkuyordu. Kalçanı kırdın mı işin bitti demektir, dedi, pek çok ölüm kalça kırığıyla başlıyordu. İnsanların çoğu mümkün olduğunca uzun yaşamak ister. Annem kalçasını kırdı mı acaba? Fredrikstad'da doğduğunu söyledi. Babası Fredrikstad Tersanesi'nde demircilik yapmıştı, o zamanlar soğuk kış günlerinde fabrikadan tüten duman o kadar aşağıya çökerdi ki komşu evi göremez olurdunuz. Önündeki masada duran basit cep telefonu çaldı, kadın endişeyle ekrana baktı ve arayan önemli biriymişçesine telefonu açtı. Evet, dedi, hatırladım. Hatırladım, dedi üç kez, giderek yavaşlayan şekilde ama o sırada yüzü acaba hatırladım mı diye şüphe içerisindeydi. Telefonu kaygılı bir ifadeyle kapattı, arayan kızımdı, dedi. Seninle ilgilenen bir kızın olduğu için çok şanslısın, dedi kuaför.

Belki de, dedi yaşlı kadın ve ikisi de sustu. Fredrikstad'da, dedi kadın ve kuaför dikkatle dinledi, kuaförlerin eğitiminin bir parçasıydı bu. Ben çocukken Fredrikstad'da sabahları fabrika düdüğü çalardı, işçiler de telaşla fabrikanın kapısına giderlerdi, anneler kocalarıyla çocuklarına beslenme çantası hazırlamak zorundaydı ve biz yedi kardeştik. Babam tersanedeki demircilikten çok para kazanmasa da annem yedi çocuğunu temiz pak giydirir, yanlarına güzelce hazırladığı beslenme çantalarını verirdi. Annem beslenme çantası hazırlamakta çok iyiydi, çantadan sık sık sürprizler çıkardı, dedi yaşlı kadın bunu daha önceden duymamış ve Fredrikstad'daki çocukluğuyla ilgilenebilecek birine anlatmaktan duyduğu keyifle, anladığım kadarıyla kızı artık bununla ilgilenmiyordu, beslenme çantalarını defalarca dinlemişti, içlerinden bazen bir kesme şeker çıkıyordu mesela, şekerin dişlere zararlı olduğunu öğrenmelerinden önceydi. Annesinin olağanüstü bir insan olduğunu söyledi. Annem de böyle tipik-yaşlı-tarzı konuşmalar yapmaya başladı mı acaba diye merak ettim, cümlelerin uzun bir zaman önce kurulduğu ve o zamandan beri tekrarlanıp durduğu türde konuşmalar. Şayet öyleyse, annemin hatırladığım konuşmasıyla şimdiki durum arasında büyük bir fark var demektir. Annem her zaman hafif telaşlı ve heyecanlı konuşurdu, sanki gerginmişçesine, sanki eziyet çekiyormuşçasına. Görünürde rahat, fakat aslında eziyet çeken biri miydi o? Belki de annem diğer pek çok yaşlının yaptığı gibi kekeleyerek, yavaşça ve yavaşlığından dolayı özür diler biçimde utanarak konuşuyordur, bunu düşünmek insanın canını yakıyor, yaşlılara acıyorum.

Kuaföre gidiyor mudur? Evet. Annem kılığına kıyafetine önem verir, bu değişmemiştir, annem pejmürde ve dağınık biri olup çıktıysa üzülürüm, ama kız kardeşim buna izin vermez. Annem kuaför randevusu almayı kendi başına halledemezse Ruth bunu

ayarlar. Annemi yavaş bir bedende ve yanımda oturan yaşlı kadın gibi ağır ağır konuşurken hayal edemiyorum, ama yaş seksen beşe vardı mı en dinç olanlarımıza bile bir hâller oluyor, der Mina, o, yaşlılarla çalışıyor. Sanırım annem şu sıralar seksen beş olacak - hatta belki bugün? Annem büyük ihtimalle her seferinde aynı kuaföre gidiyordur, her zamanki kuaföründen randevu alıyordur, yaşlılar değişiklikten hoşlanmazlar, ben de her seferinde aynı kuaföre gidiyorum, ama şehirde yeni olduğumdan benimkisi yeni bir ahbaplık. Ona aynı şehirde olmamıza rağmen annemi otuz senedir görmediğimi anlatmadım. İnsan böyle şeyler söylemez. Böyle şeyler kısaca açıklanamaz. Annem kuaförüyle neler konuşuyor acaba? Hamar'da geçirdiği çocukluğunu mu? Benim hakkımda konuşmaz. Sanki hiç yokmuşum gibi. Çocukları ve torunları sorulduğunda ne diyor acaba, kuaförler yaşlı müşterilerine bu tür şeyler sorarlar, bunu da kuaförlük eğitimi sırasında öğreniyorlar. Ancak aile konusunun hassas olduğunu da öğreniyorlardır muhtemelen, pek çok üzücü, karmaşık, tatsız şey oluyor, en iyisi bu konulara girmemek. Kuaföre gitmek güzel bir deneyim olmalı, müşteri biraz da ilgi görmek için para ödüyor, kuaför müşterileriyle yakın temas kuruyor ve onun dokunuşları doktorunkilere benzemiyor, çünkü doktorun ellerinde genellikle korkmuş ya da huzursuzsundur. Kuaför ellerini yaşlı müşterisinin omuzlarına koyar, onun bakışını aynada yakalar: Şimdi pek hoş oldun işte.

Kuaför anneme dikkatlice ailesini sorarsa annem dört çocuklu bir kızı olduğunu söyler. Ruth'un dört çocuğu da yetişkin, annemin bahsedebileceği ilginç eğitimleri ve sevgilileri var. Birilerinin dışarıda bırakıldığından kimse şüphelenmez ve bu alışkanlık hâline gelir. Annem büyük kızının adının anılmamasının gerektiği ilk yıllardaki gibi kalbinde bir sızı hissetmiyordur artık.

Belki annem asla görmediğim, hakkında asla konuşmadığı, genç yaşta ölen ve muhtemelen *olağanüstü* biri olan annesi hakkında konuşmaya başlamıştır.

Diyelim ki annemin kuaföründen randevu aldım, teorik olarak bu mümkün. Gözlerimi gazeteden kaldırmadan oturuyorum ve bu sırada aslında annemin kuaförüne, isimlerini bile bilmediğim torunları hakkında anlattıklarını dinlemekteyim. Farz edelim ki annem bir anda büyük kızıyla iletişimde olmadığından bahsetmeye başladı, kuaför salonu tam da böyle bir itiraf için uygun, değil mi? Annem benim hakkımda Ruth'la konuşamaz. Ruth yıllar önce benimle ilgili şeylerden bıktı, o zamandan beri de annem muhtemelen şöyle diyen Ruth'a benden bahsetmeyi kesti: Onu düşünmek sana iyi gelmiyor. Annem ağabeyiyle de benim hakkımda konuşmuyor, kendisi rehbere göre hayatta ve karısıyla Tranbygd'de yaşıyor, eğer annem ona aradığımı ve telefona cevap vermediğini anlattıysa cevap vermesi gerektiğini ima etmiş olabilir. Ama kuaför bunu yapmaz çünkü onun görevi müşteri ne derse desin kibar ve anlayışlı olmaktır, belki de kuaför salonu, annemin benim hakkında korkmadan konuşabileceği tek yerdir. Annem kuaförüne ne diyordur acaba? Nereye gittiğini bulup oradan bir randevu alsam mı?

Büyüdüğüm evde ve ergenliğimde taşındığımız evde Ruth'la benim çeşitli fotoğraflarımız salondaki antika komodinin üzerinde dururdu. İki kız da üç yaşına bastığı zaman profesyonel bir fotoğrafçı tarafından çekilmiş siyah beyaz fotoğraflar. Saçlarımız perçemleri yüzümüzden kaldırmak için kurdelelerle toplanmış. Sonra kiliseye kabul töreninden, daha sonra düğünlerden resimler, önce Thorleif ve ben eski taş kilisenin önünde, sonra Ruth ve Reidar aynı yerde, benim gidişimden hemen önceki yaz.

Annemle babam fotoğraflarımı kaldırdılar mı acaba? Muhtemelen kaldırmamışlardır. Onları düzenli ziyaret edenler bunun tuhaf olduğunu düşünürlerdi, abartılı ve melodramatik. Ayrıca herkes kısa süre sonra geri döneceğime inanıyordu. Bir kriz geçiriyordum, yolumu kaybetmiştim, ama yakında kendime gelecek ve tekrar evin yolunu bulacaktım, bunu umduklarını sanıyorum, belki Ruth hariç. Kendi kendime aklımı başıma toplamayacak olursam o tekinsiz M beni yakında terk edecekti ve köpek gibi pişman olmuş bir hâlde çocukluk evimin kapısına dayanacaktım. Evet, fotoğraflarım bir müddet daha kalmış olmalı, ama on dört yıl önce babam öldüğünde, annem yeni bir daireye taşındığında onları yanında götürmemiştir.

Küratörle yaptığımız toplantının hemen sonrasında Borg'daki tren istasyonundayken yaşlı bir kadın merdivenleri çıkıyordu. Her basamağı ağır ağır çıkıyor, düşüp kalça kemiğini kırmamak için tırabzanlara tutunuyordu. Platformda güvendeyken çantasını karıştırdı, yere bir mendil düşürdü, ıkına sıkına eğildi, mendili aldı, çantada bir şeyler aramaya devam etti, aradığını buldu, bir kâğıt parçası, gözlerini kısarak kâğıda baktı, çantasını bir kez daha karıştırdı, gözlüğünü buldu, gözlüğü kılıfından çıkarıp gözüne taktı, kılıfı yere düşürdü, gözünü kâğıda dikti, başını salladı. Etrafına bakındı, peronda benden başka kimse yoktu, titrek bacaklarla bana doğru geldi, kâğıdı uzatıp hangi trene binmesi gerektiğini sordu. Okuyabilmek için benim de çantadan gözlüğümü bulmam gerekti, bir doktor muayenehanesinin adı yazılıydı. Daha önce oraya gidip gitmediğini sordum, başını salladı ve kulağını işaret etti, belki de işitme cihazı kullanmalıyım, dedi ve öyle yüksek sesle söyledi ki iyi olur diye düşündüm. Ona eşlik eden kimsesi yok muydu? Orası Broholmen'de, dedi, o zaman doğru perondasın, bu yönden gidene bineceksin, dedim ve neyse ki benimkinin aksi yöndü, o sırada treni geldi. Trenin, dedim, gözlük kılıfını yerden alıp ona uzattım, tren durdu, yaşlı kadın içeri girdi, iki istasyon sonra, dedim, büyük bir dikkatle başını sallayıp tekrarladı: İki istasyon sonra! Ya çocuğu yoktu ya da çocuklarıyla küstü.

Ruth annemi götürür doktora. Ya da onun yerine yetişkin çocukları yapıyordur bunu, onlar da anneannelerini seviyorlardır muhtemelen. Geceleyin istasyondaki kadını rüyamda gördüm, onu yanlış trene bindirmişim, çökük yanakları ve incelmiş saçlarıyla bir fare kadar sessizdi, son istasyona kadar gitti, koltuğa gömüldüğünden kimse onu görmedi, vatman trenden inip geceye karıştı ve kadın savunmasız, tek başına orada kalakaldı: Annem!

Kendime eziyet etmek için mi annemi zihnimde bir tren istasyonunda kafası karışık, zavallı hâlde canlandırıyorum? Peronda aklı karışmış hâlde duran bu anne fikriyle eğleniyor muyum yoksa kendime eziyet mi ediyorum? Annem, Ruth ve onun geniş ailesiyle birlikte. Ruth muhtemelen hâlâ çalışıyordur, ama eskiden olduğu kadar hırslı değildir, anneme yardım edecek vakti oluyordur. Bir de ben Ruth'un hiçbir zaman hırslı biri olduğunu düşünmedim - neden acaba? Onu pek tanımıyorum, gittiğimde henüz yirmili yaşlarındaydı, ama iş alanında özel bir başarısı olsaydı duyardım, internette de bir şey bulamıyorum. Annemle babama asla karşı koymadığından, hangi konuda olursa olsun onların görüşlerine katılmadığını asla dile getirmediğinden, onların kurallarından memnun ve onların yaşadığı gibi yaşamak istiyormuş gibi göründüğünden ya da öyleymiş gibi yaptığından kuruyorum bunları kafamda. Peki anne babanın koyduğu kurallara uymak, kariyer yapmakla örtüşemeyecek bir şey mi? Tam tersine, pek çok başarılı kişi ailesinin ve toplumun her türlü kuralına uyuyor ve bu yüzden mutlu oluyor. Ruth'u kafamda hırssız biri olarak canlandırmamın nedeni anneme bakacak vaktinin olmasını istememden, böylelikle çekip gittiğim ve annemle babamı ona bıraktığım için vicdan azabı duymayacağım, o da birilerinin annemi doktora götürmesi gerektiğinden ve annemin yaşlanmasıyla bu daha da sık olduğundan gezmeyi ya da ondan kopmayı aklından bile geçiremeyecek. Ruth da benim gibi yaşlanıyor, bu dünyadaki herkesin her geçen yıl yaşlanması gibi.

Yaşlanan kızın yaşlı annesini doktora götürmesini resmedebilirim, *Çocuk ve Anne 3*. Atölyeye giriyorum, bir tuval geriyorum ve onu seyrediyorum, astarlanmaya hazır bir tuval, sonra tekrar dışarı çıkıyorum. Bugün pazar, John'u arıyorum.

Ruth'un ne iş yaptığını bilmiyorum, *google*'ladım ama bir şey bulamadım. Ben gittiğimde Oslo Ticaret Yüksek Okulu'ndaydı, pek çok şirket ve kurumun finansal donanımı olan insanlara ihtiyacı var. Geleneksel bir yaşam sürdüğünü, dört çocuk ve annemden dolayı çok fazla seyahat etmediğini düşünüyorum. Birkaç yıl önce Heathrow Havaalanı'nda çocukluk arkadaşlarından birine rastlamıştım, bir kadın durup Ruth'un ablası Johanna olup olmadığımı sorduğunda bir yerde oturmuş kahve içiyordum, kızardım. Kadın kendi adını söylediğinde, Regina Madsen, şimdi olgunlaşmış bu yüzün ardındaki çocukluk yüzünü görür gibi oldum, sokağımızın tam karşında oturuyordu, Bayan Benzen'den tırsanlardan biriydi. Oradan tam da o an yapmak istediğim gibi çekip gidemezdim, karşımda ailem hakkındaki pek çok soruyu cevaplayabilecek biri duruyordu, ama ben bunları soramazdım. Görünüşe göre bunca yıl hiç umursamadıklarıma şimdi ilgi göstermek doğru olmazdı. O da Ruth'un yaşantısı hakkında bir şey bilmediğimi, sormamın da tuhaf kaçacağını anlamış gibiydi. O yüzden hiç sormadan Ruth, Reidar ve çocukların iyi olduklarını, çocukların dördünün de evden ayrıldığını söyledi. Tesadüfe bakın ki Ruth'la yeni konuşmuştu, çünkü Ruth'un kızı Randi, Londra'da yaşıyordu ve Regina Madsen onunla tam da o gün yemeğe gitmişti! Böyle şeyler anlattı ama daha fazlasını değil, sözcüklerini tartıyordu, fazla şey söylemek Ruth'a ihanet anlamına gelebilirdi. Aynı çekingen tavırla bana birkaç soru sordu, oğlumun kaç yaşında olduğu gibi, oğlum olduğunu biliyordu. Onun

viyola çaldığını söyleyince şaşırdı, armuttur, dibidir bir şeyler söyledi, sonra sessizlik oldu, aslında daha fazla soru sormak istediğini, ona kalsaydı bir sürü soru soracağını hissettim ama meraklı görünmesi Ruth adına bir itiraf olacaktı, sanki Ruth'un umurundaymışım gibi.

Kız kardeşim doğduğunda altı yaşındaydım. Bebekliğini zar zor hatırlıyorum. Tabii ki oradaydı, ama bir şekilde arka planda, annemle babamın kollarında. Hiçbir zaman aynı okula gitmedik, birlikte olduğumuz bir görüntüyü gözümde canlandıramıyorum, Rondane'deki kulübede geçirdiğimiz uzun yaz günlerinden bile bir kesit yok zihnimde. Hatta o günleri düşündüğümde koyunları ve tilkileri daha net hatırlıyorum, kız kardeşimse belirsiz bir çerçevede varlığını sürdürüyor. Yaş farkı çok olunca bu normal muhtemelen, öyle olduğunu umuyorum. O annemle babamla tek başınayken ben gölün karşı tarafındaki ikizlerle takılıyordum herhalde. Hatırlamıyorum. Acaba Regina Madsen, Ruth'a benimle Heathrow'da karşılaştığını söylemiş midir? Muhtemelen söylemiştir. John'un viyola çaldığını da söylemiştir, Ruth buna şaşırmıştır herhalde ama en çok merak ettiği, Regina'nın anlatamayacağı şey cevapsız kalmıştır, yani bu *durumda* nasıl olduğum sorusu.

Ruth'un telefon numarası gizli. Aramayayım diye. Ben gittikten sonra, taşınabilmesine ya da seyahat etmesine fırsat sunan bir işe giremediği için bana kızgın. Belki Londra'dan iyi bir iş teklifi almıştır ve annemle babam yüzünden hayır demiştir. Benim hareketlerim yüzünden Ruth'un yaşamı kısıtlanmıştır, babam öldükten sonraysa annem ona hepten bağımlı hâle gelmiştir. Annem onu tanıdığım zamanlar araba kullanmıyordu, hiçbir zaman pratik biri olmamıştı, pek çok şey için yardıma ihtiyaç duyardı, başkalarından iş istemeye çekinecek tiplerden de değildi, tam tersine, buna hakkı olduğunu düşünürdü, sonuçta çocukluğunda Ruth'a o kadar bakmış, her şeyin parasını o ödemişti, gerçi ben Ruth'un ne tür boş zaman aktiviteleriyle uğraştığını pek hatırlamıyorum. Annemin ağabeyi Tor da rehbere göre hayatta ve Toril Gran adında biriyle yaşıyor - belki o da yardım ediyordur ona? Hayır onlar otuz kilometre ötedeki Tranbygd'de oturuyorlar, işleri başlarından aşkındır. Hem annem Tor'a sormaya çekinir, asla yakın değillerdi, annem sonsuz muhtaçlığını özellikle kendi çocuklarına, yani Ruth'a gösterir. Tor'la telefonda konuşuyordur, bundan memnundur, yaşlı insanlar geride kalanlarla telefonda çokça konuşur. Veya belki de küsmüşlerdir, kardeşlerin birbirlerine küstüğü de olur. Hamar'da birlikte büyüdüğü kuzeni Grethe'yle görüşüyordur muhtemelen, Grethe o kadar uzun zaman önce dul kalmıştı ki annem bu haberi vermek için beni aramakta zorluk çekmemişti. Nehrin kıyısındaki bir bankta oturuyordum, telefon çaldı, Norveç numarasıydı, numarayı tanıdım,

kalbim küt küt atmaya başladı, annemin beni gizlice, Ruth'la babamın haberi olmadan aradığını düşündüm. Sesi üzgün çıkıyordu, Halvor öldü, dedi. Halvor'un kim olduğunu çıkaramadım, kuzenim Grethe'nin kocası, dedi, hatırladım, nasıl diye sordum, kalp krizi geçirmiş. Sonra sessizlik oldu, ardından Ruth'un hamile olduğunu söyledi. Ne güzel, dedim. Ruth yedi aylık hamileydi ve çocuğa babamın adı konulacaktı, Rolf, çocuklarının hepsinin adı R harfiyle başlıyordu. Ruth'la Reidar annemle babama yakın bir yerden ev almışlardı, haftada birkaç kez görüşüyorlardı. Bunlar bana çok uzak ve bomboş geldi. Annem John'u sormadı.

Arne Bruns Caddesi, No: 22'ye gidip orada ona rastlayabilirim, ama annem hazırlıklı değilken bu durum onun için tatsız olacaktır, benim için de öyle.

Rehbere göre, annemin kuzeni Grethe ona yürüme mesafesinde oturuyor şimdi. Herhalde sık sık görüşüyorlardır. Vassbuseter'e giden tramvaya binip, benim onlarla karşılaşmaktan korktuğum için gitmediğim ormanlık alanda yürüyüşe çıkıyorlardır. Buna karşılık ben de kendi ormanımı buldum, Bumarken'de bir kütük ev kiraladım, orada kimseye rastlamıyorum. Park alanından oraya yirmi dakika yürüyorum ve şimdiye kadar bir Kanada geyiği dışında bir şeye rastlamadım. Orada güzel çalışıyorum, ağaçları çiziyorum. Annemle Grethe, Vassbuseter'den Groleitet'e kadar yürüyüp kakaolarını içiyorlar, formlarına dikkat ettikleri yok artık. Ama belki de küstürler, kuzenleriyle de küsebilir insan, yaşlılıklarında bile. Eğer küs değillerse ve yürüme desteğine ihtiyaçları yoksa, annemle Grethe, Vassbuseter'den Groleitet'e kadar yürüyordur. Tekerlekli yürütecin de vakti gelecek, yaşlandıkça hepimiz ona yaklaşıyoruz. Mina'nın annesi hayatının son yıllarında bunlardan birini kullanıyordu, ama o şişmandı. Umarım annem şişmanlamamıştır. Mina'nın annesi yürütecin tutma yerlerine yapışmış, eklemleri bembeyaz olmuş parmaklarıyla, çok yavaş bir şekilde ve yaralı bir böcek gibi hareket ederdi, bir pervanenin, bir sineğin ölümü kadar tekdüze. Yürütecin ön kısmındaki sepette bir bulmaca, kâğıt mendil, kremalı bisküvi ve ilaçları bulunurdu, başının arkasındaki kır saçları dağınık olurdu. Yaşlılar başlarının arkasını taramayı unutuyorlar, yaşlıların başlarının arkası gözümde onların yataklarının canlanmasına yol açıyor - neden kederli bir görüntü bu? Çocukken birkaç

defa annemin uzun kızıl saçlarını taramıştım, bu bir onurdu, ama ürkütücüydü de. Ruth annemin saçını tarıyor mudur acaba, birbirleriyle o kadar içli dışlı olmuşlar mıdır? Ruth annemin kokusunu tanıyor mudur, o kokuyu seviyor mudur?

Rengimi annemden almışım. Kızıl saçlı, çilli, havuç kafalı.

Ruth'un çocukları beni biliyorlar mı? Bir ablası olduğunu anlatmamış olamaz. Bir ablası olduğunu biliyor ancak onun hakkında bir şey sormuyor, bunun hassas bir konu olduğunu hissediyorlardır. Ben hassas bir konu muyum? Hayır, yaşlı bir teyze kimin umurunda, Tanrı aşkına. Grethe, annemin şu günlerde olması gereken seksen beşinci doğum günü partisinde kazara adımı ağzından kaçırdığı için Ruth ya da annem benden söz etmek zorunda kalsa ve Ruth'un çocukları o kim diyecek olsa, ne yanıt verirler acaba? Muhtemelen hikâye şöyle ilerler: Johanna güvenilir bir avukat olan Thorleif Rød'le evli, gelecek vadeden bir hukuk öğrencisiydi, ancak 1990 baharında bir akşam suluboya kursuna gitti ve Amerikalı öğretmeni Mark bilmemkime sırılsıklam âşık olup onunla buraları terk etti. Dedeniz hastalandığında eve gelmedi, cenazesine katılmadı. Utanç verici. Hepsi bu. Ya da şöyle: Johanna çocukluğundan beri psikolojik olarak dengesiz, ne yapacağı belli olmayan bir tipti, başkaları ve kendisi için doğacak sonuçları düşünmeden dürtülerinin peşinden giderdi. Dedenizin cenazesine gelmedi. Büyük ayıp. İşte bütün hikâye bu. Sanatım hakkında, belli ki onların sanat değil kan davası olarak gördükleri sanatım hakkında hiçbir şey demezlerdi. O yüzden sanata ilgi göstermiyorlar, sırf kimse bir şey anlamıyor diye o şey sanat değildir, ha ha. Ruth'un çocukları yeni soyadımı bilmiyorlarsa -kim, niçin söylesin- o zaman işim ve resimlerim hakkında internette yazılanları bulamazlar, gerçi neden bulsunlar ki?

Bu hikâyelerde aksayan bir şeyler yok mu? Annesiyle babasını seven evlat böyle mi davranır? Evet, anne babalarının yaptıklarının konuyla hiç ilgisi yokken bazıları böyle yapar, özellikle de bir erkeğe körü körüne kapılan genç kadınlar onunla yaşayabilmek için

her şeyi gözlerini kırpmadan arkalarında bırakırlar. Johanna'nın ailesiyle ilişki kurmasını engelleyen M'dir muhtemelen. Onun öldüğünü bilmiyorlar. Annem bunu başkalarına defalarca anlatmış, sonunda kendisi de inanmış olabilir ama öyle olsa onu *nihayet* aradığımda telefonu açardı. Ama yapmadı. O zaman mesele işim, yani onların bakış açısıyla onları rezil eden, üç parçalı resmim *Çocuk ve Anne 1*. Bu resimde anne siyah, içe dönük gözlerle bir köşede kendi içine kapanmış duruyor, diğer köşede de tostoparlak olmuş bir çocuk var, isteyen herkes, ikisinin de üzerine düşen gölgenin avukat cübbesi giymiş bir adama ait olduğunu görebilir. Utah'ta, buradan sekiz yüz mil uzakta yaşıyor olmasaydım bu resmi çizemezdim, o yüzden Utah'a, sekiz yüz mil uzağa taşındım. Doğduğum şehirde sergi teklifi aldığımda ilkin isteksizdim, beni Mark ikna etti. Resimlerim Almanya, Kanada ve Japonya'da beğenilmişti ve kimse resimdeki annenin, sanatçının annesinden esinlenilmiş olabileceğine dair bir şey yazmamıştı, genel bir anne motifi olmasından dolayı pek çok kişi de bu motifle kendini ilişkilendirebilecekti, kendi koşullarından yola çıkarak bir şeyler yarattığında bu pek çok kişide yankı bulabilir, demişti Mark, annemle babamı tanımıyordu. Onlar için komşularla tanıdıkların bu resimleri okyanus ötesindeki kız evlattan bir mesaj olarak görebilmelerinin *ihtimali* bile başlı başına ihanetti. Annemle babam bunu nasıl karşılayacaklar diye hiç düşünmeden bu resimleri yapmam da öyle. Her çocuğun bir şey yapmadan önce kendine sorması gereken o soru. Tıpkı babamın bir karar vermeden önce sürekli kendi içindeki büyükanne Margrethe Hauk'un sesine kulak vermesi gibi. Babam *İncil*'in söylediklerine uymaya yeminliydi, oysa ben içimdeki annemle babamın sesine boyun eğmeme özgürlüğüyle edepsizliğini tercih etmiştim. Hayatta kalmak için resim yapmak zorundaydım, bunu asla hesaba katmadılar.

Ama tabii hepsinden kötüsü babamın ölmesi ve benim cenazeye gitmememdi.

Bana saldırılıyormuşçasına kendimi savunuyorum. Annemin tepkisini, annemin acısını ciddiye almayıp sadece kendiminkini önemsediğim için mi acaba? Herkes en çok kendi acısına yakındır. Ancak benim acımın onunkiyle, onun gizli acısıyla çok derin bir bağı olduğundan şüpheleniyorum, her zaman böyle hissetmişimdir.

Annemi arıyorum, telefona cevap vermiyor. Ruth'a bir e-posta yolluyorum: Annemi benimle konuşmaktan men mi ediyorsun? Ruth cevap vermiyor.

Şöyle yazıyorum: Annem benimle konuşmak istemediğini söylerse kabul ederim, ama bu kararı veren sensen çok büyük bir sorumluluk altına girdiğini anlaman gerek. Kendi seçimiyle hareket edebildiği takdirde annemin telefona cevap vereceğine inandığımı Ruth'a ifşa etmiş oluyorum böylece. Bunu annemin kendisinden duymak istiyorum. Ruth cevap vermiyor. Sessizlik. Ne bekliyordum ki? Annem kendi telefonundan seninle artık asla konuşmak istemiyorum diye yazacak olsa nasıl tepki gösterecektim?

Eğer bunu bu kadar acımasız şekilde söyleyecek olursa durumu kabullenip huzura ereceğimi hayal ediyorum.

Kütük evde huzurluyum. Orada giderek daha sık kalıyorum.

Yirmi eylül, kapının eşiğinde oturuyorum. Üç gündür Kanada geyiği geliyor, sanki ben yokmuşum gibi tepeciği sakin ve mağrur bir tavırla aşıyor, ama dün şu yamuk yumuk huş ağacının orada durdu ve başını çevirip bana baktı. Hiç kıpırdamadım. Bana doğru koşacak olursa kendimi içeri atıp kapıyı kapatmaya yetecek zaman vardı - ama neden öyle yapsın ki? Bir dakikadan uzun süre boyunca kıpırtısız durup siyah, cam gibi gözlerle bana baktı, sonra tekrar o ağır yürüyüşünü tutturup ağaçların arasında kayboldu. Akşam, hava kararmadan önce yol boyunca yürüdüm ve araç bariyerinin olduğu çayırda iki küçük horoz mantarı buldum, bıraktım kalsınlar, ormanın sükûneti.

Kanada geyiğinin siyah gözlerini düşünüyor, toprağın üzerinde ağır ağır yürüyüşünü karakalemle çiziyorum, retrospektif sergime karakalem çizimler de verebilirim. Dışarı çıkıp çimenlerin üzerine yatıyorum, gözlerimi kapatıyor ve altımdaki yumru yumru karayosunuyla aramda yoğun bir fiziksel temas hissediyorum, yerden gelen nem parkama, pantolonuma yavaş yavaş işliyor, ıslanıyor, içime gömülüyorum, toprağın ıslaklığının beni kendine çektiğini hissediyorum ve yüzümüzü göğe değil de toprağa çevirmemiz gerektiğini anlıyorum.

Şöminenin başına geçince anneme telefon ettim, şimdi daha kolaydı, sanki bir bariyer kalkmış, korku azalmıştı, arama reddedildi, Ruth'a tekrar yazdım: Numaramı annemin telefonundan sildin mi? Annemin telefonu açmaya *izni* olsaydı açacağına, onun aslında benimle konuşmak istediğine, buna can attığına inandığımı Ruth'a göstermiş oldum. Annemin benimle ilgili umuduyla dengelenmesi gereken bir Ruth korkusu olduğuna inandığımı gösterdim. Artık nasıl olduğumu merak etmeyecek denli öldürmeyi başaramaz beni içinde. Ama telefona cevap vermeyeceğini biliyorum, bunu daha şimdi yaşadım, yine de telefon ediyorum.

Annem, babam hasta olduğunda benden gelmemi isteseydi, beni arayıp bizzat kendisi babamın cenazesi için eve dönmemi isteseydi gider miydim? Gideceğimi hayal ediyorum. Ama annemin yerine benimle görüşen Ruth'tu ve Ruth gelmemi istemedi. Belki annem Ruth'a gelmemi istemesini söylemiştir ama Ruth beni orada istemediğinden bunu yazmamıştır.

Annemi rahat bırakmak için her şeyi Ruth'un üzerine yıkıyorum, işin kolayı bu.

Ruth cevap vermiyor, Ruth'tan ses çıkmıyor ve ben çalışamıyorum. Ruth'a anneme söylemem *gereken* bir şey olduğunu yazıyorum. Ne olduğunu bilmiyorum ama sonuçta Ruth da bilemez, değil mi? Bu John'la ilgili olabilir - ama hiç tanışmadıkları biri neden umurlarında olsun? Ruth cevap vermiyor. Eğer anneme acilen söylemem *gereken* bir şey varsa mektup yazıp yollayabileceğimi düşünüyor. Bununla beraber, annemi düşündüğünden onun mektubu okumasına izin vermeden önce içeriğini bilmek isteyecektir. Ruth düzenli olarak annemin postasını karıştırıyor. Ruth'ta annemin dairesiyle posta kutusunun anahtarları var ama işe gitmek zorunda, postacı ne zaman geliyor, annem ne zaman postasını alıyor, lojistiği zorlu bir iş üstlenmiş. Onun öğle molasında işten çıkıp Arne Bruns Caddesi, No: 22'ye anahtarıyla girdiğini, annemin posta kutusunu benden gelen ve kimbilir neler yazan mektubu bulmak umuduyla açtığını hayal ediyorum.

Ben önemsiz bir karakter değilim. Benden gelen mektubu ikisi de titreyen ellerle açacaklardır. Çünkü ben kız evladım, kız kardeşim çünkü bizler birbirimiz için mitolojik yaratıklarız, çünkü bizler düşmanız - kim düşmanını merak etmez ki? Ama benim girişimlerime karşılık vermiyorlar, inatları meraklarından büyük. Hem ben kendimi ne sanıyorum ki? Kendi kapımın önüne pisliyor, sonra da hiçbir şey olmamış gibi onları arıyorum. Annemin gururu yok mu sanıyorum? Gurur hesaba katılmalı.

Kütük evde oturuyorum ve Kanada geyiğinin benden bir şey istediğini fark ediyorum. Her gün saat iki gibi geliyor, tepeciğin üzerinden aynı rotayı izliyor, kuru çamın önünden bir patika oluşturuyor, ama hep, arkadaşım olan taşın yanında, aynı yerde durup bana bakıyor. Bugün erken saatlerde yağmur yağdı, gelmez diye düşündüm, sonra yağmur durdu, karatavuk öttü ve koca gökyüzünde çifte gökkuşağı çıktı, sonra da o geldi.

Ruth anneme verecek önemli bir haberim olduğunu yazmamı ciddiye almadı, haklıydı da, ancak varoluşsal düzeyde de ben haklıyım çünkü anneme söyleyecek önemli şeylerim var, her ne kadar kelimeleri bulamamış ya da içeriği bilmiyor olsam da. Rasyonel bir düşünce değil bu.

Terastayım, aşağıdaki koskocaman akçaağaçlara bakıyorum, narin ama dayanıklı dallarda hâlâ birkaç kıvrık yaprak duruyor ve ışıksız kâğıt fenerlere benziyorlar.

Annem kalkıyor, kahve makinesini çalıştırıyor. Kahvesini beklerken hole çıkıyor, kapıyı açıyor, paspasın üzerindeki gazetesini alıyor, hâlâ kâğıt gazeteye abone. Gazeteyi mutfağa getiriyor, ölüm ilanlarının olduğu sayfayı açıyor, annemin *Aftenposten*'a* açılan kapısı. Umarım televizyonu açmıyordur, Ruth annemin televizyonuna tüm kanalları ayarlamıştır, belki sabahtan akşama kadar televizyon seyrediyordur, umarım seyretmiyordur. Kahvesini beklerken radyoyu açmasına izin veriyorum. Ben radyoyu açtım, kahvenin olmasını bekliyorum.

Annem mutfak masasından ağaçları görüyor, ama benim kütük evden çamları, ladinleri, yamuk yumuk huş ağaçlarını gördüğüm gibi değil. Rehberdeki fotoğrafta ağaçlar, atölyedeki terastan başımı eğip aşağıya baktığımda gördüklerime benziyor, birilerinin diktiği akçaağaçlar. Annemin şimdi oturduğu mutfak masasından ağaçlara baktığını hayal ediyorum. Kahveyle beraber tuzlu bisküvi üzerine yağ ve keçi peyniri yediğine karar veriyorum, seyrettiği akçaağaç yaprakları sararmaya başlamış, güneş yapraklara ve annemin üzerine vuruyor, tıpkı yaprakların arasından bana vurduğu gibi, gökyüzü benim için olduğu kadar onun için de mavi, annemle bu manzarayı paylaşmayı aklım almıyor. Annem kahvesini yudum yudum içiyor ancak gazetenin sayfalarını çevirmiyor, gazete onu eskisi kadar ilgilendirmiyor,

* Günlük Norveç gazetesi. (ç.n.)

aslında onu hiçbir zaman ilgilendirmemişti, ama gazetenin son sayfasında televizyon rehberi var. Sonra masada yanında duran telefonu çalıyor, arayan Ruth, hep bu saatlerde arıyor. Anneme iyi uyuyup uyumadığını soruyor, annem de ona geçirdiği geceyi ve o gün neler yapacağını anlatıyor, görüşme bittiğinde ikisi de kendini iyi hissediyor. Seni seven biriyle konuşmak güzel. Gün başlayabilir. Annem, kendisi gibi dul olan Rigmor'la buluşacak, düzenli olarak Sous Meydanı'ndaki pastanede buluşuyorlar. Annem Rigmor'la sohbet edeceği için sevinçli, ikisi de doktora yeni gitmiş. Onların yaşlanan bedenleriyle alaycı bir ilişki içinde olduklarını düşünüyorum, gözlüklerini buzdolabına koymalarına gülüyorlar, ama biraz da kaygılanıyorlar. Bundan bahsetmiyorlar sanırım. Çocuklardan, torunlardan bahsediyorlar, telefondan birbirlerine fotoğraflar gösteriyorlar. Ruth'un çocukları annemi büyük büyükanne yapacak kadar büyük değiller sanırım, yani annemin sadece bir torununun çocuğu var, John'un Erik'i, ama o bunu bilmiyor. Eski günlerden konuşuyorlar, ölmüşleri anıyorlar, son görüştüklerinden bu yana ölenler olmuş. Yakında sıranın onlara geleceğiyle dalga geçiyorlar. Ama derinlerde bir yerde bundan korkuyorlar. Ne bundan bahsediyorlar ne de benden. Pastanede uzun süre oturup pasta yiyorlar. Ya da kolesterole iyi gelmediği için pasta yemiyorlardır çünkü uzun yaşamak istiyorlar. Sonra alışverişe gidiyorlar, her zaman birilerinin doğum günü oluyor, torunları sevindirmek büyük mutluluk. Ayrılmadan önce sarılıyorlar, sonra annem neşeyle eve yürüyor, üzerine güzel bir yorgunluk çökmüş, elindeki ıvır zıvırı yerleştiriyor.

Açık bir gökyüzü, serin geceler, köklerin ve yaprakların kokusu, bir karatavuk ötüyor, güneş ışığı altında parlak bir örümcek ağı, usulca dinleniyor dünya ve bana annemden değil de topraktan gelmişim gibi geliyor.

Annem Rigmor'la alışverişin keyfini çıkarmıştır. Annemin ekonomik sorunları yok, annemi ne ekonomi ne de çevre kaygılandırır. Annemin, bir ürünü almadan önce nerede üretildiğini, içeriğinin çevrede ne tür bir iz bıraktığını araştırdığını sanmıyorum. Bu benim varsayımım. Annem hatırladığım kadarıyla politikayla ya da toplumla ilgilenmezdi. Bu yüzden *durumumuzun* ona dert olduğunu hayal ediyorum, çünkü bu, yakın çevresiyle ilgili. Ama bu konuda konuşmayacaktır, Rigmor'la bile - anneyle kızın birbiriyle konuşmamasının suçu sadece tek tarafa yüklenemez, değil mi? Bu durumun nedeni hakkındaki bir soruyu annem M'nin üzerimdeki etkisiyle açıklamaya kalkışırsa da tatsız olacaktır, annem onun öldüğünü bilmiyor. Fakat Rigmor resimlerimin rezilliği konusunda annemin görüşlerini paylaşıyordur muhtemelen. Rigmor sanatçı bir kızı olmadığı için Tanrı'ya şükrediyordur. Üstelik babamın cenazesine de gitmedim.

Peki nasıl bu kadar düşüncesiz, böyle kalpsiz olabildim? Ortamı mahvetmemek için kimse bu soruyu sormuyor. Bir şeyleri irdelemek annemle ahbaplarının derdi değil. Torununa, oğluma artık doğum günü kartları yollamadığını biliyorlar, ama bu benim suçum.

Anne, senin imgeni yaratmak için sözcüklere başvuruyorum.

Hâlâ yol kenarlarında menekşeler yetişiyor, batı yönünde alçak kırmızı bulutların önünde uzanan ufuktaki tepeler siyah ve keskin çizgilere bürünseler de tepemdeki gökyüzü soluk mavi, akşam güneşinde engereklerin uyukladığı kayalıkların arasında yakıotları büyüyor, gerilerde yemyeşil eğreltiotları ve ahududu çalıları birbirine karışmış, yukarılardaki fundalıkta su birikintileri parıldıyor ve altın renkli güneş ışınları üzerinde oturduğum kara yosunlarına vuruyor, eski ağaç kütüklerinde kekremişler yetişiyor, yabanmersini kümeleriyle horoz mantarlarını barındıran yamaç arkamdaki çamların gölgesinde uzanıyor ve koyunların çan sesleri giderek yaklaşıyor, bu güzel ama Kanada geyiğiyle boy ölçüşemez. Ne tür bir manzaraya kendimi kaptırıyorum ben - belki de sağlıklı değil bu. Doğum günü tebriği mi? Annem kalpsiz gözüksün diye *oğlumu* kelimenin tam anlamıyla hassas ve savunmasız bir şey olarak önüme mi itiyorum? Oğlum bir kere olsun Norveçli anneannesinden gelen doğum günü kartlarının eksikliğini çektiğini belirtti mi? Hayır. Peki böyle bir eksiklik çekecek olsaydı bana söyler miydi? John'un Norveçli ailesine karşı asla bir ilgisi olmadı çünkü benim isteksizliğimin farkındaydı, Rigmor'un da isteksizliğini hissettiği için anneme beni sormaması gibi. Ama ben John'a çatışma ya da kopuş diye adlandırdığım durumu anlattım. Annemle babamın meslek ve eş seçimimi onaylamadıklarını, aniden ülkeden ayrılmamı ve hoşlanmadıkları resimler sergilememi kötü karşıladıklarını anlattım ama onu kendi sorunlarımla bunaltmamak için resimleri

göstermedim. İşleri kendi adıma kolaylaştırmak için mi böyle yaptım? Tamamen kendi içine kapalı, sırtını çevirmiş annede beni göreceği korkusuyla mı? Ama ben annem gibi değilim! Ona karışmadım, John adına isteklerde bulunmadım, hatta bu tür beklentilerim bile olmadı, muhtemelen kendi yaşadıklarımdan dolayı, ama belki bu yüzden John daha fazla ilgi ve bağlılıktan mahrum kaldı, yani sonunda annem gibi kimseye hayrı dokunmayan biri oldum, onun yaptığının tam tersini yaparak, annemin acısının benim kaygıma dönüştüğünü ama benim acımın John'un yüküne dönüşmediğini düşünmek saflık olurdu. Yine de John bir an gelip de bunu söylemek isteseydi, annemle babama yazdığım mektuptaki gibi içini dökseydi kulak kesilir ve hatamı kabul ederdim! Ama annemin hatasını kabul etmesini istemiyorum, sadece açık açık konuşmak istiyorum, ayrıca anneyle oğul ve anneyle kız arasındaki ilişki farklı çünkü anne, kız çocuğunun gelecekteki kendini, kız çocuğuysa annenin kaybettiği benliğini gördüğü bir aynadır - annem, beni, neler kaybettiğini bilmek istemediği için mi görmüyor acaba? Çocuk anne ve babasına kendi iradesini ve yolunu bulmak için isyan eder, anneyle baba buna katlanabilirlerse, mücadelenin sıcağında herkes kendini en çıplak ve kırılgan hâliyle ortaya koyduğundan ve çok karmaşık ve ikircikli olan her şey hâlâ söze dökülebildiğinden en nihayetinde daha eşit bir ilişki kurabilirler, annemle benim aramda böyle bir şey asla yaşanmadı. Acı çemberinin kırılabilmesi için gereklidir bu - bunu mu yapmaya çalışıyorum acaba?

Anne ve babaların, çocuklarınkinden farklı olarak hayat boyu süren bir yükümlülüğü yok mudur? *İncil*'e göre tam tersi geçerli, yani ömürlerinin uzun olması için anneleriyle babalarını onurlandıracak olanlar çocuklardır, çünkü *İncil*'i çocuklara hadlerini bildirmek için anne babalar yazmıştır.

John'u arıyorum. Telefona cevap vermiyor. Mesaj atıp Viyana'ya uçtuğunu bildiriyor, Gesellschaft der Musikfreunde'de çalacakmış. Göğsüm kabarıyor, bunu ona yazıyorum. Tatsızlıkları gündeme getirmekten asla çekinmemesi gerektiğini ekliyorum. Çarpık gülüşlü bir emoji yolluyor.

Annem dairesine giriyor, elindeki torbaları yere bırakıp bir sandalyeye çöküyor, ayakkabılarını çıkarıyor. Şimdi yorgun, mutlu ama yorgun. Saat kaç? Belki eylülün son günlerinden biri, saat altı, ağaçlardaki kuşlar sakinlemek üzere, artık hava erken kararıyor, daha şimdiden bir gölge düşüyor balkona, kuşları izlemek için dışarı çıkıyor annem, göç edenler ve kalan gri kuşlar. Burada kaldığım dört gün boyunca bir kişiye bile rastlamadım, sadece kuşlar, koyunlar, Kanada geyikleri. Belki balkonda bir kadeh şarap içiyordur, artık bağımlılık korkusu da yok nasılsa. Ayrıca doktorlar canı çektiğinde bir ya da iki kadeh içebileceğini söylüyordur. İçeri girip bir şişe açıyorum, kendime bir kadeh doldurup tekrar kapının eşiğine dönüyorum, güneşten ısınmış kütük katran kokuyor, ona yaslanıyorum, koyun çanlarının sesi yavaş yavaş yaklaşıyor, önümden geçmeleri keyifli ama Kanada geyiğiyle aynı değil.

Oturduğum yerden elli üç kilometre.

Balkonda annemin içi geçiyor. Orada, akşamüstü güneşi altında oturmak güzel, yapraklı yüksek ağaçların arasındaki kızıl top hâlâ görülebiliyor. Ama sonra saatine bakıyor, kalkıp yatak odasına gidiyor. Yatağı tek kişilik mi? Ruth mobilyaları alırken anneme yardım etmiştir, belki de annem hayatı boyunca çift kişilik yatakta yattığından ya da yeni bir erkek arkadaşı olursa diye ona öyle bir yatak almışlardır, Fred'in teyzesi seksen bir yaşındayken yeni bir adamla tanıştı, mutlu da sanırım. Muhtemelen 1.20'lik bir yatak ve yeni nevresimler almışlardır. Yeni nevresimler satın almak sembolik bir harekettir. Büyük evi toparlarken, babamdan ve benden kalanları ayıklarken bir sürü şey atmış olmalılar, kimbilir ne rahatlatıcı olmuştur. Babamınkileri şefkatli ellerle toplamışlardır, takımlarını ve kravatlarını okşamış, eski kazaklarını, berelerini, kaşkollarını koklayıp katlamış ve Frelsesarmeen'e* vermek üzere kutulara koymuşlardır, ayakkabılar, çoraplar, iç çamaşırları, bir insan ardında ne çok şey bırakıyor. Frelsesarmeen'e bağışlamak iyi, şimdi başkaları babamın giysileriyle ayakkabılarını giymiş dolaşıyor, belki de yolda babamın giysilerinden birinin yanından geçmişimdir. Belki annem birkaç parça eşyayı hatıra diye saklamıştır, komodin çekmesinde nikah yüzüğüyle saati duruyordur sadece, geceleri açıp onlara bakıyordur - babamı düşünüyordur belki de? Sanmıyorum. Bu kadar uzun süre biriyle yaşamak, günler geceler, yıllar boyu bu kadar içli dışlı olmak ve sonra o kişinin ölmesi, toprak olması,

* Kullanılmış eşyaların bağışlandığı Hıristiyan yardım kuruluşu. (ç.n.)

ne tuhaf. Sürekli birbirlerine yakın yaşayan hayvanların birbirlerini sevdiklerini, aynı şeyi insanlar yaptıklarında birbirlerinden nefret edebileceklerini duymuştum. Annemin babamla derin denebilecek bir sohbeti olmuş mudur acaba? Hayır, öylesi çok tehlikeliydi. Onlar güvenli konular üzerine sohbet ederlerdi, Ruth'un çocukları, babamın ofisteki işleri, bahçedeki gül çeşitleri. Daha onları tanıdığım zamanlarda bile aralarında özel bir mesafe vardı, sonra babam öldü ve şimdi annem çiçekleri konuşabileceği birini özlüyor. Annem eski nevresim takımlarını, havluları attı ve yenilerini aldı, yeni dairesinde yeni hayatına başlayacaktı. Çocukluk evinden kalma bir nevresimim var hâlâ. İlk taşınmamda tesadüfen yanıma almışım, o zamandan beri her yere benimle geldi. Çocukluğumdan kalma birkaç başka şey de açıklaması zor nedenlerden benimle gezdi, hâlâ bendeler, şimdi onları atmak çok daha zor. Babamın Hollanda'da geçirdiği günlerden kalma süslü, pirinç bir kültablası, lisedeki marangozluk dersinde yaptığı tik ağacından ekmek kesme tahtası ve adını içine dağladığı bir elbise askısı. Beni hikâyeden çıkarıp atamazlar, elimde deliller var. Bunlara sadece babamın evinde büyüdüğüm için sahip olabilirim. Değerli değiller, ölü nesneler - onları neden atmıyorum ki? Nevresim değiştirirken çocukluk evime ait olanı asla seçmiyorum. Ama buraya taşınırken bile onu atmadım, ormandan eve döner dönmez atacağım, hafta sonunu kütük evde geçiriyorum.

Annem soyunuyor. Kıyafetlerini sandalyeye koyuyor - kendini en yalnız hissettiği an bu mu? Solgun, henüz güneye gitmemiş, annemin beyaz tenini hatırlıyorum, göğsündeki çilleri, dağda geçen yazların ardından yanaklarındaki güneş yanığını. Pijamalarını giyiyor, onun üzerine de askıya asılması gereken kaşmir yün hırkasını. Annem terliklerini giyip salona geçiyor, en sevdiği koltuğuna oturuyor, televizyonu açıyor, Afrika'daki vahşi

hayvanlar hakkında bir belgesel seyrediyor. Bu rahatlatıcı bir şey, o yüzden izlemesine izin veriyorum. Soluk mavi, kocaman Kenya göğü altında beyaz karınlı zarif antiloplar otluyor, güneş hayvanlarla aynı renkteki çayırlarda parlıyor. Burada hava soğurken orası sıcak, buralara sonbahar geliyor, pek çok sonbahar geçirmiş biri bunu hissediyor. Annem sıcağı özlüyor ama Afrika'ya gitmek istemiyor, Afrika televizyonda güzel, gerçi bilemiyorum, belki Ruth, annem seksenine bastığında o kocaman ailesiyle birlikte annemi Afrika'da safariye götürmüştür, o yüzden belgesel anneme Serengeti'de hep birlikte çadırda kaldıkları o zamanları hatırlatmıştır. Antiloplar savanada sakince otluyorlar, kamera akasya ağaçlarının gölgesinde bir aslan ailesini yakalıyor, iki anne aslan yan gelmiş yatmış, kürkleri kuru otlarla aynı renkte, dört oyuncu yavru, erkek aslan birkaç metre ötede başını iyice kaldırmış. Otlayan antiloplara geri dönüyoruz, arka planda bir pazar sabahı müziği çalıyor ama bizi kandıramıyor çünkü anne aslanlar çimenlerin arasından süzülüyor, bu kez uğursuz bir gece müziği başlıyor, anne aslanlardan biri sürüye yaklaşıyor, diğeri dışarıdan bir çember çiziyor, yüksek otların arasında bir gölge gibi koşuyor, sürü onu hissediyor, harekete geçiyor, savananın göğünde gri bir bulut, bulutun en arka ucunda kalan en yavaş antilobun vay hâline. Önden gitme, dedi anne savaşa giden oğluna, en arkada da kalma, ortadan git, ortadan gidenler geri döner, ama diğerlerinin hepsi daha hızlı koşarken ve kimse yardıma gelmezken nasıl olacak da kameranın odaklandığı o antilop yavrusu -sanırım dişi- ortaya gelecek? İkinci dişi aslan anlaştıkları gibi doğruca yavruya yaklaşıyor, antilobun sırtına atlayıp dişlerini geçiyor, antilop koşmaya devam ediyor, diğer dişi aslan da geliyor, antilobun boynunu ısırıyor, antilobun bedeninde iki aslan var, giderek yavaşlıyor, ta ki bacakları iflas edene kadar, iki yerden, özellikle boynundan kan fışkırıyor, aslan yavrularının iyiliği için oluyor bunlar. Beyaz karnı yere çarpıyor, antilobun sırtındaki dişi aslan yere atlıyor, diğeriyle

birlikte boynunu ısırıyor, antilobun dehşet içindeki simsiyah gözleri yuvalarından uğruyor, bedeni titriyor, henüz ölmüyor, yavru aslanlar güle oynaya geliyorlar, ilkin baba yiyor, annem televizyonu kapatıyor.

Annem kalkıyor, belki zar zor kalkıyor, belki kolayca, banyoya gidiyor, ağzında diş fırçasıyla aynaya bakıyor. Saçını açıyor, saçı omuzlarına dökülüyor, saçını kısa kestirdiğini sanmıyorum, belki beyazlamıştır, öyleyse bile saçını boyuyordur, çünkü annemin kızıl saçları -Hamar'ın ateşi- kimliğinin büyük bir parçası. Annem mutfağa gidiyor, bir bardak su dolduruyor, yalınayak yatak odasına giriyor, yatağa oturuyor, ağzına bir uyku hapı atıyor, suyla yutuyor, yatıyor, babam öldükten sonra her gece yaptığı gibi yorganı üstüne örtüyor. Beni bu an ilgilendiriyor. Uyku ilacı etkisini göstermeden önceki yarım saat. Annem yatakta. Bekliyor, düşünüyor. Ne düşünüyor? Biten günü. Sonra ertesi günü, kuaför randevusunu. Ya sonra, ya daha sonra?

Ruth anneme neleri yeni dairesine götüreceği ve neleri atacağı konusunda yardım etmiştir. Muhtemelen beni hatırlatabilecek şeyleri atmışlardır, kiliseye kabul töreni, düğün ve yeni doğmuş oğlumun fotoğraflarını bir yara misali sergilemek istemezler. Ruth'un onları bir konteynerin dibine attığını ve camın kırıldığını hayal ediyorum. Hayır, ben böyle bir duygusallığa layık değilim. Onları çöpe gidecek bir çöp torbasına kayıtsızca koyuyor.

Ruth, eve döndüğümü anladığında anneme onu aramam ya da onunla tesadüfen karşılaşmam olasılığına karşı kendini hazırlaması gerektiğini söylüyor. Peki yapılacak en iyi şey ne? Yıllardır hakkımda sustukları gibi susmaya devam etmek mi yoksa ihanet olarak gördükleri şeyi tazeleyip kırgınlıkları paylaşmak mı? Uzaklardayken hep bir öfke kaynağı olduğumu tahmin ediyorum. Eve döndüğüm haberinden kaynaklanan huzursuzluğu nasıl bastıracaklar?

Şimdi gece. Annem huzursuzca uyuyor.

Onların gitmediklerini tahmin ettiğim bölgelerde geziniyorum. Şehir büyük, Ruth ya da anneme rastlama ihtimalim küçük. Merkez istasyonu hariç. Annem toplu taşıma kullanmayı sevmezdi, ama şimdi Ruth onu arabayla götürmediği sürece buna mecbur. Sabahları müzeleri gezmeye gittiğim zamanlarda pek çok yaşlı da buralara geldiğinden tetikteyim, ama annem benim yüzümden sanat müzelerinden uzak duruyordur. İşi garantiye almak için geleni geçeni görebileceğim kafelerde oturuyorum, hep bir kaçış planım var. Güzel Sanatlar Müzesi'ndeki kafenin tezgâhının önünde dururken adımı soran bir kadın omuzumu dürttü, kimliğimi inkâr edemedim. Annemin ağabeyi Tor'u tanıdığını söyledi, Kızıl Haç'ta birlikte çalışmışlar ve Tor benden, ressam olan yeğeninden bahsetmiş ona. Kadın, sanki Tor'un utandığı bir şey değilmişim gibi anlattı bunları. Eve dönüp dönmediğimi sordu, cevap vermekte tereddüt ettim. Tor bileğini kırmış, dedi, ama belki de haberim vardı. Utandım, inceler gibi yüzüme baktı, şimdi iyi olduğunu söyledi. Barista kahveyi orada mı içeceğimi yoksa yanımda mı götüreceğimi sordu, kahvemi alıp çıktım.

Demek annemin ağabeyi Tor benim hakkımda konuşuyormuş. Annemle de konuşuyor mudur acaba? Annemin ağabeyi Tor annemi ziyaret edip artık ortalıkta olmayan fotoğraflarım hakkında yorumda bulunuyor mudur? Yoksa bunun onu rahatsız edeceğini bildiğinden sakınıyor mudur? Tor bunu *fark edecektir.*

Belki de annem sadece adımı duyduğunda bile çok rahatsız olduğundan etrafındaki herkes adımı anmaktan kaçınıyordur. Belki de annem bu adı her duyduğunda rahatsız oluyordur, yani bu kişi herhangi bir Johanna, mesela bir kayakçı, bir haber spikeri olsa bile. İsim söylenir söylenmez kendini kötü hissediyordur, Johanna adında çok fazla insan olmadığı için şanslı. Belki de annem günlük hayatında benimle ilgili rahatsız edici düşünceleri bir kenara itmeyi başarmıştır, yılların deneyimi var nihayetinde, ama sonra televizyonda adı Johanna olan biriyle röportaj yapılıyordur ve midesi bulanan annem, kalbi küt küt atarken televizyonu kapatıp rahatlamak için kız kardeşimi arıyordur.

Aile ağacında üstümü çizemezler.

Arne Bruns Caddesi, No: 22'de oturuyor. Telefon rehberinde binanın bir fotoğrafını buldum. Şehrin o bölgesini biliyorum, ama nadiren gitmiş, belki ancak otobüsle geçmişimdir, yani doğrudan Arne Bruns Caddesi'nde hiç bulunmadım bildiğim kadarıyla. Kırmızı tuğla bir bina. Görüntü artık hafızamda, fazlasına ihtiyacım yok. Aramızdaki mesafeyi artırmak için ormandaki kütük eve gidiyorum. Yapraklar da tuğlalar gibi kızardılar ama yaz hâlâ kütüklerin içinde, ekimin sonlarına kadar da orada olacak, güneş içleri yeni pişmiş ekmek ve insan bedeni renginde, dışları siyah katran boyalı kütüklere sızıyor, orada elverdiğince kalıyor, kütükler ışınları ve sıcağı topluyor, kapıyı açıp girdiğimde içerisi sıcak. Oraya kütük evden giderken başka bir rota izlemem gerekecek. Başka bir yerden, neredeyse başka birinin başlattığı bir keşif gezisi. Annemin haftasının neye benzediğini bilmiyorum ama randevu defterinin dolu olduğunu düşünmüyorum, Ruth'unkiyse pek çok çalışanınki gibidir, bir salı sabahı annem dışarı çıkacaksa bunu tek başına yapacağını tahmin ediyorum. Hava güzel, dışarı çıkmak için iyi bir neden var. Sonbahar yılın en güzel mevsimi, ışık pırıl pırıl, güneş ısıtsa da yüzünüze çarpan hava keskin. Bir bulut güneşin önüne geçerse hava aniden soğur, ancak güneş bulutun ardından yüzünü tekrar gösterdiğinde beynini ve kalbini ısıtır. Annem ne tür bir arabam olduğunu bilmiyor, annem arabalarla ilgilenmez sanıyorum, hep bir sanıyorum eklemek zorundayım. Yine de çok yakınlara park etmeyeceğim, kapıdan kimin çıktığını görebileceğim ama fark

edilmeyeceğim bir yere park etmek istiyorum. İnsanlar genelde park edilmiş arabaların içinde oturmaz. Sadece birini alacaksan ve oraya erken gitmişsen arabada oturup beklersin, ama o durumda da kontağı kapatmaz, paralel park etmezsin, sinyal yakıp kenara çekersin. Park edilmiş bir arabada uzun süre oturan birine rastlanmaz pek ancak aynı zamanda hiç kimse böyle bir şeye bakmaz. Bunlar casusluk filmlerinde olur. Sokaklarda dolaşırken yanından geçtiğim arabalarda insanlar oturuyor mu diye asla kontrol etmem ben, önüme bakarım. Paralel park etmiş bir arabada birini görecek olursam birazdan gideceğini ya da arabadan inip yürüyeceğini düşünürüm. Peki park etmiş bir arabanın içinde birinin, orası sanki bekleme alanıymış gibi uzun süre kaldığını görürsem bunu tuhaf ya da ürkütücü bulur muyum? O kişi bir haritayı inceliyorsa hayır. Yanıma bir harita alıyorum, bir suç işlenecekmiş gibi plan yapıyorum. Şayet park yeri bulamazsam mahallenin etrafında bir tur atıp geri dönerim. Belki birkaç tur atmam gerekebilir, merkeze yakın sayılan caddelerde bu anormal olmaz. Park yeri bulamazsam dönerim, dönmek ayıp değil. Gülmüyorum, eylül ayında ellerim titriyor. Güneş çamların ardında batar batmaz hava soğuyor, mutfaktaki döküm sobayı ve küçük salondaki büyük şömineyi yakıyorum, kafam dinlensin diye ışıksız ana yoldan aşağıya yürüyorum, bir kilometre kadar ilerliyorum, nereye gittiğimi göremeyeceğim kadar karanlık değil, koyunların çanlarını duyuyorum. Yamaçta gözüme çarpan diğer küçük kulübelerin hiçbirinde ışık yok, ama geri dönerken benim kütük evimden gelen ışığı ve bacadan beni karşılayan dumanı görüyorum, sakinleşiyorum, kalbim ve beynim huzursuz, eve girdiğimde içerisi sıcak.

Buradan kırk dakika sürüyor. Şehirden gitseydim ancak yarısı kadar sürerdi, ama bu farklı bir deneyim olurdu. Buradan bir keşif gezisi oluyor, arabayla daha önce hiç gitmediğim bir rota.

İlkin bomboş köy yolları, sonra trafik yavaş yavaş artmaya başlıyor, şehir sınırını geçiyorum, alışılmadık bir yerden otoyola sapıyorum. Kalbim ağzımda, yaklaştıkça nabzım yükseliyor, neyin peşinde olduğumu bilmiyorum, neyin peşinde olduğumu keşfedeceğim. Arabaya her zamankinden farklı bir ruh hâliyle bindim, ne olursa olsun kendim hakkında bir şeyler öğreneceğim, bunun ne olduğunu bulmaya can atıyorum. Arabayı sakin kullanıyorum, arkamdakiler bana sinir oluyorlar, işi uzatıyorum, sonra aniden ve sürpriz bir şekilde oradayım, sanki oraya gitmek zihinsel olarak güç geldiğinden orayı bulmanın da zor olmasını beklemiştim ama hiç de zor olmadı, hatta orayı geçtim bile, hiçbir özelliği olmayan bir yer, bir sürü park yeri var, ama geri geri gitmiyorum, apartmanların etrafında bir tur atıp yavaşça aynı yola giriyorum, 22 numarayı geçiyorum, kırmızı tuğla bir bina, sıradan bir girişi var, apartmanların etrafında bir tur daha, Arne Bruns Caddesi'ne üçüncü kez sapış, kırmızı tuğla binanın önünden geçiş, biraz aşağıda benzer bir binanın önünde boş bir yer buluyorum, önünden geçiyorum, kavşaktan dönüp arabayı geri sürüyorum, yirmi metre kadar ileride annemin binası önümde kalacak şekilde park ediyorum. Bacaklarım titriyor, burada ne işim var bilmiyorum, annemi bekliyorum. Annem benden yüz metreden daha az bir mesafede nefes alıyor, evdeyse eğer, yaşıyorsa, ölseydi duyardım. Bina uyuyor. Girişin her iki yanında mavi boyalı ahşap dört köşe çiçek saksıları duruyor, resmiyet taslıyor, ama beş katlı bu binada özel dairelerden başka bir şeyin olduğuna dair bir belirti yok, annemin hangi katta yaşadığını bilmiyorum. Asansör varsa bu katlardan herhangi biri olabilir, eminim asansör vardır, bina yenilenmiş görünüyor. Binanın ön tarafında on büyük balkon, hepsi çiçek dolu. Ama yanlarda da balkonlar var, muhtemelen arkada da, annemin balkonu benim oturduğum yola bakıyor olabilir, ayrıca komşu bir bina daha var, binaların tümü aşağı yukarı aynı zamanda yapılmış gibi, 1800'lerin başı olmalı, pek çok kez restore

edilmişler, güzel bir muhit. Bana bakan pencerelerde kimse yok, ama kim günün bu saatinde uyuklayan bir caddeye pencereden bakar, daha sabah, saat onu beş geçiyor. Hareket hâlinde ne bir insan ne de bir araba var. Arabanın koltuğuna mümkün olduğunca gömülmüşüm, ama kısa bir süre sonra çok rahatsız oluyorum, biraz doğruluyorum, cesaret edebileceğim kadar, kendime tehlikeli olmayacağını söylesem de radyoyu açmıyorum, tehlikeli gibi geliyor. Yanımda duran haritayı açmıyorum, bunu yapmam için ortalıkta birileri yok daha. Gergin gergin oturuyorum, bir saat boyunca kendi nefesimi hissediyorum, bir kadın bana doğru gelirken gitmeliyim diye düşünüyorum. Bu annem değil, seksen yaşının üzerinde bir kadın değil, bunu anında görüyorum, tek bir bakış yetiyor, bu kadının seksenin üzerinde olmadığını, annem olmadığını, benim yaşlarımda bir kadın olduğunu biliyorum, Ruth mu? Olamaz, kız kardeşime benzemiyor, Arne Bruns Caddesi, No: 22'nin önünden, annemin kapısından geçtiğini bilmezmiş gibi yürüyor ayrıca. Kız kardeşim bu caddeyi iyi bilir, kız kardeşim on yedi dakikalık yürüyüş mesafesinde oturuyor, rehberden baktım, ama o da muhtemelen benim gibi arabayla geliyordur, şimdi de iştedir. Ama diyelim ki beklenenin aksine, salı sabahı bir sebepten arabayla anneme gelseydi, zaten park etmiş arabalar yerine boş park yerlerine bakardı, önümdeki gibi, ama kız kardeşim gelmiyor. Bir köpek geliyor, görünüşe bakılırsa sahipsiz, önümdeki sokak lambasını kokluyor, işeyip gözden kayboluyor. Orada iki buçuk saat kalıyorum, sonra müthiş bir bitkinlik içinde ormana dönüyorum. Yoğun çam ormanının yanındaki dümdüz arazide duruyorum, karanlık bastırana kadar yürüyorum, etrafta dolanıyorum, karanlık arazide kreme çalan sarı renkte parlayan sığır dili mantarları buluyorum, torbamı bunlarla doldurup arabaya geri dönüyorum. Her zamanki yerime arabayı park ettiğimde ortalık o kadar karanlık ki ağaçların arasındaki patikayı göremiyorum, kütük evin dışındaki ışıkları yakmayı unutmuşum. Zifiri karanlık, hava ısırıyor, üzerine

bastığım fundalar çıtır çıtır, biri beni gözetliyor olsa geldiğimi duyacaktır, hayvanlar geldiğimi duyuyorlar, patikayı telefonumun ışığıyla aydınlatıyorum, bir metreden öteyi göremiyorum, insana benzer bir şeyler görürüm korkusuyla ışığı ormana tutmuyorum - kimden korkuyorum, annemden mi? Eve varıp içeri girdiğimde rahatlıyorum, döküm sobayı, şömineyi yakıyorum ve termometre 18 dereceyi göstermeden ceketimi çıkarmıyorum, Rondane'ye gittiğimizde annem bize hep öyle buyururdu, içime işlemiş. Bu on dakikadan kısa sürüyor. O kadar uzaktayım ki bu yaşanmış olamaz, aynı zamanda en kötüsü atlatılmış gibi hissediyorum, ama öyle değil tabii.

Üç gün sonra aynı saatte ormandan ayrılıyorum, ama bu defa diğer yönden, saat on buçukta oradayım, aynı yere park ediyorum, bu kez arabanın önü diğer yönde, seçecek bir sürü yer var, şimdilik burayı benim yerim olarak düşünüyorum. Mecburi park ücretini ödemiyorum. Park görevlisi gelecek olursa çekip gideceğim. Durum geçen sefer kadar dramatik değil, bir şey olduğu da yok zaten. Rehbere bakıyorum, doğru adreste miyim diye, doğru adresteyim - bütün günü içeride mi geçirecek? Saat dörde kadar burada durursam, nasıl desem, bir şeyler yakalarım herhalde, değil mi? Kalçasını mı kırdı acaba? Aklım burada değil, tahtını terk etti.

Bitmemiş bir işle eve dönüyorum işim ne? Nasıl bitecek? Hayat hızla geçiyor. Kendi kendimize sorduklarımız dışında sormaktan kaçındığımız ne kadar çok önemli soru var, hem de açıklamaları ve bildikleriyle katkıda bulunabilecek kişiler hâlâ hayattayken. Onlara başvurup cevap talep edebiliriz, ama yapmıyoruz. Neden? Ne kadar yalvarıp istesek de cevap alamayacağız zaten, ya da bu kadar zahmete, aşağılanmaya, tatsızlığa değmeyecek. Tatsızlıktan kaçınmak için önemli bilgilerden uzak duruyoruz, oysa bir tane kısacık hayatımız var ve bu çözülmeyenler, bilinmeyenler hayatımız boyunca bize eziyet edecekler, özellikle geceleri, değil mi?

Belki annem hiçbir koşulda benimle konuşmak istemeyecek ama buna inanmakta zorlanıyorum. Bir çocuğun anne babasını reddedebilmesinde anlaşılmayacak bir şey yok, ama anne babanın çocuğu reddetmesine, hem de böyle katı yüreklilikle reddetmesine nadiren rastlanır.

Onun bedeninde dokuz ay barındım, beni sancılar çekerek doğurdu, ölmemem için bana baktı, memesinden süt emdim, bedenimin atıklarını yıkayıp temizledi, üzerime temiz giysiler giydirdi, sıcacık olduğunu varsaydığım bir yatağa yatırdı. Ninniler mırıldanıp pışpışladı beni, her ne kadar karışık duygularla da olsa, dişlerim çıktığında onları fırçaladı, bana konuşmayı öğretti, an-ne, o zamanlar bu işleri anneler tek başlarına üstlenmişlerdi. Kendimi bir zamanlar bir parçası olarak hissettiğim, ortak yaşadığım, her yönden tamamen bağımlı olduğum o insan beni ihmal edecek olursa varlığım tehdit altında kalacağından, bir zamanlar beni kucağında salladığında kulağıma fısıldadıklarını kocaman gözler, dikilmiş kulaklar ve tüm duyularımı ona yönlendirmiş hâlde takip ettim, *uyusun da büyüsün, ninni.*

Onu beni dinlemeye, öyle ya da böyle hikâyemi kabul etmeye bir ikna edebilseydim, o zaman yeni bir hayat olmasa da -bunun için çok yaşlıyız artık- belki bir tür barış mümkün olabilirdi. Bunu frenleyenin bana karşı bitmek bilmez içsel suçlamaları olduğunu düşünüyorum, onun için de çok yorucu olmalı: Kıymet bilmez, sadakatsiz, ilgi delisi, kalpsiz.

O sıcak yazdan önceki bahar, tiyatroda *Yaban Ördeği*'ni seyrettim ve sanki hayatımın yalanı elimden alındı. Yalanı taşımak ağırdı ama kaybetmek de çok zordu - onsuz nasıl yaşanır ki? Kimileri kendini yeterli hissetmek için yalana ihtiyaç duyar, ancak bazı insanların hayatının yalanı diğerlerinin başına bela olabilir, yani Gregers Werle'nin insanların aslında hangi çevrede yaşadıklarını görme, dolayısıyla da yaşamlarını değiştirme imkânı elde etmeleri için örtüyü kaldırmak istemesini anlıyorum. Ama insanın hayatını değiştirmesi cesaret ister, bedeller ödenir ve bazılarında ne cesaret ne de bedel ödeme niyeti vardır. *Yaban Ördeği*'nde de işler iyi gitmez, o yüzden Hedvig'in niyetlendiği şeyi yapmak üzere olduğunu anladığımda karşı çıkmak, bağırmak istedim: O buna değmez, çek git, kendi hayatını yaşa! Ve aynı yaz ben de çekip gittim, ama kurtarıcım Mark'la ve şimdi geri döndüm - peki ben şimdi Hedvig miyim yoksa Gregers Werle mi?

Annem ne zaman konuşkan biri olup sessiz çığlıklarını sürekli duyduğum dilsiz annemi toprağa gömdü?

Her sabah iş kıyafetimi üzerime geçiriyorum, atölyenin kapısını açıp boyanın, terebentinin, kuru ve ıslak tuvallerin sarhoş edici kokusuna dalıyorum, ama gözümün önündeki figür yavan bir taslak olarak kalıyor, çevresindeki alan derinlikten yoksun. Ona bakıyorum, cesaretim kırılıyor, buraya gelmek belki de hataydı, "ev," bunun içimde uyandırdığı cansız duygu ve hatıralar neticede işime ilham vermeyecek belki de - o hâlde eve dönüşüm, aslında en başında evden ayrılmamın ne kadar doğru olduğunu mu ispatlıyor? Aynı zamanda atölyeye girdiğimde bir atılımdan önce beni tedirgin eden huzursuzluğu hissediyorum, buna katlanması çok zor, yanımda olsun diye Mark'ı karakalemle çiziyorum.

Artık yolu biliyorum, korkum azaldı, utancım azaldı, bu defa denizden ve on dördüncü kattaki dairemden geliyorum, arabada oturuyorum, düşüncelere dalıyorum ve işte bugün ortaya çıkıyor, şüphesiz o, şüphe edeceğimi neden düşünmüştüm ki zaten, onu hemen tanıyorum: Anne!

Otuz yıl daha yaşlı bir beden ama o duruş ve acelesi varmışçasına yürüyüş hâlâ aynı, her zaman bir yerlere yetişme ya da bir yerden dönme telaşı: Anne! Hafifçe öne eğik, gözler cin gibi, çenesi hafifçe sıkılı, adımları benim beklediğimden daha seri, Anne! Binanın girişinden kot pantolonu ve spor ayakkabılarıyla çıkıyor, üzerinde koyu renkli, dört mevsimlik bir ceket, başında yeşil bir bere var, bu yüzden saçlarının rengi hâlâ kızıl mı göremiyorum. Kaldırıma kadar birkaç adım gidiyor, bana sırtını dönüp ters tarafa yürüyor - ne bekliyordum ki? Günü ve saati not ediyorum.

Genellikle orman yolundan geliyorum, ama her gün değil, yabanmersinleri çıktı, kırlarda olgunlaşmamış böğürtlenler görüyorum, bu bana cesaret veriyor. Aynı yere park ediyorum, ama günün daha geç bir saati, saat üç. Artık diken üstünde oturmuyorum, ancak kitap da okumuyorum, uyuşmuş gibiyim. Etraftaki arabalar dikkatimi çekiyor, üç siyah ve bir küçük, mavi, elektrikli araba, bunlara binip de giden yok, cadde uyuyor. Arada sırada bir araba yavaş yavaş geçiyor, sırtında çantasıyla yürüyen bir ilkokul öğrencisi yüreğimi ağzıma getiriyor, sonra duraksayan bir araba ortaya çıkıyor, koltuğa gömülüyorum. Araba park yeri arıyor, yüzümü öte yana çeviriyorum, araba yanımdan geçip gidiyor, ben koltuğa iyice gömülüyorum, yüzümü koltuğun sırtına yapıştırıyorum, bilmediğim hâlde biliyorum, hissediyorum, durduğunu, paralel park ettiğini duyuyorum, durmadan önce bir ileri bir geri gidiyor, kapı çarpılıyor, kapının kilitlendiğini duyuyorum, caddede kaldırıma doğru atılan adımlar, biliyorum ve haklıyım, bu kız kardeşim. Yukarı bakıyorum. Yürüyüşü, vücudunun -benimkine de işlemiş- kendine has hareketleri, yüzünü görmüyorum, öbür tarafa, 22 numaranın girişine dönük, eşarp takmış ama beyaz saçları tepesinden dışarı çıkmış, hafif adımlarla kaldırımda yürüyor, tıpkı sırtında sallanan sırt çantasıyla Blåsutgata'dan okula gittiği zamanlardaki gibi, bunu hâlâ hatırladığımın farkında değildim. Sol omuzunda bir çanta asılı, sağ elinde içinde anneme aldığı şeylerin olduğu bir market torbasını tutuyor. Kız kardeşim girişe doğru sakince yürüyor, üzerinde

koyu renk pantolon, anneminki gibi dört mevsimlik bir ceket var, birbirlerine benziyorlar - ben de onlara benziyor muyum? Annemden çok daha sakin yürüyor, annem gibi telaşlı değil, hafif öne eğilmiş, gözleri yerde, acelesi yokmuş gibi, belki ayakları geri geri gidiyordur, kız kardeşimin anneme giderkenki görüntüsü beni heyecanlandırmıyor, coşkuya kapılmıyorum, sadece belli belirsiz kederleniyorum.

Zili çalmıyor, kol saatine bakıp kapıyı anahtarıyla açıyor. Ortalık sessizleşiyor. Pencerelerde, annemin hangi katta kaldığını belli edecek bir hareket yok, kız kardeşimin suretini ya da gölgesini görmediğimden annemin hangi dairede oturduğunu anlayamıyorum. Dışarı çıkana kadar beklesem mi? Birdenbire hiç korkmadan koltukta dimdik oturarak kırk beş dakika bekliyorum, sonra bir on beş dakika daha, ardından bir beş dakika daha ama belki kız kardeşim bütün akşam, bütün gece orada kalacak, planım bu olmasa da ormana geri dönüyorum çünkü kederimi sindirmem gerek.

Hava iyice erken kararıyor artık, ama hazırlıklıyım, el fenerim var. Kapıyı kilitlemeden önce arabadan inip karşıya geçiyorum, kilit sesinden sonra zifiri karanlık oluyor, yıldızlar yok, rüzgâr yok, o yüzden ağaçlar hışırdamıyor. Uzun süre olduğum yerde dikilip hayvanların sesine kulak veriyorum, aslında bu beni sakinleştiriyor mu yoksa huzurumu mu kaçırıyor bilmiyorum, yeni durumumu çözmem gerek. Daha az şey görebilsem de şimdi daha az korkuyorum, keder korkuyu unutturuyor. Gözlerim karanlığa alışmıyor. Karanlık gözeneklerime sızıyor, birazdan tüm bedenimi dolduracak, ağzımı açıyor ve karanlığı yutuyorum, içim de kararıyor, karanlıkla bütünleşiyorum ve görebiliyorum. Yürüdüğüm yerde bir patika oluşmuş çünkü her defasında kesinlikle aynı yerden gidiyorum, alçak çalıların arasından, korunun içinden, beni selamlayan taşın yanından, dere boyunca ilerleyip pencereleriyle kapılarına tahta kalaslar çakılmış harap, eski, gri kulübenin önünden. Bir fundalıktan daha geçerek karanlığa rağmen ortalığa serilen açıklığa ulaşıyorum, orada deniz kabuğunu andıran kütük ev ayın altında bekliyor. Kız kardeşimin öne eğilmiş bedeni, sırtındaki çantayla çocukluktaki yürüyüşü, anneme gidişi.

Küratörle toplantımı erteliyorum. Güzel çalıştığımı söylüyorum. Bir bakıma doğru bu.

Kütük evin arkasındaki yamaçta yabanmersinleri olgunlaşmış, çayırların üst kısmında böğürtlen çalıları var, bir kısmı şimdiden hafifçe kızarmaya başlamış, hepsinin gelişimini tek tek takip ediyorum. Evin içini ren geyiği derisi ve battaniyelerle kaplıyorum, kendime bir in oluşturuyorum, kışa hazırlanıyorum.

Sıkıca giyinmiş hâlde arabada oturuyorum, çarşamba sabahı, saat on biri çeyrek geçiyor. Arne Bruns Caddesi, No: 22'nin giriş kapısı açılıyor, annem çıkıyor. Annem olduğuna hiç şüphe yok. Giriş kapısı annemin arkasından kapanıyor, kaldırıma kadar olan yedi metreyi yürüyor, sağa sapıyor, bana doğru geliyor, Ruth gibi hafif öne eğik, ama daha kararlı yürüyor, suratı asık değil, adımları hızlı, bir yerlere yetişecek. Koyu renk pantolon, dört mevsimlik koyu renk ceket, boynunda yeşil bir kaşkol var ve rengini hâlâ göremediğim kızıl saçlarıyla uyumlu yeşil bir bere takmış. Omuzunda koyu kahverengi deri bir çanta, kolundaki saate bakıyor ve köşeyi dönüyor. Arabayı çalıştırıyorum, ileriye sürüyorum, en yakındaki garaj çıkışında dönüyorum, arabayı caddenin sonuna sürüyorum, annemin şimdi döndüğü köşeyi dönüyorum, işte, annem orada. Arabayı onun hızında sürüyorum, arkamda başka araba yok. Bir sonraki köşeyi dönüyor, ben de dönüyorum, annem karşısına ne çıkarsa çıksın ilerliyor, sağa dönüyor, ben dönemiyorum, burası tek yön. İznin olduğu yere kadar arabayı sürüyorum, kaldırıma becerebildiğim kadar yakın durup arabadan iniyorum, köşeye kadar giden ahşap çiti takip ediyorum, ileriye bir göz atıyorum, annem tramvay durağına gidiyor, bana doğru dönüyor, gözleri tramvayı arıyor, beni değil, beni görmüyor, tramvay geliyor - annem ne yapacak? Tramvaya biniyor ve çocukluktan kalma aciz bir çaresizlik üzerime abanıyor, annemin apaçık ıstırabıyla her şey yolundaymış gibi davranması arasındaki çelişki, ağzından dökülen saçma sapan şeyler.

Sonraki günler dört kişi gördüm, ikisi kırlık alanın yukarısında turuncu böğürtlen aramaya, diğer ikisi de çam ormanın aşağı kısmında benim çoktan hepsini talan ettiğim mantarları toplamaya gelmişlerdi muhtemelen. Bir türlü sakinleşemedim, pazar öğleden sonra saat altıyı çeyrek geçe, karanlık bastırırken arabayla artık iyi bildiğim sokaklardan geçtim. Dışarıda kimsecikler yoktu, dükkânların, kafelerin olmadığı, sessizliği tercih eden yaşlıların yaşadığı bir semt. Nadiren bir çocuğa rastlıyordum. Her zamanki yere park ettim, koltuğa gömüldüm ve minnacık bir ışık yaydığından radyoyu kapattım. Rüzgâr sert esiyordu. Akçaağaç ve titrek kavaklardan kopan dallar ön cama düşüyordu, annemin saçları gibi koyu kızıl, birkaçı ateş kırmızısı, bazılarındaysa siyah noktalar vardı, bir süre sonra ön camı kaplayıp görüşü engellemeye başladılar, kendimi güvende hissettim. Arne Bruns Caddesi, No: 22'nin kapısı açıldı ve umulmadık bir şekilde annem çıkıverdi. Uzun, bej bir palto giymişti, daha önce hiç görmemiştim, sanki dün alınmış gibiydi, ben mantar toplarken kız kardeşimle birlikte cumartesi alışverişi yapmış olmalılar. Omuzunda yine aynı kahverengi çanta, elinde bir tekel poşeti, içinde bir şişe şarap olsa gerek, birine pazar yemeğine gidiyor herhalde - kime? Yaprakların arasındaki boşluktan yüzünü görebilmek için eğilip büküldüm. Tesadüfen sokak lambasının altında durdu, yüzü hatırladığım gibi solgundu, gelgelelim korktuğum ya da istediğim kadar sıkıntılı değildi, sanki hayat onu beklediğim ya da umduğum kadar sertleştirmemişti, ancak

bakışı hatırladığım gibi kıpır kıpırdı, unuttuğu bir şey olup olmadığını merak ediyordu. Kararlı bir tavırla döndü, kapıya doğru birkaç adım gitti, anahtarla kapıyı açıp içeri girdi. Arabanın kapısını açıp dışarı süzüldüm, kapıyı arkamdan kapattım, çitin yanından, önümde park etmiş arabaları geçerek iki büklüm yürüdüm, girişin tam karşısındaki üçüncü arabanın arka tekerleğinin yanına çömeldim. Arabanın sahibinin gelmeyeceğini umuyordum, gelmezdi muhtemelen, cadde uykudaydı, henüz simsiyah olmayan birkaç pencereden de sadece televizyonun mavi ışığı yansıyordu.

Görülmemek için bu kadar fazla çömelmek zordu, ıslak yaprakların üzerine diz çöktüm, nemin pantolonuma geçtiğini fark ettim, tekerleğe yaslandım, koyu gri serin metali yanağımda hissediyordum, uzun zaman önce arabaların koktuğu gibi kokuyordu. Giriş kapısının dört köşe pencerelerinde bir gölge belirdi, hareket ediyordu, annem dışarı çıktı, dosdoğru bana baktı, bir şeyleri yanlış yapmıştım, şimdi keşfedilecektim. Ama umursamadı, aklında ben yoktum, aklında neler vardı, elinde muhtemelen içinde bir çift ayakkabı olan bir alışveriş torbası ve tekel poşeti vardı. Daha önce gittiği yoldan gitti, Ruth tam ters yönde oturuyordu, on yedi dakika mesafede, kavşağa yaklaştığında yerimden kalktım, caddeyi geçtim, onu takip ettim, köşeyi dönmüştü, ben de hemen arkasından köşeyi döndüm, arkasına bakmadı - neden baksın ki? Birdenbire hissettiği güçlü bir dürtü yüzünden mi? Bu yüzden başım eğik ama onu gözümden kaçırmadan yürüdüm, güçlü bir dürtü yüzünden arkasına dönecek olursa yere eğilip ayakkabımı bağlardım, gerçi ayakkabılarım bağcıklı değildi, öyleyse ayakkabımdan taş çıkarmak için eğilirdim, ayakkabımda taş vardı, ben annemin ayakkabısındaki taştım, ama annem hiçbir şey olmamış gibi yürümeye devam etti, arkasına bakmadı, köşeyi döndü, tramvay durağına doğru ilerledi. Karanlıkta pek

çok kişi ellerinde tekel poşetiyle tramvay bekliyordu, ailelerine, pazar yemeğine gidiyorlardı, kimi sevinçli kimi endişeliydi. Annem Ruth'a gidiyordu, ama kalçasını kırmamak için yürümek istememişti. Tramvay geldi, annemi alıp gitti, sığındığım gölgelerden çıktım, tekrar Arne Bruns Caddesi, No: 22'nin girişine yürüdüm, zillerdeki isimleri inceledim, annemin kendi adı olduğunu unutmuştum. Hangi katta oturduğunu zillerin sıralanışından çıkaramadım ama yine de annemin zilini çaldım, bir ses duymadım ve tabii ki cevap verilmedi.

Ruth annemi bekliyor. Ruth mutfakta kuzu yahnisi ve limonlu mus yaptığı için annemi arabayla alamıyor. Ruth'un dört çocuğu da on sekiz yaşın üzerinde ve ehliyetleri var, ama hepsi şehir dışındaki üniversitelerde okuyor. Ruth'un kocası bir iş seyahatinde. Ruth annemi bekliyor. Birbirlerini çok iyi tanıyorlar. Ruth annemin en yakını, onu en iyi tanıyan ve günlük hayatına en çok dahil olan, sağlığıyla en çok ilgilenen kişi. Rigmor da annemin sağlığı hakkında bilgi sahibi, ama onun derdi kendine yetiyor. Rigmor her gün annemi arayıp da nasıl uyuduğunu sormuyor. Yine de annemin, Rigmor'la, Ruth'la olduğundan daha rahat ettiğini kuruyorum kafamda. Belki de Rigmor'la birlikteliği yükümlülüğün etkisinde olmadığı içindir, Rigmor'la annem arasında hesap kitap tutulduğu yok. Ruth'la annem arasındaki ilişkideyse bir hesap kitap olduğunu düşünüyorum, çünkü annem her zaman verdiklerinin ve yaptıklarının kaydını tutar, yaptığı fedakârlıkları asla unutmazdı, bana yıllar önce yazdığı mektuplarında yaptığı gibi hep bunların listesini çıkarırdı, mektupların çoğunun arkasında parantez içinde sıralanmış bedeller listesi, liste gösterdiği özenin bir delili olarak sunulsa da aslında aynı zamanda karşılık olarak ne beklendiğini ima ederdi. Annemle Rigmor'un ortak bir travmaları yok. Annemle Ruth'un beraberken çok rahat olduklarını kafamda canlandıramıyorum, Ruth hiçbir zaman rahat biri değildi, annemin rahatlığı bana miras kaldı - fakat belki

Ruth zamanla daha rahat birine dönüşmüştür? Öyle bile olsa annemle Ruth'un birlikte rahat olduklarını gözümde canlandıramıyorum, bağları karman çorman, geçmiş çok karmaşık, annemin Ruth'a karşı ve onun da anneme karşı hissettiği gibi bir başka insan için bu kadar büyük anlam taşımak yorucu ve zor olmalı, neyse, boş verin gitsin. Annem tramvayla Ruth'a gidiyor, Liabråten'da iniyor, Ruth'un evine dört dakika kadar yürüyor, bunu rehberden kontrol ettim, bizim büyüdüğümüz villadan pek farklı olmayan beyaz bir villa. Annem zili çalıyor, Ruth açıyor, sarılıyorlar. Ruth muhtemelen birlikte aldıkları bej paltoyu çıkarmasına yardım ediyor ve palto çok güzel diyor, sanırım *hoş* sözcüğünü kullanıyor, iyi bir alışverişti. Annem şarap şişesini uzatıyor, Ruth, hiç lüzum yoktu, diyor. Ev kuzu yahnisi kokuyor, annem kuzu yahnisini çok güzel yapar, Ruth'a da kuzu yahnisinin inceliklerini öğretmiş, annem Ruth'a pek çok şey öğretmiş. Annem botlarını çıkarıyor, poşetinde ev ayakkabıları var, onları giyip mutfağa giriyor, yolu biliyor. Ruth şarabı inceliyor, yemekle sunmayı düşündüğü şişeden daha iyi olduğu için anneminkini açıyor, bunu söylüyor, annem mutlu oluyor. Annem şaraptan anlar, diğer pek çok şey gibi bunu da babamdan öğrendi. Annem her ne kadar konuya hâkim olsa da çocukları soruyor, ama günümüz gençleri sürekli bir yerlere gidiyorlar, öyle bir şeyler diyor. Annem kendi getirdiği güzel kırmızı şaraptan bir kadeh alıyor, mutfak sandalyesine oturuyor. Şimdi keyfi yerinde. Güzelce sandalyeye çöküyor. Ruth ocağın başında kuzu yahnisiyle uğraşıyor, ikisinin yiyebileceğinden fazlasını yapmış, geri kalanını dondurucuya koyacak. Televizyondaki Lindmo Show'un konukları hakkında konuşuyorlar, annem konuklardan birinin, kadın olanın bir sürü aptalca şey söylediğini söylüyor, Ruth annemin Lindmo'nun konuklarını sürekli eleştirmesine alışmış, özellikle kadınları, ama annemle zıtlaşmıyor - ne faydası

var ki? Ruth için, Lindmo'nun konukları ya da orada tartışılan konular hakkındaki düşüncelerini annemle paylaşmak önemli değil. Bundan oldukça eminim. Ruth annemi önemsiyor ama karmaşık toplumsal meseleler hakkındaki görüşlerini anlamasını beklemiyor, Ruth'un toplumsal sorunlar hakkında görüşleri varsa tabii şayet, Ruth'u tanımıyorum. Ama annemle Ruth'un bir araya geldiklerinde böyle konuları tartışmadıklarına eminim, birlikte sessizlik içinde bir şeyler yiyorlardır, Ruth tatlı olarak limonlu mus yapmış, ne benim ne de Ruth'un görebildiği, çok erken yaşta ölmüş anneannemin tarifiyle. Tatlıyla birlikte porto şarabı içiyorlar, bir süre sonra uyuyacakları için kahve içilmiyor, annem yatıya gelmiş. Ruth bir sürü odası olan büyük bir evde yaşıyor, seksen beş yaşındaki annesini sonbaharın karanlık, kaygan kızıl akçaağaç yapraklarıyla örtülü sokaklarına salacak değil ya. Kalça kemiği, kalça kemiği. Şöminenin başına geçiyorlar.

Saat onu çeyrek geçiyor, teras ısıtıcısını kullanıyorum, dışarıdaki şömineyi de yaktım, battaniyenin altında oturmuş fiyordu seyrediyorum. Arkamda uzun zamandır çalışmadığım atölye var, duyguları birbirine karıştırmamak için kapısını açmıyorum. Ruth'un evi yüksekteyse belki pencerelerden benim gördüğüm manzaranın bir kısmını görüyorlardır, fiyordu, sadece biraz uzaktan, ama sanmıyorum. Annemle Ruth, annemin ayaklarını uzattığı ateşe bakıyorlar, annem çok kolay üşür. Ruth dağınıklığı toplamak için mutfağa gidiyor, annem alevlere bakıyor. Benim şimdilerde şehirde olduğumu öğreneli çok olmadı, bu haber şok etkisi yarattı. Mark'ın öldüğünü anladılar. Mina bunu birisine, o birisi de onlara söylemiş. Belki annem kocamı bu kadar erken kaybettiğim için bana acımıştır. Hayır, çok daha uzun süre birlikte yaşadığı kocasını kaybetmesi onun için daha fenaydı - onun zor zamanlarında ben

neredeydim peki? Annem ateşin karşısında hesap kitap yapıyor. Annemi, babamı dinlemiş olsaydım şimdi rehbere göre Merete Sofie Hagen adında bir kadınla birlikte çocukluk evinde yaşayan Thorleif'la olacaktım ve hayatım onlara başka türlü, daha makul görünecekti.

Peki annem benim kendimi dünyada yapayalnız hissedip hissetmediğimi bir an olsun merak etseydi, bu düşüncesini kız kardeşimle paylaşır mıydı? Sonraki soru bu.

Ruth'la annemin arasında, ikisinin de benimle ilişkiye geçmeyeceği konusunda, büyük ihtimalle söze dökülmemiş bir anlaşma vardı, annemin bozamayacağı bir anlaşma. Annem Ruth'a pek çok bakımdan bağımlı. Ona minnet duyması gerekiyor, annem belirttiği her isteğini yerine getiren Ruth'a minnettar, karşılığında da Ruth'un benimle ilişki kurmaması konusundaki isteğini yerine getiriyor. Arayacak olursam telefonu açmayacak. Eğer aradığımda telefonu açarsa bunun bir bedeli olur, Ruth alınıp kendini geri çekebilir, annem de bunu göze alamaz. Ruth'un katı biri olduğunu hayal ediyorum. Annemin, beni, dillendirdiğinden daha fazla düşünüp düşünmediğini merak ediyordur muhtemelen. Belki de beni özlemesinden korkuyordur, tıpkı kocasının sadakatsizliğini evliliğini kurtarmak uğruna affeden bir eşin, adamın metresini hayal edip etmediğini merak etmesi gibi, *sadece kaybettiklerimiz sonsuza dek bize aittir.* Sadık, fedakâr bir evlat için anne babanın kayıp çocuğu hayal etmesi çok sinir bozucu olmalı. Fakat durumun böyle olduğunu sanmıyorum. Uzun süre birlikte vakit geçiren insanların karşılıklı bağımlılık geliştirdiklerini düşünüyorum, bağlar insanları kısıtlayıp can yaksa dahi güçlenir, bilhassa kopması zor olan ve derinin en ince olduğu yerleri, boynu ya da bilekleri acıtanlar.

Annem kız kardeşimin şöminesinin başında oturuyor, sadece ikisi var odada. Ruth, anneme, uykudan önce bir tek daha atalım mı, diye soruyor, annem, olur, diyor, ne zararı var ki? Birazdan yatacaklar, yarın yeni bir gün, özellikle işe gidecek olan Ruth için. İşe giderken annemi Arne Bruns Caddesi, No: 22'ye bırakacak, ama şu anda evinde pazar huzuru hâkim, şöminenin başındalar. Orada açılabilirler mi birbirlerine? Ne kadar dürüst olabilirler? Annem Ruth'a içini dökebilir mi, söyleyecekleri benim hakkımdaysa eğer? Hayır. O yüzden şöminenin başında otururlarken aralarında lafı edilmeyen bir şeyler var. Bir rahat bırakamaz mıyım onları orada? Ne var ki onlar muhtemelen aynı havadalar, aynı telden çalıyorlar, şöminenin önünde katıksız bir huzur var ve bu onlara iyi geliyor.

Kendimi dünyada yapayalnız mı hissediyorum? Hayır. Onların sandığı ya da hayal ettiği şekilde değil, ben kendimi dünyada her zaman yalnız hissetmişimdir. Bu benim fabrika ayarım. Mark'la birlikteliğim bile benden söküp atamadı bunu, gerçi onunla paylaştığım yıllarda hafiflemişti çünkü o da benimle bu duyguyu paylaşıyordu. O da dünyada yalnızdı. Öldüğünde, ilk iki yılın korkunç yasından sonra fabrika ayarıma geri döndüm, çocukluğumun ve gençliğimin duygusuna, çok kıymetli bir şeymiş gibiydi, Mark'la birlikteyken bir mola vermiştim yalnızca. Eskiz defterim vardı, kalemlerim vardı, tuvallerim, boya tüplerim ve fırçalarım. Birine olabileceğim kadar, cesaret edebildiğim kadar yakınım John'a, yaralı bir çocuğum zira. Kimsenin eksikliğini çekmiyorum, eksikliğini çektiğim şey içgörü olabilir ancak.

İçeri giriyorum, aynaya bakıyorum ve bedenimin kalıba sokulan çamur misali annemin bedenine benzemeye başladığını görüyorum.

Sonunda yine de atölyeye gidiyorum ve geceyi orada geçiriyorum. Karakalem çalışıyorum, tuvalin karşısında tehditkâr bir duruşla ayakta durmuyorum bu defa, kaba kâğıda eğilmiş vaziyette, kambur, iki büklüm oturuyorum. Kömürün yüzeyde çıkardığı ses sakinleştiriyor beni. Kendimi aynadaki annem olarak çiziyorum ve annemin ağzının konuştuğunu fark ediyorum, benim yüzümden çok çektiğini söylüyor.

Ertesi gün geç uyanıyorum, ormana gitmek için çantamı hazırlıyorum, ama her zamanki yoldan gitmeyi planlarken fikir değiştiriyorum, sağa dönüp Arne Bruns Caddesi'ne doğru dönüyorum. Her zamanki yerime park ediyorum, pazartesi, saat yarım. Önceki gecenin çalışmasından dolayı ellerim titriyor, kucağımda durdurduklarında bile. Cadde sessiz, peki ağaçlar neden nöbette? Arabadan çıkıyorum, caddeyi geçiyorum, kendi telaşlı nefesimden başka ses duymuyorum, ne uzaktaki arabaların sesi ne tramvay, gözlerim ve kulaklarım tetikte binanın çevresini dolanıyorum, ilk balkonun altından duvar boyunca eğilerek ilerliyorum, sonra ikincisinin altından, adımlarımın sesi duyulmuyor, çimenler ve toprak yumuşak, köşeyi dönünce karşıma bahçe mobilyaları, salıncak, duvar boyu dizilmiş bisikletler çıkıyor, sonra kâğıt, yiyecek ve genel atıklar için üç dev çöp kutusu, bunların arkasında yeşil bir kapının bulunduğu arka bahçe. Kapı kilitli değil, açıp merdiven boşluğuna giriyorum, arkamdan kapatıp etrafı dinliyorum, mezar kadar sessiz, gerçi mezar sessizliğini ben nereden bileyim. Usulca posta kutularına gidiyorum, diğerlerinin arasında anneminkini buluyorum, ama kutuların yerlerinden annemin hangi katta yaşadığını çıkaramıyorum. Asansör var, annem buna biniyor, ben merdivenlerden çıkıyorum. Parmak ucunda yürüyorum, ses çıkarmıyorum, biriyle karşılaşacak olursam gayet sakin selamlaşacağım, kimse burada ne işim olduğunu sormaz, binada yirmiden fazla insan yaşıyor olmalı, hatta muhtemelen daha fazla çünkü insanların çoğu

başkalarıyla yaşıyor, annem hariç, ben hariç. Annemin ismini dördüncü katta buluyorum, sağdaki kapı, apartman girişinden yirmi metre ötede sol tarafa park edersem arabadan balkonu görebilirim, şimdi kapıyı açacak olursa arkamı dönüp merdivenlerden aşağıya koşabilirim, gözden kaybolmadan önce beni görmeye fırsatı olmayacaktır. Kapısının önünden geçip beşinci kata, oradan da en üst kata çıkıyorum, orada merdivenlere oturuyorum - neyi bekliyorum? Annemin kapısında bir gıcırtı? Eee? Gıcırtı falan gelmiyor, yeniden dördüncü kata inip annemin kapısına bakıyorum. Annem kapının arkasında. Ruth işe giderken onu eve bıraktı, şimdi Afrika hakkında bir belgesel seyrediyordur ya da Rigmor'la telefondadır, kulağımı kapıya dayayıp dinliyorum, hiçbir şey duymuyorum, zili çalıp en üst kata koşuyorum ve yere yatıp merdiven boşluğundan aşağıya bakıyorum, annemin kapısı açılıyor, bunu görmüyorum, duyuyorum, annemin kararsız bir *buyrun* dediğini duyuyorum, ama cevap alamıyor. Merdiven boşluğuna gidiyor, tırabzanı tutuyor, eski ahşabın üzerindeki ellerini görüyorum, yaşlı ve buruşuk ama tırnaklarında aynı ojeler, kırmızı taşlı yüzük, aşağıya bakıyor, saçlarını görüyorum, kızıl ama dipleri beyaz, yukarı bakarsa diye kendimi geri çekiyorum, nefesimi tutuyorum, kapının tekrar kapandığını işitiyorum, ama emin olamam, belki beni kandırıyor, belki kapıyı kapamış gibi yapıp paspasın üzerinde durmuş bekliyor. Ayağa kalkmıyorum, iyi ki öyle yapıyorum, birkaç saniye sonra kapının tekrar açıldığını duyuyorum, çünkü birileri kapıyı çaldı, yoksa çalmadı mı, yaşlı olduğu için kafası karıştı da kapının çaldığını mı sandı acaba diye korkuyor. Özür dilerim, kapıyı tekrar kapattığında mırıldanıyorum ama yine de ayağa kalkmadan önce işi sağlama almak için bir müddet daha yerde kalıyorum, ne işiyse artık. On, belki on beş dakika geçtikten sonra parmaklarımın ucunda aşağıya iniyorum, annemin kapısının önünden geçiyorum, yeşil arka kapıdan neredeyse hiç ses çıkarmadan dışarı çıkıyorum. Arka bahçe boş, artık annemin balkonunu biliyorum,

binanın diğer yanından çıkıp gidiyorum. Araba, annemin balkondan aşağıya eğilip baktığında görebileceği bir yerde duruyor - ama bunu neden yapsın ki? Dışarıda kimse olmadığı hâlde biri kapısını çaldı az önce, o yüzden belki. Annem aynı şehirde yaşadığımızı biliyor, bu onda şok etkisi yarattı. Arabanın durduğu yere ters yönde yürüyorum, bloğun etrafında dönüyorum, Arne Bruns Caddesi'ne diğer yönden giriyorum, atkımla başımı iyice örtüyorum, benimkine gelene kadar arabalarla bahçe çitlerinin arasında eğilerek yürüyorum, sonra binip arabayı çalıştırıyorum.

Ormana gidiyorum, oraya karanlıkta varıyorum, hilal şeklindeki ay yeşil ve gökyüzünde bir salıncak gibi sallanıyor, ateşi yakıyor, yatıp ağır bir uyku çekiyorum, kendi içime gömülüyorum, korkmuyor değilim, ama umutluyum, zira bir şey yapmak zorundaysanız, bunu gönüllüymüş gibi yapmalısınız. Sabah kahve içiyorum ve zihnimi toplamak için uzun bir yürüyüşe çıkıyorum. Yerden ve sarı fundalıklardan buhar yükseliyor, yamuk yumuk çamlar hafif yağmurun altında solgun parlıyor ve kemik iliğini andıran bir koku yayılıyor, fundalar parıldıyor, eğreltiotları acı acı kokuyor, ıslak taşa ve göğün mavi yırtığına değen en büyük çam ağacına selam veriyorum, rüzgâr konuşuyor, kozalaklar düşüyor, ayaklarımın altında çürümüş dallar kırılıyor, kargalar sürü hâlinde toplanıp gaklıyorlar, kendi patikamdan yürüyorum, sonra bir diğerini takip ediyorum, tuhaf dönemeçleri olan dar bir yol, uzun uzun bir güzel yürüyorum, termal içliklerimi gece suda bekletiyor, sabah duruluyorum, annemin öğrettiği gibi, tam üç kez, içime işlemiş.

Evden ayrılır ayrılmaz ışığı kaybettiğim duygusuna kapılıyorum, aylardan ekim, sabahın erken saatleri, arabayla Arne Bruns Caddesi'ne gidiyorum, dokuz gibi oradayım, arabayı annemin balkonundan ya da pencerelerinden görünmeyecek şekilde park ediyorum, park ücretini ödüyorum, çantamı omuzuma atıp caddeyi geçiyorum, annemin dairesinin karşısındaki binalar boyunca yürüyorum, hafiften yağmur yağıyor. Arka bahçenin köşesinde duruyorum, bahçe sessiz, ağaçlar nöbette, balkon kapıları kapalı, pencerelerin hiçbiri açık değil, saat çok erken ve hava çok soğuk, bahçeyi geçerek komşu binanın sınırındaki sedir çitine ulaşıyor, sürünerek içine giriyorum. Kendime iyi bir yer bulup konuşlanıyorum, örtümü seriyorum ve kendimi üzerine atıyorum. Sessizliğin kilidini açamam, ama sessizliğin kilidini açmak zorundayım, ona saldıramam, ama saldırmak zorundayım. Bu çalılar benim, çalılardan çocukluk ve toprak kokusu geliyor, saklanmak için en iyi yeri bulmuşum, burada beni asla bulamazlar, kış uykusuna yatıyorum ve zamanı bu dünyayı terk etmek üzere olan biri gibi deneyimliyorum, zaman ardımda askıya alınmış ve ben evimde evsiz, durgunluk hâline kök salmış vaziyette yatıyorum. Bugün pazar, pazar.

Şunu hatırlıyorum: *Ev Gibisi Yok* resmini çizmiş, sabahleyin annemi uyandırıp ona doğum günü hediyesi olarak vermiştim, demek ki mevsim sonbahardı, belki de bu zamanlar olmalı, Ruth orada değildi, demek ki birinci sınıftaydım, babam işe gittikten sonra ve ben de okula gitmek üzereyken annem sokak kapısını benim için açtı, merdivenlerdeydim, eğildi ve kulağıma fısıldadı: Benim özel kızım.

Bunu, kimseler duymadığında ve beğendiği bir şeyler çizdiğimde en az üç kere daha söyledi, benim özel kızım, sonra kesti, ne zaman ve neden bilmiyorum, bir daha asla söylemedi.

Yeşil kapı gıcırdıyor, kapı ağır, yavaş açılıyor, elinde bir market poşetiyle çıkan yaşlı bir adam genel atıklar için olan çöp kutularına gidiyor, kutunun kapağını zar zor açıp torbayı içeri fırlatıyor. Torbanın kutunun dibine düşüşünü duyuyorum, boş sanki. Geldiği yoldan geri dönüyor. Servi çalılarının arasında tostoparlak olmuş yatıyorum ve her şeyi gerçek dışı bir netlikte görüyorum. Yeşil otların üzerindeki küçük yağmur damlaları, başımı arkaya yasladığımda cilalı gibi duran koyu yaprakların arasından bir parça gökyüzü, toprakta parlayan bir şeyin üzerinde sonbahar güneşinin huzmesi: bir hazine. Elimi uzatıp topraktan gümüş renkli bir Tuborg kapağını kazıyarak çıkartıyorum, eski bir şey, belki çok para eder, en azından şans getirir. Kapağı elimde sıkıyor, bir an bir şey hatırlar gibi oluyorum, sonra kapı gıcırdıyor, bu hatıra da tıpkı onları yarattığım mahzene geri dönen gece rüyalarım gibi aklımdan uçup gidiyor ve annem elinde bir market poşetiyle görünüyor. Üzerinde paltosu yok, sadece çöp atacak, koyu renk bir pantolon, gri dik yakalı yün bir kazak giymiş, saçlarını eskisi gibi topuz yapmış, genel atık kutusuna gidiyor. Poşet sol elinde, kapağı sağ eliyle kaldıracak, ama kapak ağır, kapağı poşeti kenarından atabileceği kadar yükseğe kaldıramıyor, parmaklarının ucunda dikiliyor ama kolunda güç yok, kapağı iki eliyle kaldırmak için poşeti yere bırakıyor, kapağı tutuyor, yukarı kaldırıyor, parmaklarının ucunda dikiliyor, kapak titriyor, kolları titriyor, biraz daha uzanıyor, biraz daha, itiyor ve bırakıyor, kapak geriye doğru düşmeden önce birkaç saniye titriyor ve işte başardı! Poşeti meydan okurcasına savurup muzaffer bir edayla kutunun kenarından fırlatıyor ve kapağı kapatmadan oradan ayrılıyor.

Buna yoğunlaşıyorum, olayı bir güzel sindirmek için gözlerimi kapatıp kış uykusuna yatıyorum ve zaman duygusunu yitiriyorum, kendi içime ve sonra yerin dibine, orada gömülü olan her şeye doğru çöküyorum, yeşil kapı açılıyor ve genç bir adam çıkıyor, bisikletlere doğru gidiyor, modern arazi bisikletlerinden birinin kilidini çözüyor, onu iterek dışarı çıkarıyor, örtüyü toplayıp çantaya koyuyorum, çalıların arasından sakince çıkıp korkmadan çöp kutularına yürüyorum, atmamam gereken bir şeyi çöpe atmışım meğer. Çöp kutusunu neredeyse yere kadar eğiyorum, poşetleri bana doğru gelsinler diye silkeliyorum, annemin market poşetinden yalnızca bir tane var, onu alıyorum, kutuyu yerden kaldırıp kapağını kapatıyorum ve geldiğim yoldan geri dönüyorum, on dördüncü kattaki daireme dönmeye karar veriyorum. Yirmi dakika sonra kapıyı açıp atölyeme geçiyorum. Market poşeti çöp kokmuyor, içindekileri çalışma masamın üzerine döküyorum, şimdi olaya yakınlaşıyor muyum yoksa uzaklaşıyor muyum diye merak ediyorum. Aniden yağmur bastırıyor, gökyüzü atölyenin tavan penceresine ve çöplerin üzerine düşüyor. Tuvalet kâğıdı rulosu, esasen diğer plastiklerle birlikte atılması gereken kuru kayısı torbası, organik çöplerle atılması gereken yumurta ve soğan kabukları, boş bir doğranmış domates konservesi kutusu, 250 gram yağsız kıyma ambalajı ve mutfak masası gözümün önüne geliyor, çiçekli kısa mutfak perdesi, ödev defterleri, kızarmış soğan kokusu, kaynayan spagetti tenceresi, annem bir tel spagetti'yi çatalla alıp ocağın arkasındaki fayansa atıyor, düşerse pişmemiş demektir, yapışıp kalırsa *al dente* yani dişe gelir ve bu iyidir. İki adet kullanılmış küçük mum, dolu bir elektrik süpürgesi torbası, altında kırılmış bir porselen fincan, o korku. On bir yaşındaydım, evde yalnızdım, bu çok nadiren olurdu çünkü annem hep evdeydi ama işte o gün yoktu. Nedenini bilmiyorum, belki Rigmor'la gezmeye gitmişti. Evde yalnızım, salon sessiz, sadece büyük antika büfe bana bir şeyler fısıldıyor. Büfede babamın gece içkileri dururdu, çikolatalar bir de. Geniş pencerelerden garaja giriş yolunu ve sokağı görebiliyordum, annem gelirse uzaktan görürdüm. Uzun

süre parmak uçlarımda durmamak için mutfak taburesini kapıp geldim, bu işi aceleyle ve sabırsızca yapmak istemiyordum, keyfini çıkartacaktım. Tabureye çıktım, toz pembe, eflatun ve beyaz renkte naneli çikolatalarla dolu yasaklı kristal kâsenin kapağını kaldırdım - saymamışlardır herhalde? Tereddüde düşüp canımı sıkmamak için pembe bir drajeyi ağzıma attım, sokak boştu. Annem köşede belirse bile ben işimi bitirmeden girişe varamazdı, çikolatayı anında yutabilirdim, duyusal izlenimlerin beni rahatsız etmemesi için gözlerimi kapattım. Önce çıtır şeker kaplı kabuğu emdim, sonra çikolatayı, sonra da naneyi, süreyi mümkün olduğunca uzattım, taburede hafifçe sallandım, nane bitince kendime geldim ama o keskin tat uzun süre damağımda kaldı, sokak hâlâ boştu. Naneli çikolataların bulunduğu kâsenin altındaki rafta babama Bergen'deki büyükannesiyle dedesinden miras kalan Çin porseleni çay takımı duruyordu, bu takım sadece Noel gecesi ve Anayasa Bayramı'nda kullanılırdı, büyükler bunlarla kahve içerdi, üzerindeki ejderha ve saçlarında kocaman çiçekler olan kadın resimleriyle incecik çaydanlıksa asla kullanılmazdı. Porselen çay takımının üzerinde bir çikolata kutusu duruyordu, onu büfeden çıkardım, kapağını açtım, içinde bir sürü çikolata olduğunu gördüm, bir tane eksildiğini anlamaları zordu, tabii saymadılarsa, bunu göze aldım, içi karamel dolu bir çikolatayı kutudan çıkardım, kutuyu tekrar yerine koydum, gözlerimi kapatıp tamamen odaklandım. Ön dişlerimle çikolatalı tabanı ısırdım, mümkün olduğunca yavaş, çikolatayı emdim, çikolatanın içindeki karameli küçük küçük yaladım, şekerden ağzım yandı, sonra keyiften olduğum yerde sallanırken dengemi kaybettim, büfeye tutunmaya çalışırken bir çay fincanına dokundum, fincan yere düştü ve kırıldı. Geçmişin dünyası taburenin ayakları arasında aniden tuzla buz olup parçalanmışken uykumdan uyandım. Garaj girişi hâlâ boştu, uzun sokağımız hiçbir şey olmamış gibi güneşli ve uykuluydu, annemin eve asla dönmemesi için dua ettim. Tabureyi alıp mutfağa koştum, süpürgeyle faraşı kaptım, geri koştum, pencereden baktım, kimseler yoktu, büyük parçaları elimle topladım, en küçüklerini

yüreğim ağzımda faraşa doldurdum, çöp bidonuna atamazdım bunları, bir ekmek torbası buldum, kırıkları içine doldurdum, ağzını bağladım, odama koşup yorganımın altına koydum, tekrar pencereye koştum, evin girişi hâlâ boştu, büfedeki fincanları saydım, on iki, demek ki on üç fincan varmış, on üçüncü çay tabağını aldım, odama koştum, yorganın altındaki torbaya koydum. Masada hiç on üç kişi olduğumuzu hatırlamıyordum, ama belki benim kiliseye kabul töreni sonrası yemeğimde on üç oluruz, yani dört yıl sonra, daha önce keşfedilmezse o zaman keşfedilecek demektir. Dertlenmek için uzun bir süre. Ama daha önce de keşfedilebilir, mesela yarın, hatta bugün bile olabilir, günün her saati, her dakikası buna hazır olmalıyım. Sayıları nadiren dördü geçse de, annem ara sıra eve arkadaşlarını davet eder ve masayı kurmadan önce sakinleşmek için fincanları sayacak olsa buna hiç şaşırmam, tıpkı sakinleşmek için benim de her şeyi saymam gibi, büyük yolun üzerindeki köprüye çıkan basamakları, yirmi bir, birinci kattan ikinci kata çıkan basamakları, on dört, ben dünyam şaşmasın diye sayıyorum: Sayıları sürekli değişen çikolata ve nane şekerlerinin aksine tekrar tekrar saydığınız bu şeyler aklınızda kalır. Garaja giden yol boştu. Fincanı benden başkası kırmış olamazdı, Ruth çok küçüktü. Peki üç yıl geçerse Ruth'tan da şüphe edilebilir miydi? Hayır, fincanları, kalpleri kıran bendim, annemin aynalı saç fırçasını da yanlışlıkla kırmıştım, kalbini kırdığımı da söylemişti, insanların beynini dumura uğratan bendim. Sen akıllara ziyansın, derdi babam, aklın karışık senin. Ödev olarak evinizi çizin demişlerdi, herkesin yaşadığı yeri çizmesi gerekiyordu, mutfak masasında oturdum, evi çizip bitirdim ve tam annem gelirken altına *evimiz* yazdım, omuzumun üzerinden baktı, nefessiz kaldı, mevsim kıştı, annemin yüzünün yansıdığı pencerelerin dışı zifiri karanlıktı ve korkudan ödüm patlamış bir hâlde tam içine baktığım gözlerine karanlık çökmüştü, sonra babam geldi, kışın karanlığına açılan pencerede bir anda babamın arkamda durduğunu gördüm, gözüme her zamankinden daha kocaman gözüktü, bir çam ağacı kadar büyüktü, annem bir adım yana çekildi, babam

kâğıdı kaldırdı, ona baktı ve bunun ne anlama geldiğini sordu, dışarıdaki karanlık zorla kafama sızıverdi, dışarıdaki karanlık zorla ağzımın içine sızıverdi, karanlığı yuttum. Bu bizim evimiz mi, dedi babam. Evimiz böyle mi görünüyor, dedi babam ve ben hemen oradan kaçmam gerektiğini anladım, ama gidecek yerim yoktu ki, senin aklın karışık, dedi babam, kâğıdı buruşturdu ve dışarı çıktı, olayı böyle hatırlıyorum. Annem kâğıdı yerden alıp çöpe attı, benden yatmaya gitmemi istedi, yattığımda odama gelecekti. Uyuşmuş bir hâlde bana söyleneni yapıp ellerimi ve yüzümü yıkadım, dişlerimi fırçaladım, üstümü değiştirip yorganın altına girdim, annem odama geldi, yatağımın kenarına oturdu, gece lambasını yaktı ve şöyle dedi: Şimdi evi çizebilirsin, eğer çabucak yaparsan. Böylelikle ödevini yarın teslim edebilirsin. Resim defterini ve boya kalemi kutusunu getirip kucağıma koydu, yatakta doğruldum, tekrar yanıma oturdu. Biliyorsun, evimiz sarı, dedi ve bana sarı kalemi uzattı, annemle babamın içinde yaşadığımızı düşündüğü evi çizdim, sarı üzerine beyaz pencere çerçeveleri ve beyaz bir kapı, mutfak penceresinde çiçekli kısa perdeler, elma ağacı, dedi annem, annem elimi takip ederken elma ağacını çizdim, bektaşi üzümü çalısı, dedi annem, üzerinde daha olmamış meyveleriyle bektaşi üzümü çalısını çizdim, annemin bakışının elimden yere kaydığını fark ettim, sanki parkelerde gerçek bir delik varmış da onun içine bakıyormuş gibiydi, çok mutsuz görünüyordu, merdivenlerde bir kedi yavrusu çizdim, bitmişti. Annem sanki hüzünlü bir rüyadan uyanmışçasına sıçradı, normal ifadesini takındı, bir bakalım, dedi, ona çizimi uzattım, beğenmişe benziyordu, parmağını kedinin üzerine koydu ve onun ne olduğunu sordu. Bir kedi, dedim, bizim kedimiz yok ki, dedi, ama belki bir tane alabiliriz, dedim, kedi istiyordum. Annem, kedi çizersen öğretmenin bir kedimiz olduğunu sanabilir, bu da yalan olur, dedi, bizi ziyaret eden bir kedi olabilir, dedim, bana silgiyi verdi, kediyi sildim. İşte böyle, dedi annem ve ışığı kapatıp odadan çıktı.

Fincanları, büfeyi açanın bir tanesinin eksik olduğunu fark etmeyeceği biçimde yerleştirdim. Babam cumartesi akşamı konyağını içerken göze *batacak* bir kırık fincan boşluğu kalmamıştı. Garaj yolunda hâlâ kimse yoktu. Girişe gittim, kapıdan çıktım, merdivenlerde durdum, gözlerimi kapadım ve onları annem olarak açtım, eve annemmişim gibi girdim, çantasını her zamanki gibi sandalyeye fırlattım, merdivenlerden onun gibi çıktım, saçlarımı onun hep yaptığı gibi düzelttim, kendimi annem gibi hissettim, iç içe geçtik, salona baktım, annemin gözü büfeye takıldı, ama büfede bir şey yokmuş gibiydi, yerde de herhangi bir suç izine rastlanmıyordu, annemin sokağın başından geldiğini gördüm, yavaş yürüyordu çünkü Ruth'u elinden tutuyordu. Odaya koştum, yorganın altındaki torbayı buldum. Günlerden salıydı, pazardan önce nevresimler değişmezdi, torbayı yatakla tahtanın arasına tıkıştırdım, yatağa oturdum, tabağın kırıldığını duydum, yerimde birkaç kez zıpladım, parçaların unufak olduğunu duyduğumu sandım. Gece onu yerinden çıkaracak, sırt çantamın en dibine yerleştirip okula giderken otobüs durağındaki çöp kutusuna atacaktım. Annem her zamankinin aksine bu gece yatağımın ucuna oturacak olsa torbayı fark eder miydi acaba? Yatak örtüsünü gerdim, annemmişim gibi yatağa oturdum, bir şey fark etmedim, ama annem *Prenses ve Bezelye Tanesi* masalındaki kadar hassastı. Aşağıda kapı açılmadan önce aklıma daha iyi bir saklama yeri gelmedi. Sırt çantasını yatağın üzerine bıraktım, içinden Norveççe kitabımı çıkardım, çalışma masasının

başına geçtim. Annem Ruth'un elini tuttuğundan merdivenleri yavaş yavaş çıktılar. Annem bana seslendi, ödev yaptığımı söyledim. Mutfağa girdiler, aldıklarını torbadan çıkardılar, bir süre sonra yanlarına gittim, tenis kortuna gidip maçları seyretmek istediğimi söyledim. Coğrafya sınavımın nasıl geçtiğini sordu, eve o yüzden erken gelmiştim çünkü coğrafya sınavım iyi geçmiş, çabucak bitirmiştim, Kristiansand'dan Hammerfest'e kadar tüm Norveç şehirlerinin ismini doğru bir şekilde sıralıyordum. Güzel! dedi annem ve Kristiansand'dan Hammerfest'e kadar olan şehirleri bana sırasıyla sayabilir misin, diye sordu, sayabilirdim, annem ve mutfak masasının altında oturmuş Ruth, ağızları açık bana bakıyorlardı, etkilenmişlerdi, öyle hatırlıyorum, aklım karışık değildi, gel buraya, dedi annem, onun özel kızıydım, sevgi dolu parmaklarla saçlarımı ördü, annemden miras almıştım saçlarımı, Hamar'ın ateşi.

Annem o gece, porselen fincan olayı günü, her zamanki gibi iyi geceler dilemeye geldiğinde, kapıyı kapamadan önce eşikte durup kafiyesiz bir tekerleme gibi, "İyi geceler, Johanna," dedi, sonra odama girdi, ürperdim, olan biteni anlamıştı ve salonda oturmuş televizyon seyreden babama söyleyecekti. Yatağımın kenarında dikiliyor ve korkuyordu, keşke ne diyecekse bir an önce söyleseydi de beklemekten kurtulsaydım, yatağın kenarına oturdu, ortadan kaybolan ve unufak olmuş fincanın üzerine oturduğunu bilmiyordu. Håkon Amca'nın öldüğünü öğrendiğimiz günü hatırladım. Annem yatağın kenarına oturmuş, üzgün olup olmadığımı sormuştu, nasıl cevap vereceğimden emin olamamıştım, boynumu bükmüş, üzgün görünmeye çalışmıştım. Hayat böyle, demiş, sonra da gitmişti, hatırlanmaya değecek bir şey olmasa da bunu kelime kelime hatırlıyorum. Porselen fincan olayı günü de içeri girip yatağın ucuna oturdu, fincandan hiç ses çıkmadı, gerçi bunun nedeni kulaklarımdaki kanın donmuş olması olabilir, annemin arkasındaki kapı açıktı, girişteki komodinin üzerinde duran lamba hâlâ yanıyordu, normalde yanmazdı, annem bana iyi geceler Johanna demek için kapımı açmadan önce lambayı söndürürdü, on üçüncü fincanın nereye kaybolduğunu soracaktı, fincandan geri kalanın üzerine oturup şöyle dedi: "*Bugün şehirden eve dönerken kocaman sarı bir kuş gördüm.*" Ne demek istediğini anlamadım. Bana dikkatlice baktı, sonra sanki soru sorarmış gibi, muhabbet kuşu olamayacağını

çünkü çok büyük olduğunu söyledi. Ben hâlâ bir şey söylememiştim, annem sessizce oturdu, bana çok uzun zaman geçmiş gibi geldi, sonra evet, evet, dedi, ayağa kalkıp odadan çıktı.

O zaman olayın önemini anlamamıştım. Annem kendi duyularına güvenmiyordu, annem gördüğü şeyden şüphe ediyordu ve bunu babamla paylaşırsa babam ona aklının karışık olduğunu söyleyecekti. Annem babama kocaman sarı bir kuş gördüğünü söylese babam annem için delidir, ne yapsa yeridir diyecekti, kafiyeli oldu. Annem bu kuşu bana on üçüncü fincanın kırıldığı gün anlattı.

Annemin büfesinde artık sadece on bir fincan var, ben on üçüncüyü kırdıktan sonra başka fincanlar kırılmadıysa tabii, belki annem düzenli aralıklarla bu porselen fincanları kırıyordur, sonuçta şimdi hepsi sadece onun, annemin onları büyük bir hırsla yere attığını hayal ediyorum, insanı rahatlatan bir görüntü, annem ana avrat küfrediyor, annem dolabını temizliyor, ama kime öfkeli, bana mı? Annem etrafı özenle süpürmüş, tüm parçalar orada, büyüteç ve cımbız yardımıyla hepsini yapıştırıyorum, ek yerlerini altın varakla boyuyorum ve ona *Sarı Kuş* adını veriyorum.

Birkaç gündür havalar bozuk. Sis, fiyordun üzerinden süzülüp gemilerin üstüne çöktü, sadece bacaları görünüyor, sis onlarınki de dahil tüm sesleri boğdu. Gökyüzünü özledim, onu görmek için yükseklere çıkmak istedim ama yine de Arne Bruns Caddesi'ne gittim, yerim boştu, arabayı oraya park ettim, on beş dakika bekledim. Cadde her zamanki gibi sessizdi, cumartesi sabahı, gri, mahzun, soğuk, peki biraz ötede sağ tarafta park etmiş duran kız kardeşimin arabası mıydı yoksa sadece araba kırmızı diye mi öyle sanmıştım? Annemin apartmanının kapısı açıldı ve Ruth dışarı çıktı. Arkasından gelen kişiye kapıyı tuttu, annemdi bu. Ruth annemin koluna girdi, yavaş yavaş kaldırımda yürümeye başladılar, ikisi de aynı anda sanki anlaşmış gibi bana doğru döndü, nereye gideceklerini biliyorlardı, bilmeden adım adım bana yaklaştılar, Ruth'un başı anneme doğru eğik, ondan daha uzun, benden daha uzun, annem Ruth'la kol kola yürürken daha ufak görünüyordu, Ruth konuşuyordu. Annemin ifadesinden anlaşıldığı kadarıyla Ruth emirler veriyor gibiydi, ama ben pek tarafsız bir gözlemci sayılmam. Ruth'un kolundaki annem birine, kız kardeşimin koluna tutunmadan yürüyemiyor gibi görünüyordu, tuhaf bir görüntü - nereye gidiyorlar acaba? İçinde oturduğumu bilmeden arabamın yanından geçtiler, benden haberleri olmadan yürüyorlardı, kendimi fazlasıyla orada hissetmeme rağmen onlar varlığımın farkında değillermiş gibi. Ben onlara yakıcı düşünceler yollarken Ruth'la annem kaldırımda kol kola hiçbir şey olmamış gibi yürüyorlardı, kavşakta sağa

saptılar, park ücretini boş verip arabadan indim, ülkede olduğumu biliyorlardı, ama yakınlarda olabileceğim akıllarına gelmiyordu, beni kalplerinden ve akıllarından bu denli çıkarmayı başarmışlardı, otuz metre mesafeden peşlerine düştüm, hava soğuktu, o yüzden atkıya sarılmak doğaldı, onlar da atkı takmışlardı, Ruth'unki gri, anneminki yeşil, kimbilir nereye doğru ilerliyorlardı, anne-kız kol kola, biri diğerinin genç versiyonu, benim gibi, aynı formun varyasyonu, koyu renk dört mevsimlik ceketler, anneminki koyu yeşil, kız kardeşiminki koyu gri, kullanışlı, düz, siyah çizmeler, annemin başında yeşil bir bere, hep yeşil çünkü saçları kızıl, benimki gibi. Kız kardeşimin beresi yok, kız kardeşim kır saçlı, kız kardeşimin sırtında bir çanta var, acaba içinde ne var, kol kola benim daha önce hiç yürümediğim, adını bilmediğim bu yolda yürüyorlar, evine dönen kayıp kız çocuğuyum ama beni karşılayacak kimse yok ve bu benim suçum. Aramak için geri döndüm, arayan bulur, ama aradığını değil. Bir sonraki köşeden sapıyorlar ve anlıyorum: Mezarlığa gidiyorlar, babamın mezarını ziyaret edecekler.

En kötüsü hâlâ önümde, ama en uzunu atlatıldı. Babam öldü, annemin de içimde öldüğünü sanmıştım, şimdi onu neden diriltmek istiyordum ki, istediğim bu muydu gerçekten? Ne zaman mutlu olmak istesem annemle babamı unutmam gerekti. Kaburgalarımın altındaki kalbimden sakinleşmesini istemem gerekiyordu - böyle burkulma yüreğim! Birazdan gerçek annemin yanına, yuvamı kurduğum ormana döneceğim.

Ruth'la annem kol kola otuz beş metre önümde, uyum içinde yas tutan iki kişi gibiler - babam öleli ne kadar oldu? Babam sanki dün ölmüş gibi yürüyorlar, yas tutar gibi, bu yas hâlinin benimle bir ilgisi yok, yaşamlarında katıksız bir yasa ihtiyaçları var ve kendilerine katıksız bir yas yaratmışlar, her cumartesi sabahı, hava nasıl olursa olsun babamın mezarına gidiyorlar, bu, ikisinin de tabi olduğu anlaşmayı onaylayan ve pekiştiren bir ritüel, ama farklı biçimlerde, bu anlaşmaya farklı şekillerde tabiler, ama anlaşmanın şartlarından ve koşullarından bahsetmiyorlar - gerçi ben ne biliyorum ki? Babam öldü, ancak annem özgür kalmadı, özgür olmak istemiyor, buna cesaret edemedi, hep birinin idaresi altındaydı, yönetilmeye izin vermişti, şimdi kız kardeşime muhtaç ve ondan kopamıyor, onu seviyor, tabii ben neyi görmek istiyorsam onu görüyorum. Yağmur havası var, gökyüzü ağırlaştı ve tüm ağırlığıyla toprağın üzerine çöküyor, mezarlığın ağaçları yapraksız zayıf görünüyor, dalları sisin içinde yanık parmaklar gibi mahzun ve çaresizce yayılıyor, annemle Ruth sanki babamın öldüğüne dair acı haberi şimdi almışlarcasına mezar taşlarının arasında ağır adımlarla yürüyorlar, bu yas ritüeline ihtiyaçları var, bu onlara bir şeyler hissettiriyor - ne acaba? Aidiyet, ortak bir tarih - budur herhalde, değil mi?

Mezarlık neredeyse bomboş, sadece kenarda köşede duran ya da yürüyen, hafifçe eğilmiş, yas tutan benzer kişiler var ya da benim gözüme öyle görünüyorlar. Kız kardeşimle annem gidecekleri yeri iyi biliyorlar, ben her ne kadar acayip odaklanmış olsam da gözlerim muhtemelen etrafa onlarınkilerden daha çok kayıyor. İçerilere doğru ilerledikçe hava yumuşuyor, en tepedeki narin dallarını sisten dolayı göremediğimiz büyük ağaçlar sıklaşıyor. Kaba huş ağacı gövdeleri ısı veriyor, tüm kış boyunca rengini koruyan bordo yapraklı yüksek çalılar var, onların aralarında bir kısmı yosun tutmuş uzun sütunlar ve muhterem kişilere aitlermiş gibi duran heykellerle dolu mezarlar, Baş Katip Fredrik Holst sağımda yatıyor - babam da burada mı gömülü? Babamın bir mezarının olduğu hiç aklıma gelmemişti, cenazeye gitmedim ve benim için hikâye orada bitti, ama şimdi babamın nereye defnedildiği, yıllar boyunca nerede gömülü olduğu, babamın mezarının nerede olduğu üzerine bir an olsun kafa yormamanın biraz tuhaf ve anormal, hatta belki de ayıp olduğunu anlıyorum - öyle değil mi? Zaten benimle görüşmek istememelerinin bir nedeni de bu, çünkü babamın mezarına ilgi göstermedim. Ama şimdi buradayım.

Şimdi konuşmuyor, önlerine bakıyorlar, bedenlerinden konsantrasyon akıyor, hedefe yaklaşıyorlar, hızlarını biraz artırıp bir bankın yanından sapıyorlar, ben bankın arkasındaki çalılıkta duruyorum, nispeten yeni bir mezar taşının başında

durduklarını zar zor seçiyorum, taşı da onları da yandan görüyorum.

Ruth sırt çantasını bırakıp çömeliyor, yaprakları ve solmuş çiçekleri temizliyor, eldivenlerini çıkarıp etraftaki ağaçlardan düşen çam iğnelerini, bir kâğıt parçasını, sönmüş bir mezar mumunu eliyle kenara ittiriyor, çantasına eğiliyor, karayosunu ve fundadan yapılmış küçük bir çelenk çıkarıyor, yuvarlak değil, kalp şeklinde de değil, kocaman bir kravat iğnesini andırıyor, çünkü babamın mezarının başındayız. Annem gözünü mezar taşına dikmiş kıpırdamadan duruyor - annem ne düşünüyor? Ruth bir mezar mumu açıyor, anneme bakmıyor, Ruth, babamın mezarını ziyaret ettiklerinde annemin böyle durmasına alışkın, annem taş kesmiş gibi duruyor. Annemin en sonunda babamla sert bir biçimde konuşmasını dilerken yakalıyorum kendimi. Ruth mumu yakıyor, mezar taşının önüne koyuyor, mumla güzel dursun diye çelengin yerini değiştiriyor, eserine bakıyor, ellerini birbirine sürterek tozu kiri temizliyor, eldivenlerini alıyor, ama giymiyor, anneme bakıyor, annem kıpırtısız duruyor, yandan sanki gözleri kapalı gibi görünüyor. Annemin babama karşı çıktığı tek zamanı hatırlıyorum, özel kızım dönemindeydik, görüldüğümü hissediyordum, mutfakta yalnızdık, annem ocağın başındaydı, bense masada oturmuş çizim yapıyordum. Bir şeyler çizmemden hoşlanırdı, beni çizmeye özendirirdi, okula giderken en güzel resimleri o çiziyormuş, öyle söylemişti, güllerin nasıl çizildiğini göstermişti bana, yaprak yaprak, dışarıdan içeriye doğru, nükteli olduğunu düşündüğüm bir bakışla şöyle demişti: Babaanne Margrethe'yi çizebilir misin?

Arkama geçti, saç örgüsünün boynuma değişi bana bir sevgi emaresi gibi geldi. Babaannemin saçının ortadan belirgin ayrılışını, sert bakan gözlerini, göğsündeki büyük broşu, son olarak da aşağıya kıvrık dudaklarını çizdim, sonra babam annemin yanına geldi, çizimi gördü, alı al moru mor oldu, annem solgunlaştı,

onun bununla bir ilgisi yoktu. Hiç saygın yok mu senin, dedi babam, kâğıdı kapıp paramparça etti, odama çıktım, ortalık sessizliğe bürünmeden önce babamın konuştuğunu duydum, annemin saçını açtığını ve kendini tamamen babama verdiğini hayal ettim, belki bunu uyduruyorum çünkü buna ihtiyacım var.

Ruth anneme bakıyor, içini çekiyor gibi, sanki bir hayal kırıklığına tepki gösteriyormuşçasına hızla nefes alıp veriyor. Çantasını topluyor, bunu pek çok defa yapmış, annemle geçen on dört yıl boyunca haftada bir defa. Sönüp gitmiş mezar mumunu ve çerçöpü nereye atacağını biliyor, aramızdaki mesafe bir metreden az, attıklarının kutuya düşüşünü duyuyorum - özel kızının çalının arkasında oturup seni seyrettiğini bir bilseydin. Ruth anneme yaklaşıyor, birkaç saniye birlikte duruyorlar, Ruth kolunu annemin omuzuna atıyor, annem uyanıyor gibi oluyor, sonra irkiliyor, başını sallıyor, söylediğini ben de duyuyorum, tamam, tamam.

Gözlerini göreyim ne olur! Kocaman koyu renk gözlerini! Soğuklar, evet, biliyorum! Ama onları görmeme izin ver, onların ta içine bakmama izin ver ki en derinlerde bir yerlerde benimle ilgili bir düşünce, küçük ama iyi bir düşünce var mı göreyim.

Sis iniyor, yağmur başlıyor. Ruth sırt çantasından katlanır şemsiyesini buluyor, her şeyi düşünmüş. Şemsiyeyi açıyor, annem altına giriyor, birbirlerine iyice sokulup daha da yavaş hareket ediyorlar, iri damlalar benim kafamda patlıyor, boynum ve ensemdeki astarın altından girip aşağı akıyor. Ruth'la annem geldikleri yoldan değil, taşın arkasındaki büyük ağacın oradan dönüyorlar, sis bir dam gibi bastırıyor. Ruth'la annem hafifçe sallanan siyah şemsiyenin altında kayboluyorlar, bir hayalete benziyorlar, Ingmar Bergman filmindeki Ölüm'e benziyorlar, sakar ve beceriksiz, yamuk yumuk ve yorgun Ölüm, tam da bu nedenle

daha da korkunç, Ölüm'ü takip etmiyorum. Sırtımı çalıya verip yere oturuyorum, eski günlerdeki gibi ıslaklığın pantolonuma ve külotuma işlediğini hissediyorum. Babamın gömülü olduğu mezarlıkta yağmurun altında oturuyorum, şakır şakır yağmur yağarken tercihen mavi bir banyo fayansı parçası bulmak için toprağı eşeliyorum, yağmur normalden şiddetli yağıyor, gökyüzü genelde yağmur yağdığında olduğundan daha gri.

Ara sıra Bergen'den teşrif edişleriyle Hamar'ın ateşini kızdıran babaannem Margrethe'den on iki yaşıma bastığımda mektupla elli kronluk bir banknot aldım. Babam bu parayı kumbarama atmamı söyledi ama yapmadım. Ertesi gün okulda öğretmenlerin eğitimi vardı ve annem doktora gidecekti, beni de yanında götürmek zorunda kaldı, oradan dönerken annem mektup kâğıdı alacağı için bir kitapçıya girdik, düzenli olarak Hamar'daki Håkon Amca ve Ågot Yenge'ye mektup yazardı. Kitapçının kırtasiye bölümü vardı, kırk dokuz buçuk krona yüz elli renk boya kaleminin olduğu bir kutuya vuruldum, elli kronum yanımdaydı. Para harcayacağımızda babamın hep dediği şeyi söyledi annem: Her gördüğünü alırsan, diğerleri gülerken sen ağlarsın. On iki olmuştum, kendi kendime on iki oldum dedim, anneme de Bergen'deki babaannem Margrethe'nin her doğum günümde olduğu gibi bu sefer de aradığında bana parayı nasıl istersem öyle kullanabileceğimi söylediğini söyledim, tam olarak doğru olmasa da doğru sayılırdı. Bir bakıma artık özel kız çocuğu olmamak özgürleştiriciydi, bittiği yere kadar harikaydı aslında. Kutuyu aldım. Annem oradan çıktığımızda tekrarladı: Her gördüğünü alırsan, diğerleri gülerken sen ağlarsın.

Çizdiğimde kendimden ya da ne deniyorsa işte ondan uzaklaştım, belki de annemden.

Çizerken kendimden ya da ne deniyorsa işte ondan uzaklaşıyorum, belki de annemden.

Kütük evin aşağısındaki yoldan yürüyorum, ayakkabıma bir taş girdiğini fark ediyorum. Boş veriyorum. Ormanda bir taşım var, patikanın sonunda, setin açıldığı yerde duruyor, kaygan ve geniş, güneş vurduğu zaman ısınıyor, bazen üzerine yatıp dinlendiğim oluyor, ama yola devam ettiğimde ayakkabımdaki taşı hissediyorum, bu taş annem.

John'a yazıyorum: Senin cephende her şey yolunda mı?

Başka bir şey yazmıyorum ve pazara kadar bekliyorum, dengeleri korumak önemli.

Bir zamanlar on üç yaşındaydım. Okuldan eve gelmiştim, yemek odasındaki masa kurulmuştu, ertesi gün misafir gelecekti, neyse ki sadece sekiz kişi, önemli misafirler. Zengin insanlar, dedi annem, insanın gözünü korkutan bir heyecanla, annemle babamın zengin ve önemli kişiler tanımalarının harika olduğunu düşünüyordum. Mutfak masasında kenarları altın kaplı beyaz dört köşe kartlar vardı, üzerine misafirlerin isimlerini yazıp yapraklar çizeceğim yer kartları. Annem bunu doğrudan emir verir gibi söylemişti, yatağını yap ya da odanı topla der gibi, ama altında yüreğimi ısıtan bir şey yatıyordu: Annem, harfleri ondan güzel yazdığımı, yaprakları ondan güzel çizdiğimi düşünüyordu, çok gururlanmıştım ve annemi çok seviyordum. İçinde yüz elli renk kalemin olduğu kutumu getirdim, belki şimdi diğerleri gülerken ağlama lafından pişman olur diye düşünüyordum. Misafirlerin adını bir kâğıda büyük harflerle yazmıştı, ben bunları el yazısıyla yazacaktım. İki isim Amerikalıydı, zengin olanlar onlardı, babamla çalışmaya karar verirlerse biz de zengin olacaktık, bu önemli bir yemekti ve bunlar çok önemli yer kartlarıydı. Annem limonlu mus yapmıştı. Pencere kenarında bir saksı limonotu vardı, kartların köşelerine limonotu yaprakları çizecektim. Turkuaz rengini kaptım, ama annem isimleri kırmızıyla yazmamı istiyordu. Limonotu yapraklarını gerçek renklerinde boyayacaksam turkuazın daha güzel olacağını, ama onları pembeye de boyayabileceğimi söyledim. Pembe mi? dedi afallamış bir hâlde, limonotu yaprakları yeşil olur. Saksıyı pencereden alıp önüme

koydu, görüyor musun, dedi, evet, dedim, ama isimler kırmızı mı olacak? Annem tereddüt içerisinde bana baktı, biraz bekledikten sonra karar bana ait, çünkü daveti veren benim, dedi. Davet aslında babamın değil mi, dedim, on üç yaşındaydım ve lafımı esirgemiyordum. Saygı maygı kalmamış, dedi sert bir şekilde, annene hiç saygın yok mu senin, dedi babam gibi sertçe, isimleri kırmızıyla yazdım. Ve köşelerde de limonotu yaprakları olsun, dedi daha yumuşak şekilde, bir köşeye limonotu yaprağı çizdim, benzemiyor, dedi annem, yo benziyor, dedim, hayır, bak, dedi ve bitkiden bir yaprak koparıp önüme koydu, annemin istediği biçimde limonotu yaprakları çizip masadan kalktım. Çikolatalı kurabiye ister misin, diye sordu, kafamı salladım. Hayır mı? Hayır, istemiyorum, dedim, boğazıma bir şey oturmuştu, onu çıkarmak iyi geldi.

İstemezsen isteme, dedi annem, ne kadar negatifsin. Negatif insanları sevmek zordur. Prenses Hayır-İstemez, dedi annem, başına iyi şeyler gelmez.

Noel'de Bergen'deki babaannem Margrethe Hauk'tan hediye olarak yüz kron aldım. Ruth küçük olduğundan elli kron aldı, ama pek yakında o da büyüyecekti. Noel tatilinde Noel pazarına gittik, ağaç oymacısının tezgâhını ziyaret ettik, bir keski almak istedim, annem içini çekti: Her gördüğünü alırsan, diğerleri gülerken sen ağlarsın.

Kulaklarımda o günkü gibi yankılanıyor, ama bundan önce başka bir şey oldu.

Bir gün okuldan eve erken geldim, sınavımız vardı ve özel biri olduğumdan bütün soruların cevabını biliyordum, Ruth'u yuvadan almaya gitmesinden önce annemle yalnız kalmak için aceleyle döndüm eve, merdivenleri koşarak çıktım, annemi büyük antika büfenin önünde, taburenin üzerinde gördüm, elinde babaannem Margrethe'nin onunla babama düğün hediyesi olarak verdiği Çin porseleni vazoyu tutuyordu, merhaba, dedim, annem döndü, beni gördü ve vazoyu elinden bıraktı ya da bana öyle geldi, vazo yere düşüp kırıldı. İkimiz de donakaldık, annem taburenin üzerinde, ben merdivenin en üst basamağında, on dördüncü basamakta, inanılır gibi değildi, evin en değerli eşyası, babamın gururu, Kraliçe Margrethe'nin hayatlarımızdaki teminat akçesi.

Annem taburenin üzerinde, bense bembeyaz ellerimle tırabzanı tutuyorum, dünya sessiz, dünya hiç bu kadar sessiz olmamıştı, kanım erimiş kurşun misali kalbimden ayaklarıma indi. Beynimde polis, itfaiye, ambulans sirenleri uğuldadı.

Annem tabureden indi, hatırladığım kadarıyla kontrollü adımlarla mutfağa girdi, elinde süpürge ve faraşla geri geldi ve şöyle dedi: Babanın buna sevineceğini pek sanmıyorum. Annem kırıkları süpürdü, her şeyi çöp kutusuna attı, zaten keşfedilecek ve sonuçları olacak bir şeyi saklamanın faydası yoktu, bu sadece bir zaman ve ceza meselesiydi.

Daha önce iki kez dayak yemiştim, neden yediğimi hatırlamıyorum, bir şeyleri mi kırmıştım, terbiyesizlik mi etmiştim: Baban eve geldiğinde dayağı yiyeceksin. Annem bu kez böyle demeşti, ama kokusu havadaydı, sebep olduğum en kötü şey buydu. Yatakta yatıp bekledim, Annem Ruth'u yuvadan aldı, muhtemelen yemeği hazırladı, babam arabasını park etti, bahçe kapısını açtı, bahçeye girerken ayak seslerini duymadım, aşağıdaki kapı açıldı, babam yukarı çıktı, annem bu defa onu her zaman yaptığı gibi karşılamadı, belki beni kurtarır diye cılız bir umut beslemiştim, şimdi bunun olmayacağını anladım, babam mutfağa girdi. Annem ona alçak sesle olan biteni anlattı, kullandığı sözcükleri duyamadım, ama vazoyu bilerek kırdığımı söyleyemezdi - peki ne demişti? Babam küfür etti, *kahretsin* dedi ve birdenbire odamda beliriverdi, ayağa kalkmamı buyurdu, ben daha doğrulmadan eliyle beni çenemden yakaladı ve eğilip bağırdı: Ne yaptığının farkında mısın? Babaannem Margrethe gibi Bergen aksanıyla konuştu, babaannem ziyarete geldiğinde ağzına yapışan o sinir ve korku karışımı ifadeyle.

Bu benim suçumdu. Yukarıya koşarak çıkmış, annemin dikkatini dağıtmış, onu korkutmuştum, suç anı babamın bilebileceğinden çok daha uzun sürmüştü, gerçi bilseydi de inanmazdı, sadece annemle ben biliyorduk, ancak annem bunu ne bilmek ne de hatırlamak istiyordu. Annem vazo ellerinin arasında öylece duruyordu, aşağıdaki kapının açıldığını duymuş olmalı, merdivenleri çıkarken ayak seslerimi duymuş olmalı çünkü beni görmeyi beklediğini belli eden bir bakışla dönmüştü bana, vazoyu düşürmeden birkaç saniye önce gözlerini üzerime dikti, kasıtlı bir hareketti, şimdi o an unutkanlığın derinliklerinden çekilip çıkarılan ağır çekim bir film gibi gözlerimin önünde. Bu olay hiç aklımdan çıkmadı, böyle olaylar unutulmaz, ama bunu beynin utanç ve suç bölmesine yerleştirmiştim, şimdi filmi yeniden oynattım, annemin suç ortaklığını ispatladım. Ama aslında daha o zamandan beri biliyordum, bunu *görmüştüm*.

Annemin neden o vazoyu kırmak istediğini gayet iyi anlamıştım. Ben de o vazoyu kırmak isterdim, özellikle annemin yerinde olsaydım, ki bir anlamda öyleydim de. Annem vazoyu kıracak kadar cesurdu, hakkını vermeliyim, nihayet doğru dürüst bir şey yapmıştı, bir karşı çıkış emaresi, ama sonuna kadar götürecek cesareti yoktu. Onun hem arzusunu hem de korkaklığını gördüğüm için sonrasında benden nefret etti.

Babam bana bağırırken annem içeri girmedi ve ben umudu yine de elden bırakmadım, öyle mi?

Umut edebilmek için bunu unutmuştum - aynı sebepten daha neleri unutmuştum acaba?

Fred'i arayıp annesi ölmeden önce ona içini döküp dökmediğini sordum. İçini dökecek bir şey olmadığını söyledi. O, böyle bir ihtiyaç duymamıştı, annesinin de duymadığını sanıyordu. Annesi ölmeden önceki günlerde onu defalarca ziyaret etmişti, ikisi de onun ölüm döşeğinde olduğunu biliyorlardı, yine de aralarında sessizlik hâkimdi, ama tatsız bir şekilde değil. Ardından Fred'le benim aramda bir sessizlik oldu, ama tatsız bir şekilde değil, bir müddet sonra bunun ne kadar nihai olduğunu, onun bir daha asla geri gelmeyeceğini, bir daha asla sesini duymayacağını anlamadığını söyledi. Asla. Ölüm döşeğinde bile ne anlama geldiğini anlamamıştı. Anlamış olsaydım, dedi, belki de, dedi, durdu. Belki ne, dedim - ne? Teşekkür ederdim, dedi.

Bir oyuncak satıcısının hüzünlü bir otel odasında oturmuş *Sevimli küçük Anna, istersen beni kalbin ve ruhunla dinle* şarkısını tekrar tekrar dinlediği o Roy Andersson filmi geldi aklıma, "*Birlikte cennete gideceğiz, orada anne ve babamızı tekrar bulacağız*" kısmında yanaklarından gözyaşları dökülür. İçeri giren meslektaşı şaşırır: Neden ağlıyorsun? Çünkü annem ve babamla cennette tekrar karşılaşmak istemiyorum.

Bir zamanlar on dört yaşındaydım. O yıl yemek yemeyi bıraktım. İngiltere'nin taşrasında orta sınıf bir muhitte, isimlerine leke sürülmesinden korkan bir ailenin tek çocuğu olarak yetişen benim yaşlarımda bir kız hakkında bir film izlemiştim. Bu genç kızın içinde bana tanıdık gelen vahşi bir yan vardı, filmi birlikte seyretmeye gittiğim kız arkadaşım filmde hiçbir şey olmadığından sinemadan çıkmak isterken ben beyaz perdedeki kızdan gözlerimi ayıramıyordum, kızın annesiyle babası onu anlamıyor, ancak bu vahşi yanını hissedip ondan korkuyorlardı, onu doktora götürdüler, onların istediği gibi davranmayıp ağzına geleni söylediği için hasta olduğunu düşünüyorlardı, doktor da aynı kanıdaydı, sırtını dönüp cevap vermeyen, *saygılı* davranmayan bu kızın bir derdi olmalıydı, kızın istemediği ve anne babasını atlatıp almayacağı ilaçlar yazdı, bunu fark ettiklerinde baba çok kızdı ve annesi ilaçları ağzından zorla soksun diye kızı sımsıkı tuttu, ama kız onları tükürdü, elinden kurtulup koşarak kaçtı, babası nöbetçi psikiyatri bölümünü aradı, birlikte bir plan yaptılar. Kızları, Shakespeare'in kız kardeşi Judith Shakespeare'in *Kendine Ait Bir Oda*'da yaptığı gibi İngiliz bozkırında çığlık çığlığa koşuşturduktan sonra gece geç vakit eve döndüğünde psikiyatri bölümünden ambulans görevlileri geldi ve onu zorla, bu türden kızlar için, saraya benzer, gözden ırak bir binaya götürdü, annesiyle babası onu bir yıl sonra oradan çıkardıklarında kız

tamamen düzelmişti, ilaçlarını hiç sorun çıkarmadan alıyordu, gerçi kendisi ve dünya hiç umurunda değilmiş gibiydi, ama sonuçta ilaçlarını alıyordu, yani bu bir tür mutlu sondu.

O yıl yemek yemeyi bıraktım, yediklerimi sanki annemin yemekleri kişilik değiştiren, vahşiliği ehlileştiren ilaçlarmış gibi kustum, bu utanç verici kusmalar yüzünden parmak eklemlerimde yaralar oluştu, yirmi beş kilo verdim, babam tabii ki hiçbir şeyin farkında değildi - annem nasıl fark etmemişti? O filmi seyrettiğim için memnunum, hazırlıksız yakalanmak istemezdim, o yıl yemek yemeyi bıraktım, özdisiplin talimi yaptım.

Annem hatırlamıyor mu? Annemin geriye dönüp baktığı yok mu?

Seçtiği strateji sürdürülmeli. Annem ihanete uğramış anne rolünü seçti. Kızı güven uyandıran birtakım isimler verdiği resimler sergileyerek onu herkesin içinde rezil etti, *Anne ve Çocuk 1* ve *2*, ama bu resimlerde ne anne ne de çocuk mutlu görünüyor. Yine de en kötüsü: Kızı babasının cenazesine gelmedi.

Böyle biri işte.

Peki geceleyin, uyumak için yatağa girdiğinde? O zaman ne düşünüyor, kendiyle ne tür konuşmalar yapıyor acaba? En derinde yatan benliğine danıştığı oluyor mu?

En derinde yatan benliğime danıştığım oluyor mu?

Babamın cenazesine, oraya gidecek hâlde olmadığım için gitmedim. Gündelik yaşamın ta kendisiyle meşguldüm. Annemin bayıldığı eğlencelerle, partilerle, törenlerle, giyinip kuşanmakla, kılık değiştirmekle, hayat bir sahnedir falan gibi şeylerle aram hiç iyi olmamıştır, ama annemi de evdeki hayat hiç kesmezdi, evin dört duvarı arasındaki gündelik yaşam ve benim yoğun bakışlarım ona yetmiyordu. Sessizce, kıskançlıkla onun ayna önündeki heyecanlı hâlini seyrederdim, heyecanlıydı çünkü babamla bir partiye gidecekti ya da bir davet verecekti. Babamın cenazesine annemi gözümde siyahlar içerisinde yas tutan bir dul olarak canlandırdığım için gitmedim, annemin yüzü o rolün hakkını veriyordu, bana verilen rolü de biliyordum, nankör evlat, vefasız, bundan kaçışım yoktu çünkü diğer herkes metne sadık kalıyordu. Babamın cenazesi için eve dönmedim çünkü bunu başaramazdım, birkaç yıl sonra Mark'ın cenaze törenini hazırladım, olabildiğince mütevazı bir törendi, John'la ben, birkaç meslektaş, gündelik yaşamın ta kendisi. Bunu John için yaptım, kendini tuhaf, baskı altında gibi hissetmesin diye demiştim kendime o zamanlar, ama aslında sanırım kendim için yapmışım. İçimdeki anneye danıştım ve onun yapacaklarının tam tersini yaptım.

Annem, ondan hiç beklenmeyen bir hareket yapıp psikoloğa gitse ne anlatırdı diye merak etmişimdir sık sık. Ama yapmaz. O kadar da değişmemiştir.

Annemin stratejisi sıkı durmasını ve başını dimdik tutmasını gerektirir - peki yatağa uzanıp büzüştüğü, kendini bıraktığı olmuyor mudur?

Annem bana gül çizmeyi öğretti, dışarıdan içeriye çizilecek, teşekkürler, annem de küçükken güzel resim çizermiş, sonra çizdiğim güllerin yaprakları solmaya başladı, bir bir döküldüler ve ben gül çizmeyi bıraktım, çizdiklerimi anneme göstermeyi de bıraktım çünkü ne söyleyeceğini az çok biliyordum: Çirkin şeylere karşı bu takıntın çocukça. Sadece çocuklar osuruk ya da bok deyince cesur olduklarını zannederler.

Sırılsıklam olmama rağmen planıma sadık kalıp ormana gittim, yukarılarda havanın daha açık olacağını düşünmüştüm. Şehirden yirmi kilometre uzakta yağmur durdu, dimdik Kolleveien'den iki kilometre yukarı çıktığımda mavi göğü gördüm, park ettiğim yerde yağmur yağmamıştı, yol kuruydu. Patikayı yarıladığımda güneş çıktı, şehirde geçirdiğim sabah artık önceki bir hayata aitmiş gibiydi. Döküm sobayı ve şömineyi yaktım, ıslak kıyafetlerimi tersyüz edip kurularını giydim, kütük evin kapısını kapatıp kilitledim, çayırı geçip derenin kıvrıldığı yerdeki gölete geldim, kendi bacamdan tüten dumanı görecek kadar uzaktaydım. Kara yosunu hâlâ taze ve yeşildi, kızılağaç çalıları sık ve karanlık, derenin sığ suları altın renkli taşların üzerinden huzur veren bir biçimde akarak şırıldıyor, onları çevreleyen küçük köpükler güneşte parıldıyordu, hava serindi. Çam ormanının yeknesak dalgalanan karanlığı arkamda sıcak bir duvar, önümde bir vaat gibi uzanıyordu, sanki derin bir uykudaymışçasına sakindi. Özsuyun ağaçlarda ve funda, çalı çırpı, geç açmış bir çan çiçeği gibi büyüyen her şeyde ne kadar yavaş hareket ettiğini hissedebildiğimi düşündüm, dona hazırlanıyorlardı. Sanki yaşam benim de bedenimde aynı şekilde uykulu ve sessizce hareket ediyordu - sanki kederim içime çökmüş, uykuya dalmıştı.

Bir zamanlar yirmi dört yaşındaydım ve yeni evliydim. Babamın, dolayısıyla da annemin arzusu üzerine hukuk okuyordum, on dört yaşında kendimi aç bıraktığım zamanlardan bile daha uzak düşmüştüm kendime, öfkemi içime gömmüştüm çünkü öyle yapmazsam olacaklardan korkuyordum. Bunu herhalde annemden öğrenmiştim.

Mevsim yazdı, Arendal'a giden bir trendeydim, Thorleif'ın babasının altmışıncı doğum günü olmalı, Thorleif evdekilere yardım etmek için önden gitmişti. Annemle babam bir gün sonra, yani doğum gününde arabayla geleceklerdi.

Ders çalışmak için boş bir kompartıman seçmiştim, kitaplarım yanımdaydı, korkunç ağır *Norveç Hukuku* kitabı da, bitirmek için o yaz çok güzel çalıştım, dayanılmaz bir dersti, ıstırabımı azaltmak istiyordum. İçeri bir kadın girdi ve karşıma oturup usul usul pencereden dışarıyı seyretmeye koyuldu. Elleri sakin bir biçimde kucağındaydı, etrafa huzur yayıyordu, benden çok da büyük olamazdı, ama çok daha huzurluydu. Daha önce hiç bu kadar sakin bir kadın görmediğimi düşündüm. Varlığıyla kompartımanı aydınlatıyordu ya da dışarıda hava daha da aydınlanmıştı, şimdi dalgalanan buğday tarlaları ve üzerinde minik yeşil adaların bulunduğu küçük, mavi, parıldayan göllerle ara sıra ortaya çıkan korular vardı, kadın gülümsedi. Okumaya çalışıyordum, ama gözlerim sürekli dışarıdaki manzaraya kaymanın bir yolunu buluyordu, manzaraya baktığımda ona da bakmaktan kendimi alamıyordum, yazlık bir elbise giymişti, sarı

saçları omuzuna düşüyordu, gülümsüyordu. Gözlerimi tam kitaptan ayırmıştım ki kadın yanındaki koltukta duran çantasını açtı, içinden uçaklarda aldığınız türden ufak bir şampanya şişesi çıkardı. Burada mı içecekti? Gidip kapıyı açtı, her iki yöne baktı, bana göz kırptı, asayiş berkemal, dedi, sanki bu bir oyunmuşçasına. Şişenin boynundaki metal kısmı çıkardı, mantarı çevirdi, boğuk bir plop sesi çıktı, kutlama yapıyorum da, dedi, hayalimdeki işe girdim, Lunde Müzesi'nin bahçesinde, çok mutluyum!

Cevap vermedim, ne diyecektim ki, şerefe, dedi, başımı kaldırdım, bahçıvan olduğunu söyledi, Vea Koleji'nin bahçıvanlık bölümünü yeni bitirmişti, annesiyle babası bir fidanlıktan başka yerde iş bulmayacağını söylemişlerdi ama o şimdi Lunde Müzesi'ndeki yirmi sekiz meyve ağacı, iki meşe ve on çiçek tarhının sorumluluğunu üstlenmişti. Harika değil miydi bu? Başımı salladım. Anne baba ne bilsin, dedi.

Sessizlik oldu, söyledikleri havada asılı kaldı, sonra o kadar sakin bir sesle ne okuduğumu sordu ki kendi pürüzlü, çatlak sesimle cevap veremedim, başlığını görmesi için kitabı kaldırdım, başını salladı, kitabı yeniden indirdim, yasak olmasına rağmen trende içki içen onun gibi insanları tutuklayan bir polis ya da avukat mı olacağımı sordu, harflerin birbirine girdiği sayfalara iyice gözümü diktim ve boğazıma bir şeyin oturduğunu hissettim, utançtan yerin dibine geçtim, yok yok, sadece şaka yapıyorum, dedi. Bana doğru eğildi, dizime dokundu ve beni bu zor durumdan kurtarmak için, nereye gidiyorsun, diye sordu.

Titrek bir sesle, benle kocam, dedim ve yüzüm kızardı, ama sevgilim de diyemezdim çünkü evliydik, yeni evli, kocamın babası, yani kayınpederim, yine yutkundum, doğum günü herhalde, dedi, evet, dedim. Kucağımda duran kitaba bakıp başını salladı: Okulu bitirmek için sabırsızlanıyor musun?

Sabırsızlanıyor muyum? Şaşkın şaşkın bakmış olmalıyım, bir açıklama yapma gereği hissetti. Ben *sabırsızlanıyorum* dedi, ona baktım, yetişkin biri olduğumdan bu yana bir şey için asla sabırsızlanmadığım duygusuna kapıldım. Ya sevdiğim bir mesleğim olsaydı, özellikle de annemle babamın olabileceğine inanmadıkları bir mesleğim, o zaman sabırsızlanabilir miydim? Bu düşünce hemen nankörlük ediyormuşum gibi bir duyguya kapılmama sebep oldu.

Nordagutu'ya geldiğimizi duyuran bir anons yapıldı, kadın burada ineceğini söyledi, şişedekini bitirdi, çöp kutusuna attı, şimdi herkes sen içtin sanacak, dedi, şaka şaka, diye ekledi, tren durdu, peronda sevincini belli eden hızlı ama sakin adımlarla yürüyordu, tren yoluna devam etti, her şey devam eder, *anne baba ne bilsin.* Babamı henüz yaptığımız düğünümdeki hâliyle, yani haşmetli düğün sahibi, annemi de henüz yaptığımız düğünümdeki hâliyle, yani başından sonuna her ayrıntıda parmağı olan ev sahibesi olarak gözümün önüne getirdim ve bu düğünün bana ait olmadığını anladım, her ne kadar öyle olduğunu sansa da bu Thorleif'ın bile düğünü değildi, kendimi başından sonuna yabancı gibi hissetmiştim, sandalyemin arkasını o kadar sıkı tutmuştum ki babam şerefimize yaptığı konuşmanın sonuna geldiğinde Ren geyiği bifteğini yemek için çatal bıçağı bile kavrayamamıştım, pabucumun sanatı lafı hâlâ kulaklarımda çınlıyordu, sonra annemin sabah arayıp söylediği şey aklıma geldi, Ruth'un doğum gününde giydiğim o mavi çiçekli elbiseyi giymememi istemişti, çok salaş duruyordu, babam utanmıştı, bir sürü güzel gömleğim ve beyaz bluzum vardı, yanıma beyaz bir bluzla gri bir etek ve Thorleif'ın smokin papyonunu aldım, unutmuştu, bu bir felaket olurdu, ancak bunları bir robot gibi hiç düşünmeden yapmıştım. Ne istiyordum ki? Arendal'da trenden indim, merkeze ve rıhtıma giden tünelden geçtim, Thorleif henüz gelmemişti. Bir telefon kulübesine girip eve telefon ettim,

kulübenin camlarından rıhtımı ve Thorleif'ın gelip gelmediğini görebiliyordum. Telefonu babam açtı, ona vardığımı ve annemle konuşmak istediğimi söyledim, babamın evde olmayacağını ummuştum, zaten cesaretim kırılmaya başlamıştı, annem telefona geldi, ne istediğimi sordu, bütün mesele de buydu zaten. Kendimi toparladım ve aklımdakini, yani sonbaharda Güzel Sanatlar Akademisi'ne başvurmayı düşündüğümü söyledim ancak bunun ağzımdan daha ziyade bir soru gibi çıktığını işittim. Annem cevap vermedi ama ardından gelen sessizlik her şeyi anlatıyordu, ağzını açtığında durum daha kötüye gitti. Sanki bu dünyanın en komik şeyiymiş gibi *Güzel Sanatlar Akademisi* diye tekrarladı. Hayatının sonuna kadar çömlek tornasında bardak mı yapacaksın, hani şu yazın tezgâhlarda satılan ve kimsenin almadığı o yamuk yumuk kupalardan? Bu işten kazandığıyla geçinebilen var mı? Cevap vermedim. Sanki ben beş yaşındaymışım gibi içini çekerek *Johanna* dedi, beş yaşındaydım ve Thorleif başında mavi bir kaptan şapkasıyla gemiden indi, peki, o zaman öğrenci kredisi alacaksın, bu *senin* hayatın, dedi ama öyle değildi. Değiştirilemeyecek anları hatırlamanın ne yararı var? Annem telefonu kapattı, ben de taze kocama doğru ilerledim, ona konuşmadan bahsetmedim, annemle babam ertesi gün geldiklerinde konu hakkında bir şey demediler, annem hiç açmadı, sanki olay yaşanmamış gibiydi, müthiş salaklığımı ve çocukça heveslerimi yüzüme vurarak utandırmak istemiyordu herhalde beni, ondan destek göreceğimi nasıl ummuştum ki, onu neden aramıştım, ama işte sonra sonra annemi olur olmaz aramak gibi bir huyum olduğu ortaya çıktı.

Gerçi bunların hepsi içimde küllendi gitti.

Bazen, gerçekleşmeyen bir şey, günün en önemli olayı olur. Annemi aradım, telefonu açmadı. Bir yılda on altı ay var. Kasım, Aralık, Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül, Ekim, Kasım, Kasım, Kasım, Kasım.

Kız kardeşim, ona sunulan hayat yerine özgürlüğü seçen bir kız evlat ve annesinin arasında neler olup bittiğine dair hiçbir şey bilmiyor. Anne kızıyla, kız da kendi korku dolu benliğiyle kapıştığında bu ikisi acı ve öfkeyle birbirlerine bağlanır ve bu bir yakınlık meselesi hâline gelir, sevgi değil. Böylesi bir yakınlık insafsız, insafsız yakınlıksa erotiktir ve içlerinden birinin mahvına yol açar. Kız kardeşim bunu bilmiyor, annemin kızıl saçları ona miras kalmadı, kız kardeşim Hamar'ın ateşi değil. Yetişkin olmak hiçbir şeyi değiştirmiyor.

Annemle benim bir fotoğrafımızı hatırlıyorum, bebekliğimden kalma küçük, siyah beyaz bir fotoğraf, onu kalbimde taşıyorum, bir yerlerde bir puro kutusunun içinde, ben gülümsüyorum, annem gülümsüyor, başka kimse görünmüyor, annem mutlu, sadece benimle, hayat bundan daha güzel olamaz, annem genç ve güzel, sadece ikimiziz.

Geceler kısalıyor. Saklandığım inden son yaprakların dökülüşünü seyrediyorum, cüce huş ağaçları kızarmış, kara yosunu grileşmiş, karanlık çöktüğünde çimenler uykuya dalıyor, böcekler ölüyor ya da kış uykusuna yatıyor, her şey kışı, çelik gibi soğuk geceleri bekliyor. Hatıraların beklediği kocaman çam ağaçlarının gölgesinde tek başına bir turuncu böğürtlen titreşiyor, kasım ayında eller titriyor. Dallar karanlığı soluyor, bataklıklar koca geceyi içiyor, ortalık uğulduyor, çıtırdıyor ve ben bu bitap düşmüş yaşama sanki bir hazineymişçesine tutunuyorum.

Arne Bruns Caddesi, No: 22'nin kapısı açılıyor, annem dışarı çıkıyor. Kız kardeşimle buluşmayacak, Rigmor'la buluşmayacak, kendi başına dışarı çıkmış. Heyecanlanıyorum: Annem nereye gidiyor? Pazar sabahı saat on ve hava sisli, sulu kar yağıyor, kar asfaltta eriyor ve çamur oluyor, annem inatla, hatta neredeyse hevesle çamura bata çıka ilerliyor. Annem başı dimdik yukarıda nereye gidiyor, ne yapacak?

Annem sağa sapıp Arne Bruns Caddesi'nden yukarıya ilerliyor, benden uzaklaşıyor, daha önce bu yoldan gitmemişti, bu kadar kararlı olmasından kendi keyfi için, kimseye söylemediği bir şeyler yapacağı anlaşılıyor - peki ne? Bir adamla mı buluşacak? Öyle olsaydı başka türlü yürürdü, değil mi? Seksen yaşın üzerindekiler birbirleriyle internette tanışıp kalan yıllarını birlikte geçiriyorlar, özellikle de ömür boyu birileriyle yaşamış olanlar, aniden eşlerini kaybedenler, yalnız kalmaya alışkın olmayanlar, birliktelik özleyenler. İşin içinde ille de aşk olması gerekmiyor. Bu annem için de geçerli olabilir. Hayır, sanmıyorum ya da buna inanmak mı istemiyorum acaba? Annem için Ruth ve Ruth'un ailesi var, bu ona yeter, gerçi ben ne bilirim ki? Pazar sabahı, erken saatler. Annem kavşağa geldiğinde sağa sapıyor, ben de sağa sapıyorum, bu kadar kararlı ilerlerken geriye dönüp bakmayacaktır, annemi onun temposuyla otuz metre kadar geriden takip ediyorum, yere eğilip ayakkabımdan taş çıkarma numarası yapmaya hazırım, sulu kar yağıyor, burnumun ve dudaklarımın üzerinde eriyor, erimeden önce kirpiklerime takılıyor, damlalar

hâlinde yanağıma düşüyor ve bunun bana hatırlattığı şey... unuttum gitti bile. Annem karşıya geçiyor, ben karşıya geçiyorum, annem sola dönüp kaldırıma çıkıyor, ben sola dönüp kaldırıma çıkıyorum, ona iyice yaklaşıyorum, mümkün olduğunca güçlü bir biçimde orada olmaya, anneme varlığımın titreşimlerini yollamaya çabalıyorum, ama ona ulaşmıyor, hiç aldırış etmeden, benden açıkça hiç etkilenmeden yoluna devam ediyor, o sırada annemin yanından geçen genç bir kadın sanki göğsüne çarpmışçasına varlığımı fark ediyor, ürkmüş hâlde bana bakıyor ve bir kavis çizerek yanımdan yürüyor, aldırış etmeden yoluma devam ediyorum, anneme yaklaşıyorum, aramızdaki mesafe on metreden az, ama annem beni fark etmiyor, kafasındakilerle meşgul, nihayet kendi başına dışarıda, bunu hak ediyor, bu kadar hedefe kilitlenmiş hâlde nereye gidiyor? Onun yaşında biri için oldukça hızlı, onun yaşında biri için oldukça pervasız, annemin temposuyla pervasızca yürüyorum ben de, annemi taklit ediyorum. Trafiğin yoğun olduğu ana yoldaki trafik ışıklarına yaklaşıyor, yayalara yeşil yanıyor, annem dümdüz ilerliyor, neye rast geldiği pek umurunda değil, ışık sarıya dönüyor, annem hızını kesmiyor, ışık kırmızıya dönüyor, annem hızını kesmiyor, ya iyi görmüyor ya ışığın değiştiğini anlamadı ya da arabalar hareket edene kadar geçerim diye düşündü, ama arabalar kalkmak üzere, annem yürümeye devam ediyor, onu tutmak için koşuyorum, tam o sırada sanki benimle dalga geçer gibi aniden duruyor, bacaklarım titreyerek tam arkasında duruyorum, çocukluğuma ait bir koku soğuk havada burnuma çarpıyor, kurabiye ve badem yağıyla karışık o eski moda parfümü, mazide kalmış duygular, gözümde canlanan görüntüler üzerime abanırken kendimi geri çekiyorum, tüm bunları bir keşiş gibi daha sonra hatim etmek üzere ezberliyorum, nefesimi tutuyorum, geriye bir adım daha atıyorum, adamın birine çarpıyorum, adamın arkasına dolanıp yeşil yanana kadar orada saklanıyorum. Annem yaya geçidinde yürüyor, sarı ışıkta onu takip ediyorum, uzaktan

kilise çanlarını duyuyorum. Bu kaldırımda daha fazla insan var, arkasına saklanılacak bir sürü insan, annem daha yavaş yürüyenlerin yanından aynı kararlı hızla geçiyor, bastonlu erkekler, çökmüş kadınlar, kiliseye yaklaştıkça sayıları artıyor - buraya gitmeyi düşünmüyor herhalde? Kavşakta sola, Kirkeveien'a dönüyor, kiliseye gidiyor gibi, kilisenin girişinden geçip ana girişe geliyor. İnanılır gibi değil - peşi sıra gidecek miyim?

Düğün falan olamaz, öyle olsa görürdüm, vaftiz töreni de yok, onu da görürdüm, bu normal bir kilise ayini. Annem ayine katılmak için içeri mi giriyor? Biz kiliseye hiç gitmezdik. Noel akşamları giderdik tabii ama bunu herkes yapıyordu, inançla alakası yoktu, gelenekle alakalıydı, tıpkı Noel yemeğinde domuz pirzolası yemek gibi, biz pazarları asla kiliseye gitmezdik. Noel konseri verilecek olmalı diye düşünüyorum kendimi rahatlatmak için, annem merdivenleri çıkıyor, Noel sebebiyle ilahiler söylenecek herhalde diye düşünüyorum kendimi sakinleştirmek için. Neden sakinleşmem gerekiyor ki? Çünkü annemin haberim olmadan ya da ben bu işin içinde olmadan kendini Hıristiyan olarak görecek ölçüde büyük bir zihinsel değişimden geçtiğini düşünmek canımı acıtıyor. Annemin hiç haberim yokken böyle ciddi bir değişime uğraması fikri canımı yakıyor. Neden? Çünkü annemde ciddiyete hasretim! Annemi asla ciddi biri olarak düşünmemiştim. Annem yokluğumda ciddi bir insana dönüşmüş olabilir mi? Benim yüzünden o kadar acı çekti ki teselliyi inançta mı buldu? Hayır, annem bu kadar derinden ciddi biri olsaydı onu aradığımda telefonu açardı. Başka türlüsü mümkün değil. Annem hem büyük bir ciddiyete sahip olacak hem de benimle ilişkiye geçmek istemeyecek! Bu imkânsız! Annem? Çocukluğumla gençliğime hükmetmiş, inanılmaz derecede abartılmış, neredeyse mitolojik olan bu kişi, Hıristiyanlık inancı gibi ciddi ve herkesi kucaklayan bir şeye kendini adayacak ve yine de beni görmek istemeyecek, öyle mi? Bu çok ağır bir ceza.

Annem onun gibi kışlıkları çekmiş, Noel'i bekleyen diğerleriyle birlikte kilisenin merdivenlerinden çıktı, çoğu yaşlı kadınlardı. Kocaları ölür, kadınlar dul kalır ve Noel öncesindeki konserler için kiliseye giderlerdi, böyle olmalı. Kırkının altında kimse yoktu. Annem içeri giriyor, ben de peşinden giriyorum, nereye oturduğunu görmek için kapının sundurmasında duruyorum. Konser olacağına dair hiçbir belirti yok, ortada müzik aleti yok, herhangi bir teknik araç gereç görünmüyor ve kimse sundurmada durup etrafı kolaçan ettiğimi fark etmiyor. İçeri girenler merdivenleri zar zor çıkmakla meşgul, ayine yetiştiklerine seviniyorlar, insan yaşlandıkça sürekli yetişmesi gereken yerlere yetişemeyeceğim diye endişeleniyor, doktor randevusu, tren, kilise ayini. Eşarplarını çözüyorlar, bereleriyle eldivenlerini çıkarıp ceplerine, çantalarına koyuyorlar, annem kilisenin içinde duruyor, beresini hâlâ çıkarmamış, vaiz kürsüsünün altında sağ taraftaki dokuzuncu sıraya bir tek o oturuyor, çok ortalıkta bir yer, papazdan saklanamaz. Pek çok kişi daha iyi duyabilmek için daha önlere oturuyor, toplam on iki kişi, onu kadın, ikisi erkek, içeri en son ben giriyorum, masadaki on üçüncü kişi oluyorum, ideal olana düşkün Gregers Werle. Annem yeşil beresini çıkarıyor, saçları kızıl, tıpkı hatırımda kaldığı gibi başının arkasında geniş bir metal tokayla toplanmış, anne, anne. Duvar boyunca sol taraftan ilerliyorum, koridor tarafında bir kadının oturduğu sekizinci sırayı seçiyorum, annemi görmemi engelliyor, beni perdeliyor, öne eğilir ya da başımı geri atarsam annemin yüzünü görebileceğimi umuyorum. Kaşkolumu çıkarmıyorum, içine gömülüyorum, gribim. İnsanların kafalarının tarak yüzü görmemiş arka kısımlarını sayıyorum, yaşlılar saçlarının arkasını taramayı unutuyor ya da oraya tarakla yetişemiyorlar, ama annemin saçları her zamanki gibi toplu, belki boyalı, ama kesin kızıl. Çökerek oturmayı huy edinmişlerin aksine annem heyecanla bekliyor, neyi acaba? İçeri, belinde urgan bağlı beyaz kıyafetiyle papaz giriyor, elli yaşlarında, karizma sıfır - onun yüzünden

olamaz değil mi? Papazların dediklerini diyor, okuldaki vaazlardan sözcükler, tabirler, arka fonda bir radyo, Tanrı seni kutsasın ve korusun, Tanrı'nın nuru yüzüne vursun ve sana merhametini göstersin, falan filan. Org nağmeleri üst balkondan süzülüyor ve her şey değişiyor, ısınıyor, ilahiyi bilmiyorum, kimse söylemiyor, öne eğiliyorum, annemi görüyorum. Ağzı oynamıyor, solgun ama sakin, yüzü hiç olmadığı kadar açık, neredeyse aç, yüzünü daha önce hiç böyle görmemiştim, ama bu yüzü görmeyeli uzun zaman oldu zaten. Papaz dua ediyor, papaz cemaatin günahlarının affedilmesi için dua ediyor, ben dahil, uyuşuk bir mırıldanma, papaz vaaz kürsüsüne çıkıyor, cemaat başını papaza doğru kaldırıyor, papaz öne eğiliyor ve biteviye yumuşak bir sesle sıkıntıların başlangıcından bahsediyor. *Savaş gürültüleri, savaş haberleri duyacaksınız. Sakın korkmayın! Bunların olması gerek, ama bu daha son demek değildir. Yer yer kıtlıklar, depremler olacak. Bütün bunlar, doğum sancılarının başlangıcıdır.** Yanımdaki kadın uyuyor, annem can kulağıyla dinliyor. *İnsanlardan sakının. Sizi mahkemelere verecekler, havralarında kamçılayacaklar. Kardeş kardeşini, baba çocuğunu ölüme teslim edecek. Çocuklar anne babalarına baş kaldırıp onları öldürtecekler. Ama sonuna kadar dayanan kurtulacaktır.* Annemin kahverengi gözleri papazın hafifçe öne eğik, uyuşuk görüntüsüne kilitlenmiş, anlamıyorum. *Yıkıcı iğrenç şeyin kutsal yerde dikildiğini gördüğünüz zaman, Yahudiye'de olanlar dağlara kaçsın. Damda olan, evindeki eşyalarını almak için aşağı inmesin, tarlada olan, abasını almak için geri dönmesin. Dua edin ki, kaçışınız kışa rastlamasın.* Kış kapıya dayanmış, kilisenin sırası buz gibi, soğuk giysimden geçip tenime, omurgama, oradan başıma sızıyor, beynimin üzerine bir kask gibi geçiyor. *Çünkü o günlerde öyle korkunç bir sıkıntı olacak ki, dünyanın başlangıcından bu yana böylesi olmamış, ondan sonra*

* *İncil*, Yeni Ahit, Matta 24:6.

da olmayacaktır. Papaz sayfayı çeviriyor, yanlış sayfaya geçiyor, sayfaları geri çevirmek zorunda kalıyor, gözlüğünü takıyor, dışarıda sulu kar vitray pencerelere çarparken sayfayı buluyor:

Güneş kararacak,

Ay, ışığını vermez olacak

yıldızlar gökten düşecek

ve göksel güçler sarsılacak

O zaman İnsanoğlu'nun gökteki bulutlar üzerinde büyük güç ve görkemle geldiğini görecekler. Tekrar anneme bakıyorum, annem ağlıyor, gözlerinden yaşlar dökülüyor, inanılmaz bir olay, annem ağlıyor. Elizabet yaşlıydı, çocuk sahibi olamayacağını anlamıştı, ama Rab'ın meleği Zekeriya'ya göründü ve Elizabet'in ona bir oğlan doğuracağını ve adının da Yahya olacağını söyledi, annem ağlıyor. Zekeriya hem kendisi hem de Elizabet çok yaşlı olduğundan buna inanamadı, ama melek kendisinin Tanrı'nın huzurunda duran Cebrail olduğunu ve sözlerine inanmadığı için Zekeriya'nın dilinin tutulacağını söyledi ve Zekeriya'nın dili tutuldu, Elizabet hamile kaldı, bir oğlan doğurdu, herkes çocuğa babasının adının konulması gerektiğini düşünüyordu, ancak Elizabet oğlanın adının Yahya olacağını söyledi. Annem ağlıyor. İnsanlar, akrabalar arasında adı Yahya olan biri olmadığını söylediler, çocuğa ne isim koymak istediğini öğrenmek için Zekeriya'ya işaret ettiler, o da bir tahtaya şöyle yazdı: Çocuğun adı Yahya olacak. Herkes şaşırdı, o an Zekeriya'nın ağzı açıldı, dili çözüldü. Tanrı'ya methiyeler düzdü. Annemin daracık omuzları titriyor, annemin acınası görüntüsü titriyor, ben de o anda anlıyorum: Kiliseye ağlamak için gidiyor.

Gördüğüm şeyi görme iznim yoktu. Yasağı çiğnedim, ben buyur edilmeyenim, masada porselen çay fincanlarının yetmediği, istenmeyen o on üçüncü kişiyim, ama yine de gitmiyorum, çünkü ıstırap, mutluluğun asla sunamayacağı büyülü hazzı sunan bir bağdır. Ellerimle sırayı sıkı sıkı tutuyorum, başımı eğiyorum, kulaklarımı tıkıyorum, kilisenin içindeki seslere kendimi kapatıyorum, soğuk alnımın gerisinde kalanı karartıyorum, sayıyorum, işe yarıyor. Ne kadar sürdüğünü bilmiyorum, birden organ sesini duyuyorum, "Benimle Kal."* Akşam vakti, Noel'den önceki günler, kış geliyor, gece geliyor, hiçbir şeyin faydası yok. Kendime sarılıyorum, annem ağlıyor, *sen çaresizlerin çaresi*, annemin gözleri doluyor, *hayatın küçük günü hızla kayboluyor, gece yaklaşıyor, hava kararıyor, dünyanın sevinci soluklaşıyor*, annem gözyaşlarını siliyor, boğazım acıyor, direniyorum, *nereye baksam değişim ve bozulma. Ey değişmez olan, benimle kal, ey değişmez olan, benimle kal, ey değişmez olan, benimle kal, ey değişmez olan, benimle kal.*

* Bir ilahi. (ç.n.)

İnsanlar ayağa dikiliyor, yanımda oturan kadın kalkıp koridora doğru yavaş yavaş ilerliyor, annem oturduğu yerde kalıyor ve çantasını açıp bir mendil çıkarıyor, çabucak yüzünü siliyor, mendili tekrar yerine koyuyor, kalkarken sırtını geriyor, omuzuyla bir hareket yapıp silkeleniyor, bu hareket bana bir şey hatırlatıyor, ama sonra uçup gidiyor. Annem başını kaldırıyor, geldiği gibi gayet kararlı bir tavırla dışarı çıkıyor, ben olduğum yerde kalıyorum. Zangoç gelip hâlâ kiliseye ait eşyaların bulunduğu odada olan rahiple konuşmak isteyip istemediğimi soruyor. Başımı hayır dercesine sallıyorum, ayağa kalkıp sundurmaya gidiyorum. Burası bomboş, kimse beklemiyor. Annem iyice aşağıya çektiği yeşil beresiyle birazdan evinde olacak. Onu Arne Bruns Caddesi, No: 22'ye girerken hayal ediyorum, yeter artık.

Dışarıda siyah, parlak, solmuş yapraklarla kaplı caddenin üzerine gri bir hava çökmüş, ortalık karanlık ve insanlar karanlıkla bir olmak, görünmemek için karanlık giysiler giymişler, gözlerinin altında karanlık halkalar, giysilerinin altında karanlık yürekler var. Arabam diğer karanlık arabaların arasında karanlıkta duruyor, binip çalıştırıyorum, gösterge paneli yanıyor, peki öyle olsun. Trafik kurallarına uyuyorum, her kavşakta sinyal veriyorum, hız limitini aşmıyorum, tabelalara *harfiyen* uyuyorum, bu iş için konsantrasyon lazım, birazdan yükseklere çıkacağım. Kolleveien'in tepesinde bembeyaz kar yağıyor, biraz daha yukarılarda tutmaya başlıyor, etraf beyaz, yukarıda yumuşacık, puf puf bir yorgan çıkıntıları adeta düzlüyor. Tepeye varıyorum, yolu temizlemişler, ama patikaya yeniden kar yağmış, dizlerime kadar kara batıyorum, kalçama kadar, çantam ağır, yarısını boşaltıp kutup kaşifleri gibi iki defada gitmeyi düşünüyorum, ama zaman kazanmak gibi bir niyetim olmadığı sonucuna varıyorum, zaman kazanmam gerekmiyor, karın içinde debeleniyorum, zihnim rahatlıyor, bir ritim tutturuyorum, şişko bir ördeğim şimdi. Çayırdan değil de ladinlerin aralarının kar bile düşürmeyecek kadar sık olduğu, toprağın nefes aldığı ormanın kenarındaki araziden yürüyorum, kütük evin etrafında tur atıyorum, attığım her adımda onu başka bir açıdan görüyorum, mesafenin en kısa, otuz metre kadar olduğu yerden karla kaplı araziyi geçiyorum, kütük eve arkadan yaklaşıyorum, çantayı taş eşiğin üzerine bırakıyorum, ayağımla karı temizliyorum, oldu işte. Döküm

sobayı, şömineyi yakıyorum, kendime bir şişe kırmızı şarap açıyorum, soğumamış. Mutfak taburesine oturuyorum, annemin şu meşhur on sekiz derecesini beklerken üzerinde ayak izi olmayan çayıra bakıyorum, pencerelerimden süzülen küçük sarı ışığın altında parıldıyor, ay gökte ters dönmüş bir tabak gibi asılı duruyor, annemi arıyorum, telefonu açmıyor.

Aralık, Noel öncesi takvimi.* Sabah o günün kutusunu açtım, heyecanlanacaktım, bütün mesele oydu zaten. Kutudan sarı plastik bir figür çıktı, bir koyun ya da bir çoban. Yirmi bir numaralı kutunun ardında sarı plastik bir yüzük vardı, almak için sabırsızlanıyordum ancak ayın yirmi birine kadar beklemem gerekiyordu, iznim olmadan kutunun içine bakmış, yüzüğün bir yem olduğunu düşünmüştüm. Bebek İsa'yla yüzüğün ne ilgisi olabilirdi? Yanımdaki oda, duvarın öbür tarafı Ruth'un odasıydı, Ruth takvim ve sarı plastik koyunlar hakkında ne düşünüyordu, bilmiyorum. Noel gecesi kutudan bebek İsa'yla Meryem çıkacaktı, bunu biliyordum çünkü iznim olmasa da bakmıştım. Bakmaya iznim olsa da olmasa da kutuları açtığımda içlerinde ilginç bir şeyler bulmayı ummuyordum. Takvimle birlikte endişe sahibi de oluyordunuz çünkü kutuların içine bakıldığı keşfedilebilirdi. Ruth bakmış mıydı? Bilmiyorum. Sabahları karanlık ve soğuktu, günler kısa ve hüzünlü, ağaçlar siyahtı, çalılar bel vermişti, bahçe çitleri umutsuzca kırılıp dökülmüştü, bahçe kapısının menteşeleri gıcırdıyordu, buralardan kaçıp göç etmemiş birkaç kuş kederle şakıyordu, ama bir sabah perdemi açtığımda dünya yeni, aydınlık ve tertemiz göründü, kar yağmıştı, göğün donuk beyaz çarşafı böğürtlen çalılarıyla ferforje bahçe kapısının üzerine serilmişti ve büyük elma ağacı bile karla kaplıydı.

* Bir Noel geleneği. Noel'e uzanan dört haftayı kapsayan kutulu takvim. Her gün bir kutu açılır ve içinden çeşitli küçük hediyeler çıkar. (ç.n.)

Gece demir mavisi ve demir grisiydi, ama sabah daha çok kar yağdı, dünya beyaza büründü, şimdiki zamanda bir yırtık oluştu, bir delik açıldı, pazar günüydü, gezmeye gidecektik. Her pazar gezmeye giderdik, ya yürür ya da o pazar günkü gibi kayak havası olduğunda kayak yapardık. Babam, annem, Ruth ve ben Vassbuseter'den Trovann'a kayaklarla giderdik, ama o pazar annem hastaydı. Yatağımda yatıyordum, Ruth'la ben, her pazar olduğu gibi annemle babam mutfakta kahve içerlerken hâlâ yataklarımızdaydık. Kahve kokusu bütün evi kaplamıştı, hareketlerimiz hafta içi olduğundan daha yavaştı, ben her zaman kapım aralık ve kulak kesilerek yatardım, annem şöyle dedi: Pek keyfim yok. Elimi uzatıp kapıyı biraz daha açtım, iyice dikkat kesilmiştim, annem şöyle dedi: Daha dünden anlamıştım, pek keyfim yok, başım, biliyorsun, ayrıca vücudumda kırıklık hissediyorum. Bu hatırlanmaya değerdi, *başım, biliyorsun, ayrıca vücudumda kırıklık hissediyorum.* Gece kabus görmüş, oturma odasına, onları görmeye gitmiştim, kabus gördükten sonra onların odasına gittiğimde bazen yaptığı gibi benimle odama geleceğini ummuştum ama şöyle dedi: Git ve yat, Johanna. Ben yine de beni odama götüreceğini, babam evdeyken açtığı saçlarının yorganımı düzeltirken yüzümü gıdıklayacağını ummuştum, saçları badem kokardı çünkü saçını güçlendiren ve parlatan kendi özel şampuanını kullanırdı, şampuanını birkaç kez aşırmıştım, sonra da saçlarımdan hırsızlığımı koklayacak diye ödüm kopmuştu. Git ve yat dedi, gittim ve yattım ama yatağımdan babamın söylediklerini duydum: *Yine şu kız.* Annemin başına işte o zaman ağrılar girmişti ve vücudunda kırıklık hissetmişti, babamın dedikleri yüzünden.

Gençken çocukluğun ne kadar belirleyici olduğunu bilseydik, çocuk sahibi olmaya asla cesaret edemezdik.

Annem herkes gibi hasta olabilirdi. Babam, annemin başı ağrırken Vassbuseter'den Trovann'a gezmeye gitmesi için ısrar edemezdi. Annemin hasta olduğunu duyar duymaz ben de hastalandım, vücudumda kırıklık hissettim. Mavi kareli yorganın altında yattım, mavi kareli yorganın bu yüzden bir sürü taşınmayı atlattığını anladım, annem öksürdü, ben öksürdüm, babam kalktı, koridora çıktı, Ruth'un kapısını açtı, Ruth, dedi, yanıt beklemedi. Benim kapımı açtı: Johanna? Benim cevabımı da beklemedi, ikimize de kalkmamızı ve giyinmemizi, Vassbuseter'e, oradan da Trovann'a gideceğimizi söyledi. Öksürdüm, başımın, her tarafımın ağrıdığını söyledim. Babam içeri girdi, lambayı yaktı, pencereye gidip perdeleri açtı, güneş gözüme girdi. Ortalıkta bir mikrop geziniyor, dedim. Babam odadan çıktı, mutfağa gitti, anneme benim de hasta olduğumu *söylediğimi* söyledi. Annemin sandalyesine nasıl çöktüğünü gözümde canlandırdım, gün boyu yalnız kalacağına sevinmişti, bense hastalığımla keyfini kaçırmıştım. Babam, herkes evde mi kalsa, gezmeye gitmesek mi, diye sordu, ama annem, hayır-hayır, hayır-hayır, dedi, gezmeye gidilmesi için hiç de hasta olmayan bir sesle ısrar etti. Çıt çıkarmadan yatıyordum. Annem yerinden kalktı, sandalyesi gıcırdadı, kısa süre sonra kapımdaydı: Baban hasta olduğunu *söylüyor*? Başım ağrıyor, bütün vücudumda kırıklık var gibi, dedim. Cevap vermedi. Ben en iyisi bugün yataktan çıkmayayım, dedim, onu rahatsız etmeyeceğimi anlasın diye. Ateşimin olup

olmadığına bakmak için elini alnıma koymasını hem umuyor hem de alnımın soğuk olduğunu keşfetmesinden korkuyordum, ama yapmadı, dışarı çıktı.

Onlar gitmeden kendimi güvende hissedemedim. Ruth kalkmış, giyinmişti, annem hasta olmasına rağmen kahvaltı hazırladı, öğle yemeklerini paketledi, termosa kakao koydu, babam bunları sırt çantasına yerleştirdi, her şeyi duydum, nihayet herkes aşağıda, girişte, dış kapı açıldı, bir an soğuk kış havasını hissettiğimi sandım, annemin iyi gezmeler dilediğini, babamın da çok iyi olacak dediğini duydum, hasta olduğum için sevindiğini düşündüm. Çünkü annem hasta olunca ben de hastalanmıştım, böylelikle Vassbuseter'den Trovann'a Ruth'la yalnız gidebilecekti. Dış kapı kapandı, annemi bekledim, gelmedi. Etrafı toparlıyor, yalnız kalmak istiyordu, kendisi için pırıl pırıl bir kış sabahı istiyordu. Hava durumuna önceden bakmış ve bir plan yapmıştı, ama ben hastalandığım için planı istediği gibi yürümemişti. Belki de hasta olmamama rağmen, sırf planını bozmak için hastayım dediğimi düşünmüştü, bu fikir aklıma gelmemeli, bunu bir kenara bıraktım. Annem hasta olduğuma inanmıştı, böyle devam etmesini sağlamalıydım, yorganın altında bütün gün miskin miskin, sessizce yatmalıydım. Peki ama annem hastalanınca ben neden hastalanmıştım ki? Bütün gün yorganın altında çıt çıkarmadan yatacaksam bu hastalığın bana ne faydası olacaktı, bilmiyorum. Annem merdivenleri ağır ağır çıkıyordu çünkü ben odamda yatıyor, onun sabırsızlıkla beklediği o sevince, beklediği şey neyse ona engel oluyordum.

Annem tek başına geçireceği günü, belki de artık birisiyle, mesela benimle birlikte olmayı özlemeye başlayacak kadar iyi geçirsin diye çıt çıkarmadan yatacaktım, daha iyi duymak için

gözlerimi kapadım. Yatak odasına gidip yattı. Bunu beklemiyordum. Biraz daha uyumak istiyordu. Ben de biraz daha uyumaya çalıştım, ama yapamadım, nefes alırken nevresimin hışırdadığını duyuyordum, duymamak için nefesimi tuttum, sonra yorganı kalçama kadar katladım ki nefes aldığımda kıpırdamasın, o zaman kafamın içinde bir uğultu duydum, bunu duymamak için başımı duvara vurdum, işe yaradı, gözlerimin arkası güzelce ısındı, sonra duvarın içinde birtakım hayvanların, dışarıdaysa elma ağacının dallarından düşen karın sesini duydum, annem uyuyordu. Yoksa annem de benim yüzümden uyuyamamış mıydı, tıpkı benim onun yüzünden uyuyamamam gibi? Çişimi yapmalıydım, ama annem gerçekten bana rağmen uyuyabildiyse onu uyandırmayayım diye tuvalete gitmek istemiyordum. Annemin odasının kapısının açıldığını ve holdeki temkinli adımlarını duyana kadar ne kadar zaman geçtiğini bilmiyorum. Annem pazar sessizliğinin, yalnızlığının tadını çıkarıyor ve yakında bir yerde benim yattığımı unutmaya çalışıyordu, belki başarmıştı da. Bunu başarmış olmasını hem istiyor hem de istemiyordum. Annem banyoya girdi, kapıyı kapadı, sabırsızlıkla beklediği gibi tek başına olsaydı kapıyı kapamaz, çişini kapı açıkken yapardı, ama şimdi benim yüzünden bunu yapamıyordu. Benim varlığımın bir şekilde farkındaydı, iyi. Annem sifonu çekti, dışarı çıktı, mutfağa girdi. Musluğu açtı, kahve yapacak, sonra yanıma gelecekti. Su artık akmıyordu, kahve demleniyordu ama annem yanıma gelmedi. Kahve hazırdı, kahve kokuyordu, kahve kokusu kaygıyı azaltırdı, annem gelmedi. Kenarı altın yaldızlı yeşil fincana kahvesini koydu, çocukluğumun annesi yeşildi. Dolabı açtı, bisküvi ambalajı hışırdadı, kahvesiyle çikolatalı bisküvi yiyecekti çünkü bugün pazardı ve benim orada olduğumu unutmuştu. Annem babamın yerinde oturuyordu ve kenarlarında beyaz gövdeli huş ağaçları olan beyaz araziye, dalları penceremden yetişebileceğim kadar yüksek elma ağacına bakıyordu. Annemin tüm

vücudu kırılıyordu. Babamın yerinde oturmuş, mahkûm olduğu, kurtulamayacağı manzaraya bakıyordu, iki çocuk ve bir kocaya bakmak onun yerine getirmesi gereken göreviydi, annem araziye boş boş baktı: Hayatın böyle olacağını kim tahmin edebilirdi ki! Anneme karşı bir merhamet duygusu kapladı içimi, bunu dile getirmek için yanıp tutuşuyordum, dışarı koşup anneme sarılmak, onu teselli etmek, çekip gitmeyi tercih edeceği hâlde bizimle kaldığı için ona teşekkür etmek için karşı konulmaz bir istek duyuyordum. Ama o zamanlar annemde okuduğum kendi imkânsızlığımdı diye düşünüyorum şimdi, bu dört köşe sarı evdeki tutsaklığım anneminkinden daha büyük olduğundan kaçıp gitme isteğimi fark etme cesareti gösterememiştim. Yani belki de yanılıyordum, belki annem hâlinden memnundu, belki annem mutfakta son derece mutlu oturuyor, tanıdık ve hoş gelen bir şeyi düşünüyordu, büyük kızı yan odada hasta yatıyor olmasaydı gayet mutlu olabilirdi. Annem nasıldı? Odadan fırlayıp ona sarılmak istiyordum, beni kucaklayacak, üzgün yüzünü benimkinin üzerine eğecek ve kızım benim diyecekti, böylece ayrı ayrı değil de birlikte üzülecektik. Bunu yapmadım, çişe gitmeye de cesaret edemedim çünkü karşısına çıktığımda kahverengi gözlerinde hayal kırıklığıyla karşılaşma tehlikesini göze alamazdım. Kurtulmak istediği yorucu ve güç bir bakım sorumluluğuydu bu. Annem bir çikolatalı bisküvi daha aldı, artık çişimi tutamıyordum, mümkün olduğunca sessiz bir biçimde yataktan çıktım, parmak uçlarımda banyoya gittim, annem beni duymadı ya da duymak istemedi, düşündüğüm gibi sırtı bana ve odanın geri kalanına dönük babamın yerinde oturuyordu, yüzü araziye ve ağaçlara çevrilmişti, kapıyı kapadım, sesi azaltsın diye tuvaletin içine tuvalet kâğıdı koydum, ama işim bittiğinde sifonu çekmesem olmazdı, sifon şarıldadı da şarıldadı, etraf sessizleştiğinde anneme kulak verdim, kapıyı dikkatlice açtım, az önce olduğu gibi oturduğunu gördüm, yüzü pencereye dönük, hareketsiz, parmak ucunda geriye dönüp yattım, kalbim çarpıyordu. Belki

annem gerçekten ölümcül hastaydı. İçimden yine dışarı fırlayıp anneme sarılmak geldi, yine yapamadım. Annem ölürse ben de ölürdüm, buna hiç şüphe yoktu. Annemin ayak seslerini holde duyduğumda alnımdan omuzlarıma bir ürperti yayıldı, yüreğim ağzıma geldiğinden zorla nefes alıyordum, gözlerimi sımsıkı kapattım. Kapıda duruyordu, sabahlığında gece kokusuyla. Hastaymışsın, dedi, başımı salladım. Sessizleşti, ne söyleyeceğini bilemiyordu, ben de öyle. Ben orada olmasaydım, ben olmasaydım ne yapardı?

Şöyle dedi: Mutfakta kahvaltı edecek kadar iyi misin? Doğru cevap neydi acaba? Kahvaltıyı yalnız etmek istediğini tahmin ettim. En iyisi odamda kalayım, diye cevap verdim. Gitti. Kenarı altın yaldızlı yeşil fincana biraz daha kahve koydu galiba, babamın yerine oturdu, belki de yanlış cevabı vermiştim. Bir çekmeceyi çekti, buzdolabını açtı, gözlerim kapalı yatıyordum, akan suyun, ocaktaki bir tencerenin, tabağa sürten bir bıçağın ve bana doğru gelen adımlarının sesini dinledim, ayağıyla kapıyı itti, elinde bir tepsiyle içeri girdi, yatakta doğrulmamı istedi, tepsiyi kucağıma koydu: Şimdi bir prenses olabilirsin, dedi, sonra da gitti. Tepside haşlanmış yumurta, tuzluk, bıçak, çay kaşığı, içinde iki dilim ekmek olan bir tabak, bir başka tabakta keçi peyniri, diğerinde reçel, bir bardak süt ve Noel gecesine ait altın yıldız desenli bir peçete vardı.

Onu dinliyordum ve hiçbir şey duymuyordum. O da mutfakta oturup beni mi dinliyordu? Benim kadar hasta biri ne kadar yerdi acaba? Birimiz soğuk algınlığına yakalandığında annem yumurtanın sarısını kremayla çırpar ve portakal suyu sıkardı, çünkü hastanın iyileşmesi için beslenmesi gerekiyordu, yumurtayı yemeliydim. Yumurtanın kabuğunu üstten kırdım, ama çok sert, çok aşağıdan kırmışım, yumurtanın sarısı yumurtalıktan aşağı akıp peçeteye geldi, peçeteyi kurtaramazdım, yumurta

sarısını yalamaya çalıştım, geri kalanını yedim, peçeteyle dökülenleri sildim, dörde katlayıp yumurtalığın içine tıkıştırdım, biraz süt içtim, sonra bekledim.

Holde ayak sesleri, annem kapıdaydı, yüzünden kahvaltıyı doğru ettiğimi anladım, tepsiyi dışarı çıkardı, elinde gümüş fırçayla geri döndü ve yatağın kenarına oturup saçlarını fırçalayıp fırçalamayacağımı sordu. Bu gümüş fırçayı gizlice kullanmıştım, biliyordu, fırçayı kaldıramadım. Bana bir şey sorar gibi döndü, fırçayı kaldırdım, başına dikkatlice koydum, dikkatlice aşağıya çektim, tekrar kaldırdım, yine dikkatlice başına koydum, dikkatlice aşağıya doğru çektim. Doğru yapmıyorsun, dedi ama daha kuvvetli yapmaya cesaretim yoktu, fırça ağırdı, bedenimde gerçekten kırıklık vardı, annem içini çekti, fırçayı elimden alıp dışarı çıktı, onu her zamanki yerine, yatak odasındaki aynanın altına koydu, tekrar içeri girdi, yataktan kalkıp sabahlığımı giymemi istedi, ben giyinirken bekledi, mutfağa gelmemi söyledi, evin ortak kullanılan renkli kalemlerini çıkardı, bir sandalye çekti, beni oturttu, onu çizmemi istedi, çok hasta olmalıydı.

Güzel resim yapıyordum. Hakkımı yedirmem. Babam resimden hoşlanmazdı, annem küçükken çok güzel çiçek çizdiğini söylediğinde, babam, artık fotoğraf makineleri var, derdi, anneme doğum gününde bir fotoğraf makinesi hediye etmişti, annem bunu asla kullanmadı, ama ben biyoloji ödevi olarak arıları çizdiğimde annem bunları babama gösterdi, o da, kız güzel resim yapıyor, hakkını yemeyelim, dedi. Masanın başına oturdum, karalama defterimin sayfalarını karıştırdım. Geceleri uyku tutmadığında annemi soyguncuların kaçırdığını hayal ederdim, ancak onu kim olduğunu anlayacakları şekilde çizebilirsem serbest kalabilirdi, sadece üç renk kullanmama izin vardı, siyah, kırmızı, kahverengi. Annemin kalp biçimli yüzünü karaladım, kahverengi gözlerindeki kocaman badem şeklindeki göz bebeklerini

çizdim, kalp biçimli bir yüzde kırmızı kalp şeklinde bir ağız, sonunda soyguncuların sevdiği açık saçları, ilkin kırmızıyla boyadım, sonra üzerinden kahverengiyle geçtim ve işte annemi serbest bıraktılar, onu kurtardığım için annem bana minnettardı, uyuyakalmıştım, annemle beni uyurken çizdim.

Kaç renk kullanabilirim, diye sordum, kaç renk istersen, dedi, sanki zor bir beklenti içindeymiş gibi bana baktı, birbirine yakın, kısık gözleri, dudaklarında tam anlayamadığım yamuk bir tebessüm, havada asılı kalmıştım, kalecinin penaltı anındaki endişesi.

Annem ne istiyordu? Bana nasıl gözüktüğünü mü merak ediyordu gerçekten? Bu, insanı yoldan çıkaran bir düşünceydi. Kahverengi kalemi aldım, birbirine yakın gözlerini çizdim, kendime ihanet etmemeliydim. Öğretmenim, insanlar, kendilerine ihanet etmeselerdi, cezalandırılma tehditleri ve misilleme korkusuna rağmen yüreklerini dinleseler di İkinci Dünya Savaşı'ndan kaçınılabilirdi diyordu. Ne demek istediğini anladım, kırmızı kalemi aldım ve ağzını çizdim, şöyle diyordu: Annene hiç saygın yok mu senin? Bir suçlama olarak söylenmiş ama dilbilgisi bakımından bir soru, çünkü ona karşı onun istediği şekilde saygı duymuyordum. Zihnim farkında bile olmadan çok şey biliyor, ellerim de çiziyordu, annemin babam için açtığı kızıl saçlarını çizdim, babam gözleri kapalı kokluyordu onun saçlarını, babam annemin saçlarına bayılıyordu, ama ne anneme ne de annemin eşit bir aile üyesi olarak görülmeden ve saygı görmeden yetiştiği Hamar'a saygısı vardı, arka planda küçük çiftliği çizdim, annem başkalarından görmediği saygıyı benden istiyordu, ama kendi bunu göremiyordu, kör noktaları vardı, bunları da çizdim, sezdiklerimi, belli belirsiz hissettiklerimi. Yakında biter mi, diye sordu, başının üzerine bir konuşma balonu çizdim, geriye bir tek elleri kalmıştı, ellerini cebinde bıraktım.

Annemin rengi attı. Hamar'ın ateşi söndü. Annem kâğıdı yüzüne yaklaştırdı ve onu buruş buruş etme dürtüsünü engelledi, bunu, kendime ihanet etmeyeceğimi sezmişti.

Kâğıdı ocağın üzerine koydu, ama ocak sönüktü. Bunu babama göstermeyi düşünüp düşünmediğimi sordu, başımı salladım. Bunu çerçeveletip salona asmalı mıyım, dedi, başımı salladım. Bunu yatağımın altındaki puro kutusuna koyabileceğimi söyledi. Yüzüm kızardı, demek ki kutudan haberi vardı, peki açmış mıydı? Yanımdan geçip kendi yatak odasına gitti, kapıyı kapadı, artık buradan dönüş yoktu. Her şeyi şifreli yazmıştım, peki şifreyi çözmüş müydü? O zaman ölmeliydim. Bacaklarımı hissetseydim dışarı koşar, kendimi nehre atardım. Sonra annem aniden elleri arkasında önümde belirdi: Sağ mı sol mu?

Neyin peşindeydi? Bana son derece dikkatle bakıyordu, uyuşmuş kolumu soluna doğru uzattım, elini açtı, elinde teneke bir kutu vardı, başımı kaldırdım, gergin bir tavırla başını salladı, kutuyu tereddütle aldım. Aç, dedi, açtım, içinden yırtılmış kâğıt parçaları çıktı. O benim, dedi teneke kutuyu işaret ederek ve sonra ocağın üzerinden resmi alıp gösterdi: Bu sensin! Her şeyi kutuna koy ve daha iyi bir yere sakla, dedi, çıkmamı işaret etti, eşyaları alıp odama gittim, yatağa oturdum, çok hasta olmalıydı.

Küveti doldurdu, içine uzandığını duyana kadar bekledim, yatağın altına girip puro kutusunu aldım ve onu annemin gözleriyle açtım. Hayal ettiğim kadar korkunç değildi. Çoğu onun resmiydi, ama bunlar soyguncular için çizilmişlerdi, şifreli bir defter, ki bunu çözmüş olamazdı, ben bile anlamakta zorluk çekiyordum artık, normal yazıyla yazılmış bir küçük sayfa, ama annemin kötü biri olduğunu yazmamıştım, yolda bulduğum bir beşlik, uğur parası. Teneke kutuyu ve resmi puro kutusunun içine koydum, kutuyu tekrar yatağın altına soktum, yatağa uzanıp bunların üzerinde kütük gibi yattım. Zihnimdeki dört köşe blokları bir o yana, bir bu yana kaydırdım ve üç yüz seksen dört bine gelmiştim ki arabanın sesini duydum, pencereye gittim, arabadan indiklerini gördüm. Gayet normal gözüküyorlardı, hepsi bu kadar. Babam arabanın üzerinden kayakları alıp garaja koydu, Ruth babam elinden tutsun diye bekledi, ikisi birlikte içeri girdiler, benim pencereme bakmadılar, hepsi bu kadar. Yatağa uzanıp anneme kulak verdim. O da arabanın sesini duymuştu, onlara kapıyı açtı, iyileşmişti. Günlerden pazar olmasına rağmen akşam yemeğinde spagetti vardı çünkü hastalanmıştı. Tatlı olarak da ekmek kırıntıları, krema ve elmayla yapılan puding, çünkü malzeme olduğunda yapımı çok kolaydı. Annem tencereden bir tel spagetti çıkarıp ocağın arkasındaki fayansa atarken Ruth tıpkı romanlardaki gibi masanın altında oturuyordu, spagetti hazırdı. Yemeğimi onlarla masada yedim, ben de iyileşmiştim, annemden bulaşmıştı, ertesi gün okula gidecektim. Sanki o sabah hiç yaşanmamış gibiydi. Annem gecenin geri kalanında ütü yaptı.

Kış soğuğu geldi, sulu kar devam ediyor. Gri mavi fiyorda bakıp kendime soruyorum: Ne yapıyorum burada? Tepeler soğuk gözlerle bana bakıyor, kendimi buraya herhangi bir yerden daha fazla aitmişim gibi hissetmiyorum - ne işim var burada? Kaçıp giden kişi eve dönüş yolunu bir daha bulamaz, neden daha önce hiç bulunmadığım bir yere gidip orada saklanmıyorum ki? Çorak zemindeki kütük eve gidip kapıyı kapatıyorum, ancak rüzgâr esip gürlüyor, şakır şakır yağmur yağıyor, düşüncelerim kafamın içinde fırıl fırıl dönüyor ve ben kıvranıyorum çünkü yalnızım. Kalbim titriyor, parçalanıyor, sarsılıyor, kanat çırpıyor, kaburgalarımın ardında hapsolmuş. Kendimi evsiz bıraktım, evsizim ve huzursuzluğum dinmiyor. Dolu camlara vuruyor, dişler duvarları kemiriyor, çelik muştalar kapıyı dövüyor, patiler ilerliyor, yaratıklar iç çekiyor, içeri girmek istiyorlar, dehşet geliyor, ormanlardan dev bir karanlık yükseliyor, gökyüzü üzerimde alçalan bir taş gibi asılı duruyor.

Şifreyi çözmüş olsaydı gece rahat uyuyamazdı, ama uyudu. Ben uyuyamadım, onların odasından gelen uyku seslerini dinledim. Annemin dediğini yapacaktım, bu belki benim anladığımdan çok daha önemliydi, bana bakışında bir şey vardı, ayrıca ben de bundan kurtulmak istiyordum. Puro kutusunu yatağın altından çıkardım, bir el feneri, bir keski ve tatlı yerken aşırdığım kaşıkla birlikte spor çantama koydum, yün kazağımı, yün içliğimi, kalın çoraplarımı giyip parmaklarımın ucunda pencereye gittim, pencereyi açtım, buz gibi rüzgâr yüzüme çarptı, çıt çıkmıyordu, ortalık kar yüzünden önceki gece kadar zifiri karanlık değildi, birçok kez yapmıştım zaten bunu. Elma ağacından aşağıya indim, karda iz bırakmamak için duvar dibinden yürüdüm, merdivenlerden Bayan Benzen'in çiti boyunca uzanan çalılara atladım, kışın bile batan dikenleri vardı, ama güzel giyinmiştim. Kimsenin beni bulamadığı gizli yerime sürünerek girdim, bahçelerin arasındaki tel örgü tam yere kadar inmiyordu, daha güvende olsun diye Bayan Benzen'in tarafında kutunun sığacağı büyüklükte bir çukur açtım kolayca, kazdığım toprakla çukurun üzerini kapattım, kamuflaj olsun diye üstünü çerçöple örttüm, çalının içinden sürünerek çıkıp geldiğim yoldan geri gittim, yukarı tırmandım, pencereyi kapatıp yattım. Üzerimden koca bir yük kalkmış gibiydi.

Arabayla şehre gidiyorum, sıkıca giyindim, yürümek istiyorum. Saat sekiz buçuk, onda ya da biraz daha geç orada olurum, insanlar ya televizyonun karşısında ya da yatmak üzereyken. Gece yarısına kadar da bekleyebilirdim ama bu biraz ürkütücü. Gecenin içinde yürüyorum. Hava karanlık, ama şehir merkezi aydınlatılmış, Noel süsleri şıkır şıkır parlıyor, şehrin yeni bir bölgesindeyim, buralar tehlikeli değil, kar erimiş, ortalık çamur, yürüyorum, ama çizmelerim sağlam, üzerimde kalın bir palto, bere, eldivenler var, asık suratlı insanlar hızlı hızlı geçiyor, torbalar yüzünden omuzları çökmüş, şehir merkezinin binalarının pek değişmemiş kısmına geliyorum, ancak tabelalar, dükkânlar, kafeler yeni, buraları dolduran insanlar griler giyiyor, boyunları eğik, benim yetiştiğim yerden daha büyüğüne ait suratlarla bekliyorlar, burada otobüsler sayıca daha fazla ve daha uzun, yürüyorum. Park sakince uzanıyor, ağaçlar aynı siyahlıkta ve sivrilikte, park kendine benziyor, her şey gözüme tanıdık gelmeye başlıyor. Parkın arkasında okul o kadar genişlemiş ki neredeyse tanınmayacak hâlde, dış alanları hatırladığımdan daha küçük, muhtemelen çocuklukta oranların daha büyük görünmesindendir. Aklım kalmış olsa da okulda fazla oyalanmıyorum, okuldan eve giden yolda yürüyorum, bir zamanlar işçi konutları olan evlerde şimdilerde öğrenciler ve çocuklu modern genç çiftler yaşıyor, pencerelerinde Noel yıldızları asılı. Annemin geçmemize izin vermediği, trafiği yoğun caddeyi takip ediyorum, bir zamanlar büfe olan danışmanlık şirketine geliyorum, bahçeleri ağaçlar

ve çalılarla çevrili, ışıklarla, salıncaklarla, çamaşır ipleriyle bezeli geniş villaların olduğu sessiz sokaklara giriyorum, dışarıda park edilmiş arabalar var, evdeler, pencereler ışıklı, ama ben kimseyi göremiyorum. Bente Bærdal'ın oturduğu evi geçiyorum, posta kutusunda Bærdal yazmıyor, hiçbir şey yazmıyor, ama belki de hiçbir zaman yazılı değildi, yavaşça ilerliyorum. Thoresen'lerin posta kutusunun üzerinde Thoresen yazıyor, çok dikkatli olmam gerek. Belki, çocukları ve onların çocukları ana binada yaşarken Bror Thoresen şimdi yeni inşa edilmiş ek binada yaşıyordur, Bror Thoresen küçüldü, çocukluksa çok büyük.

Yoldaki virajı takip ediyorum, ama ileriye bakmıyorum, o zamanlar yaptığım gibi çizgilerin üzerine basmamak için önüme bakıyorum, sırt çantamın saplarına sıkı sıkı yapışır, ne düşünürdüm... Bu kadar çabalamam gereksiz. Bir zamanlar buz pateni pisti olan, şimdi bir çocuk yuvasına dönüştürüldüğünü gördüğüm yere çıkmak için Godthåpsgate'ye saparak yolu uzatıyorum, yuvanın etrafından dönüyorum ve evi görüyorum, hâlâ sarı, ama duvarları eskisi gibi beyaz değil yeşil, doğu tarafındaki pencereler de daha büyükleriyle değiştirilmiş, hem içeridekiler hem de dışarıdakiler için iyi olmuş böylesi. Toprağı çapraz kesen yoldan yürüyorum, bu yol eskisinden daha kısa, tüm mesafeler değişmiş ve koru her zamanki yerinde değil, tenis sahası gitmiş, yaya yolunun bittiği yerde duruyorum, çocukluğumun sokağını geçiyorum, sokağın tabelasını gördüğümde irkiliyorum, ama her şey uykuda, evler, ağaçlar, bütün sokak uyuyor. Buranın bir zamanlar zihnime kazınacak kadar capcanlı olduğuna inanmak zor, şimdi uyuyor, ama aniden uyanabilir, mesele bu zaten. Ferforje kapı, hatırladığımdan daha küçük olan bahçeyle birlikte bana doğru yükseliyor, ama bir zamanlar benim olan elma ağacı hâlâ pencereye yakın, buradan aşağı inmek ihtiyacı olan için hâlâ kolay. Neyse ki garaj aynı, garaj yıkılmış ve

yeniden yapılmış olsaydı yönümü bulmam güçleşecekti, garajın aradığım yerin üzerinde yükselmesi tehlikesiyle karşı karşıya kalacaktım, ama Bayan Benzen arazisine kimsenin bir şey inşa etmesine izin vermezdi, gerçi Bayan Benzen öldü, gelgelelim annem ölmedi.

Bir zamanlar evim, evimiz dediğim yerin yanından geçerken uyuşmuş hâldeyim. Bir zamanlar mutfak penceremiz olan yerin ışığı açık, orası hâlâ mutfak penceresi olmalı, annemi çatalında bir tel spagetti'yle ocağın önünde hayal ediyorum. İçeride bir adam başını kaldırıp sokak lambasının ışığında yürüdüğüm sırada bana bakıyor, ancak ne kim olduğumu ne de burada ne işim olduğunu bilebilir, biraz yukarıdaki evine giden öylesine biri, rahat duramadığından gece yürüyüşe çıkan biri, çocukluğumun korkuları geri geliyor, penceredeki adamdan çocukluğumda Bayan Benzen'den korktuğum gibi korkuyorum, Bayan Benzen'in öldüğünü biliyorum ama çocukluk korkusu asla ölmüyor. Girişin üstündeki küçük lamba hariç Bayan Benzen'in pencerelerinde ışık yok, ev harap ve terk edilmiş, bir zamanlar bizim olan evin önüne araba park edilmemiş. Bayan Benzen'in evi hüzünlü ve yorgun gözüküyor, oturan yok gibi, o yüzden işe o taraftan başlamalıyım. Bahçe kapısını açıyorum, metal sınır çitine ulaşmak için yola bakan ahşap çit boyunca çalıların arkasından yürüyorum, ancak yeri tespit etmek için çitin üzerinden atlamalıyım. Durduğum yerden ikinci kattaki holün penceresini görüyorum, arkayı göstermeyen eski vitraylı pencere duruyor, çitin üzerinden atlıyorum, kışın bile dikenli çalıların arasına düşüyorum, tanıdık bölgedeyim. Ortalık mezar kadar sessiz. Ferforje bahçe kapısının yanındaki garaj kapısına gidiyorum, mutfaktaki adam beni görebilir aslında ama garajın üstünde herhangi bir ışık yok. Çocukluğumda garaj duvarı sekiz adım uzaklıktaydı. Yakında

altmış yıllık olacak bacaklarımla beş buçuk adım ötemde, geçmişteki küçük kızın adımlarını yeniden bulana kadar garaj duvarı boyunca yürüyorum, sonra on yedi adım atıp sağa dönüyorum, dikenli çalının iyice içine giriyorum, kıyafetim bu iş için uygun. Çite ulaşıp kendime yer açıyorum, köpükten minderimi bulup çıkarıyor, üzerine oturuyorum, eldivenlerimi çıkarıp ellerimle toprağa dokunuyorum, toprak soğuk ama sıcak, kuru ama nemli, ölçerek bulduğum yeri aydınlatsın diye el fenerini bir dala asıyorum, eldivenlerimi giyip kazıyorum, bir keskim bir de metal kepçem var. Solucanlar bir gecede, bir yılda, elli yılda ne kadar toprak üretiyorlar, ne kadar derin kazmam gerekecek, kazıyorum, kökler söküyorum, bir makasla kökleri kesiyorum, taşa rastlamıyorum, kazmak güzel.

En güzel yıllarını, öyle derler ya, bu evde, bu bahçede mi yaşadı? Çok genç olmalıydı.

Derin bir çukur kazdım. Toprağı küçük öbekler hâlinde arkama yığıyorum, Bayan Benzen'in pencerelerinde hiç ışık yok, Bayan Benzen ya yatağında ya da toprağın altında uyuyor, kazıyorum, ama canımı çıkarasıya değil, aralık ayında çocukluğumun garajının yanında, ölü ya da diri suratsız Bayan Benzen'in arazisine izinsiz girmiş hâlde, toprak kokusunu, kış toprağının kokusunu içime çekerek kazarken çok canlı hissediyorum, sanki üzerimdeki toprağı atıyormuşçasına, çocukluğun toprağını sırtımdan atarak ondan kurtuluyormuşçasına kazıyorum, dünya sessizliğe gömülürken, bir zamanlar oturduğum ev, Arnesen ve Buberg'lerin oturdukları evler karanlıktayken kazıyorum, karanlık toprağı kazıyorum ve ben derine indikçe daha da karanlıklaşıyor, bu karanlığın dibine vurmak istiyorum ama sakince nefes alıyorum çünkü şimdi aceleye gerek yok, kazarken ağzım açık kocaman geceyi içime çekiyorum, sonra metal kepçeden bir metale çarpma sesi geliyor, karanlıkta uyanıyorum, sanki birisi ışığı açıyor.

Kepçeyle keskiyi bir kenara bırakıyorum, eldivenlerimi çıkarıyorum ve toprağı ellerimle, bir arkeolog titizliğiyle temizliyorum, puro kutusunun kapağına benziyor. Sebze fırçasıyla kapağı temizliyorum, yanlardaki toprağı fırçalıyorum, kutuyu topraktan çıkarmak için keskiyi kullanıyorum.

Kutuyu bir yastık kılıfına sokuyorum, kılıfı da aletlerle birlikte çantaya yerleştiriyorum, şimdi bahçe kapısından çıkıyorum, pencerelerde ışık yok, bir zamanlar buz pateni pisti olan yuvaya doğru yürüyorum, bir taksi çağırıp eve dönüyorum.

Kapıdan girdiğimde saat gece yarısı bir buçuğu gösteriyor, fiyort karanlık, yukarılarda olduğuma memnunum. Çalışma masama gidiyorum, lambayı yakıyorum, tuhaf bir hürmetle yerime oturup yastık kılıfından kutuyu çıkarıyorum. Zorlanarak açıyorum kapağı. En üstteki çizim annemin hasta olduğu o pazar gününden, sararmış ama iyi durumda, umulmadık bir biçimde net, birdenbire her ikimiz adına da çok duygulanıyorum, resimdeki figür kocaman, kâğıdı dolduracak kadar çizilmiş, sanki anneme, saçının hepsine yer kalmamış gibi, yüzü zayıf, aç, özlem dolu, kolları uzun ve felçli. Annem resmi gösterip çatlak bir sesle, "Bu sensin!" demişti.

Annemi çizdiğimi sanmıştım, ama kendimi çizmişim, annemi çalıştığımı düşünmüştüm, ama kendimi çalışmışım. Kalemlerimle anneme, onun dünyasına yakınlaşmak yerine sadece kendi dünyama mı yakınlaşmışım? Bu tabii ki yeni bir gözlem değildi, ama birden somutlaştı, klostrofobik bir hâl aldı. Başkalarına asla yakınlaşamayacak mıydım ben? Dört soyguncu çiziminin altında prenses çıkartmalarından ve masal kitaplarından kopyalanmış hiç ilginç olmayan çizimler vardı, bunlardan birinde Donald Duck resimli kitaplarında küfür olarak kullanılana benzer işaretlerin yer aldığı, şimdi hatırlamadığım o şifreli dilimde yazılmış bir konuşma balonu çizilmişti. Onun altında sadece ilk sayfasına bir şeyler yazdığım bir günlük vardı, o zamanki el yazım umulmadık bir biçimde özgüvenliydi: *Bir gün annem ödevlerimi yaparken neden gırtlağımı temizleyip durduğumu*

sordu. Ancak bunu ona açıklayamadım. Kızdı. Yatacağım vakit bunu düşündüm. Sanırım boğazım başımla kalbim arasında olduğundan. Ödev yaparken kalbimi hissetmiyorum. O zaman da boğazımı kapatıyorum ki kalbim kafama gitmesin. Ama bunu anneme anlatırsam aptalsın der bana. Annem bunu bir sabah ben okuldayken okumuş olmalı, bu o kadar da fena bir şey değil, değil mi? Ya da belki çok fenaydı çünkü annemin de boğazı kilitliydi, o yüzden bu günlüğü dedeme, yani annemin babasına ait sarı teneke Partagas Club 10 kutusuyla gömmek zorunda kalmıştım. Bunu unutmuş ya da zihnimde bastırmış veya anlamaya cesaret bile edememiştim. Dedem bizi ziyarete geldiğinde Partagas Club 10 marka ince puro içerdi, nadiren bizi ziyarete gelirdi çünkü babamın deyimiyle o bir ayyaştı, mutlaka sarhoş olur ve bir taksiye bindirilerek evine yollanması gerekirdi, babam, her defasında, bu son artık, derdi ve dedem gittikten sonra bile uzun süre evden Partagas Club 10 purolarının kokusunun çıkmadığından şikâyet ederdi, buna rağmen dedem ertesi yıl yine gelirdi, tıpkı bir önceki yıl olduğu gibi. Ondan, babamın hiç hoşlanmadığı Partagas Club 10 purolarının kokusundan, dedemin dolu dolu gözlerinden, annemin hayal kırıklığından korkardım çünkü dedem yine önceki yılki gibi sarhoş olur, taksiyle evine gönderilirdi, bir daha asla, derdi babam ve dedemin cebinde bir şey olduğunu söylerdi, ben bunun tabanca olduğunu düşünürdüm. Dedemin taksiyle eve gönderildiği günlerden birinde Grethe Hala, o da orada olduğuna göre Noel zamanı olmalıydı, bana dedemin savaş sırasında donanmada çok büyük acılar yaşadığını, tüm bu yükleri taşıyabilmek için de içtiğini, dedemin savaş sırasında donanmada görev alması ve anneannemin de ciğerlerinden hasta olması yüzünden annemin Hamar'daki Håkon Amca'nın yanında büyüdüğünü anlattı. Elimde teneke Partagas Club 10 kutusu, annemin de bir çocukluğu olduğunu anlıyorum.

Duyduğum ilk şarkı annemin beşiğimin başında ağlamasıydı.

Teneke kutuda üzerinde çocukken çözemediğim birtakım sembollerin olduğu kâğıt parçaları var, hâlâ okunabiliyor, bunları masaya döküp sayıyorum ve on altı parçayı birleştirip ortaya Yellowstone, Montana'ya bir uçak bileti çıkarıyorum.

Annem Yellowstone, Montana'ya tek yön bir bilet almış - orada ne işi vardı acaba? Babam bileti bulup parçaladı, annem hastalandı ve kayağa ondan gidemedi, öyle mi? Sonra annem ütü yaptı. Yıllar içerisinde ne kadar çok ütü yapmış olmalı. Sarı evde pek çok sır saklıydı, bunu hissediyordum, annem de hissediyordu, ama gözlerimizi kapattık, çünkü bakmaya cesaret etseydik göreceklerimizle başa çıkamayabilirdik, bunlar görülecek, dile getirilecek olsa o konuşma balonu patlayacaktı ve içinden nelerin akacağını bilemiyorduk, büyük ihtimalle duvardan duvara halıyı mahvedecek bir şeyler akacaktı, birinin dizlerinin üzerine çöküp bunu temizlemesi gerekecekti ve o kişi muhtemelen annem olacaktı.

Saat yedide uyanıyorum, ama dokuzdan önce aramıyorum. Telefonu açmıyor. Gizli numaradan arıyorum, onu da açmıyor, benim aradığımı anlıyor. Mektup mu yazmalıyım? Sevgili annem?

Yaşlı insanların çok önceden olmuş şeyleri dün olanlardan daha iyi hatırladıkları söylenir. Annem bugünlerde benim otuz yıl önce çekip gitmemdense kendi gençliğini mi düşünüyor acaba? Mutfak masasında ya da televizyonun önünde tek başına oturuyor, düşünceleri de sarı eve ve orada yaşadığı hayata mı kayıyor? Ancak annem o zamanlar mutlu değilse, ki muhtemelen değildi, neden o yılları düşünsün? Belki hayat zamanla iyiye gidiyordur?

Sevgili Anne?

Belki Yellowstone, Montana'ya gitmek için alınan uçak bileti hikâyesini gündeme getirmek aptalca olacak, çünkü şimdi gitmediği için mutludur. Ama o zaman bunu bana anlatabilir! Duymak istediğim bu mu? Hayır. Neden onunla konuşmak istiyorum peki? Çünkü bana hikâyesini anlatmadı. Onun hikâyesini onun sözcükleriyle duymak istiyorum.

Sevgili Anne!

Muhtemelen bildiğin gibi yurda döndüm ve seninle görüşmek istiyorum. Konuşmamızın ikimiz için de iyi olacağını düşünmüyor musun? Aramızdaki görüşme kapsamlı ya da derin olmak zorunda değil, geçmişi tartışalım ya da muhtemelen ikimiz için de acı ve tatsız durumları yeniden yaşayalım demiyorum, ama en azından birbirimize şimdi yaşadığımız hayatlardan bahsetsek? Geçen gün dedeme ait olduğunu düşündüğüm bir puro kutusuna rastladım, bunu bir zamanlar sen vermiştin bana. Bir pazar günüydü, sen hastaydın, kayağa gidememiştin, ben de hastaydım ve ben de kayağa gidememiştim, evde yalnızdık, seni çizmiştim, sen de bana üzerinde Partagas Club 10 puroları yazılı sarı bir teneke kutu vermiştin, sanırım dedeme aitti. O günü güzel bir gün olarak hatırlıyorum.

Selamlar,
Kızın Johanna

Mektubun altına telefon numaramla adresimi yazdım.

Sabırsızlanıyordum, huzursuzdum, annemin evine arabayla gitmeyi, arka taraftaki yeşil kapıdan içeri sızmayı, mektubu posta kutusuna atmayı düşündüm, ama mektubun pulsuz ve mühürsüz olduğunu fark ederse onun bölgesine girdiğimi anlayıp beni reddedebilirdi. En yakın postaneye sürdüm, mektubu verdim, büyük ihtimalle ertesi gün adreste olacağını söylediler. Sakinleşmek için kütük eve döndüm.

Cevap gelmedi. Telefonum çalmadı, mesaj geldiğine dair bir bip sesi de duymadım. E-posta da gelmedi. Şehre döndüğümde posta kutumda bir mektup bulma beklentisiyle kütük evde beş gün kaldım, döndüğümde posta kutum boştu.

Küçük, özel mektupların bazen reklam broşürlerinin arasında kaybolduğu olur. Annem mektup almaya alışkın değil, uzun zarflarda yollanan faturalar hariç mektup beklemiyor, o yüzden bütün o reklamların arasında özel bir mektup saklı mı acaba diye bakmadan posta kutusundan çıkan her şeyi geri dönüşüm kutusuna atıyor. Bir mesaj atıyorum: Sana bir mektup yolladım, aldın mı?

Cevap gelmiyor.

Çok haklı. Onu aklıma getirmeyi, bir şeyler hissetmeyi, ona karşı hissettiklerimi kabul etmeyi kendime yıllar önce yasaklamıştım, şimdiyse bunları keşfetme ihtiyacı duyuyor ve onun da emrime amade olmasını istiyorum, öyle mi?

Onun bendeki imgesinin donduğundan şüphelenmeye başladım, zihnimde onu özel bir yere yerleştirmiş, hak etmediği bir rol yüklemiştim ve şimdi onu daha doğru bir yere yerleştirmek istiyordum - beni dinlemediği sürece bunu nasıl yapabilirdim ki?

Ama onun, senin kafanda ne tür bir imge olduğuyla ve kendinle meşgul zihninde ona ne tür bir rol yüklediğinle hiç mi hiç ilgilendiği yok. Kendine gel! Ancak bu kadar umurunda olmazdı yani!

Annemin sözcüklerinin filtresiz dökülmesini istiyorum. Bu senin için nasıldı anne, korkmadan anlat anne, bana içini dök anne. Neden yapsın ki, tabii ki yapmayacak, bana güvenmiyor, bir art niyetim olduğuna, görüşür görüşmez onu olumsuz bir biçimde resmedeceğime, sonra da bu resmi retrospektif sergime koyacağıma inanıyor belki, ama ben bu şekilde çalışmıyorum! Gerçekten buna mı inanıyor? Bana sormak istediği bir sürü şey *olmalı*! Mark! John! Ya da bağırıp çağırmak, haykırmak istediği bir sürü şey! Dünyadaki varlığımın onun varlığını pek çok biçimde etkilemiş olduğunu düşünürsek en azından anlatıp da rahatlamak isteyebileceği bir şeyler *olmalı*, benimle ilgili pek çok şey hakkında fikrini söylemek istiyor *olmalı*, ama annemin kafasını çok meşgul edeceğim fikrinden nefret eden kız kardeşim ona engel oluyor, bu yüzden annem benimle konuşma isteğinden, hatta ve hatta beni azarlama isteğinden bile söz edemiyor, o yüzden yıllardır bastırdı bunu, kız kardeşimi yanında tutmak ve memnun etmek için, o kadar ki bunu tamamen gömmeyi başarabildi. Ben annem için öldüm mü?

Kolaya kaçmak için mi suçu kız kardeşimin üzerine atıyorum? Anneleriyle düzenli ilişkileri olan kız arkadaşlarım var, ama onlar da hayati önem taşıyan sorularla yanıp tutuşuyorlar ve annelerinin isyanından, öfkesinden ya da onlara sırt çevirmesinden korktukları için soramıyorlar, sormaya cesaret etseler bile cevap alabileceklerini sanmıyorlar, bunları sorup da öfke ya da inkârla karşılaşmayan birkaç kişiyse ilgisiz cevaplar almış: Evet, kimbilir, hayat kolay değil, vesaire, vesaire. Babam neden

canına kıydı? Erika Hala'yla Geir Amca neden konuşmuyorlar, neden kardeşinle iletişimde değilsin, Augusta Teyze neden kiliseye kabul törenine davet edilmedi? Yani, kimbilir, hayat kolay değil. Erişilemez bir şeyin peşindeyim. Annemle buluştuktan sonra şimdikinden daha akıllanmış ya da daha salaklaşmış olacak değilim herhalde, annemle sadece havadan sudan bahsettiğimiz bir buluşmadan sonra daha doğrusu. Ama bu bile kendi içinde bir aydınlanma sayılmaz mı? Hayır, annemle havadan sudan konuştuğumuz bir buluşmadan bile şimdi taşıdığımdan daha derin, daha felç edici bir hayal kırıklığıyla ayrılacağım muhtemelen, öyleyse neden bu durumu kabullenmiyorum, gerçi mantığım kabullendi, kafayı yemiş hâlimse anneme yazıp duruyor, kendimi anlamıyorum. Sıkıntılarımı, kederimi şimdiye kadar anladığımı sanıyordum, hatta Mark öldüğünde yaşadıklarım hayatımı tamamen felce uğratsa da tüm bunların ortasında kendimi tanıyabiliyordum, ama şimdi kendimi anlamıyorum. Annemle vedalaşma faslını bilerek mi uzatıyorum? Çocukken beni zorladı ve hakkımdan geldi, bir yetişkin olarak da ben onu zorladım ve hakkından geldim, peki şimdi savaş alanını terk etmemi engelleyen şey inat mı, kararlılık mı?

Ne zaman kafam çok karışsa hep yaptığım gibi atölyeye gittim ve elime bir fırça alıp yüz yıllardır resmedildiği gibi bir savaş alanı resmettim, ölü ve sakat askerler, ölülerin ve ölmek üzere olanların üzerine atlayan, silah, su ya da mücevher yağmalamak isteyen siviller, yaralarını sarmaya çalışan yaralılar. Fırçayı bıraktığımda şöyle düşündüm: Onun çocukluğuna ait savaş travmalarını mı deşiyorum?

Bunu onunla konuşmalıyım!

Zili çaldığımda kapıyı açtı.

Annemin çocukken mutlu olduğunu sanmıyorum, çocukluğuna dair güzel şeyler anlattığını hatırlamıyorum. Annemin genç bir kızken mutlu olduğunu sanmıyorum, gençliğine dair eğlenceli ya da olumlu bir şeyler anlattığını hatırlamıyorum. Annem tüm çocukluğu ve gençliği boyunca Hamar'da Håkon Amca'yla Ågot Yenge'nin yanında yaşamış çünkü dedem ayyaşmış ve anneannem önce ciğerlerinden hastalanmış, sonra da ölmüş, belki de Håkon'la Ågot'un sırf acıdıkları için onu yanlarına aldıklarını hissetmiştir, ama her ne olduysa bu konudan hiç bahsetmemişti. Håkon'la Ågot bizi asla ziyaret etmezdi, Noel'den önce bizim onları ziyaret ettiğimiz olurdu, kasım ayının en berbat, en soğuk, en gri zamanında, rezalet bir yarım domuz alırdık, babam da bir an önce eve dönmek isterdi çünkü annemin geldiği yeri hatırlatan o küçük çiftlikte olmayı sevmezdi. Babam annemi bir Hauk yapmak istiyordu. Hamar'daki en fakir çiftliklerden birinden gelen annem film yıldızlarına benzerdi, uzun kızıl saçlar, porselen gibi beyaz bir cilt, açık kahverengi gözler, annem Hamar'da milletin eline bakacağına babamın yanında film yıldızı olmayı yeğlerdi. Håkon'la Ågot sessiz sedasız öldüler, hayatın döngüsü, annemin cenazeye katılmak için trene bindiğini hayal meyal hatırlıyorum ama belki yanlış hatırlıyorumdur. Babam annemi kendine istiyordu, annem babamın olmak istiyordu çünkü babam, saygın bir aileden gelen hoş bir adamdı ve bu aileye girdiğinize minnettar olmalıydınız, annem minnettar olmaya çabaladı, ama çocukluğun acıları ve kederleri babamın varlığıyla ortadan

kaybolmuyordu - bununla nasıl başa çıkacaktı? Annem bununla başa çıkamadı, kendisiyle başa çıkamadı - peki yüreğini kimlere açacaktı? Kimseyle konuştuğu yoktu, kendisiyle bile. Eve, mutfağa ve bodrumdaki çamaşırlığın karanlığına mahkûmdu, özellikle de kasım ayının buz gibi sabahlarında beni okula gönderip Ruth'u yuvaya götürdükten sonra, günlük sıkıcı ve aşağılayıcı ev işlerine başlamadan önce mutfak masasının başında yüreğinin şiştiğini, içinin kafa karıştıran bir huzursuzlukla dolduğunu hissediyordu. Bunu yavaş yavaş anlıyorum ama çok geç artık. Anne!

Ya da seni sözcüklerle kafamdan yaratıyorum.

Kapının zilini aşağıdan çalmamalıyım, o zaman diyafondan kim o diye sorar ve benim olduğumu duyunca kapıyı açmaz, buna izni yok. Dördüncü kata çıkıp zili öyle çalmalıyım, yarın saat on buçukta, Ruth telefonla arayıp gecesinin nasıl geçtiğini, ilacını alıp almadığını sorduktan sonra, kahvaltısını etmiş, gazetesiyle otururken. Aylardan aralık ve sabahlar karanlık, ama bu ay ayrıca Rigmor'la alışverişe çıkma ayı, Noel hediyesi alınacak bir sürü insan var, ama on buçuk alışveriş için erken, benim içinse on buçuk tam vakti.

Arabayı alıyorum, park yeri buluyorum, işi garantiye almak için üç saatlik park ücreti ödüyorum. Tereddüt etmemeliyim, düşünmemeliyim, sadece kararlı bir biçimde planımı gerçekleştirmeliyim. Geçen seferki gibi yeşil kapıya giden yoldan yürüyorum, ama kapı kilitli. Bunu beklemiyordum, tam da duygusal olarak hazırlanmıştım. Etrafa bakıyorum, kimseyi görmüyorum, daha önce de girdiğim komşu bahçenin sınırı boyunca uzanan servi çalılarının içinde saklanıyorum, kendime bir yarım saat veriyorum, geçen sefer olduğu gibi uyuklamamalıyım, gözlerimi dört açmalıyım. On dakika geçiyor, her şey sessiz, üçüncü kattaki kuş yemi tablasının etrafında serçeler uçuyor, annemin terasında kuş yemi tablası varsa oturmuş serçeleri seyrediyor olmalı, çalıların içinde güvendeyim, ne kuşların cıvıltısını ne arabaları duyuyorum, duyduğum sadece kendi kararlı nefesim. Kapı açılıyor, bir zamanlar, birkaç hafta önce bisikletini almaya gelen o genç

adam arkasını dönüp kapıyı kilitlemeden dışarı çıkıyor, kış lastikleri olan bisikletini alıyor, iterek dışarı çıkarıyor, kapıya gidiyorum, açıp içeri giriyorum, kapıyı kilitlemek isterdim ama anahtarım yok. Asansöre binmiyorum, merdivenlerden dördüncü kata çıkıyorum, annemin kapısının önünde durup kapıdaki isimliğe bakıyorum. Diğer kapılarda da tek bir isim yazılı. Aşağıdaki giriş kapısı açılıyor, merdivenlerden sessizce en üst kata çıkıyorum, iki adam konuşarak içeri giriyorlar ve merdivenlerden ikinci kata çıkıyorlar, öyle duyuluyor, anahtarı çevirip içeri giriyorlar, tekrar annemin kapısına iniyorum, bu kanunsuz bir şey değil, yap gitsin işte, kapıyı çalıyorum. İçeriden gelen zil sesini duyuyorum, ama ayak sesi yok. Biraz rahatlayarak evde değil herhalde diye düşünüyorum, yine de bir kez daha zile basıyorum, bekliyorum, bu defa ayak sesleri duyuyorum, tıkırtılar duyuyorum, kapı yavaşça açılıyor, emniyet zinciri takılı, zincirin ardından beni görünce beti benzi atan yüzünü görüyorum, dehşete kapılmış bir ifade var yüzünde, sanki bir canavarmışım gibi geri geri gidiyor, kocaman açılmış gözlerinden vahşi bir korku okunuyor, kapıyı çarparak kapatıyor, anne diye bağırıyorum, kapıyı çalıyorum, sadece konuşmak istiyorum, başka bir şey değil, diyorum daha sakin bir şekilde, kapıya vuruyorum, ama nafile, çoktan Ruth'u ya da kapıcıyı aramış olmalı, beceremedim.

Sakince merdivenlerden inip dışarı çıkıyorum, sınırlar ve tabular aşıldığında insan böyle davranır, artık o kadar endişeli değilim, kanunsuz bir şey yapmadım, arabaya binip oturuyorum, telefonumu buluyorum, bir mesaj yazıyorum: Niyetim seni korkutmak değildi. Sadece birazcık konuşmak istedim.

Ellerimin titrediğini fark ediyorum.

Cevap gelmiyor. Bir süre oturup cevap bekliyorum, ama yok.

Kalbimin küt küt attığını fark ediyorum, ama eskisi gibi değil, bu defa kızgınım.

Kütük eve gidiyorum, iyi ki öyle yapmışım.

Boyuma kadar kar var, her yer bembeyaz. Annemin korkudan yuvalarından fırlamış gözleri, kendime şunu söyleyip duruyorum: Ama ona bir şey yapmadım ki. Telefon çantanın dibinde sessize alınmış duruyor, yanımda şarap getirdim. Taşın üzerindeki karı elimle süpürüp üzerine oturuyorum, düz taşlar oturmak için. Etrafımdaki beyaz, parıldayan, el değmemiş şeylere bakıyorum, nasıl sonsuz bir güzellik ve yine de yetersiz kalıyor. O kadar uzaktaydı ki beni göremiyordu, bulunduğumu sandığı yere bir hayalet koymuş, ondan bu kadar çok korkmuştu. Yürümem gerekenden daha uzağa yürüyorum çünkü daha önce yürüyerek kurtulamayacağım kadar ağır bir düşüncem asla olmadı, yani, yürümeye devam edersem, Kierkegaard'ın söylediği gibi her şey iyi olacak, yolu uzatıp çam ormanından geçiyorum, zemin karanlık, ormandan çıktığımda penceremin önündeki setin üzerinde Kanada geyiği izlerine rastlıyorum, içeri giriyorum, bu dünyada tek başıma değilim, şömineyi ve sobayı yakıp şarabı açıyorum, kadehimi doldurup içiyorum, termometre dikte edilmiş on sekiz dereceyi gösterene kadar üstümü çıkarmıyorum, iliğime kemiğime işlemiş bu bilgi, hava kararıyor.

On sekiz derece, üstümdekileri çıkarıp telefonumu buluyorum, Ruth'tan mesaj gelmiş: *Annemin seninle hiçbir şey yapmak istemediğini anlamıyor musun? Kapısına dayanmaktan vazgeçmeni istiyor. Bunu çok rahatsız edici ve kaba buluyor. Ne mesaj ne mektup ne de ziyaret. Saygı göstermezsen sonuçlarına katlanırsın.*

Saygı göstermezsem sonuçlarına katlanacakmışım. Ne tür sonuçlar? Her şeyin bir sonucu vardır. Mevcut durumun da sonuçları olacak, Ruth'un böyle bir mesaj yazmasının da. Öfke birikiyor.

Mesele, bunun zor bir durum olduğuna, gayret gerektiren varoluşsal bir ikilemle karşı karşıya olduğumuza dair tek bir laf etmemesi. Sanki hayatlarında kafaları asla karışmamış, sanki bu onlar için hiçbir zaman hassas bir konu olmamış, sanki bu son derece açık, basit ve acıtmayan bir şeymiş, sanki mantıklı, ahlaklı bir muhasebe temelinde hareket etmişler gibi yazıyor: Johanna böyle yaparsa biz de böyle tepki gösteririz, buna da yüzde yüz hakkımız var.

Ama bunun doğru olmadığını biliyorum! En azından annem için öyle olmadığını, o yüzden itiraf et: Tüm bu acı, gözyaşı ve keder sadece komşuların, insanların düşündükleri yüzünden değil, benimle olan ilişkiniz yüzünden de yaşanıyor. Ruth, annemin küslüğümüz nedeniyle hissettiği üzüntüyü görmek ya da anlamak istemiyor, çünkü böyle bir durumda işler onun için daha da içinden çıkılmaz bir hâl alacak, ama yine de *rahatsız edici* sözcüğüyle durumun karmaşıklığı itiraf edilmiş çünkü durum açık ve kolay olsaydı rahatsızlık bu kadar büyük olmayacaktı, kapı o kadar hızla, o kadar panikle çarpılmayacaktı, orada bir acı var, itiraf et - belki de o noktadan başlayabiliriz?

Neye başlayacağız?

Ne yazmasını istiyordun ki? Bunun zor bir durum olduğunu düşündüğünü, onu görme isteğini anladığını, ama annenin kafasının karışık olduğunu mu?

Cevap yine hayır olsaydı, ama bu defa annemi düşünerek hayır deseydi faydası olacak mıydı?

Evet! Tabii bir de kaba lafını kullanmamış olsaydı! Sanki benim mütevazı talebimin uygunsuz ve ahlaksızca olduğu apaçık bir gerçekmiş gibi! Benim yazmamın ya da aramamın annemin psikolojik sağlığına zarar verdiğine gerçekten inansaydı annemin aklını kaybettiğini yazabilirdi, bu da suçluluğun ve sorumluluğun kabulü olurdu. Ama o, sanki annem her zaman elinden gelenin en iyisini yapmış, işler yolunda gitmediğinde de suç rastlantıların ya da başkalarının, özellikle de benimmiş gibi bir tavır takınmış, bunlarla anneme eziyet etmek yerine bencil ihtiyaçlarımı kendime saklayabilir miyim acaba, hayır, kesinlikle yapamam! Ayrıca aynı suçlamaları ona iade edebilirim çünkü annemi kendi ihtiyaçlarından dolayı benden uzak tutmak istiyor, bundan kesinlikle eminim, çünkü annem sanmıyorum ki hayatımı ona anlatabilmemi çok derinde bir yerlerde istemiyor olsun, Mark'ı, özellikle şimdi bir oğlu olan John'u, Erik'i, torununun çocuğunu! Annem ona yaklaşmamdan korkuyorsa bunun nedeni her zaman olduğu gibi şimdi de kendini sıkışmış hissetmesidir, çünkü gücü ellerinde tutan gardiyanları hep onun iyiliğini düşünmüş, düşünüyor olsa da onun Yellowstone, Montana'ya uçak biletini paramparça etmişler, numaramı cep telefonundan silmişler. Uçak bileti yırtılan ya da telefonundaki numara silinen kişi kendini kapana kısılmış hisseder ve onunla beraber kapana kısılmış olanlara, mesela çocuklarına zarar verebilir, çünkü Yellowstone, Montana'ya gidiş bileti yırtılmış, işi olmayan, para kazanmayan, araba sürmeyen ve o yüzden süren birine mahkûm kişi, yönetime tabi olduğunu, aşağılandığını hissedebilir, rüştünü ispatlama hakkından mahrum bırakılmak, yetişkinken çocuk muamelesi görmek aşağılayıcıdır. O zaman çocukluğa geri dönersin, suç mahalline dönen bir suçlu gibi, kendini nihayetinde uçak biletini yırtacak birinin kollarında bulmana sebep

olan kaderini belirleyen o zor çocukluktur geri döndüğün ve çocukken aldığın yara, belki de hayatın boyunca kapansın diye debelendiğin yara yeniden açılır, tekrar kanamaya başlarsın. Bir başkasının boyunduruğu, bir başkasının tahakkümü altındasındır, o yüzden kalbin küt küt atar, o yüzden beynin yanar, kalbinin küt küt atmasına, beyninin yanmasına dayanamayıp da kapana kısılmışlığına, kapalı kapılara, uçak biletini parçalayanlara, telefon numaralarını telefonundan silenlere kafanı duvarlara çarpacak kadar öfkelendiğindeyse aklının karışık olduğunu söylerler. Kafa meselesini anlıyorum, kalp meselesini de. Bir kadın çocuk doğuruyor ve kollarına verilen, ona bağımlı, onun bakımına muhtaç bu çaresiz yaratıkla nasıl başa çıkacağını bilemiyor. Kendi kendinle bile başa çıkamazken çocukla nasıl başa çıkacaksın? Çocuk yük oluveriyor, çocuk imkânsız bir zorluk oluveriyor, bir zamanlar olduğun çocuğu bile taşıyamazken bu yükü, bu çocuğu nasıl taşırsın, hepimizin içinde yaşayan o çocuk nasıl taşınır, özellikle de küçük yaşta yitirdiği annesini zar zor hatırlayan, bu yüzden de annesini içinde bir delik gibi taşıyan biri, hepimiz annelerimizi içimizde bir delik gibi taşırız, büyük ya da küçük, ölü ya da diri, işte bu yüzden yaşayabilmek için bu delikleri doldurmaya çalışırız ya da annelerimizi reddederiz ama o zaman da -becerebildiğimizi düşündüğümüzde- özgürleşmenin suçluluğuyla yaşamak zorunda kalırız. Suç olmadan özgürlük de olmaz, bu arada baştan beri suçlusun, daha çocukken suçluydun çünkü acı zincirine katıldın bir kere, acını kız kardeşine ya da seninle birlikte olduğu için yıpranan bez bebeğine geçirdin, kapısı dışarıya çıkılamayacak kadar küçük olan bir evin bir odasına kapatılmıştın, bu nedenle her deneme kanlı, muhtemelen de ölümcül olacaktı ama ben o kapıyı havaya uçurdum, epey kan döküldü, şimdi buradayım, ormanda bir kütük evde bir Kanada geyiğiyle oturuyorum.

Ben de annemi reddedip özgürleşmeyi başardığımı söylüyorum kendime, ha-ha!

On dört yaşımda, yemek yemeyi bırakmışken, politik konularda annemle aynı fikirde olmadığımı dile getirdiğim olurdu, o her zaman tıpkı babam gibi düşünürdü, ama babam ortalıkta yokken görüşlerini savunamaz, ona ters gelen şeyler söylediğim için saygısız olduğumu iddia ederdi: Kalpsiz misin sen?

Bir başka versiyonu da şuydu: Senin kalbin katılaşmış.

Ve o, annem olduğu için, söylediği tatsız şeyler her zaman, aynı şeyleri başka birinin söylemesinden daha tatsız geliyordu. Annem olduğu için, söylediği kırıcı laflar başkalarının söyleyebileceklerinden daha kırıcı oluyordu.

Benzen'in bahçesinde gömülü olan günlüğüme kalp, kafa ve boyun hakkında yazdığım zamanı hatırlamıyorum, yıllar arasındaki mesafe uzundu o zamanlar. Günlük ve onunla gömülenler büyük bir ihtiyaç gereği zihnimde çoktan bastırılmıştı. On yaşındayken, on dört yaşındakine kıyasla kafa daha iyi çalışır.

Katılaşmış kalbim üzerine çokça düşündüm, çünkü katılaştığını hissettim ve yumuşak bir kalbin nasıl bir şey olduğunu merak ettim, bu konuyu Fred'le konuştum, bunu bir yerlerde okudum dedi, zihninin kalbinin en derininde olduğunu iddia eden biri hakkında bir şeyler okumuştu, bu belki benim için de geçerli, dedim, belki de son zamanlarda bu kadar kusma sonucunda kalple kafa arasındaki geçidi açmışımdır, böylelikle ilişkiye geçmişlerdir, tabii ki annemle babam için bir tehdit oluşturmuştur bu, hele de annemin boğazının hâlâ kilitli olduğu ve sadece ona yalan söyleyen kalbine danıştığı düşünülürse.

Şöyle yazdım: Sevgili Ruth! Bugün kapısını çaldığımda annemin hazırlıksız yakalanmasını anlıyorum. Ancak bunu yapmamın tek nedeni kendisinin diğer tüm kibar çabalarıma cevap vermemiş olması. Ne annemi rahatsız etmek ne de onu incitecek bir görüşme yapmak niyetindeyim. Ancak konuşacak çok şeyimiz olduğuna, annemin yaşamım ve işim hakkında hem cevaplayabileceğim hem de cevaplamayı istediğim soruları olduğuna inanıyorum, benim de aynı şekilde ona soracak sorularım var. Başka bir şey istediğim yok.

Sevgiler,

Johanna.

Bunu 20:30'da yolladım ve o gece cevap geleceğini umdum, saat 22:30'da hâlâ bir mesaj gelmeyince cevap alamayacağımı anladım.

Alacakaranlık bastırdığında baykuşlar uçar, karanlık çöker ve ormanı rüzgâr sarar. Işığı kapatıp yatmaya gidiyorum, sallanan ağaçlardan artarak gelen uğultuyu dinliyorum, rüzgâr o kadar şiddetli esiyor ki kuş yuvalarının dallardan kopup yere düştüklerini ve gökten kuş yuvaları yağdığını düşünüyorum. Ağaçlar çatırdıyor, etrafa uzanan kökleri kütük evimin altındaki vahşi doğada gıcırdıyor, toprak titriyor, yatağım yelken açmış, hava daha da kararıyor ama çok yoğun, nüfuz edilemez bir gizeme yetecek kadar karanlık değil, herhangi bir aletle ölçülemese de karanlık madde mevcut, onu bedenimde hissedebiliyorum.

İnsanlık durumunu paylaşıyoruz. Herhangi bir belirgin anlamı ya da hedefi olmayan bir varoluşun içinde kaybolmuşuz, ne kadar uğraşsak da belirsizlikten, gözdağı veren tehlikelerden, gelecek olan hastalıklardan, bizi bekleyen kayıplardan, kederlerden, kaybolan oğuldan ya da kız kardeşten, aniden geri gelip kapımızı çalan çocukluktan asla kurtulamayacağız. Sevdiğimiz, yokluğunda yaşayamayacağımız biri hastalanacak, ölmek üzere olacak ve onun hasta yatağının, ölüm döşeğinin başında çaresiz, uyuşmuş vaziyette oturmaktan başka bir şey yapamayacağız, bunu yaşadık, yaşayacağız. Yokluğunda yaşayamayacaklarımız ölürken, yavaş yavaş soğuyup soluklaşırken başlarında nöbet tutmalı ve sonra tekrar sokakların keşmekeşine, yanıp sönen trafik lambalarının, ağaçlarda çığlık atan kargaların arasına karışmalı, cenaze törenini düzenlemek için yapılması gereken pratik işlerin altında ezilmeli, ölüm ilanını yazmayı unutmamalıyız. Hepimiz buralardan geçtik ve geçeceğiz, cenazeden sonra haftalarca, belki bir yıl, belki de kendi yok oluşumuza değin yas tutacağız. Gelgelelim canımızı acıtan ya da canını acıttığımız biri, ilişkiyi çözümlemeden, dürüstçe konuşmadan, insanlık durumunu karşılıklı olarak irdelemeden ölürse sırtlandığımız yük daha da ağırlaşacak. Dürüst bir konuşma, karşılıklı anlama çabası, aydınlatıcı bir sohbet yaşamın anlamsızlığını, boşunalığını, temel varoluşsal durumumuzun sıkıntılarını hafifletir, gücümüz dahilinde olan, elimizden gelen pek az şey var, bu onlardan biri.

Annemin bilincinde gizli bir yaşam sürüyorum, annem de benimkinde gizli bir yaşam sürüyor, ama onu karanlıktan kazıp kurtarmak, aydınlığa çekmek üzereyim ve annem yavaş yavaş ortaya çıkıyor çünkü öyle olmasını istiyorum.

Bir fotoğraf hatırlıyorum, muhtemelen on sekizinci ya da on dokuzuncu doğum günümde çekilmiş, hayır, üniversiteye girdiğim zamandı, doğru, hukuka başlamıştım, evet, demek ki on dokuz buçuk yaşında olmalıyım. Annemle üniversite meydanında duruyorduk, fotoğrafı babam çekmişti, arkamızda üniversite binası, üzerimde eflatun bir elbise vardı sanırım, fotoğraf albümü sayesinde mi hatırlıyorum şu an, bilmiyorum, fotoğrafları babam çekip verirdi, önemli günlerin fotoğrafları, sınıf fotoğrafları, tabii ki kiliseye kabul töreni fotoğrafları, Noel, doğum günü ve bağımsızlık bayramı fotoğrafları. Mark'la birlikte gitmeden önce albümü atmıştım, giysileri, tuvalet takımını, çizim malzemelerini toparladığımı hatırlıyorum, başka hiçbir şey almamıştım yanıma, bir şeyim de yoktu zaten, geri kalanı babamın dairesinde bıraktım, hiçbiri benim değildi, ne çaydanlık ne havlular ne de kitaplar, albümü elimde tutup şöyle bir tarttım, sonra çöp bidonuna gittim ve içine atıverdim.

Fonda üniversite binası, annemin üzerinde o zamanlar moda olan yosun yeşili pantolon ceket takımı, zayıf, saçları açık, koyu mavi bir saç bandı takmış. Kol kolayız, ben solgun görünüyorum, tam kızıl olmayan saçlarım bir yandan örülü, fotoğrafı çeken babama gülümseyen annemin yanında oldukça ciddi duruyorum, ama şimdi bize daha yakından bakıyorum. On dokuz buçuk yaşındaydım, bir şeyden anladığım yoktu ama kendimle sohbete ufaktan başlamıştım, kendimle konuşuyordum. Annem

kırkını geçmişti, geleceği sabitti, bunu biliyordu. Peki yaşamaya mahkûm olduğu o içine atma ve farkındalık durumunu nasıl kaldıracaktı, kendiyle konuşmayı bırakmış mıydı? Her şeyin bilincinde olarak yaşamak gayret gerektirir. Annem gerçek duygularından koparılmış, boş lafları, başkalarından öğrendiği formülleri ve basmakalıp tavırları benimsemişti: Her gördüğünü alırsan, diğerleri gülerken sen ağlarsın. Üniversitenin merdivenlerinde duruyoruz gibi görünüyor ve ben onun ahlaki kaygılarını, "insan böyle yapmaz"larını, nezaket kurallarını umursamayı bırakmışım, yıllar boyunca ilgim hep ona yönelikti, ne *istediğini*, hani kalbinin derinlerinde derler ya, orada ne hissettiğini merak etmiştim, ama üniversite meydanında bunu öğrenmekten vazgeçmiştim, kendi yüzüme yakından baktığımda terk edilmişlik duygusu içinde on dokuz yaşında bir kız görüyorum ve bu acının nesnesi pantolon ceket takımı içinde, yanıbaşımda duruyor, bu kadar yıl sonra içimi merhametle dolduran o, zavallı annem. Ama belki de hatıralarım aldatıcıdır, belki kendimi anlama gayreti içerisinde olayları çarpıtıyor, saptırıyor, değiştiriyorumdur. Katlanabilmek için mi uyduruyorum bunları, acı eşiğimi zorlamasın diye olayları ben mi kurguluyorum? İçsel bir mücadele mi yürütüyorum, annemle içsel bir diyaloğa mı giriyorum, neler olduğu, nasıl ve neden olduğu, neyin adaletli olduğu hakkında bitmek bilmeyen bir pazarlık mı bu yürüttüğüm?

Şuna uyandım: Grotesk resimlerinle aileni ne kadar incitip üzdüğünü belli ki anlamıyorsun. Babamla annemin yıllar boyu sana sundukları, senin için yaptıkları, kocanı ve anne babanı temelli terk edip gitmeden önceki yıllar boyunca annemden aldığın sayısız armağanlar için asla minnet duymadın, bilakis onları en derinden gücendirecek şekilde karikatürize ettin, kendini daha ilginç kılmak adına kötü geçen çocukluk anlatısıyla kendini taçlandırdın çünkü "sanatçı" dediğin böyle yapar. *Çocuk ve Anne* Grâtveit'te sergilendiğinde annemle babam nasıl hissettiler sanıyorsun? Annem ondan sonra altı ay evden dışarı çıkmadı çünkü başkalarının bakışlarının üzerinde olduğunu ve arkasından konuştuklarını hissediyordu, kendini hiçbir şekilde koruyamıyordu. Sen annemin hayatını çaldın, dünya âleme onun hakkında aslı astarı olmayan hikâyeler anlattın ama insanlar nereden bileceklerdi, başkalarının hayattaki emellerinin de en az seninkiler kadar değerli olduğunu düşünmeden kendi isteklerini yerine getirmek için olguları çarpıttığını onlar nereden bileceklerdi? Ayrıca babam hastayken de, babamın cenazesi için de eve dönmedin. Bu durumun annem için nasıl bir şok, nasıl bir ıstırap kaynağı olduğunu bir bilseydin. Kilise kapısı ardımızdan kapanana kadar geleceğini, bu özel anda bizimle olacağını umdu hep, bir aile gibi. Annem o zamanlar kendini öldürmeyi düşünüyordu, eğer onu aramayı kesmezsen şimdi de aynı şeyi yapabileceğinden korkuyorum.

Affı mümkün olmayan bir düşüncesizlik bu yaptığın. İkimiz de bizden uzak durmanı istiyoruz. Hiçbir şeye hakkın yok, ne annemden ne de benden yana.

Mesajın altına adını yazmamıştı. Artık birbirimize adımızla hitap etmiyoruz. *Kocanı ve anne babanı* terk edip gittin, yazmıştı, kendinden bahsetmemişti, kız kardeşini dememişti, çünkü onun umurunda değildi. Belki de resimlerimde herhangi bir kız kardeşin izine rastlanmadığındandır.

Orman giderek beyazlıyor, dünden daha sessiz, gecenin sonunda fırtına dindiğinde ve ben derin bir uykuya daldığımda, huzur veren, sesleri dindiren bir kar yağdı, en iyisi burada kalmak.

Doğru. Hiçbir şeye hakkım yok. Durumu, resimlerimi böyle gördüklerini, bunları ailenin dolaylı, hayır doğrudan bir eleştirisi olarak aldıklarını, ki öyle görünüyor, kabul etmekten başka bir şey gelmiyor elimden - ancak bunları bu kadar öznel yorumlamaları kendi sorunları değil mi? Sanatçı, sırf ailesi tasviri kendileri olarak yorumlayabilir diye resmini çocuk, anne, baba, aile diye adlandıramayacak mı?

Evet, tabii ki, ama dürüst olalım, bu resimleri anneni düşünerek yapmadın mı? Hayır, ifade etmeye çabaladığım şey çocuk olma duygusuydu, muhtemelen pek çok kişiyle paylaştığım bir duygu, ama doğal olarak bu duygu çocuğun değer verdiği kişilere sıkı sıkıya bağlı, ifade etmeye çalıştığım şey çocuğun bağımlılığı, her çocuk başkasına bağımlıdır, o zamanlar hâlâ mücadele ettiğim bu bağımlılığı göstermeye çalışıyordum. Pek çok kişinin aşina olduğu karmaşık ebeveyn çocuk ilişkisini konu etmekten kaçınacak mıydım yani, *belli bir anne* resimde kendini görüp de incinir diye?

Ama bir sanatçı belli bir annenin incinmesine, gücenmesine hazırlıklı olmalı, buna şaşırmamalı, özellikle de resimdeki annenin saçları tıpkı ressamın kendi annesinin saçları gibi kızılsa. Gerçi ben de kızıl saçlıyım, ben de anneyim, o resmi yaptığımda yeni anne olmuştum, belki bu resmi o yüzden yapmıştım, bu pekala kendi portrem de olabilir çünkü bir resim her zaman için başkaları hakkında söylediklerinden fazlasını onu çizen kişi hakkında söyler bunu göremiyorlar mı? Sadece kendilerini

görecek ve aynı zamanda da yanlış resmedildiklerine inanacak kadar miyop ve kendileriyle meşguller, öyle mi? Bu biziz, ama biz öyle değiliz! Evrensel olanı gözden kaçırıyorlar, o kadar gücenmişler ki gözlerine perde inmiş, annemin krizlerini tartışacağımız yerde *annemin armağanlarından* söz ediyorlar! Küçüklüğümden beri açık bir yaram, üzerinde hiçbir kontrolümün olmadığı açık bir kapım vardı, annem o kapıdan girip mutsuzluğunu bana bulaştırdı, tüm çocukların başına gelen bu, değil mi, tüm annelerin yaptığı bu, değil mi, benimki dahil?

Neden böyle hararetle eleştiriyorsun? O zamanlar yaptığın seçimi kabullenmenden başka bir şey talep etmiyorlar, *Çocuk ve Anne 1* ve *2* resimlerinin onların şehrinde sergilenmesine evet demenin birtakım bedelleri oldu ve bunlara katlanmak zorundasın.

Hayır, kabul etmiyorum, ilkelerimden dolayı itiraz etmeden, karşı çıkmadan kabul edemem, tıpkı nefretine sımsıkı sarılan ya da acı hissetmemek için nefretinden vazgeçmekten korkan herkese karşı çıkacağım gibi. Annemin benimle görüşmemekten rahatsızlık duyduğuna inanıyorum, rahatsızlık duymak yerine sadece öfkeleniyorsa bu öfke, acısını maskelemek içindir.

Annem ona miras kalan mutsuzluğu bana da bulaştırdı. Acaba ben de mutsuzluğumu John'a bulaştırdım mı? Ama öyle bile olsa, böyle bir şeyi ne şekilde dile getirirse getirsin onu anlayışla karşılar, ondan anlatmasını ister, meseleyi onun açısından görmek için elimden geleni yapardım.

John'u arıyorum, pazar öğleden sonra, telefonu açmıyor.

Birlikte *Billy Elliot*'ı seyretmiştik. John belki on altısındaydı. O zamanlar Mark hayattaydı, John'un derdi kederi yoktu, yani bildiğim kadarıyla yoktu, Mark evde değildi, yalnızca John'la ben, ayrı koltuklarda uzanmış, televizyonda rastladığımız *Billy Elliot*'ı seyrediyorduk, muhtemelen günlerden pazardı. Küçük Billy ölmüş annesinden gelen mektubu okuduğunda John'dan sanki bastırmaya çalıştığı bir ses çıktı. Dönüp baktım ve sol gözünden bir damla yaş aktığını gördüm, hemen bakışlarımı kaçırdım ve dikkatimi çekmemek için gözyaşını silmediğini anladım. Görmemem gereken neydi? Dertleşemediği bir annesi olduğu için Billy'ye acıyor muydu? Ya da annesi olmasına rağmen kendini Billy'yle bir tutuyor, dertlerini benimle konuşamayacağını mı hissediyordu? Herhangi bir derdi olup olmadığını bile bilmiyordum. Billy'nin annesi yaşasaydı, dedim kendi kendime, zannettiği gibi annesine açılabileceği varsayılamazdı ama kadın ölmüştü ve ölmüş bir annenin iyi olduğunu hayal etmek yaşayanın iyi olduğunu hayal etmekten kolaydır. Biz yine de hem ölmüş hem de yaşayan annelerin özlerinde iyi olduklarını hayal ederiz.

Çocuk ve Anne 1 ve *2*'yi bilgisayarımda buluyorum, kaçtığım her şey tekrar gelip beni buluyor, çocukluk hissi, ama biçimsel olarak, çektiğim acılar geri geliyor, ama biçimsel olarak, işte sanat bu.

Sanat sanatçıyı biçimlendirir, onu disipline sokar.

Sanatçı gerçekliği olduğu gibi ele almaz, ancak sanatsal açıdan ilginç olanı ele alır. Gerçek hayat deterjan, tuvalet kâğıdı, otobüs bileti almak, faturaları ödemek, diş fırçalamak, kabız olmak, bulaşık makinesini doldurup boşaltmaktır, gerçek hayat ilginç değildir. İlginç olan hakikattir, ama hakikati yakalamak, kuşatmak, ona ulaşmak zordur.

Eserin gerçeklikle ilişkisi ilginç değildir, eserin hakikatle ilişkisi belirleyicidir, eserin asıl değeri gerçeklik denilenle ilişkisinde değil gözlemleyenin üzerinde bıraktığı etkidedir.

Belki de annem, Ruth'a kalırsa benim neden olduğum psikolojik ıstırabı taşıyabilmek için *Çocuk ve Anne 1* ve *2*'nin ardından profesyonel yardım almıştır. Bu yaşanan önemsizmiş gibi davranmaya niyetim yok, *Çocuk ve Anne,* başka zaman sesi çıkmayan okyanusun öte yanındaki kız evlattan gelen beklenmeyen bir mesajdı, ama en kötüsü bu değildi, ona karşı hissettiklerime dair bir yanılsama içinde değildi büyük olasılıkla, ona *Çocuk ve Anne 1* ve *2*'yi özel olarak yollasaydım eminim ki sarsılacaktı, ama daha fazlası söz konusu olmayacaktı, onu en çok rahatsız eden, resimlerin halka açık bir yerde sergilenmesiydi. Yine de o zamanlar psikoloğa gittiğine inanmıyorum, çünkü psikoloğa gitmesi, pratik birtakım işlerden başka şeyler için de yardıma ihtiyacı olduğunu itiraf etmesi anlamına gelecekti ve annemin sorunları derinlerdeydi, muhtemelen çocukluktan kalma bir yara. Aynı sebepten dolayı, kaybolan kızın geri gelmesi ve görüşmek istemesiyle ortaya çıkan bu yeni durumla baş edebilmek için de psikoloğa gitmezdi çünkü psikolog neden bu kadar kesin ve kararlı bir biçimde tüm yaklaşımları reddettiğini sorardı ona. O zaman ne cevap verecekti?

Çocuğunu kaybetmenin kederini dile getiremediği bir duruma sokmuştu kendini ya da o duruma sokulmuştu.

Duymak istediklerini söyleyenlerle birlikte olmayı tercih ettiğini düşünüyorum, muhtemelen kırılgan biri olarak algılandığından insanlar için onun istediklerini söylemek kolay olmalı, çünkü annem, en azından onu tanıdığım zamanlar, üzgün ve mağdur görünme, kırgınlıklarına kendini tamamen kaptırmış ve onları kimliği kılmış bir kişinin yüz ifadesini takınma konusunda uzmandı. Tabii bir de annem yaşlı, yaşlı insanlara acıyoruz, içgüdüsel olarak merhamet duygusu uyandırıyorlar bizde. Genç kuaförü ya da genç doktoru, büyük kızının çekip gittiğini ve onu yıllardır aramadığını, şimdiyse aniden geri döndüğünü ve bir şeyler *talep* ettiğini anlatacak olsa ona acıyacaklardır, annemin versiyonunu irdelemeyecek, en azından anlattıklarına karşı temkinli olmayacaklardır, böylesine hassas bir itirafla karşılaşıldığında gerçeğin bir anlamı yoktur - ayrıca gerçek nedir ki zaten? Yaşlı bir kadın, acılı bir yüz ve titrek bir sesle hayatındaki ciddi sıkıntılardan söz ettiğinde kılı kırk yaran sorular sorulmaz ya da kabahatin paylaşımı hakkında felsefi bir tartışma açılmaz, Gregers Werle tavırları takınılmaz, onun yerine içgüdüsel olarak teselli sunulur.

Böyle sıradan birinin üzerimde bu derece etkisi olmasından utanıyorum, ama sonra kendime onun beni bedeninden ıkınarak çıkartıp ya kendi kendine ya da başkalarının demesiyle memesine yatırdığını, benim de küçücük çenemle o memeye yapışıp hayati önem taşıyan sıvıyı emdiğimi hatırlatıyorum. Annemin bu açgözlülüğüm yüzünden benden intikam alacağını, dünyaya getirdiğini yiyip yutacağını muhtemelen daha o zamanlar hissetmiş olmalıyım, sonra öyle olmadı, onun yerine annemin bastırmayı başardığı acısının taşıyıcısı oldum.

Ruth, Yellowstone, Montana'dan bahsetmiyor. Annem ona görüşme girişimlerimi anlatmış - peki ona Yellowstone, Montana hakkında bir şeyler yazdığım mektubu göstermiş mi? Annem Yellowstone, Montana'yı Ruth'tan saklıyor, ona arızası olmayan bir hikâye sunuyor.

Vaftiz fotoğrafları vardı. Sabah kahvemi içerken ve dışarıdaki o el değmemiş bembeyaz halıya bakarken aklıma geldi, siyah-beyaz. Bir tanesinde babamın ailesi taş kilisenin merdivenlerinde, birinde yalnızca annemle ben varız, annem vaftiz çocuğunu, yani beni tutuyor, yanağına doğru kaldırmış, annemin yanağı yanağımda, mutlu görünüyoruz, ama annem kendi vaftizinin üzerinden çok geçmeden Hamar'da yaşayan ve hâlihazırda bakmak zorunda oldukları bir çocukları olan Håkon Amca'yla Ågot Yenge'nin yanına gönderildiği zamanları hatırlamıştır mutlaka. Annem, taş kilisenin önünde, yanağı yanağımda duruyor, mutlu görünüyor - peki ama ne düşünüyor? Belki anneannemin de annemle yanak yanağa bir yerde, bir kilisenin önünde çekilmiş vaftiz fotoğrafları vardır, varsa da ben onları görmüş değilim, zaten anneannemden asla bahsedilmezdi, Hamar'daki Håkon Amca'yla Ågot Yenge'dense nadiren bahsedilirdi çünkü övünülecek bir yanları yoktu.

Çocukken onu büyük bir dikkatle incelerdim. Her hareketini izler, onu okumaya çalışır, çektiği özlemin izini sürerdim. Ulaşamayacağım kadar uzaktaydı. Yaş aldıkça ona başka türlü, dilsel bir merakla yaklaştım, ilkin anlamaz gibi davrandı, sonra mesafe koydu, ama en kötüsü ettiği basmakalıp laflardı. Ağzını açar açmaz beni yalnız ve yabancılaşmış bir çocuğa çeviriyordu. Paskalya zamanı Rondane'de bir genç kız çığ altında kalıp ölmüştü, gözümün önünden gitmiyordu, bundan bahsetmeden duramıyordum. Annem şöyle dedi: O kadar uzağa gitmemesi gerekirdi. Oyunu en tatlı yerinde bırakacaksın. Her zaman dediğim gibi, insanlar neyin kendi iyilikleri için olduğunu bilmiyorlar. Onu başkalarıyla birlikteyken gözlemlediğim de olurdu ve acaba onu teyzem, meslektaşım ya da bir arkadaşım olarak görmek ister miydim diye düşünürdüm, anne olarak bana iyi gelmiyordu, içimde kanayan bir yara açtı. Analar, ölümcül yaralar. Buna rağmen onunla sakin, aydınlatıcı bir konuşma yapmayı umuyorum. Bu umut nereden kaynaklanıyor? Çocukluğumdan mı?

Aramızda geçen en kötü şeyler, birimiz ya da ikimiz birden çaresizliğe kapıldığında ya da köşeye sıkıştığında yaşandı her zaman. Çaresizliğin olmadığı bir yerde buluşsaydık güvende hisseder miydik yoksa içine adımımızı atar atmaz o yer birdenbire çaresizlikle mi dolardı?

Adaletin alegorik figürü Justitia bir kadındır. Anneler de kadındır ve annenin tüm çocuklarını eşit sevdiklerine, aralarında ayrım yapmadıklarına ve fark gözetmediklerine, adaletli davranmaya muktedir olduklarına dair bir düşünce mevcuttur.

Keşke gerçek olsa denen bir rüyadır bu. Anne çocuklarına farklı davranır, çünkü anne çocuklarının yaklaşımlarına cevap verir, çocukların yaklaşımları da farklıdır. Kanımca, bir anne için, bebeklikten sonra da annesine sadakat, saygı ve hayranlık gösteren, annesini eleştiren ve suçlayan değil de anlayan bir gözle bakan çocuğu sevip onunla birlikte olmak daha kolaydır, o sadık çocuğa tatlı tatlı baktığı, eleştirel olana da kaşlarını çattığı anda kavga başlar. Kız kardeşler bunu erkenden fark eder, anneler de çocuklarının onlar için ettikleri kavgayı fark eder, bu annelerin iyi, işe yarar ya da yaramaz olmasından bağımsız bir olgudur, anne için en kanlı mücadeleler özellikle çocuklar küçükken yaşanır, aile bir savaş alanıdır, anneyse kraliçe. Ailenin dışında kraliçe olamayan anne, buradaki kraliçe statüsünün tadını çıkarır, bu durumu uzattıkça uzatır. Belki anne ne kadar az işe yarıyorsa, kavga o kadar kanlı ve acımasız olur, bu yüzden çocuklar bir lokma iyilik için kıyasıya mücadele etmek zorunda kalır, pek çok anne bu mücadeleden ve bu mücadelenin evlatlarının bazısında körü körüne bir bağlılığa yol açmasından hoşlanır, onun sıcaklığına, ilgisine duydukları hasretin ifadesinden beslenir, bunun anne ve insan olarak becerisinin bir delili olduğuna kendini inandırır. Bu yüzden, bilinçli ya da bilinçsizce,

mücadeleyi kızıştırmak, uzatmak için çabalar. Çocuklar bunu görmezler, annelerinden daha fazlasını isterler, tıpkı ülkeye geri dönmemden sonra Ruth'un yaptığı gibi, annemden eskisinden daha fazlasını istemesi gibi diye geçiriyorum aklımdan, annemi çoktan kazandı, şimdi kazandığını elinde tutmak istiyor, paylaşmayacak. Ruth'u kafamda yaratıyorum, o da beni kafasında yaratıyor ve ikimiz de annemi kafamızda yaratıyoruz.

Çeşit çeşit sevgi olduğunu ve insanların sevgi nesnelerinin hayatları boyunca değiştiğini unutmamalıyım. Yaşlı bir adam kendine yeni bir sevgili bulur ve kırk yıldır birlikte yaşadığı karısını unutur. Buna, bazı yaşlıların bakıcılarını yetişkin çocuklarından daha çok sevdiklerine bir bakımevinde yaz işi bulduğumda tanık olmuştum. Bayan Ås oğlu onu ziyarete geldiğinde şeker getirse çiçek değil diye, çiçek alsa şeker isterim diye bozuluyor, oğlunun karısı gelse ayrı, gelmese ayrı sinirleniyordu, zaten günün sonunda oğlu bu kadınla evlenmekle hata yapmıştı ve çocukları işe yaramazdı. Ama Bayan Ås Nina'yı çok severdi. Ziyaret sonrası ettiği şikâyetler dışında oğlu hakkında asla konuşmazdı, ama Nina'dan hiç durmaksızın sevgiyle söz ederdi, Nina'nın nöbeti olmadığında onu sorar, geldiğinde yüzü gülerdi. Bayan Ås bir şey istemek için zili çaldığında Nina'yı soracağını ve konu ne olursa olsun Nina nöbetteymiş gibi gelmesini bekleyeceğini bilirdim. Babaannem Margrethe de son günlerini geçirdiği özel bakımevindeki bakıcılarına bağlanmış olmalıydı, cenazesini hatırlıyorum. Kendimi aç bıraktığım dönemdi ve anma törenindeki kekler iştahımı kabartıyordu ama karşı koymuştum, Solgården Bakımevi'nden bir bakıcının söz alıp annesinden adıyla, Margrethe diye söz etmesine babamın nasıl tepki verdiğini hatırlıyorum. Bakıcı, Margrethe'nin geceleri uyuyamadığında nöbet odasına geldiğinden, çok eğlendiklerinden, iskambil oynayıp birbirlerine hikâyeler anlattıklarından bahsetti, Margrethe hayatı hakkında çok güzel hikâyeler anlatırdı, dedi

ve babam dudaklarını ısırdı. Ve Margrethe pokerde hile yapardı, dedi bakıcı belirgin bir aksan ve yüzünde hınzır bir ifadeyle, babam masanın ucunda ufalıverdi, kadının konuşmasını bölmesi için töreni yöneten kişiye işaret etti, eliyle yaptığı bu işareti biliyordum, ama töreni yöneten kişi umursamadı ve bakıcı Margrethe Hauk'un benim hiç tanımadığım, yüzündeki ifadeden anladığım kadarıyla babamın da tanımadığı bir portresini çizdi. Aslına bakılırsa onu nadiren görürdüm, ama her doğum günümde yaptığımız telefon görüşmelerinden sesinin derin, tesirli, otoriter olduğunu hatırlıyordum, oysa bu kadın Margrethe'den keyifli, samimi biri gibi bahsetmişti ve babamın yüzünden huysuzluk akıyordu. Yol boyunca cahil ve şişko bir kadının Bayan Margrethe'nin iskambil oynarken hile yaptığını iddia etmesinin ne kadar berbat olduğundan bahsedip durdu, hem de Bergen'den eve araba yolculuğumuz yedi saat sürdü.

Çocukken herkes annesine karşı ölümüne hassastır, bedenen ve ruhen de her zaman hassas olacaklarından tüm insanlar annelerine karşı ikircikli duygular besler, bu yüzden de insana kendini iyi hissettiren *feel-good* filmlerde annelere pek rastlanmaz. Anne figürünün tüm boyutlarıyla gözler önüne serilmesi *feel-good* filmleri için çok fazla karşıt duyguyu açığa çıkaracaktır. Tüm *feel-good* filmlerinin şahı *Aşk Her Yerde* filmi çeşitli aşk hikâyeleri ve aile ilişkilerini konu almasına rağmen, anneler destekleyici karakterler olmaktan öteye gitmez. Filmde görünen bu annelerden en önemlisi ölüdür, diğeri bir anneden çok ihanete uğramış bir kadın olarak ele alınır, muhtemelen anneliği ağır bastığı için ihanete uğramıştır ve o derece annedir ki sadakatsiz eşini bile terk edemez. Anneler filmde gerçek yaşamdaki yerlerinin tüm karmaşıklığıyla yer almış olsalardı filmi mahvederlerdi, bunu bir anne olarak yazıyorum. *Hedda Gabler*'de anne yoktur, oysa General Gabler ve tabancaları önemli bir rol oynamaktadır, Jørgen Tesmann'ın saygıdeğer babası Jochum'un öldüğünü öğreniriz ama annesinin lafı geçmez, İbsen'ın oyunlarında bir anne önemli bir karakterse o zamanlarda da şimdi de kötü anne denilen kadınlardandır. Søren Kierkegaard'ın, mektupları ve günlükleri de dahil olmak üzere tüm eserlerinde baba, oğlunun ıstıraplarının, ruhunun, inancının ve yazılarının merkezinde bulunurken anneden bir kez olsun söz edilmemiştir, tek bir sözcükle bile.

Gerçek hayattaki anne figürümüz, kendi annemizle bireysel deneyimimiz, anne mitiyle iç içe geçmiştir, ben de dahil olmak üzere bu mitolojik haçı yüklenmiş giden tüm annelere ve anneme vah yazık.

John aniden, bana haber vermeden uzaklara gitseydi nasıl tepki vereceğimi hayal etmeye çalıştım. Çok ağırıma giderdi, neyi yanlış yaptığımı sorardım kendime. Gittiği için değil, hele âşık olduğu bir kadının peşi sıra ya da sadece orada mevcut bir eğitimi almaya gidiyorsa, hayır, sanmıyorum, ama bunu bana neden söylemediğini düşünürdüm. Ne caydırmaya çalışır ne de eleştirirdim, tıpkı Ann'le Danimarka'ya taşınacağı vakit yaptığım gibi onu desteklerdim, bundan oldukça eminim. Oysa ben annem ve babamla planlarımı konuşamamıştım çünkü çıldırır, gitmeme izin vermez, hatta fiziksel olarak bana engel olmayı, beni bir yerlere kilitlemeyi deneyebilirlerdi, bunu kafamda kurduğumu sanmıyorum. Gideceğimi onlara söylemeyi aklımdan geçirdiğimi hatırlıyorum, ama vazgeçtim çünkü babamın Mark'la görüşüp onu tehdit etmesinden ya da öldürmesinden korkuyordum, korkuyu iliğimde kemiğimde hissediyordum, ama belki de bu, güçlü suçluluk duygumun yarattığı bir senaryoydu sadece, çünkü gidişimin annemle babama sosyal açıdan ne kadar zarar vereceğini biliyordum. Thorleif aklıma bile gelmedi, tuhaf değil mi, ya da belki de hiç tuhaf değil, şimdi eskisinden çok daha fazla şey anladığımdan bunu söyleyebiliyorum. John uzaklara gitti ama gidişi aniden olmadı ve bu yolculuk hakkında benimle konuştu. Ona ilk andan itibaren gitmesini söyledim. Fazla mı istekli davrandım acaba? Ann'i sevdiğimi, ikisinin de Kopenhag'da iş

bulmalarına memnun olduğumu söyledim, Los Angeles Senfoni Orkestrası'nda kadro açıldığını bildiğimden hiç bahsetmedim - bahsetmeli miydim?

Bana bir mektup yazıp benimle ilgili birtakım sorunlara değinse bunu anlıyorum diyeceğimi geçiriyorum aklımdan, aklımdan amma da tuhaf şeyler geçiriyorum.

Gözündeki bandı çıkar, gözlerini açık çiz, onların gözlerini açık çiz, bu senin elinde.

Baş döndürücü boya ve terebentin kokusu eşliğinde atölyeme giriyorum, beyaz kutuya fırçamı daldırıyorum, sonra kanvasın önünde dikiliyorum, kollarım aşağıya sarkmış, fırçadan yere boya damlıyor, damlaları sayıyorum, altıya kadar geliyorum.

Annemin derinlerde gömülü görüntüsünü gözümün önüne getirmeye çalışıyorum, ama çöpe giden o albümden hatırladığım birkaç fotoğraf sanki her yeri kaplıyor, onun ötesine geçmeliyim, onların arkasına.

Sınırsıza ve sonsuza bağlı olmam çok önemli. Ve bu bağı ancak dar sınırlarımın bilincinde olduğumda, hem sınırlı hem de sonsuz olma deneyiminin, ben ve ötekinin, annemin farkında olduğumda yaşayabilirim. Yalnızca *sadece* beni, küçük beni deneyimlediğimde sınırsız sonsuzluğu hissediyorum ve sadece bunun bilincinde olarak bilinçaltımın kurbanı olmaktan kurtuluyorum. Bilinçaltımdan sızanın ne olduğu hakkında bir fikrim olmazsa onunla bütünleşme tehlikesiyle karşı karşıya kalırım. İnsanların görevi, diye yazar Jung, bilinç geliştirmektir.

Mesele, bu dünyada mevcut gizli dünyanın eşiğini, anladığımız ve anlayamadığımız arasındaki görünmez geçidi aşmakta, bir sınır aşma deneyimi, bastırılmış anıların geri dönüşü manzarayı değiştirir, eksik olduğunu hissettiğin o önemli yapboz parçası ortaya çıkar, resim farklı bir şekilde aydınlanmış görünür, eski olanın içinde yönünü yeniden bulman gerekir, tıpkı doldurulmuş bir yastığa düğme dikmek gibi, iğneyi karşıdan çıkarıp ipi gerdiğinde tüm yastık birdenbire şekil alır.

Mevzu çok geniş, aklımı kaçırmama sebep olabilir.

Gerçek hayatın ıvır zıvırlarını, tuvalet kâğıdı ve deterjan gibi gereksinimleri alıp beyaz ormana geri döndüm. Kendi ayak izlerimi takip ettim, orada bir patika oluşmuş, orada bir yara açılmış, yürüdükçe derinleşti, ağrıların göğsümde ve sol kolumun alt kısmında yoğunlaştığını hissettim. Yarayı açık mı bırakmıştım, daha da mı derinleştirmiştim?

Havada kar kokusu vardı ve buz gibi ayazı yüzümde hissediyordum, tıpkı okuldan eve erken geldiğim o gün olduğu gibi, dokuz yaşında olmalıydım çünkü yeni matematik öğretmeni Hagås gelmişti, hatırladığım kadarıyla bu üçüncü sınıftayken olmuştu. Hagås tek tek sıraları dolaşıp soruları anlayıp anlamadığımızı sordu, anlamıştım, mesele de tam olarak buydu. Soruları ilk ben bitirmiş, karla kaplı boş sokakları geçerek eve tek başıma yürümüştüm, tıpkı şimdi olduğu gibi soğuk yüzüme çarpıyordu ve bu bana unuttuğumu bile bilmediğim bir şeyi hatırlatmıştı. O gün eve gelip annemi şaşırtmıştım. Aşağıdaki kapıyı açtım, annem kapının ardından korkmuş bir hâlde bağırdı: Kim o? Sesi korkulu çıkıyordu ama gelen benden başkası olamazdı ki. Ruth yuvadaydı, Ruth eve tek başına dönemezdi, babam işteydi, yani gelen ben olmalıydım ama annem yine de kapıdan girdiğimi duyunca korktu. Benim, dedim. Faydası olmadı. Korkunun kokusunu alıyordum, tuvaletin kapısının kilitlendiğini duydum, tuvaletteydi, ama sorun bu değildi herhalde - peki neydi?

Şimdi ben de korkmuştum, annem korkusunu bana da geçirmişti, ama belki de sadece tuvalete girmişti, sonuçta herkes

tuvalette yalnız kalmak ister. Çabucak üstümdekileri çıkardım, kalbim küt küt atarak yukarı çıktım, kilitli tuvalet kapısına baktım, odama girdim, kapıyı aralık bırakıp yatağıma oturdum, annem sifonu çekmeden tuvaletten çıktığında epey zaman geçmiş gibi geldi, eteğinin ve külotlu çoraplarının üzerinde beli iyice sıkılmış sabahlığı vardı, tuhaf bir görüntüydü, bana bakmadan kendi odasına girdi ve bir müddet sonra üzerinde sabahlığı olmadan odadan çıktı, aynı mavi ekose etek, üzerinde uzun kollu gri kazak, mutfağa gitti. Usulca mutfak kapısına gidip anneme baktım, sırtı bana dönük hâlde ocağın başında duruyordu, anneme göre eve çok erken gelmiştim, tekrar dışarı çıkıp bir arkadaşıma gitmeye karar verdim. Gitmeden önce tuvalete girdim, küvetin içinde bir leğende beyaz bir bluzun suya bastırılmış olduğunu gördüm, tek kolunun aşağı kısmında kahverengiye dönük kırmızımsı lekeler vardı, annem hemen kapıya vurdu, kapının kolunu zorladı, açmamı söyledi, dediğini yaptım, kapıyı sonuna kadar açtı, küvete yürüdü, çişimi yapacağımı söyledim, o içerideyken de yapabileceğimi söyledi, leğendeki kahverengi suyu boşalttı, küvetin musluğunu açtı, leğeni akan berrak suyun altına koydu, sırtı bana dönük duruyordu, ama elleri leğenin içindeydi, lekeli bluzu telaşlı ellerle çitiledi, dirseklerinin nasıl yukarı aşağı hareket ettiğini gördüm, zaten işemem gerekmiyordu, tereddüt içinde dışarı çıktım. Suya bastırılan çamaşır sabaha kadar leğende kalmalı, sonra da üç kez durulanmalıydı, odama gittim, ama kapıyı kapamadım. Annem bluzunu üçten fazla kez duruladıktan sonra dışarı çıktı, kazağının kolları ıslanmıştı çünkü onları yukarı kıvırmamıştı, şimdi kütük evde olayı birdenbire akan su kadar berrak bir şekilde kavradım ama daha derin ve daha kırmızıydı, Hamar'ın ateşi annem, Hamar'ın kanı annem.

Annem her zaman uzun kollu bluzlar, elbiseler, kazaklar giyerdi, yazın bile, annem yazın hiç denize girmez, mayo ya da bikini giymezdi. Annemin sol kolunun iç kısmında ince beyaz çizgiler vardı, Ruth'u yıkarken görmüştüm, klozet kapağının üzerinde oturup seyrederdim, bazen buna izin verirdi, bunların doğuştan olduğunu sanmıştım, tıpkı kızıl saçları, cappuccino'nun üzerine serpiştirilmiş çikolatayı andıran çilleri gibi doğal bir süs, bakmadığımı sandığı zamanlarda gördüğüm, kolun iç kısmında zarifçe dokunmuş bir keten gibi ince beyaz çizgiler, mutfakta asla, oturma odasında asla, dışarıda asla, hatta yazın bahçede bile, annemin giydiği bluzların hepsi, annemin bütün elbiseleri uzun kolluydu, ama şimdiye kadar bunun nedenini, o beyaz çizgilerin neyin sonucu olduğunu anlamamıştım. Şimdiye kadar.

Annem mutfakta durmuş, hava çok soğuduğunda kasımda bazı sonbahar günlerinde ortaya çıkan o korkunç ışığa pencereden boş boş bakıyor, bu öyle bir soğuk ki içeride otursanız bile bedeninizde esiyor, klor sarısı ve kahverengi bir ışık bu, insana kurumuş kanı hatırlatan, evlerin ve buz pistinin üzerine tüm ağırlığıyla çökmüş göğü renklendiren, asfalttaki lekelerin ezilmiş köpekler gibi görünmesine sebep olan, yoldaki çamurlu su birikintilerindeki bulanıklığı, sokağı geçip eve girerek birilerini sokup kan emmeye hazırlanan zehirli sürüngenlere dönüştüren bir ışık ve annemin içi sözsüz bir karanlıkla dolu, gelecek sözsüz, karanlık, annemin boğazı sıkışmış, göğsünde içeri tıkılmaktan, kilit altında olmaktan kaynaklanan bir ağrı, çıkış yolu yok, hem soğuk hem de caddeyi geçen sürüngenler annemin göğsünü sıkıştırıyor, annem nefessiz kalıyor, sığınacağı kimsesi yok, annem banyoya gidiyor, babamın jiletini alıyor, nefesini serbest bırakıyor.

Ormanda bulduğum küçük kuşu düşünüyorum, kırık kanadını çırpa çırpa yerde yatıyordu ve kazara, istemeden düştüğü yerden kalkabilecek durumda değildi.

Yaralar kaybolmaz, annemin kolundaki yara hâlâ orada olmalı, delil olarak annemin sol kolunun içini görmem gerek.

Annemi arıyorum, telefona cevap vermiyor, kararını vermiş. Şöyle yazıyorum: Sevgili annem! Seninle konuşmak istediğim o kadar çok şey var ki! Bunun ikimize de iyi geleceğine inanıyorum.

Sevgiler,

Kızın Johanna

Cevap yok.

Annem kendini çaresiz hissetmiş olmalı, özellikle de yalnız ve mahcup. Ya birileri onun banyoya girip bir jilet yardımıyla acısından kurtulduğunu fark etseydi? Babam bunu görmedi, babam görmek istemezdi, işten ve annemin omuzlarına dökülen kızıl saçlarından başka bir şeyden ne anlar ne de başka bir şeyle ilgilenirdi. Daha sonra annem, acı sorununu çözmenin başka bir yolunu buldu - bu onun için iyi, benim için kötü mü oldu acaba? Annem zihnindeki sorunun üzerini örttü, yaşamın her alanında toplumun geleneklerini, kurallarını ve ilkelerini benimsedi, onları her şekilde takip edeceği bir harita gibi içselleştirdi ve o zamandan beri de hiç sorgulamadı, kullanması güvenli bir haritaydı bu, her soruya, her ikileme net cevaplar veriyor, hiç yanılmıyordu, ona danıştığı sürece güvendeydi, ancak bu haritanın ihtiyaç duyduğu kadar geçerli olması için başkaları tarafından da kabul edilmesi gerekiyordu, özellikle de haritayı bizzat belirlediği, gırtlaklarından aşağı sokup yutmaya zorladığı, şöyle yap, böyle yapma, yemekten önce ellerini yıka, teşekkür etmeyi unutma laflarıyla kulaklarına soktuğu kızları için, sanki ağzından çıkan anlamsız gürültü yüreğindeki acıyı hafifletecek, konuşarak içini boşaltabilecekmiş gibi her türlü ortamda bitmek bilmeyen bir konuşma hâli. Yakınındaki genç kızlarının enerjisini emmeye çalıştı ve onları kendi bağımlığının acısını çıkarmak için kontrol ederek, üzerlerinde hegemonya kurarak yönetti, kendi etkisini azaltabilecek her konuda onları engelledi, özellikle beni çünkü kendimi uzaklaştırdığımı ve *saygı*

göstermediğimi fark etmişti, her şeye karışıp her türlü alanı işgal ediyordu çünkü aslında güçsüzdü, çünkü ben onun herhangi bir konudaki fikrini umursamıyordum artık, her zaman kendini belli etmesi, babam olduğunda asla yapamadığı şekilde kendini göstermesi gerekiyordu, bir misafirim olduğunda odama girip kendisinin yaptığı doğru bir şeyi ya da bir fedakârlığını öven biri hakkında önemsiz bir hikâye anlatmaya başlıyordu, odaya girip idareyi hemen eline alıyordu. Asıl mesaj çoğunlukla şuydu: Ben hep başkaları için yaşadım. Fedakârlığın büyüklüğüne inanıyordu ya da inanmak zorundaydı. Kendi isteklerini gerçekleştirmekten belli ki vazgeçmişti, onları bu yüzden çoktan derinlere gömmüştü, ancak çarpık biçimlerde, özellikle ben kendi isteklerimin peşine düşmeye kalktığımda ani sinir krizleri olarak ortaya çıkıyorlardı, kendini inkâr ve kendinden nefretin üstesinden gelebilmek için utancını öfkeye dönüştürmen gerekir, ama annem öfkesini bana ve benim kopma çabalarıma yöneltmişti ve bu yüzden dünyasını yerinden oynatabilecek öfke, işe yaramaz bir hâl aldı.

Annemle asla açık açık konuşmadım. İkimiz de kendimize göre gayet konuşkan olmamıza rağmen asla açık açık konuşmadık. Bir zamanlar ona karşı ailevi bir yakınlık hissetmiştim, ama dürüst bir duygu değildi bu ve çoktan yok olup gitti. Hâlâ kendi acısıyla bağlantı kurabildiği zamanki hâli beni ilgilendiriyor, kendimi kurtarıp özgürleştirmeye çalıştığım kişi o ve bu muhtemelen asla son bulmayacak bir çaba, annemin sol kolunun iç kısmını görmem gerek.

Çocukken beceriksiz girişimlerde bulunmuştum muhtemelen, ancak iş işten geçmişti zaten. Yetişkin olarak en az iki kez denedim, ilki okyanusu aşmamın üzerinden birkaç ay geçtikten sonraydı, derdimi anlatmak için uzun bir mektup yazdım, olabildiğince dürüst ve açık oldum, ama gelen kısacık cevaptan, evlilikten ve ailemden kaçışımın yarattığı toplumsal skandalın beni kaybetmekten daha fazla sarstığını anladım annemi, bu yüzden gerekçelerim onu hiç ilgilendirmiyordu. Babamın cenazesinden hemen sonra yeniden denedim, Ruth'tan gelen ve annemin gelmememden dolayı çok sarsıldığını, ölesiye sarsıldığını yazdığı o suçlayıcı mesajdan sonraydı, anneme müşkül bir durumda olduğumu yazdım, Mark hastaydı, John da sadece on beş yaşındaydı, ayrıca dikkatli bir şekilde, babamın zor biri olduğunu ima etmiştim, kendi iradesini ne olursa olsun her şeyde dayatan katı bir aile reisi, çevresini korkuyla yönetiyordu, tabii annem buna şiddetle karşı çıktı. Babam bir kadının bulabileceği en iyi koca, çocukların sahip olabileceği en iyi babaydı, babam böyle biri olduğu için minnettar olmalıydım, eleştirilecek hiçbir şey yoktu, ölmüş biri hakkında ne cüretle böyle saygısızca ve çirkin konuşabilirdim. Pek çok şey hakkında yanılan annemin beni anlamaması canımı yakmamalıydı ama yine de yaktı işte. Annemin tüm rahatsız edici gerçeklere gözlerini nasıl kapattığını bir kez daha acı içinde gördüm ve pes ettim.

Onunla konuşmak için içimde yine bir umut mu beliriyor şimdi? Seksenlerinde bir kadının hayatta yaptığı seçimlerden pişman olup bu pişmanlığı dile getirmesi yerine onları dişiyle tırnağıyla savunması daha olası. Babamın her alandaki emirlerini harfiyen yerine getirmenin, babamın yaşam reçetesini ve miras aldığı kaidelerini hiç sorgulamadan üstlenmesinin kendisi ve özellikle kızları için en iyisi olduğunu ısrarla ileri sürmesi daha mümkün, annem muhtemelen çoktan geçmişe kafa yormaktan, didiklemekten, carpe diem falan hepsinden vazgeçmiştir.

Gelgelelim ben bunu kabul etmedim, onun tüm yaşamı boyunca kendine hep yabancı kaldığını, ancak içinde kurtulma isteği de taşıdığını hayal ettim ve ona yardım edebileceğimi sandım.

Pek safçaydı bu.

Annem kilisede ağlamıştı ama.

Yaşlıların ikinci bir çocukluk yaşadıkları söylenir, belki de yavaş yavaş geriye, çocukluğa dönüyorlardır, annem doksanına varırsa, ki büyük ihtimalle varır, bir ihtimal banyoda tek başına oturup nefesini bir jiletle serbest bırakmaya çalıştığı zamanlara kadar gelebilir.

Karanlıkta kalkıyorum, sobayı ve şömineyi yakıp kahvemi içiyorum, yemek yiyemiyorum, karanlıkta kendi ayak izlerimi takip ederek arabaya gidiyorum. Arabayla şehre giderken ortalık yavaş yavaş aydınlanıyor, sonra güneş yükseliyor. 14 Aralık, günlerden pazar, annem kiliseye gider umarım.

Arne Bruns Caddesi, No: 22'nin önüne park ediyorum, kilise çanları henüz çalmıyor, motoru durduruyorum, sıkı giyindim ama dışarıda hava iki derece, güneşli olsa da arabanın içi çabucak buz kesiyor, motoru çalıştırıyorum, dikkatsiz ya da gamsız oldum artık, belki de cüretkâr. Sokak boş, ama ağaçlar neden nöbetteler, annemin bloğu sakin - peki neden bir kaleyi andırıyor? Kilise çanları çalıyor, ama gelen giden yok, bir kar küreme aracı görünüyor, arabayı çekmem ve en yakın kavşaktan dönmem lazım, kar küreme aracının peşinden gidiyorum, az önce durduğum yere bu defa ters yönde park ediyorum, Arne Bruns Caddesi, No: 22'den kimse çıkmadı, girişi yalnızca birkaç saniye gözden kaçırdım, çanlar artık çalmıyor, ayin başladı, annem oraya gitmeyecek. Annem belki evde değil, annem belki gitti, annem belki Noel'i Akdeniz'de geçirecek, şimdi bu kadar yaklaşmışken bu düşünce korkunç. Kontağı kapatıp arabadan iniyorum ve yolun karşısına geçiyorum, bloğun yanından dolaşıp annemin balkonunun altında duruyorum, neyse ki annemin pencerelerinde ışık var, hiç çekinmeden karla kaplı çimenlerin üzerinde durup annemin pencerelerine bakıyorum, yasak değil ya, eğilip yerden bir avuç kar alıyor, kartopu yapıp atıyorum, annemin oturma odası olduğunu sandığım pencereye isabet ettiriyorum, pervazda çiçek saksıları ve yedi kollu bir şamdan duruyor, Noel dolayısıyla olduğunu sanıyorum, eski numaraları unutmamışım, bekliyorum, bir şey olmuyor. Eğiliyorum, bir avuç kar alıyorum, kartopu yapıp kolumu kaldırıyorum, nişan

alıp atıyorum, ilkinden daha çok gümbürtü koparıyor, bu defa epey sert attım, çiçeklerin ardından annemin gölgesinin görünmesini bekliyorum, eski zamanlardaki evlilik tekliflerini andırıyor bu, belki pencereyi açıp evet der. Bir şey görmüyorum, bir şey duymuyorum, eğiliyorum, bir avuç daha kar alıyorum, sert bir kartopu yapıp atıyorum, tam atarken çiçeklerin ardında bir gölge görüyorum, kartopu hedefi buluyor ve cam kırılıyor, koşuyorum, niyetim bu değildi.

Ruth camın kırılmasını polise bildirdiklerini yazıyor, ama polisten bir ses çıkmadı, muhtemelen boş bir tehditti, kartopunu atanın kim olduğunu bilemezler. Yine de geri adım atmadım, hatta belki de tam bu yüzden geri adım atmadım, onun yerine bir plan yaptım.

Aynı zamanda kendime sordum: Ne istiyorsun gerçekten?

Bilmek!

Neden? Sol kolunun iç kısmı dokunmuş keten gibi ince beyaz yara izleriyle doluysa acısını reddedemez annem - bana açılmak istemese bile yaralarını görürsem çocukken bana bakan ve acısı yüreğinden benimkine akan kadının kendini nasıl hissetmiş olduğunu anlarım. Onu daha iyi anlayabilirsem affedebilirim belki!

Ama o affedilecek bir şey yapmadığına inanıyor, yaralara rağmen.

Dünyada çocuğuna karşı yanlış yaptığını düşünmeyen, affedilmeye ihtiyaç duymayan bir anne var mı acaba? Evet, bu anne, bu anne benim annem, çünkü o büyük çocuğunu şeytanlaştırmış, küçük çocuğuyla birlikte olan biten ve ailede ters giden her şeyin büyük çocuk yüzünden olduğuna, bu yüzden de *onun* af dilemek zorunda olduğuna karar vermiş. Annemin yaralarını görürsem belki de gerçekten af dileyebilirim, yaraları için gecikmiş gözyaşları döker, acısını çok geç anladığım için özür dilerim. Kendini ne kadar şaşkın ve kapana kısılmış hissetmiş olmalı.

Ama anlayıp anlamamanız onun hiç umurunda değil, sizi o derece silmiş ki ruhsal durumunuza aldırış etmiyor, geçmişi kurcalamaya da kesinlikle niyeti yok. Onu huzursuz eden şeylerden kaçma becerisi sayesinde hayatta ve insan hayatta kalmasına yardımcı olan şeyi kolay kolay elinden bırakmaz, o yüzden unut gitsin.

Ama geçmiş ölü değildir, hatta geçmiş, geçmiş bile değildir! İbsen karakterleri geçmişi arkalarında bırakabileceklerine inanırlar, sonra bunun mümkün olmadığı tekrar tekrar ortaya çıkar! O yüzden geçmiş er ya da geç annemi yakalayacak, hiçbir şey olmazsa geceleri istemsizce peşine düşecek. Yellowstone, Montana ve babamın hayalleri her zaman onunkilerin önüne geçtiğinden vazgeçmek zorunda kaldığı tüm hayalleri. Annem bunları unuttuğunu sanıyor, ama tıpkı benden kalan boşluk gibi içinde bir yerdeler, bir zamanlar yaşadığım minnacık alan, hayır, Ruth bu yeri doldurmuş, hem zaten içinde Ruth'u taşımak beni taşımaktan daha kolay, ben en başından beri taşınması zor biriydim. O yüzden unut gitsin! Ama böyle yapamıyorum! Annemi bir kenara bırakamıyorum çünkü eskiden bana duyduğu ikircikli sevginin ve şimdiki inatçı reddedişinin çözülmemiş çatışmalarını yansıttığından şüpheleniyorum ve daha fazlasını bilmek istiyorum. Annemin gizemi benim gizemim, benim varoluşumun sırrı ve ancak buna yaklaşabilirsem varoluşsal anlamda kurtuluşa ulaşacakmışım gibi geliyor.

Ya mesele kurtuluşu olmayanla uzlaşmaksa?

Annem büyük çocuğu yüzünden çok çekti ve çekiyor yazmam gerekiyorken annem büyük çocuğu yüzünden çok çekmişti yazmışım.

Ben pazar arabasıyla markete giden ve ona doğru gelen arabalara yumruğunu sallayan Bayan Benzen'i taklit ettiğimde annem gülerdi. Annem, beslenme çantamızı açmadan önce gözleri kapalı öne arkaya sallanıp yemek duası okuyan Bayan Bye'i taklit ettiğimde gülerdi. Babam yanımızda değilken, doğum günlerimde beni arayan babaannemin kalın sesini taklit ettiğimde gülerdi: Johanna Hauk? Doğum günün kutlu olsun. Postayla sana bir servet yolladım.

Annem arada sırada şöyle derdi: Seni doğum gününde aradığında babaannen Margrethe ne diyor? Hemen sesimi kalınlaştırıp babaannem gibi Bergen aksanıyla konuşurdum, annem gülerdi, bunlar güzel zamanlardı, annem bunları özlüyordur.

Marguerite Duras bir yerde bütün annelerin çocuklukta deliliği temsil ettiğini yazıyor. İnsanın annesi tanıdığı en tuhaf kişidir ve hep öyle olacaktır - sanırım haklı. Pek çok kişi annesinden şöyle bahseder: Benim annem delinin teki, gerçekten böyle düşünüyorum, zırdeli! İnsanlar annelerini anarken çok gülerler, çok komik.

Arabayla ormana gidiyorum, eski izlere düşmüş yeni karları takip ederek kütük eve yürüyorum, geceleyin rüyamda annemin kilisede oturup ağladığını gördüm, ayin bitip herkes gittikten sonra annem de tıpkı benim gibi oturduğu yerde kalıyor, zangoç yanına geliyor ve rahiple konuşmak isteyip istemediğini soruyor, annem başını sallıyor, zangoç rahibi getiriyor, adam annemin önünde eğiliyor, annem yaşlı gözleri ve çocuksu sesiyle kalbimi parça parça eden şeyler söylüyor: Çok mutsuzum, çok yalnızım.

Terden sırılsıklam uyanıyorum, eski ilişkimizin içimde ölmediğini anlıyorum, bir zamanlar hem değer verip hem de nefret ettiğim bu bağımlılık içimde hâlâ diri.

Ona çocuksu dedim, pişmanım, çocuksu bir davranıştı.

Kırılan camdan sonra önlemlerini alıyorlar, göze çarpmamalıyım artık. Annem tek başına dışarı çıkmıyor, dairesine kapanmış, zil çaldığında kapıyı açmıyor, aşağıdan çaldığında da açmadan önce her zaman kim o diye soruyor. Şehirde bir şeyler yapması gerekiyorsa Ruth gelip onu alıyor, arabayla götürüyor. Annemle tek başınayken karşılaşma şansım hiç yok gibi.

Kütük eve gidip yalnız başıma bir hafta geçiriyorum ve karakalemle annemin yüz hatlarını çiziyorum. Retrospektif umurumda değil artık. Kanada geyiği bu defa boynuzsuz geliyor, yaşamın döngüsü, kürkünün rengi açılmış, aralık ayındayız, yakında Noel. Benden ses çıkmıyor, vazgeçtiğimi umuyorlar, gardlarını düşürürler artık. Noel arifesinde babamın mezarında mum yakmak isteyeceklerdir, önümüzdeki cumartesi.

Annemi çiziyorum. Tek başına yüzüyor. Babam onu denizden çekip çıkarıyor ve bir süs balığı fanusuna koyuyor. Annem fanusta yalnız, süs balığı olmadığının farkında ve babamın bunu öğrendiğinde vereceği tepkiden korkuyor. Annem hep korkuyor. Annem fanusta bir kız doğuruyor, o da süs balığı değil, babam bunu hemen fark ediyor, bu tuhaf süssüz yaratığı neden beslesin ki, süs balığı yemi pahalı. Annem yavrusunu korumaya çalışıyor, *ben demiştim*, ama bu çok güç, yavru bir hamlede fanustan dışarı zıplıyor, neyse ki deniz yakın, denize düşüyor ve uzaklara yüzüyor. Annem süs balığına benzemek için elinden geleni yapıyor ve oldukça iyi iş çıkarıyor, sonra baba ölüyor.

Çocuk ve Anne 1 ve *2*'nin Grâtveit'te sergilenmesi annem için nasıl bir olaydı? Utanç dolu ve aşağılayıcı. Bağırmamak için kendini zor tutmuş olmalı: Neler çektiğimi bir bilseydiniz. Ama yapamazdı, bulunduğu yerde bunu yapmak imkânsızdı, çığlığını bastırmak zorunda kalmıştı. Sonra babam öldü, ben cenazeye katılmak için eve gelmedim, annem beni bir kayıp olarak düşündü ve o zamanlar çifte kayıp yaşadı, Mark öldüğünde yaşadığım kederin iki mislini, dayanılmaz bir şeydi belki ve benim daha önce aklımdan bile geçmemişti.

Rembrandt'ın *Savurgan Oğlun Dönüşü** resminde genç oğul, sakallarına ak düşmüş yaşlı babasının önünde alçakgönüllü bir şekilde diz çökmüş, onu terk ettiği için af diliyordur, artık onun oğlu olmaya layık olmadığını anlamıştır, bunun yerine hizmetkârı olmak için yalvarır. Baba oğlunun omuzlarına ellerini koyar ve koşulsuz bir sevgiyle aydınlanırlar, babanın yüzü, yaşayabileceği en büyük mutlulukla ışıldıyordur: Kaybettiği, yeri doldurulamayan oğluna kavuşmuştur.

Çok güzel, ama insan dünyasına ait değil. Rembrandt'ın eserindeki baba Tanrı'yı temsil eder, Tanrı'nın, yolunu kaybetmiş tövbekârları nasıl karşıladığını ve merhametinin ne kadar büyük olduğunu gösterir. Ama şayet dünyevi baba ve dünyevi anne onun gibi olsalardı insanların Tanrı'yı icat etmesine gerek kalmazdı.

Yani bu resimden öğrenecek bir şeyin yok mu?

Ne gibi?

Alçakgönüllülük gibi, boyun eğmek gibi.

---

* *İncil*'deki Kayıp Oğul meselinden esinle yapılmıştır. (ç.n.)

Eğer annemle korkmadan, şüphe etmeden, başarımla övünmeden, intikam ateşiyle yanmadan, kesinlikle mütevazı, güven dolu bir hâlde, büyük bir sadakat içinde karşı karşıya gelebilseydim, annemi çocukluğumun bakışıyla, tüm kaderimi ona emanet eden bir bakışla görebilseydim trafik gürültüsü kesilir, ağaçların uğultusu durur, çevremiz çıt çıkmayan bir sessizliğe bürünürdü ve annem karşı koyamazdı.

Buna cesaret edebilmek.

Cesaretimi toplayabilmek için Kanada geyiğinin delirdiğini düşünüp korktuğum o anı hatırlıyorum. Geldiğini ve bir şeyin peşinde olduğunu hemen fark etmiştim. Neydi? Boynuzu hiç olmadığı kadar büyüktü, o kadar ağırdı ki taşımanın zor olması gerektiğini düşünmüştüm. Başka zaman olduğu gibi sakin sakin salınarak gelmek yerine sanki acı çekiyormuş ya da aklını kaybetmiş gibiydi, çayırdaki kütük eve giden tanıdık izleri takip etti, her zamanki yoluna devam etmesini beklerken aniden döndü, başını eğdi, büyük bir hızla evin duvarına iki metreden az mesafede duran cüce huş ağaçları korusuna yöneldi ve hiç hızını kesmeden dosdoğru içlerine daldı. Çaresiz, öfkeli ya da delirmiş gibiydi, boynuzlarını dallara çarptı ve ağaçların üzerinde gezdirdi, boynuzunun çatalını ağaç gövdelerinde ve çalılarda bir aşağı bir yukarı sürttü durdu, sanki çalılara takılmış da kurtulmak istiyor ya da bir tuzağın içinde iyice sıkışıp kalmak, kendini tuzağa düşürmek istiyordu, muazzam sağrısı tüm çatallarıyla baş edilemeyen boynuzundan kurtulma çabasından dolayı titriyordu, geyik başını iki yana sallayarak dalların içine tekrar tekrar daldı, kan boynuzlarından, gözlerinden ve burnundan çizgiler hâlinde akana dek boynuzlamaya devam etti, hızını alıp boynuzlarını iç içe geçmiş dallara tekrar tekrar tosladı, hüsran dolu bir kendine zarar verme çabasını, kendini mahvetme ya da dünyadaki yaşam koşullarını protesto çabasını andırıyordu bu, bu iş o kadar uzun sürdü ki yavaşlamaya, zayıf düşmeye başladı, yere yığılıp kalacağından, bayılacağından korktum, ölümcül bir

biçimde yaralı bir hayvana benziyordu ama sonra boynuzlarının son kanlı kabukları da dökülüp yere düştüler ya da ağaçların dallarında tıpkı tuhaf meyveler veya acayip yılbaşı süsleri gibi takılı kaldılar. Sonra boynuzu birden pırıl pırıl kaldı, sedefe benzer kemik rengiydi, nihayet kabuğundan, derisinden, koruyucu kılıfından kurtulmuş, nihayet kendi dünyasını dış dünyaya karşı savunmaya hazır hâle gelmişti.

Malum günden bir gün önce daireme dönüyorum. Şehir Noel için süslenmiş, ama kar erimiş, kirli bir çamura dönüşmüş. Cuma öğleden sonra, saat daha iki olmasına rağmen şehrin banliyölerindeki büyük alışveriş merkezlerinin araba girişlerinde kuyruklar var. Arabalar egzoz salarken içindeki insanlar alacakları şeyler için dertleniyorlar. Kirli havada sabırsızlığın titreşimleri duyuluyor. Saat üç gibi atölyeye giriyorum, karakalem çizimleri asıyorum, boynuzunda kadife kabuğu olan ve olmayan, hem boynuzlu hem boynuzsuz geyiğin yaşadığı yere dönmek istiyorum, ama öncesinde bir görevim var. Fred aradı, onunla bile konuşamam, nasihat falan istemiyorum.

Huzursuz uyuyorum, sıcaktan uyanıyorum, bir gece önce kaloriferleri çok açmışım. Kalkıp balkon kapısını aralıyorum, yüzüme çarpacak soğuk havaya ihtiyacım var ve biliyorum: O gün bugün.

Sıkıca giyiniyorum, kat kat termal içlikler ve bunların üzerine Alaska'da çıktığım buz heykel gezisinden kalma kar takımım, balkonda oturup sıcak sütlü kahvemi içiyorum, o sırada bir gemi küpeşteleri boyunca yanıp sönen kırmızı ışıklarıyla limandan ayrılıyor, bacadan çıkan düdük sesi ortamı tamamlıyor, vakit neredeyse tamam. Bir şeyler yiyecek hâlim yok, Arne Bruns Caddesi'ne gidiyorum, park ettiğimde saat onu çeyrek geçiyor. Kimseyi görmüyorum, arabadan çıkıyorum, sokağı geçip No: 24'ün arkasına, bahçedeki akçaağaca yürüyorum, yüzüm çitin yanındaki porsuk ağacına dönük, kalın gövdesinin yanında duruyorum, kulak kesilmiş hâldeyim, ama sadece birkaç blok ötedeki ana caddeden gelen hafif uğultuyu işitiyorum. Dağılmadan, sakince duruyorum. Zor değil. Henüz on beş dakika beklemişken bir arabanın sesini duyuyorum, çalılara gidip dalları bir kenara itiyorum, Ruth kırmızı Volvo'sunu benimkinin arkasına park ediyor ve üzerinde son gördüğüm kıyafetlerle arabadan iniyor, koyu renk dört mevsimlik ceket, boynunda koyu gri kaşkol, kısa beyaz saçları dik dik duruyor, gözlüğü buğulanmış, sırtında sırt çantası. Yanılmamışım.

Yirmi dakika sonra tam yanımdaki kaldırımdan kol kola geçip gidiyorlar, annemin nefesini duyduğumu, kokusunu aldığımı sanıyorum ama bunları uyduruyor olabilirim, koyu yeşil dört mevsimlik ceket, boynunda gri kaşkol, başında yeşil bere, ikisi de pantolonlu, kalın çizmeler var ayaklarında, sanki aynı yerden

birlikte almışlar. Uygun adım yürüyorlar, uyumlu adımlarla sallanıyorlar, o kadar uzun zamandır uyumla sallanmışlar ki bunu yaptıklarını bile unutmuşlar, uyuşmuşlar, uyumlanmışlar, tüm gerçekleri unutmuşlar ama belki ben bunları kafamdan uyduruyorumdur.

Peşleri sıra mezarlığa yürüyorum, yolu biliyorum, onlara çok yaklaşmam gerekmiyor, babamın mezarına vardıklarında duruyorlar, doğal olarak, Ruth sırt çantasını yere bırakıyor, mavi köpükten minderi çıkarıyor, üzerine dizlerini koyuyor, eski çelengi kaldırıp çam iğnelerini ve ıslak yaprakları temizliyor, annem geçen seferki gibi, bacakları hafifçe açık, ellerini arkasında kavuşturmuş duruyor. Bir şey konuşmuyorlar, çalının arkasından sessizce kulak veriyorum. Kayışından tuttuğu köpeğiyle bir kadın bana doğru geliyor, çalının ardındaki hâlim çömelmiş bir köpeğe benzediğinden hayvan bana selam vermek istiyor, beni kokluyor, umarım sahibi neden çömelip de böyle sessizce etrafı dinlediğimi sormaz, parmağımı dudaklarıma götürüp sus işareti yapıyorum, bana soran gözlerle bakıyor, ama bir şey söylemiyor, yanımdan geçip gidiyor, Ruth'a, anneme ve tekrar bana bakıyor, bunun bir oyun olduğunu düşünsün diye gülümsüyorum. Köpek gitmek istemiyor, sahibi ona sesleniyor, sanki başka isim yokmuş gibi köpeğin adı Trofast,* kız kardeşim başını çeviriyor ama beni görmüyor. Köpek sahibini dinliyor, normal. Ruth çantasında yeni çelengi buluyor, eskisinin yerine koyuyor, bitmiş mezar mumunu kaldırıyor, yenisini bulup yakıyor ve kırmızı böğürtlenlerle dolu yuvarlak çelengin arkasına yerleştiriyor, sonra etrafın ne kadar sessiz olduğuna kulak kesiliyor. Ayağa kalkıp solmuş çelengi ve bitmiş mezar mumunu hemen yanımdaki çöp tenekesine atıyor, minderi tekrar sırt çantasına koyuyor, annemin yanında duruyor. Onları arkadan görüyorum, benzerler ama farklılar,

* Sadık anlamına gelir. (ç.n.)

annemin bacaklarında belli bir kararlılık var, Ruth dizlerini bir kuş gibi büküyor, ne kadar başkasına bağımlı olsa da sanki patron annem, annemin gücü büyük, anne gücü büyük. Annem harekete geçiyor, bir bacak diğerinin önünde, Ruth onu bir gölge gibi takip ediyor, geçen seferki gibi mezarın arkasındaki ağacın etrafından dolanıyorlar, bu defa yağmur yağmıyor, bu defa ağlamıyorum, aramızdaki mesafeyi koruyarak onları takip ediyorum, annem Ruth'u bekliyor, Ruth'un koluna giriyor, mezarların ve ağaçların arasından sallana sallana yürüyorlar, kar yağıyor, solmuş çimenin, toprağın ve sonrasında asfaltın üzerinde eriyecek, bu yıl beyaz bir Noel olmayacak, ama ben kütük eve gideceğim, hatta belki yarın bile gidebilirim. Ruth'un arabasının yanından geçiyorlar. Bu kez Ruth ona eve kadar eşlik mi edecek? Ruth annemi götürüyor, onu kolundan tutuyor, annem kendini Ruth'un kollarına bırakmış, bir kurban gibi, kurban olmak istiyor, ona yakıştığını düşünüyor, içimde bir öfkenin kabardığını hissediyorum. Arne Bruns Caddesi, No: 22'nin girişinde duruyorlar, Ruth annemi kucaklıyor ve geri dönüp arabasına doğru gidiyor, ben huş ağacının arkasında dikiliyorum, Ruth kırmızı arabasına biniyor, annem orada durmaya devam edip arkasından bakıyor, anahtarlarını bulmak için çantasını açıyor, bekliyorum, anahtarları buluyor, Ruth arabayı çalıştırıp annemin önünden geçip gidiyor, yüzünde üzgün bir ifadeyle annemi geride bırakıyor, anahtarları tuttuğu eliyle yalnız yalnız el sallıyor ama Ruth onunla oturamaz. Ruth'un arabası gözden kayboluyor, annem kapıya doğru ilerliyor, dikkatlice onun durduğu yere yürüyüp arkasından gidiyorum, arkasına bakmayacak, eskisi kadar iyi duymuyor, dikkatini elindeki anahtarlara vermiş, anahtar deliğini hizalıyor, isabet ettiriyor, kilidi açıp kapıyı hafifçe itiyor, bu kendi kendine yavaşça açılan kapılardan, yaşlılar için bir kapı, annem arkasına bakmadan içeri giriyor, kapı kendi kendine yavaşça kapanıyor, annem posta kutularının önünden geçiyor, yeterince vaktim var, annem asansöre geliyor, sol ayağımı

kapıyla duvar arasına koyup tuğla duvara yaslanıyorum, annem arkasını dönecek olursa beni göremez, dönmüyor, asansöre biniyor, asansör kapısı kayarak kapanıyor, içeri girip merdivenlerden yukarıya koşarak dördüncü katı geçiyorum, annemden önce oraya varıyorum, işte asansör de geliyor. Annem dışarı çıkıyor, parmak uçlarımda aşağı iniyorum, annemin anahtarlığı elinde, hazır, kapıyı açıp içeri giriyor, kapı arkasından yavaşça kapanırken sol ayağımı eşiğe koyup elimle açık tutuyorum, annem arkasını dönüyor, beni görüyor, yüreği ağzına geliyor, çığlık atıyor ama ben çoktan içeri girdim bile.

Sırtım kapıya dönük, annem oturma odası gibi görünen yere doğru geri geri gidiyor ve kendini toparlayıp, "Çık dışarı!" diyor.

Ben, "Anne!" diyorum.

O, "Nasıl cesaret edersin! Çık dışarı!" diyor.

Ben, "Beş dakika konuşamaz mıyız?" diyorum.

O, "Seninle konuşacak bir şeyim yok!" diyor.

Ben, "Beş dakikalığına insaf et, beş dakikadan fazlasını istemiyorum, öğrenmem gereken bir şey var, benim için çok önemli!" diyorum.

Annem tekrarlıyor: "Çık dışarı!"

Ben, "Anne!" diyorum.

Sanki görüntümden rahatsız oluyormuşçasına gözlerini kısıyor: "Komşuları çağıracağım! Ortadan kaybolmazsan çığlık atacağım. Polisi arayacağım. Çık dışarı!"

Ben, "Silinip atılması bu kadar kolay biri miyim ben?" diyorum.

O, "Bu durumu sen yarattın, senin hatan, o korkunç resimlerin!" diyor.

"Oradakiler sen değildin! Anne!"

"Ya öyle mi! Millet ne düşünüyor sanıyorsun?"

"Milletin ne düşündüğünü umursuyor musun?"

"Bırak bu lafları! Sanki herkesten üstünmüşsün gibi! Hep herkesten üstünmüş gibi davrandın, tam tersi olmasına rağmen! Sen sağlıklı değilsin, bunu herkes söylüyor, sen sağlıklı değilsin."

Bu ses tonunu gençliğimden tanıyorum, tıpkı gençliğimdeki vurguları ve lafları, gençliğimdeki dikbaşlılığı, karşı çıkışı, öfkesi, gençliğimi felce uğratması. Boğazım düğümleniyor, o zamanlar olduğu gibi şimdi de çöküyorum, kaçmak istiyorum çünkü tüm o meşakkatli kendimi tanıma çabası toptan boşa gitmiş gibi. Ama yine de gitmiyorum çünkü ıstırap mutluluğun asla sunamayacağı büyülü hazzı sunan bir bağ. Ya da ıstırabın göbeğindeyken bir şeyler öğrenebileceğimizden mi acaba?

Ben, "Yani senin suçun yok mu hiç? " diyorum.

Annem, "Suçtan falan söz etme! Çık dışarı diyorum, polisi arayacağım!" diyor.

Ben, "Ararsan ara! Bana Yellowstone, Montana'yı anlat!" diyorum.

"Çık dışarı!"

"Ben küçükken babamın jiletiyle bileklerini kestiğini biliyorum!"

Yüzü allak bullak oluyor, dudakları bükülüyor, kaşlarını çatıyor, bu ağzı, bu yüzü biliyorum ben, bir şeyleri bastırmanın yansıdığı o gergin, acımasız yüzü, öfke ve nefretle ışıldayarak kısılan gözleri tanıyorum ama aynı gözlerin dibinde yatan o kapkara endişeyi de tanıyorum.

"Yalan söylüyorsun! Yalancısın! Her işin yalan dolan senin!"

"Peki, o zaman bana kollarını göster!"

"Çık dışarı," diye tekrarlıyor, "dışarı." Şimdi çığlık çığlığa bağırıyor, elinden bırakmadığı ve yaşamı boyunca onu baskısı altına almış terbiye kurallarını bir kenara bırakıyor. Maruz kalmasam ve ben de dehşete kapılmış olmasam bana neredeyse nefes aldıran bir durum bu.

"Bana sol kolunu göstermeye cesaretin yok mu? Sol kolunu göster," diyorum, bunu talep ediyorum, içimde bir öfkenin kabardığını hissediyorum, nihayet. "Çık dışarı," diye avaz avaz

bağırıyor. "Bana kolunu göster, o zaman gideceğim," diyorum ve şaşkın bir hâlde sesimin titrediğini fark ediyorum.

"Git," diye haykırıyor annem, "evimden çık git," diye tıslıyor annem nefret kusan bir sesle, nihayet anlıyorum: Ölmemi istiyor. Çantasında telefonunu buluyor, oturma odası olduğunu düşündüğüm yere geri geri gidiyor ve polisi arıyorum diye bağırıyor, peşinden gidiyorum, telefonu elinden düşürmek için kolumu kaldırıyorum, cesaret edemiyorum, üç tuşa basıyor, belli ki 113'ü arıyor, elinden düşsün diye telefona vuruyorum, telefon yere düşüyor, hemen yerden alıyorum, ben daha hızlıyım, duvara fırlatıyorum, telefon bir resme isabet ediyor ve camı kırılıyor, annem o tarafa dönüyor, şimdi nefret duymaktan ziyade korkuyor, bu bir ilerleme, onu öldüreceğimi sandığını anlıyorum, ondan, onun benden nefret ettiği kadar nefret ettiğimi ve onu öldürebileceğimi sanıyor, herkes başkasını kendisi gibi zannedermiş. Çantasını bana doğru savuruyor, çarpmadan önce çantayı başka tarafa savuruyorum, çanta yere düşüyor, komşuların hepsi duysun diye şimdi daha fazla bağırıyor, zaman daralıyor, bu son şansım, annemi ceketinden yakalıyorum, çığlık atıyor, ceketinin sol kolunu çekip çıkarıyorum, yere düşüyor, üzerine abanıp kazağının kolunu yukarı kıvırıyorum, yaraları görüyorum, ıstırabın beyaz yaraları, deli olmadığımın kanıtı. "Biliyordum," diyorum, "biliyordum," onu bırakıyorum, ayağa kalkıp bakıyorum, "biliyordum," diyorum, saklamak için sağ eli sol kolunun üstünde öylece yerde yatıyor, sağ eli sanki bir refleksle sol kolunu bulmuş, zavallı annem, ama ben ne yapabilirim, annemden ses çıkmıyor, annem felce uğramış, annemi felce uğrattım, onu öldüreceğimi sanıyor, resmen öyle gözüküyor, sanki eceli gelmiş gibi, sanki kızı onu çoktan öldürmüş gibi, onu öldürdüm, başımı sallıyorum. "Beni bir daha asla görmeyeceksin," diyorum, başımı sallıyorum, bu kendiliğinden oluyor, başımı sallayıp kapıyı açıyorum, "beni bir daha asla görmeyeceksin," diyorum ve bunu ciddiyetle söylüyorum, artık onu gerçekten görmeyeceğim, artık yeter.

Hole çıkıyorum ve geri dönüp ona son bir kez bakıyorum, gözleri yuvalarından uğramış. "Sen korkunç bir insansın," diyorum ve kapıyı kapatıyorum. Arkamdan bağırıyor: "Keşke seni hiç doğurmasaydım. Sen olduğunu sandığın kişi değilsin," diyor.

Merdivenlerden inip oradan gidiyorum.

Banyoda elinde jiletle duran annemi, geçmişimin çaresiz annesini ne kadar çok seviyorum.

Arabayla sulu sepken kar yağışlı ve sisli bir havada kütük eve gidiyorum, silecekler açık, yine de gri gökten düşen suya yetişemiyor, arabayı sanki transtaymışım, elektriğe çarpılmışım gibi sürüyorum.

Keşke seni hiç doğurmasaydım. Sen olduğunu sandığın kişi değilsin.

Uzun süre onu uzaktan anlamaya çalıştım, ama bunu yapamayacağımı, kafamda ona ait görüntülerin donmuş, sabit olduklarını fark ettim ve onunla görüşmem gerektiğini anladım, sonra o beni görmek istemedi, sonra da ben şimdi nasıl biri olduğunu anlama çabasıyla onu aradım, meğerse tüm bunlar kafamdaki o donmuş görüntülerin doğru olduğunu görmek içinmiş, son yıllardaki hatırlama gayretim sonucu ortaya çıkan daha yumuşak görüntülerin gerçekle hiçbir ilgisi yokmuş. Kafamdan neler geçtiği annemin umurunda bile değilmiş.

Annem olma rolünden feragat etmiş, onun için ölmüşüm ben. Bunu becermiş.

Annemi bırakırken onu buzluğa kaldırdığımı, hazır olduğumda çözmenin benim elimde olduğunu hayal etmişim. Başaramadım.

Arabayla yukarıya kadar çıkıyor, orman yolunu yürüyorum, kütük eve varıp içeri giriyorum. Oturur oturmaz içime çocukluğun insanı felç eden acısı çöküyor, bunu bekliyordum ama böyle değil. Acıya talimliyim sanırdım, acının soğuduğuna ve yönetilebilir olduğuna inanmıştım ama şimdi beni yenilenmiş bir güçle yakalıyor. Neyse ki bilincimi kaybedeceğimi sanacak kadar canımı yaktığında buharlaşmaya başladığını tecrübelerimden biliyorum. Bir kazada kolunu ya da bacağını kaybedenlerin bir şey hissetmediklerini söylemeleri gibi, çünkü sinirler bu kadar çok acıyı beyne iletemiyor, sisteme aşırı yükleniliyor, acıya direnmeden, gelmesine izin verdiğimde olan bu.

Önceden görünmez olanı şimdi görünür kılmış, önceden muhtemelmiş gibi görüneni çürütmüştüm - beni öyle ya da böyle seviyor olması gerektiği düşüncesini.

Ama beni reddedişi beklediğimden daha sert vurdu, beni terk edişi asla son bulmuyor sanki.

Tüm umutları yitirmek, taşımakta zorlandığım boynuzumdan kurtulmak, ihtiyacım olanı kendim yaratmak zorundaydım.

Anneyi terk etmenin pek çok yolu var, elliden fazla. Pazar giysilerimi üzerime geçiriyorum, ciddi bir ruh hâli takınıyorum, büyük beklentilerin mekânına, hayal kırıklığına uğramış umutların mezarlığına, büyük ormana gidiyorum. Puro kutusu, mavi kareli nevresim takımı ve sarı kuş yanımda, hepsini taşıyorum, taşıdıkça ağırlaşıyorlar, çocukluğumda kaybettiğim kiloları annemi sırtımda taşıdıkça ve gittiğim her yere beraberimde götürdükçe geri alıyorum, ağır bir yük, omuzlarımda annemden bir iz kalıyor, bu izin ne kadar derin olduğunu ilk kez şu anda, sık çamlardan dolayı karın yere düşmediği, toprağın donmadığı ve ağaçların arasında ölülerin fısıltılarını duymanın mümkün olduğu büyük ormanın içlerine annemi taşırken fark ediyorum. Yaşayan bir karınca yuvasıyla çürümekte olan bir kütük arasında uygun bir yer buluyorum, bir keski ve çorba kepçesiyle çukur kazıyorum, annemi çıkarıp son bir kez inceliyorum, çocukken yaslandığım göğüs, çocukken üzerinde yattığım kol, korkusuz ve sıcak, belki, korktuğumda sığındığım liman, üzüldüğümde aradığım kucak, "Anne beni sakla" diye yalvardığım, ama onun saklanacak, sığınacak kimsesi olmamış, ben annemin memesinden imkânsızlık içtim, acı onun göğsünden ağzıma, bedenimin her yanına akıverdi, içimde bir şey bunu anlıyor ve direniyordu, ta o zamandan beri onun imkânsızlığından ve acısından kaçmaya çalıştım. Her yeri gezdim dolaştım anne, ama çoğunlukla bir çember içinde dolanmışım anne, hem seni hem de yükünü taşıyarak anne, bu artık son bulmak zorunda anne, ben

yoruldum anne, daha fazla söyleyecek bir şeyim yok anne, ben inime çekiliyorum, bir zamanlar seni bulmanın hayalini kuran bir çocuktum, şimdi bir kadınım ve vazgeçiyorum, veda edip seni içime gömüyorum, seni üzerimden atıp yere bırakıyorum, üzerini koyu renkli karayosunları ve kuru otlarla örtüyorum, üzerinden çıkardığım ceketinin ve kolunu kıvırdığım kazağının kokusu geliyor aklıma, artık bu kokuyu sevmiyorum, bu bir işaret. Topraktan geldin, toprağa döneceksin, ben de sonra ardıma bile bakmadan buradan gideceğim.

İki kira sözleşmesini de iptal edip eşyalarımı topluyorum ve en iyi çalışabildiğim yere, evime, Utah'a dönüyorum, bu iş bitti.

Annem içimde öldü, ama arada sırada kıpırdandığı oluyor.

Geriye üç şey kaldı: Çamaşırlar geceden suya konmalı ve üç kez durulanmalı. Spagetti ocağın arkasındaki fayansa yapışıyorsa pişmiş demektir. Her gördüğünü alırsan, diğerleri gülerken sen ağlarsın.

Bunlardan en önemlisi, spagetti'yle ilgili olan.

Anneler ve kızları, aileler ve enkazları. Anı, yaratı ve saplantı üçgeninde sorular, bağlar ve hesaplaşmalar, ufak tefek darbelerle tetiklenmeyi bekleyen fay hatları. *Miras* ile olay yaratan, çağdaş Norveç edebiyatının güçlü sesi Vigdis Hjorth, bu romanda çocukluğu aşma ve aile de denen savaş alanından sağ çıkma olasılıklarına yaslanıyor. *Annem Öldü mü*, seçimleri nedeniyle ailesi tarafından dışlanmış bir kadının başarılı bir ressam olarak doğup büyüdüğü yere geri dönüşünü ve geçmişiyle yüzleşmek zorunda kalışını konu alıyor. Olaylar, anlatıcının bir gece vakti yıllardır görüşmediği annesini araması, annesinin de telefonu açmamasıyla başlıyor. Anne ile kızını, kazananı olmayan bir kedi-fare oyununa sürükleyen bu cevapsız çağrı, çığ gibi ilerleyen bir çözülmeyi de beraberinde getiriyor.

Aile ile birey çatışmasını ustaca işleyen, anne-kız ilişkisinin çıkmazlarını, anneliğin açmazlarını ve aile içi travma aktarımını korkusuzca irdeleyen Vigdis Hjorth, sarsıcı ve sorgulayıcı bir okuma deneyimi sunuyor. Bir de soru bırakıyor: Yara açmayan bir annelik, öldürmeyen bir sevgi mümkün mü?

"Sadece kaybettiklerimiz sonsuza dek bize aittir."

SİREN YAYINLARI | ZAMANIN RUHU

ISBN-13: 978-625-95785-1-4

9 786259 578514